vergadering **7**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Plenaire Vergadering

van 26 oktober 2022

Vlaams Parlement

INHOUD

OPENING VAN DE VERGADERING 5

VERONTSCHULDIGINGEN 5

VERKIEZING VAN EEN SECRETARIS 5

SAMENSTELLING VAN DE COMMISSIES
Wijzigingen onder de vaste en plaatsvervangende leden 5

VOORSTEL VAN DECREET van Arnout Coel, Loes Vandromme, Jean-Jacques De Gucht, Annabel Tavernier, Hilâl Yalçin en Koen Daniëls tot wijziging van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, wat de voorrangsgroepen voor leerlingen met een voortraject in het Nederlandstalig basisonderwijs bij de inschrijvingen in het gewoon secundair onderwijs betreft
– 1443 (2022-2023) – Nr. 1
Voorstel tot spoedbehandeling 6

ACTUELE VRAAG van Els Ampe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het gebruik van laptops in het beroepsonderwijs 6

ACTUELE VRAAG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over planlast bij leerkrachten en directies
ACTUELE VRAAG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de planlast in het onderwijs
ACTUELE VRAAG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de recente studie omtrent de door leraren ervaren administratieve planlast
ACTUELE VRAAG van Karolien Grosemans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de aanpak van planlast in het onderwijs 10

ACTUELE VRAAG van Johan Danen aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het gebrek aan daadkracht in het beleid tegen grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs
ACTUELE VRAAG van Maaike De Vreese aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de strijd tegen grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld
ACTUELE VRAAG van Katrien Schryvers aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de bescherming van slachtoffers van grensoverschrijdend gedrag
ACTUELE VRAAG van Gwendolyn Rutten aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de schrapping van de subsidie aan de KU Leuven door de minister 18

ACTUELE VRAAG van Stefaan Sintobin aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de verwerking van de bezwaarschriften in het kader van het openbaar onderzoek voor de Programmatische Aanpak Stikstof 27

ACTUELE VRAAG van Staf Aerts aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het tekort aan klimaatambitie van de Vlaamse Regering
ACTUELE VRAAG van Robrecht Bothuyne aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het voortgangsrapport 2022 van het Vlaams Energie- en Klimaatplan
ACTUELE VRAAG van Bruno Tobback aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de stijging in de CO2-uitstoot 31

ACTUELE VRAAG van Jos D'Haese aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de boetes voor 'onderbezetting' door sociale huurders
ACTUELE VRAAG van Kristof Slagmulder aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de aanpassing van de regeling inzake de onderbezettingsvergoeding in de sociale huisvesting 39

ACTUELE VRAAG van Jos D'Haese aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd, Media en Armoedebestrijding, over de sociale onrust bij de VRT 45

ACTUELE VRAAG van Freya Saeys aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het gebruik van antipsychotica in woonzorgcentra
ACTUELE VRAAG van Veerle Geerinckx aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het gebruik van psychofarmaca in woonzorgcentra 50

ACTUELE VRAAG van Axel Ronse aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over werken meer lonend maken 56

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN 59

ONTWERP VAN DECREET tot oprichting van een Vlaams Mensenrechteninstituut
– 1357 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 5
Algemene bespreking 60
Artikelsgewijze bespreking 103

MOTIE van Immanuel De Reuse, Stefaan Sintobin, Suzy Wouters, Kristof Slagmulder en Chris Janssens tot instelling van een belangenconflict over het federale wetsontwerp tot wijziging van de gecoördineerde wet van 10 mei 2015 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen voor wat betreft de aanbodsbeheersing
– 1457 (2022-2023) – Nr. 1
Bespreking 104

VOORSTEL VAN DECREET van Arnout Coel, Loes Vandromme, Jean-Jacques De Gucht, Annabel Tavernier, Hilâl Yalçin en Koen Daniëls tot wijziging van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, wat de voorrangsgroepen voor leerlingen met een voortraject in het Nederlandstalig basisonderwijs bij de inschrijvingen in het gewoon secundair onderwijs betreft
– 1443 (2022-2023) – Nr. 1
Voorstel tot spoedbehandeling 111
Algemene bespreking 112
Artikelsgewijze bespreking 120

ONTWERP VAN DECREET tot oprichting van een Vlaams Mensenrechten-instituut
– 1357 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 5
Aangehouden stemmingen 120
Hoofdelijke stemming 126

VOORSTEL VAN DECREET van Arnout Coel, Loes Vandromme, Jean-Jacques De Gucht, Annabel Tavernier, Hilâl Yalçin en Koen Daniëls tot wijziging van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, wat de voorrangsgroepen voor leerlingen met een voortraject in het Nederlandstalig basisonderwijs bij de inschrijvingen in het gewoon secundair onderwijs betreft
– 1443 (2022-2023) – Nr. 1
Hoofdelijke stemming 126

MOTIE van Immanuel De Reuse, Stefaan Sintobin, Suzy Wouters, Kristof Slagmulder en Chris Janssens tot instelling van een belangenconflict over het federale wetsontwerp tot wijziging van de gecoördineerde wet van 10 mei 2015 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorg-beroepen voor wat betreft de aanbodsbeheersing
– 1457 (2022-2023) – Nr. 1
Hoofdelijke stemming 127

MOTIE van Stijn Bex tot besluit van de op 6 oktober 2022 in commissie gehouden interpellaties
1° door Stijn Bex aan minister Lydia Peeters over de gefaseerde uitrol van de basisbereikbaarheid; en
2° door Jos D'Haese aan minister Lydia Peeters over het beleidsfalen bij de uitrol van het decreet Basisbereikbaarheid
– 1439 (2022-2023) – Nr. 1
Hoofdelijke stemming 127

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN 131

BIJLAGEN
Aanwezigheden 134
Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers 134

OPENING VAN DE VERGADERING

Voorzitter: mevrouw Liesbeth Homans

– De vergadering wordt geopend om 14.01 uur.

De voorzitter: Dames en heren, de vergadering is geopend.

VERONTSCHULDIGINGEN

De voorzitter: Ik deel aan de vergadering mee dat er verontschuldigingen zijn ingekomen van de volgende leden:

Joris Nachtergaele: ambtsverplichtingen;

Adeline Blancquaert, Allessia Claes, Guy D'haeseleer, Gwenny De Vroe, Vera Jans, Joke Schauvliege, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Manuela Van Werde, Katja Verheyen, Maxim Veys: door het Vlaams Parlement toegestane zending;

Bart Claes: geboorteverlof;

Tom De Meester, Sihame El Kaouakibi, Freya Van den Bossche, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters: gezondheidsredenen.

Minister Hilde Crevits is eveneens verontschuldigd wegens gezondheidsredenen.

VERKIEZING VAN EEN SECRETARIS

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de verkiezing van een secretaris van het Vlaams Parlement ter vervanging van de heer Jeremie Vaneeckhout.

Bij mail van 24 oktober 2022 draagt de heer Björn Rzoska, voorzitter van de Groenfractie, mevrouw Elisabeth Meuleman voor.

Zijn er nog andere voorstellen? *(Neen)*

Aangezien het aantal kandidaten overeenstemt met het aantal toe te wijzen plaatsen, verklaar ik mevrouw Elisabeth Meuleman verkozen tot secretaris van het Vlaams Parlement. *(Applaus)*

SAMENSTELLING VAN DE COMMISSIES

Wijzigingen onder de vaste en plaatsvervangende leden

De voorzitter: Dames en heren, voor de N-VA-fractie is in de Commissie voor Wonen en Onroerend Erfgoed mevrouw Liesbeth Homans als plaatsvervangend lid vervangen door de heer Jeroen Tiebout.

Voor de Groenfractie zijn in de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering de heer Jeremie Vaneeckhout als vast lid vervangen door de heer Staf Aerts en mevrouw Meyrem Almaci als plaatsvervangend lid vervangen door de heer Jeremie Vaneeckhout.

VOORSTEL VAN DECREET van Arnout Coel, Loes Vandromme, Jean-Jacques De Gucht, Annabel Tavernier, Hilâl Yalçin en Koen Daniëls tot wijziging van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, wat de voorrangsgroepen voor leerlingen met een voortraject in het Nederlandstalig basisonderwijs bij de inschrijvingen in het gewoon secundair onderwijs betreft
– 1443 (2022-2023) – Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Voorzitter, op basis van artikel 50, punt 1, h), van ons reglement zou ik de spoedbehandeling willen vragen van het voorstel van decreet tot wijziging van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, wat de voorrangsgroepen voor leerlingen met een voortraject in het Nederlandstalig basisonderwijs bij de inschrijvingen in het gewoon secundair onderwijs betreft.

Het voorstel staat sinds gisterenmiddag online, en werd door ons aan alle fracties bezorgd, voorzitter.

De voorzitter: Dat is zeer beleefd.

Wilfried Vandaele (N-VA): Dank u wel. Zo kent u mij.

De voorzitter: Ik stel voor dat we ons later over dit voorstel tot spoedbehandeling uitspreken.

Het incident is gesloten.

ACTUELE VRAAG van Els Ampe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het gebruik van laptops in het beroepsonderwijs

De voorzitter: Mevrouw Ampe heeft het woord.

Els Ampe (Open Vld): Minister, ik stond echt paf toen ik zag en vernam dat een kwart van de middelbare scholieren hun laptop niet mogen meenemen naar huis. En in het beroepsonderwijs gaat het zelfs over 62 procent van de scholieren. Dat is enorm. Dus dat betekent dat de jongeren die laptop niet kunnen meenemen om hun huiswerk goed af te werken.

Nu zijn er twee mogelijkheden. Ofwel hebben ze die laptop niet nodig en moeten ze geen huiswerk maken. Maar dat zou mij toch ten zeerste verbazen. En dan hadden de scholen ook beter een desktop voorzien in plaats van een laptop. Dat is een computer die ergens vast staat. Ofwel hebben ze die laptop toch nodig, en dan zou het toch goed zijn mocht u als minister de scholen kunnen overtuigen om ervoor te zorgen dat die jongeren die laptop mee naar huis kunnen nemen, en op een zo goed mogelijke wijze hun huistaken kunnen afwerken en hun werk kunnen doen.

Wij zijn hier allemaal om zoveel mogelijk kansen aan de jongeren te geven. De jongeren moeten die grijpen, maar ze moeten die kansen ook kúnnen grijpen. Iedereen weet dat als je die laptop om 3 of 4 uur op school moet laten staan en je komt de volgende dag terug, dat er de avond zelf niet op die laptop is gewerkt.

Daarom zou ik u willen vragen hoe het toch komt dat die laptops niet meegenomen mogen worden. Wat onderneemt u om de scholen ervan te overtuigen dat die jongeren zoveel mogelijk de laptop kunnen meenemen? Bedankt.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: We hebben inderdaad de Digisprong, en die zijn we aan het uitrollen. Dat is een gigantische operatie waarbij we maar liefst een half miljard euro gaan investeren – voor alle duidelijkheid niet alleen in hardware, laptops en ICT-toestellen allerhande, maar ook in de opleiding van leerkrachten, om daar vakkundig mee aan de slag te gaan.

We hebben ons ook voorgenomen om onmiddellijk ook te starten met een nulmeting, om er zo voor te zorgen dat we constant evalueren, dat we de vinger aan de pols houden: hoe gaan scholen daarmee aan de slag? Aan deze eerste bevraging die nu naar buiten gekomen is, hebben 7500 professionals geparticipeerd. Dat is dus een heel betrouwbare, representatieve proef. En die levert hele positieve resultaten op: maar liefst 70 procent van de scholen is eigenlijk volop en goed aan de slag, niettegenstaande dat we gedacht hadden dat dat een evolutie is, en geen revolutie. Het is niet van dag op dag dat die digitale sprong ineens gemaakt moet worden.

We geven daarvoor een beetje tijd aan de scholen. Ze hebben toch tijd tot 2023-2024. Desondanks zit 70 procent van de scholen op koers.

Daarnaast geven we natuurlijk vertrouwen aan scholen om naar eigen inzichten om te gaan met de ICT-toestellen. Sommige scholen zeggen inderdaad waarschijnlijk vanuit een bezorgdheid omtrent de duurzaamheid van die toestellen dat de laptops op school moeten blijven. Dat is een keuze die men maakt op grond van specifieke situaties. Het is niet zo dat je dan evengoed een desktop kunt geven, want die laptop wordt natuurlijk in verschillende klaslokalen gebruikt. Men gaat van het ene klaslokaal naar het andere. Ja, er zijn wel redenen te verzinnen waarom scholen die keuze maken. We zeggen enkel om daarin niet selectief te zijn. Men kan de keuze maken om te zeggen dat het toestel in de school blijft, bijvoorbeeld omdat het zo'n duur toestel is. Sommigen hebben, zeker in het kader van beroeps- of technische opleidingen, een gespecialiseerd toestel, waar misschien gewone tekstverwerking niet geschikt is, maar wel enkel zwaardere toepassingen. Er zijn natuurlijk altijd verschillende lokale situaties die spelen. Wij geven vertrouwen aan de scholen. Op grond van het onderzoek stellen we vast dat de scholen dat vertrouwen ook wel waard zijn.

De voorzitter: Mevrouw Ampe heeft het woord.

Els Ampe (Open Vld): Minister, dank u wel voor uw antwoord.

Uw voluntarisme siert u. Uiteraard moeten we vertrouwen geven aan de scholen, maar de scholen moeten ook vertrouwen geven aan de leerlingen. Het valt hier toch wel op dat bepaalde leerlingen niet vertrouwd worden of dat bepaalde scholen bepaalde leerlingen niet vertrouwen. Daar moet aan gewerkt worden. Gaat dat over specifieke leerlingen? Of wordt in een bepaalde klas iedereen gestraft en mag niemand een laptop mee naar huis nemen? Dat is een bevraging die misschien kan volgen op deze toch wel alarmerende cijfers. Ik zou willen vragen dat daar verder op gewerkt wordt om dat vertrouwen tussen de school en de leerling te herstellen.

De voorzitter: Mevrouw Yalçin heeft het woord.

Hilâl Yalçin (cd&v): Minister, de ongelijkheid die het digitaal rapport van de onderwijsinspectie aantoont tussen het bezitten van een digitaal toestel voor leerlingen uit het aso, tso en bso is toch wel alarmerend. De leuze van de Digisprong is 'een laptop voor elke leerling vanaf het vijfde leerjaar'. Dan mag en kan er ook geen verschil gemaakt worden in onderwijsvorm. Ik hoop dan ook dat

u verder aan de slag gaat met deze resultaten om ook scholen hierop attent te maken.

Uit de bevraging blijkt ook dat de meerderheid van de scholen beschikt over een visie op ICT, afgestemd op de specifieke context van de school, wat een zeer goede zaak is. Anderzijds ontbreekt het de school vaak ook aan een doeltreffende strategie om die visie te realiseren. Zijn er hier eventueel nog extra ondersteuningsmogelijkheden voor de scholen?

Tot slot wil ik het luikje 'duurzaamheid' benadrukken. Daar moeten we in de Digisprong toch heel veel aandacht aan blijven schenken. De digitalisering is een heel belangrijk item, maar zeker ook de duurzaamheid daarin. We hopen dan ook dat we op korte termijn een ICT-beleid op onze scholen hebben waarbij ook een duidelijke visie uitgewerkt is en waarbij leerkrachten en leerlingen zich gesterkt voelen om digitaal aan de slag te gaan. Alleen zo kan dit digitaal verhaal in al onze scholen een succesverhaal worden.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Minister, het is uiteraard een goede zaak dat er eindelijk zo'n investering gekomen is in de digitalisering van ons onderwijs. Dat was ook nodig. Maar ik hoor toch verhalen over van alles dat misloopt: ouders die toch nog honderden euro's moeten opleggen voor de zogezegd gratis laptops, laptops die in de kast blijven staan omdat leerkrachten te weinig weten hoe ze ermee aan de slag moeten en er is inderdaad het verhaal van leerlingen uit het bso die de laptops niet mee naar huis zouden krijgen. Nu, scholen moeten zelf invullen hoe ze hun digitaal beleid vormgeven – dat is absoluut waar –, maar zou het toch geen goed idee geweest zijn om haar richtlijnen te geven over hoe de middelen van de Digisprong worden ingezet, zodat je niet naar de situaties gaat waarbij laptops zeer duur worden of waar sommige kinderen er gewoon geen hebben?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, de Digisprong die we met deze regering uitrollen, is cruciaal. En zijn er groeipijnen? Absoluut, in scholen, in uitvoering, in leerkrachten die zoekende zijn. Dat is waar. Maar er is één ding cruciaal: het device, de laptop of de tablet, moet zich bevinden waar de leerling die nodig heeft. Want ik krijg ook de omgekeerde signalen: leerlingen die de laptop heen en weer meezeulen in een rugzak, met de vraag om die liever op school te hebben. Minister en beste mensen in het onderwijs, er moet een duidelijk beleid zijn. Waar is de laptop? Waar heb je die nodig? Dan moet je die daar ook hebben. Als je die thuis moet gebruiken – op eender welk onderwijsniveau – dan moet die er thuis zijn. Zegt het schoolbeleid daarentegen dat er geen huiswerk gegeven wordt op de laptop, dat er alleen schriftelijke zaken zijn? Dan kan die laptop ook op school blijven.

Maar mijn vraag is wel, minister, dat scholen heel goed communiceren waarvoor en hoe zij in hun opvatting, in hun context, de devices gebruiken die wij ter beschikking stellen.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, die Digisprong, dat blijkt op dit moment eigenlijk toch maar een Digisprongetje te zijn, met heel wat hordes. U hebt iets willen doen op het vlak van digitalisering, dat begrijp ik, maar eigenlijk was alles toch niet heel goed doordacht. Wat zien we nu? Ongelooflijk veel groeipijnen. Kinderen die de computers niet mogen meenemen naar huis, grote verschillen in prijs. Ouders betalen van 40 euro waarborg per jaar tot 400 euro

om de computer aan te kopen, zo schrijft Knack. Dat zijn ongeoorloofde verschillen. Soms wordt die computer ook als niet meer dan een glazen boek gebruikt, omdat de leerkrachten niet de tools en de didactische ondersteuning hebben om te weten hoe je goed gebruikmaakt van die digitale devices.

Mijn vraag, minister: komt er een plan van u, vooral dan op het vlak van didactische ondersteuning, om ervoor te zorgen dat dit geen operatie is die weinig zin heeft, maar een echt nuttige operatie waarvan leerlingen en leerkrachten optimaal gebruik kunnen maken? *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Dank u wel, hè! Een sprongetje! Een half miljard euro! Een investering … *(Opmerkingen van Elisabeth Meuleman)*

Lees de evaluatie. Lees de evaluatie! Ik weet dat u zich altijd inspant om zo negatief mogelijk te zijn over onderwijs, maar nu moet u zich toch ongelooflijk in bochten wringen. Lees eens de evaluatie, lees de bevraging die heeft plaatsgevonden bij 7500 respondenten. Die zijn positief. Positief over deze ingreep die we hebben gedaan in het onderwijs. En ja, op 4000 scholen zal er inderdaad soms wel eens ergens iets fout lopen. Voor sommigen is het een ongelooflijke sprong die men, letterlijk, moet maken. Ineens laptops in de school, dat is voor sommige scholen inderdaad een grote sprong.

Daarom hebben we hen ook bij de hand genomen en hebben we een heel begeleidingsplan en draaiboek uitgetekend, waarbij de eerste les is dat men moet vertrekken van een ICT-beleidsvisie. Vertrek van een visie vooraleer je bijvoorbeeld laptops gaat bestellen. En ondertussen zit 70 procent van de scholen daarmee ook op koers.

We zeggen ook: maak goede afspraken. U wijst terecht op de bekommernis dat men in sommige scholen of opleidingen de laptops niet mee naar huis mag nemen. Maar dat moet wel in het schoolreglement staan. Dat mag geen verrassing zijn voor de ouders. Heel de handelwijze en afspraken omtrent het omgaan met de laptops moet vooraf overeengekomen zijn in het schoolreglement, waar ook de ouders hun handtekening zetten. Dat moet vooraf afgesproken zijn.

Een tweede zaak is dat het niet alleen gaat over hardware, over laptops. Neen, op basis van het ICT-beleidsplan moet men er ook voor zorgen dat de leerkrachten daarmee aan de slag kunnen, in de klas en daarbuiten. Het is vooral een instrument om te gebruiken in de klas, om te kunnen differentiëren, om het mogelijk te maken dat je in een en dezelfde klas kinderen en jongeren die wat achterstand hebben kunt bijspijkeren, en dat je degenen die al mee zijn kunt prikkelen door hen een andere lesinhoud te geven. Dat is een van de grote voordelen van de digitalisering in de klas. Daarom hebben we ervoor gezorgd dat er extra middelen zijn uitgetrokken om de leerkrachten te professionaliseren. Dat is niet weinig hoor: we hebben daarvoor 21 miljoen euro uitgetrokken. We geven de scholen een budget gegeven waar ze mee aan de slag kunnen. Voor de leerkrachten die op dat vlak van ver komen hebben we zelfs bootcamps mogelijk gemaakt, waarmee je in recordtempo de basis aangeleerd krijgt. Doordat we zoveel middelen hebben gegeven aan de scholen voor de ICT-scholing van leerkrachten moeten de centra voor volwassenenonderwijs (CVO's) ook klaar zijn met hun aanbod. Daarom hebben we ook aan die kant gewerkt. We hebben ervoor gezorgd dat de centra voor volwassenenonderwijs extra middelen hebben gekregen om extra cursussen te organiseren en extra ICT-personeel aan te werven, om ervoor te kunnen zorgen dat de leerkrachten maximaal geprofessionaliseerd en bijgeschoold worden om vakkundig aan de slag te kunnen in onze scholen met de ICT-leermiddelen.

De voorzitter: Mevrouw Ampe heeft het woord.

Els Ampe (Open Vld): Minister, bedankt voor uw antwoord. Het geld is er: 500 miljoen euro voor computerbeleid, een goede keuze van de regering. U hebt dat onderstreept. Maar wat er nu nodig is – en dat horen we hier ook op alle banken – is een afsprakenkader waarin eerst de leerlingen, dan de leraars en dan de scholen zich kunnen terugvinden.

Onze scholen zijn er in de eerste plaats voor de leerlingen. Dus ga specifieker te werk en zorg dat alle leerlingen hun beste beentje kunnen voorzetten om goede schoolresultaten te halen. *(Opmerkingen van minister Ben Weyts)*

Maar dat is nog niet helemaal goed uitgewerkt. *(Opmerkingen van minister Ben Weyts)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over planlast bij leerkrachten en directies

ACTUELE VRAAG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de planlast in het onderwijs

ACTUELE VRAAG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de recente studie omtrent de door leraren ervaren administratieve planlast

ACTUELE VRAAG van Karolien Grosemans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de aanpak van planlast in het onderwijs

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Voorzitter, minister, collega's, kwaliteitsvol onderwijs start met het hebben van een goede leerkracht of goede leerkrachten voor de klas. Ik denk dat we het daar allemaal over eens zijn. Er zijn al ongelooflijk veel vragen gesteld over dat lerarentekort. Er zijn veel ballonnetjes opgelaten. Collega's, ik wil het nogmaals herhalen: we hebben nood aan een groter plan, aan een lerarenloopbaanpact. Maar goed, we weten al heel veel, minister. We weten dat een op de vijf leerkrachten stopt met lesgeven in de eerste vijf jaar van zijn of haar carrière. We weten ook, dankzij een goed onderzoek, dat er toch wel een aantal redenen zijn waarom mensen stoppen met de mooiste job ter wereld. Er is het onderzoek van UGent @ Work waarbij men in kaart bracht wat de administratieve planlast is voor leerkrachten. 33 procent van hun tijd zijn ze bezig met regeltjes, met administratie, met verplichtingen … En dat weegt zwaar. Ik denk – en dat wil ik toch wel benadrukken – dat dat iets is waarmee iedereen eigenlijk rekening moet houden: de koepels, de overheid, de directies maar ook de ouders. De studie toont ook een zeer duidelijke link, minister, tussen de hoeveelheid planlast, de emotionele uitputting en de overweging om het onderwijs effectief te verlaten. Ook de impact van de digitale tools is opmerkelijk.

Dat is eigenlijk niet echt nieuw, minister, want ondertussen werden al een aantal acties op poten gezet. Ik denk aan de planlastcalculator en aan de planlastradar. Heel concreet stel ik samen met u vast dat leerkrachten en directies eigenlijk nog

weinig van die acties hebben ondervonden. Vandaar mijn heel concrete vraag, minister. Als we willen dat alle leerkrachten effectief aan het werk blijven in onze scholen, dan moeten we werk maken van die planlast. Welke acties zult u concreet ondernemen?

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Voorzitter, minister, collega's, ik ben al zeven, bijna acht, jaar geen directeur meer en het planlastbeest leefde toen al. Vandaag leeft datzelfde planlastbeest nog meer dan ooit tevoren. Een taak niet op tijd ingediend, kauwgom in de mond, een werkboek vergeten: alles moet worden genoteerd. En als het niet wordt genoteerd, dan bestaat het niet. Dat is geen verwijt aan u, minister, ik wil de zaak gewoon objectiveren.

In 2016 was er al Operatie Tarra. Dat is wat verzopen in heel wat zaken. Minister, in uw beleidsbrief noteerde u dat planlast een veelkoppig monster is. Dat is volkomen terecht. Maar iedereen wijst naar elkaar en iedereen kijkt naar elkaar. Iedereen kijkt naar elkaar om te zien wie wat wanneer zal doen. Maar op het einde van de rit – en dat is een probleem – blijven de leerkrachten zitten met hun paperassen om in te vullen. Minister, kunt u garanderen dat u tijdens de laatste jaren van uw beleid dat planlastbeest echt structureel en ver doorgedreven zult aanpakken zodat de leerkrachten datgene kunnen doen waarom ze voor die job gekozen hebben, wat ze het liefst van alles doen en vooral wat ze het best kunnen, namelijk lesgeven? *(Applaus bij Vooruit)*

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Minister, collega's, de digitalisering heeft heel wat zaken efficiënter gemaakt, maar het recente onderzoek van de UGent heeft ook heel wat negatieve gevolgen aangetoond voor leerkrachten op het vlak van extra administratieve lasten. Ik begrijp dat wel. Directies die zichzelf willen indekken tegen potentieel juridische procedures en lastige ouders vragen van de leerkrachten dat ze alles noteren in het leerlingvolgsysteem op Smartschool. Een boek niet bij, spieken, een taak niet gemaakt, kauwgom in de mond, gsm bovenhalen in de les, lastig gedrag, bijles niet gevolgd, de lijst is eindeloos. En vroeger was niet alles beter, maar toen volstond een nota in de agenda of werd de leerling naar de tuchtprefect gestuurd. Nu moet het allemaal eerst opgelijst worden en pas heel wat later volgt er actie, tot grote frustratie van de leerkrachten.

Sta me toe even een vergelijking te maken met het voetbal. Stel je voor dat de scheidsrechter elk klein feit zou moeten noteren in een 'smartball-systeem' – elk truitje-trek, elke duw, elke verwensing naar het hoofd van een tegenspeler –, om er pas maanden later gevolg aan te geven in een vergadering van al de spelleiders samen. Hoeveel scheidsrechters zouden dan nog willen blijven? Nu wordt er gelukkig nog altijd een lik-op-stukbeleid gevoerd met rode en gele kaarten en dat werkt efficiënt.

Minister, u hebt al herhaaldelijk aangegeven dat u een planlastcalculator gaat invoeren via de onderwijsinspectie. Op die manier zou een schoolleider dus zicht krijgen op de domeinen waarvan het schoolteam aangeeft dat ze veel planlast veroorzaken en kan die dus een gericht reductiebeleid voeren. Maar op welke manier gaat die onderwijsinspectie nu nagaan of opvolgen of die scholen en directies die calculator ook effectief gebruiken? Hoe gaat men de scholen ertoe aanzetten om daar effectief werk van te maken, van die planlastbeperking, op basis van de resultaten van de calculator? Die mag niet enkel vrijblijvend zijn. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Minister, collega's, planlast is eigenlijk een containerbegrip. Het gaat om alle vergaderingen, regels, reglementen die leerkrachten moeten volgen en waarvan ze eigenlijk het gevoel hebben dat die nutteloos zijn, waarvan ze het gevoel hebben: dit draagt niet bij tot een betere onderwijskwaliteit. Het is dus oeverloos papierwerk en het weerhoudt hen ervan om zich te concentreren op hun kerntaak: lesgeven.

En er is inderdaad een studie van de Universiteit Gent waarin leerkrachten zeggen dat tot 33 procent van de taken die zij vervullen naar dat paperassenwerk gaat. Ik moet zeggen, toen ik de pers daarover las, viel ik daar, eerlijk gezegd, niet van achterover. Dat is zo, ik heb dat zelf ook aan den lijve meegemaakt. En de digitale leermiddelen, zoals Smartschool bijvoorbeeld, die helpen niet echt. Als een leerling bijvoorbeeld een remediëring Duits bij mij kwam volgen en ze kwam opdagen, moest ik daar een verslag van maken voor het leerlingvolgsysteem in Smartschool. Maar als ze niet kwam opdagen, moest ik daar ook een verslag van maken. Het creëert dus vaak werk en het zorgt voor heel veel stress, heel veel frustratie. Het zorgt zelfs voor burn-outs. En het zorgt er volgens mij voor dat heel wat leerkrachten ook vertrekken.

Minister, ik weet, vanuit vorige commissies, dat u dit echt ter harte neemt en daarom is mijn vraag: welke maatregelen nam u in het verleden al, om die strijd tegen planlast aan te gaan, en welke maatregelen zult u nog nemen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ja, inderdaad, de strijd tegen planlast maakt voor mij deel uit van een strijd voor een betere onderwijskwaliteit en tegen het lerarentekort, twee elementen die, wat mij betreft, twee zijden zijn van een en dezelfde medaille.

Ik sluit mij dus ook volledig aan bij de bevinding van de commissie Beter Onderwijs die zegt dat we de focus moeten leggen op de essentie. Daarmee bedoelen ze niet alleen focussen op essentiële vakken zoals Nederlands en wiskunde, maar ook op de essentie van de taak van de leerkracht, namelijk lesgeven en zelf meer verantwoordelijkheid en meer vrijheid, zelf meer de regierol kunnen opnemen.

Dus ja, inderdaad, we strijden tegen administratieve last, maar dat is altijd gemakkelijker gezegd dan gedaan. Het is een veelkoppig monster en daarom proberen we op verschillende fronten de strijd aan te gaan.

Ten eerste is er de overheid zelf. Het is altijd schoner om in 't eigen hert te kijken, vooraleer je met de vinger gaat wijzen naar anderen. Wat kunnen we in eerste instantie zelf aanpakken bij de overheid? Dat pakken we aan, zowel proactief als reactief. Reactief in de zin dat we proberen om stapsgewijs diverse administratieve verplichtingen weg te schrijven. Concrete voorbeelden? De hervorming van het gemotiveerd verslag. In het kader van het M-decreet hebben we het gemotiveerd verslag serieus vereenvoudigd. De nieuwe regels rond de evaluatie van leerkrachten, die ook heel wat paperassen met zich meebrengt, hebben we aangepast. De adviezen van de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's) zijn niet meer verplicht, en worden vervangen door meer vertrouwen in de klassenraden. Dat zijn heel concrete voorbeelden, en ik kan u nog een langere lijst geven.

Dat is één vorm van aanpakken, maar we werken natuurlijk ook proactief, want wij nemen verschillende beleidsmaatregelen, nieuwe beleidsmaatregelen. Dan moeten we ons ervoor hoeden om geen extra administratieve last te genereren, of zo weinig mogelijk soms. Ik herinner me debatten in de commissie als het gaat over de invoering van de KOALA-test (Kleuteronderwijs Luistervaardigheid), zeg maar de taalscreening in de derde kleuterklas, die we hebben ingevoerd. Ook dat

hebben we ingevoerd met de ambitie om zo weinig mogelijk administratieve last te genereren, en dus de leerkrachten in kwestie niet op te zadelen met een rapporteringsplicht, waarbij ze aan de overheid moeten rapporteren wat ze met elke test gedaan hebben, wat het resultaat was, op klasniveau en op schoolniveau. Maar dan krijg ik in de commissie wel de vraag wat al die klassen rapporteren. We moeten onszelf ook wel wat remmen op dat vlak. Ik krijg ook heel veel vragen in het parlement zelf over rapportering, en soms moet ik ook gewoon neen zeggen. Dat gaan we niet doen, want zo gaan we opnieuw extra administratieve lasten opleggen aan de scholen, en het is net de bedoeling om het met minder te doen.

Het tweede is natuurlijk de administratieve last die – dat moeten we erkennen – op een ander niveau tot stand komt, namelijk op bovenlokaal niveau. Ik denk dat de hoorzitting in de commissie Onderwijs ook heeft uitgewezen dat de koepels zeggen dat zij soms ook wel administratieve lasten genereren. Soms moeten we vaststellen dat scholen bepaalde administratieve verplichtingen bevroeden die er eigenlijk niet zijn. Ik heb het aanbod met twee handen aangenomen, ook van Lieven Boeve, die als hoofd van het Katholiek Onderwijs Vlaanderen zei dat hij ons een lijst ging bezorgen van vermeende administratieve verplichtingen waar we ook gezamenlijk tegen kunnen optreden. Ik nodig ook de andere onderwijskoepels aan om in de spiegel te kijken, maar ook om ons te zeggen welke administratieve verplichtingen we ten nadele van de scholen hebben ingevoerd, en dus zouden kunnen schrappen.

Drie: je hebt ook het niveau van de school zelf. Net daarom hebben we die planlastcalculator ingevoerd, en de planlastradar. Daarmee willen we met de onderwijsinspectie ook de scholen een spiegel voorhouden en ze wijzen op administratieve verplichtingen die scholen zelf opleggen aan de leerkrachten, maar die niet hoeven, waar geen grond voor is. Dit levert echt een soort administratievelastenrapport op, voor elke school, niet alleen om de scholen een spiegel voor te houden, maar ook om onszelf een spiegel voor te houden. Ik vraag aan de onderwijsinspectie namelijk om ook op het terrein te kijken naar de administratieve lasten die wij als Vlaamse overheid nodeloos opleggen. Breng dat ook mee.

Tot slot wil ik ook werken aan een kader. Wat mij betreft mag je dat letterlijk nemen. Ik weet dat heel veel scholen, met de beste intenties, vragen aan leerkrachten om van alles bij te houden, om voor elke evaluatie, elke toets, bij te houden waarom ze dat cijfer gegeven hebben, omdat men zich wil indekken tegen een mogelijke discussie bij de eindevaluatie, en mogelijk zelfs juridische procedures. Maar dat hoeft helemaal niet. De remedie is dan erger dan de kwaal. Je veroorzaakt heel veel administratieve last voor alle leerkrachten, omdat er hier en daar in Vlaanderen enkele ouders zijn die juridisch gaan procederen. Dat is de moeite niet. Dat staat niet in verhouding ten opzichte van elkaar. Dus wil ik echt komen tot een kader waarbij we zeggen aan leerkrachten en directies wat zeker wel nodig is op het vlak van administratieve verplichtingen, wat we vragen als overheid, maar ook wat we niet vragen. We vragen niet om van alles bij te houden bij elke appreciatie of evaluatie ten aanzien van een leerling, om dat op schrift te stellen, om daar een apart bestandje van bij te houden op de laptop. Dat vragen wij niet.

En ja, wij weten wel dat dat mogelijk parten kan spelen bij discussies over evaluatie. Ook daar wil ik het signaal geven dat, als er betwisting is, als een evaluatie van een klassenraad juridisch wordt aangevochten, wij als overheid juridisch kunnen ondersteunen en dat we altijd de kant kiezen van de klassenraad. Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan want die klassenraad kan zich ook soms vergissen. Maar ik vind dat, als het niet alleen gaat over administratieve last maar ook over waardering en appreciatie tegenover de leerkrachten, we altijd moeten vertrekken van de appreciatie van het oordeel en de evaluatie van de leerkracht. Ik ga uit van het beginsel dat we altijd uitgaan van het gelijk van de

leerkracht, en wanneer dat juridisch wordt aangevochten, gaan wij die leerkracht ondersteunen en zijn of haar oordeel verdedigen. Dat is ook een concrete toepassing van onze waardering en appreciatie van leerkrachten.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Dank u wel, minister, voor uw antwoord. Ik ging er plots even van duizelen maar alles is oké.

We kunnen alleen maar het kader waar u het over hebt, onderschrijven. Wij vinden het ook belangrijk dat iedereen verantwoordelijk is om die planlast te laten dalen: koepels, overheid, directeur maar ook de ouders. Het is een zeer interessant onderzoek, al was het maar omdat ook daar nagedacht wordt over de impact van innovatie en digitale instrumenten. Daarnaast vind ik ook wel de impact van de planlast die de directeur ervaart, interessant, alsook hoe dat eigenlijk ook de leraar beïnvloedt. Vandaar twee concrete vragen, minister, wordt daar bij die planlastradar ook rekening mee gehouden? Eén, gaan scholen effectief nadenken of het efficiënt is dat bepaalde digitale tools worden aangewend? En twee, wat is het effect van die planlast bij de directeur? Want dat is echt wel iets wat ook impact heeft op de leerkracht. *(Applaus bij cd&v)*

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Minister, het gebeurt niet altijd maar mijn tweede tussenkomst sluit eigenlijk voor een groot deel aan bij een doorlichting in een school in West-Vlaanderen. Het is een waargebeurd verhaal dat in het nieuws kwam. Op twee dagen tijd kwam het bericht dat de doorlichting doorging, wat zorgde voor veel papierwerk en een administratieve molen die in actie moest schieten. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid en vandaar mijn concreet en opbouwend voorstel. Kunt u samenzitten met de inspectie, met de koepels, met het gemeenschapsonderwijs, met de administratie en de sociale partners en hun vragen om zelf zoveel mogelijk procent planlast proberen te verlagen het volgende jaar of de volgende jaren? En hun zonder betutteling vragen om daar zelf vanuit het beleidsvoerend vermogen mee aan de slag te gaan? Want leerkrachten willen lesgeven en ouders willen goede leerkrachten die graag en goed lesgeven, en daar de tijd voor hebben. Worden leerkrachten beter van het maken van al die verslagen? Neen. Wordt het onderwijs daar beter van? Neen. Die planlastvermindering, zoals u zelf ook hebt aangehaald, zorgt niet alleen voor gelukkige en betere leerkrachten, maar zal ook het lerarentekort voor een deel oplossen en zal vooral ook maken dat het beroep van leerkrachten niet alleen aantrekkelijker wordt maar ook dat het niveau ervan stijgt. Vandaar mijn vraag, minister. Bent u bereid om na te denken over mijn voorstel om als coördinator alle partners bij elkaar te roepen en te vragen om de planlast met x procent naar beneden te halen?

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Dank u wel, minister, voor uw antwoord.

Ik ben blij dat u zegt dat er een kader op komst is waarin staat wat leerkrachten wel en niet hoeven te doen. Ik hoop dat dat niet te lang meer op zich gaat laten wachten. Ik ben ook blij dat u zegt dat u systematisch de kant kiest van de klassenraad. Ik vind het belangrijk dat men dat zou weten, want nu lijkt dat veraf voor zo'n klassenraad. Dat is goed.

Ik ben toch niet helemaal tevreden over het antwoord op de vraag die ik gesteld heb over hoe de inspectie omgaat met die calculator. Gaat men dat echt grondig onderzoeken, zodat het niet enkel vrijblijvend is? We hebben gezien dat een groot deel van de verantwoordelijkheid bij de scholen ligt. We hebben ook nog

extra eindtermen, een financiële radar, een grote drang om etiketten te kleven, dan zijn er nog partijen die de directie in elke school willen verplichten om voor ieder kind eten te voorzien. Gaat u daar ook nog initiatieven nemen of zit dat geparkeerd bij de zogenaamde commissie der wijzen?

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Minister, ik ben in ieder geval blij met uw actie onderwijsinspectie 2.0, waarmee we eindelijk planlastinspecteurs hebben. Ik had het geluk om een week te mogen meelopen met de onderwijsinspectie. Ik heb een doorlichting volledig meegemaakt op een school en ik heb zelf kunnen vaststellen dat er systematisch wordt gevraagd naar planlast en dat er voortdurend wordt gezegd van sommige documenten dat ze niet nodig zijn en dat er niet naar gevraagd zal worden. Men vraagt om minder en doelgerichter te handelen en niet zoveel ballen in de lucht trachten te houden. Die paperassen zijn echt niet allemaal nodig. Dat vind ik heel positief.

Het tweede is een planlastcalculator. Ook daar ben ik heel blij mee, omdat scholen eindelijk kunnen meten wat hun planlast is. Heel veel scholen beseffen vaak niet, omdat er zoveel werk is, hoeveel ze eigenlijk van hun leerkrachten vragen.

Ik ga even naar de sport, zoals de heer Laeremans. U hebt die planlastcalculator ontworpen, u brengt de bal aan het rollen. Nu moet er 'gesjot' worden. Ik hoop dat u met de koepels en de pedagogische begeleiders aan tafel kunt zitten om hen op het belang van die planlastcalculator te wijzen, zodat er samen actie kan worden ondernomen.

Ik heb nog een korte vraag. Ik las op de website dat het november 2022 zou zijn vooraleer de planlastcalculator zou uitkomen. Kunt u dat bevestigen? *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, we weten al veel langer dat die hele planlast en de administratieve rompslomp een van de meest demotiverende aspecten is van ons onderwijs. Het jaagt leerkrachten weg en het zorgt voor een daling van de onderwijskwaliteit. Operatie Tarra is inderdaad door de vorige minister in de vorige legislatuur al gestart. Ik heb u al in 2019 gevraagd hoe het daarmee zat en wat u van plan was om te doen aan de planlast in het kader van Operatie Tarra. U antwoordde in 2019 op mijn schriftelijke vraag dat u de komende weken zou bepalen hoe u dat verder zou aanpakken. We zijn intussen drie jaar later, minister. Mijn vraag is: waarom duurt het zo lang voor er tastbare resultaten zijn op het terrein, op het vlak van planlastvermindering?

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Minister, dit onderwerp komt steeds terug. Ik weet dat het u heel nauw aan het hart ligt. De calculator is één ding, maar ik dacht dat u ook werk zou maken van een soort 'tien geboden' die heel simpel uitgehangen zouden worden in elke lerarenkamer, publiekelijk, zodat er geen discussie over hoeft te zijn en zodat men niet nog eens extra planlast heeft om iets te gaan calculeren, maar gewoon kan zien: dit moet, dit moet niet. 'Keep it simple.'

Ik herhaal nog eens onze vraag om het initiatief te nemen om een omzendbrief te sturen met de boodschap 'paperassenvrij onderwijs'. Laat ons eens voor een maand, een trimester proberen wat het in de praktijk betekent. *(Applaus bij Open Vld)*

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik beantwoord eerst het vraagje met betrekking tot de timing. Ik kan bevestigen dat de calculator er is in november 2022. De communicatie zal worden uitgerold na de herfstvakantie. Dat zit dus snor.

De tweede vraag is: zou je niet een doelstelling vooropstellen om x procent minder administratieve lasten te genereren? Dat veronderstelt dan dat de oefening ergens stopt. Dat zou ik niet willen. Bovenal rijst de vraag hoe je dat uitdrukt. Is dat in euro, in uren? Het is moeilijk te kwantificeren. Maar de doelstelling is duidelijk en we moeten er voluit voor gaan, op de drie fronten. Ten eerste moeten we onszelf als overheid een spiegel voorhouden en zien waar en hoe we kunnen schrappen. We kunnen dat ook doen op grond van de informatie die ons is opgeleverd vanuit de scholen door de inspectie. Dat reikt bottom-up aan wat mensen werkelijk stoort. Wel, de onderwijsinspectie kan dat op mijn tafel komen leggen om ermee aan de slag te gaan. Op het niveau van de koepels is de uitnodiging gelanceerd. En op het niveau van de school zelf ook.

Mevrouw Vandromme, u haalde aan dat digitalisering soms ook wel leidt tot extra lasten, administratieve en andere. Daarom heb ik het initiatief genomen om een afsprakenkader te maken met de sociale partners. De boodschap is niet het fetisj 'recht op deconnectie': na halfvier mogen leerkrachten geen mails meer krijgen of sturen. Onze leerkrachten vragen dat niet, dat recht, of die plicht, op deconnectie. Ze vragen gewoon of er goede afspraken kunnen worden gemaakt, vanuit een zekere pragmatiek, zodat iedereen weet waar hij aan toe is, wat te verwachten van elkaar. That's it. Zo'n kader hebben we opgesteld. Dat moet ook een lokale vertaalslag krijgen, omdat elke school natuurlijk verschillend is: de populaties zijn verschillend, de ouders zijn verschillend, de opleidingen zijn verschillend. Op lokaal vlak kan men dus heel eigen afspraken maken. Die digitalisering, dat digitale dient immers net om leerlingen, leerkrachten, ouders te ontlasten, niet om hen te belasten. Dáárvoor dient dat. Dat kan dus echt een win-winsituatie worden.

Zoals ik schetste, wil ik komen tot een kader waarmee we zeggen wat moet en wat niet moet. Je mag dat zelfs letterlijk nemen: een kader dat kan worden opgehangen in de lerarenkamer. Ik zal u al enkele zaken meegeven die we moeten verduidelijken richting de klasvloer. Wat hoeft er niet? Ten eerste, één leerlingvolgend dossier. Dat vragen wij niet. Wij vragen niet aan leerkrachten om voor elke evaluatie bij te houden waarom ze dat cijfer of die evaluatie of dat duimpje of die smiley hebben gegeven. Dat hoef je niet bij te houden. Ten tweede zijn er de deliberatiecriteria. Als klassenraad delibereer je vrij, autonoom. We hebben daar vertrouwen in. Dat hoeft niet op basis van dikke rapporten en verslagen te zijn. Ten derde zijn er de motiveringen. Niet elke beslissing behoeft een uitgebreide motivering. Ten vierde zijn er doorlichtingen van de onderwijsinspectie, onderwijsinspectie 2.0. Dat werd ook aangehaald. We hebben dat wat hervormd. Niet iedereen wil of durft dat al te geloven in de praktijk, tot wanneer ze inderdaad meemaken dat die onderwijsinspectie toch iets anders is dan wat men vroeger kende. Bij doorlichtingen is het absoluut niet nodig om allerhande documenten en verantwoordingen te beginnen te printen. Dat moeten we ook meegeven.

Dat zijn elementen die we willen meenemen in zo'n kader. We proberen zo maximaal tastbaar te maken voor directies en leerkrachten dat het ons menens is met de aanpak van die administratieve overlast.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, dank u wel. Leerkrachten doen ertoe. Collega's, planlast is één iets, maar we hebben nu eenmaal nood aan die langetermijnvisie, aan dat lerarenloopbaanpact. Ik weet dat er collega's zijn in de zaal die elke keer als ik dat uitspreek, een streepje zetten, maar ik ga dat blijven

herhalen, want dat is de te bewandelen weg. Minister, dat staat niet voor niets in het regeerakkoord.

Er is iets anders dat ook in het regeerakkoord staat, en dat ik vanaf het begin heb onderstreept, namelijk dat we maximaal vertrouwen en verantwoordelijkheid moeten geven aan onze leerkrachten, besturen en directies. Ik denk dat we dat moeten doen. Het staat mooi in het regeerakkoord. Het is net dat wat we moeten doen. We moeten vertrouwen geven, we moeten autonomie geven en we moeten in hen allen geloven. Minister, als we dat echt geloven, dan moet dat kader dat wordt uitgewerkt, ook voldoende vrijheid geven aan de scholen: geen nieuwe regeltjes, maar ruimte om school te maken.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Minister, er is een heel breed draagvlak om er echt werk van te maken, en dan hoop ik dat het parlement in de volgende legislatuur niet dezelfde verzuchtingen zal hebben omdat de planlast nog altijd niet is verminderd, omdat dat nog altijd niet is opgelost. Leerkrachten kiezen immers voor werken met kinderen en jongeren, om die kinderen en jongeren een betere toekomst te geven. Die leerkrachten kiezen niet voor het onderwijs om paperassen in te vullen, lijsten aan te vullen, doelstellingen af te vinken en dergelijke meer. Daarom is het de verantwoordelijkheid van ons allemaal hier om inderdaad dat draagvlak verder te creëren en samen te coördineren, zodat alle betrokkenen en alle participanten hun verantwoordelijkheid nemen en allemaal samen zorgen voor het verminderen van die planlast. Minister, vergeet het niet, overweeg ons voorstel, want ik denk dat dat een goed en verbindend voorstel is. *(Applaus bij Vooruit)*

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Minister, dank u wel voor uw antwoord. Vorige week vrijdag zijn wij nog op bezoek geweest in een vermaard collega in Turnhout, en de aanpak daar was grotendeels niet-digitaal. Zij spelen daar heel kort op de bal, en dat lukt. Ze hebben daar ook een tuchtprefect, die echt als scheidsrechter dient. Ik denk dat dat tot voorbeeld strekt voor heel wat andere scholen.

Wat de kwestie van de planlast betreft, denk ik dat de meeste partijen hier op dezelfde lijn zitten: die planlast moet worden aangepakt.

Maar u moet dat zeker meenemen in de opmaak van een algemeen omvattend actieplan om het lerarenberoep te hervormen en aantrekkelijker te maken.

We hopen dat u niet te lang zult wachten met de resultaten van die raad van wijzen, want anders vrees ik dat de onderwijstanker die u wilt keren al te ver uit de koers zal zijn gevaren. Ik dank u. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Minister, ik dank u voor uw bijkomende toelichting. De strijd tegen planlast is een enorm belangrijk thema. Ik voel over de partijgrenzen heen dat iedereen die planlast wil verminderen. Het is echt cruciaal in de strijd tegen het lerarentekort. Daarom zal ik in de commissie voorstellen om de onderwijsinspectie uit te nodigen om die planlastcalculator te demonstreren, zodat we goed weten hoe dat in zijn werk gaat en we dat thema zeker kunnen warm houden in de commissie. *(Applaus bij de N-VA en van Willem-Frederik Schiltz en Gwendolyn Rutten)*

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Johan Danen aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het gebrek aan daadkracht in het beleid tegen grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs

ACTUELE VRAAG van Maaike De Vreese aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de strijd tegen grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld

ACTUELE VRAAG van Katrien Schryvers aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de bescherming van slachtoffers van grensoverschrijdend gedrag

ACTUELE VRAAG van Gwendolyn Rutten aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de schrapping van de subsidie aan de KU Leuven door de minister

De voorzitter: De actuele vraag van de heer Danen werd initieel aan minister Weyts gesteld, maar wordt beantwoord door minister Demir.

De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Collega's, minister, voorzitter, ik vertel niets nieuws als ik zeg dat er al jaren verhalen de ronde doen over grensoverschrijdend gedrag in onze hogeronderwijsinstellingen. En dat is bijzonder problematisch. Het gaat niet alleen over studenten, maar ook over personeelsleden die daarmee worden geconfronteerd.

Uit al die verhalen kunnen we besluiten dat men zich vaak niet gehoord voelt, dat men in de kou staat, zich niet geholpen voelt, kortom zich in de steek gelaten voelt. Men spreekt van een zwijgcultuur en een toxische sfeer. Aan ónze hoger-onderwijsinstellingen.

Daarom hebben zij in 2018 het heft in handen genomen. Ze hebben een overeenkomst gesloten om grensoverschrijdend gedrag voor eens en voor altijd aan te pakken. Wat blijkt nu vier jaar later? Het werkt niet. Dat is niet wat ík zeg, dat blijkt uit een aantal onafhankelijke evaluaties.

Een van de onderzoekers zei het zo: "Ik stel vast dat de procedures die leiding-gevenden gebruiken om grensoverschrijdend gedrag aan te pakken ter plekke worden uitgevonden." Procedures worden ter plekke uitgevonden, kunt u dat geloven? Over zo'n belangrijke zaak denkt een leidinggevende: 'Wat gaan we daar eens mee doen?' En ondertussen tikt de klok. Het lijstje wordt elke dag langer. Daar word ik boos van en ik vind dat verschrikkelijk voor de slachtoffers.

Minister Weyts, u hebt aangekondigd dat u een paar dingen wilt doen. Maar ik stel vast dat het probleem vandaag door en door in de instellingen zelf zit. Het is dus geen rotte appel hier en daar die het probleem creëert, het gaat om een structureel probleem. En structurele problemen vragen structurele oplossingen.

Minister, wat zult u bijkomend doen om ervoor te zorgen dat er een echte omslag tot stand komt in onze hogeronderwijsinstellingen zodat die toxische cultuur tot het verleden behoort en dat slachtoffers niet meer in de kou blijven staan? *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Minister, collega's, ik wilde echt uit het diepste van mijn hart dat ik hier vandaag niet zou moeten staan, want dat zou betekenen dat de strijd tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag gestreden is. Maar dat is dus

jammer genoeg niet zo en dat hebben we de voorbije week echt wel gezien. We hebben daarnet met de collega's de zaak in verband met de verkrachting aan de KU Leuven achter gesloten deuren besproken.

Maar we hebben deze week nog zaken gezien. Een leerkracht die wordt lastiggevallen door haar directeur, die door hem wordt gestalkt. Bij jeugdverenigingen of bij sporters: een op de vijf Vlaamse sporters onder de 18 jaar krijgt te maken met grensoverschrijdend gedrag. Helaas, collega's, horen we ook veel te vaak dat het lang duurt. Het duurt al jaren, er zijn al jaren geruchten, en toch werd er niet ingegrepen.

Daarom sta ik hier vandaag toch vooraan. Om te zeggen dat we dit als samenleving niet tolereren. Dat het wél de verantwoordelijkheid is van de onderwijsinstellingen, maar evengoed van andere sectoren. Denk maar aan de sport, de media, de cultuur. Daar moet het probleem ook ernstig worden genomen. Daar verwachten we ook dat er actief wordt opgetreden.

Het heeft nu wel degelijk lang genoeg geduurd om de procedures intern op punt te stellen. We verwachten dat er nu ook werk wordt gemaakt van een externe procedure, een extern meldpunt.

Minister, eind oktober 2020 lanceerde u een actieplan ter bestrijding van seksueel geweld. Dat zette stevig in op de ketenaanpak van sensibilisering, strafuitvoering en opvolging. Ook daar schieten we vaak te kort. Als we zien hoe lang sommige rechtszaken duren. Vier jaar aan een stuk! Minister, welke bijkomende stappen zult u zetten om dat seksueel geweld sneller en effectiever aan te pakken? *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Minister, collega's, seksueel misbruik en grensoverschrijdend gedrag blijven een diepgeworteld en wijdverspreid probleem. Daarvoor is een heel brede aanpak in alle sectoren nodig. Daarbij moet het slachtoffer centraal staan. We zijn het aan alle slachtoffers verplicht daar een sereen debat rond te voeren. Deze week kwam de problematiek in het hoger onderwijs naar voren. In het verleden gebeurde dat al in andere sectoren. Recent nog. Terwijl het hoger onderwijs nu net een plek moet zijn waar jongeren op een veilige manier kunnen studeren. Waar ook personeelsleden veilig moeten kunnen doceren.

Het is niet dat er de voorbije jaren nog niets is gebeurd. Maar helaas blijkt telkens weer dat het niet genoeg is.

Minister, een melding doen of een klacht indienen vergt ongelooflijk veel moed van een slachtoffer. We zien dat de aangiftebereidheid nog altijd veel te laag is. We moeten op zoek gaan naar manieren om de drempels voor de slachtoffers te verlagen: drempels om klacht in te dienen, drempels om een melding te doen. Ik heb hier al meermaals opgeroepen om een extern meldpunt in te richten. Ik heb twee weken geleden nog een vraag gesteld aan de minister van Onderwijs. Blijkt dat er werk van wordt gemaakt en dat het er zal zijn tegen de zomer van 2023. Terwijl we het nu nodig hebben! Dat blijkt telkens weer.

Minister, hoe kunnen slachtoffers nog meer worden aangemoedigd om daadwerkelijk melding te doen van of een klacht in te dienen met betrekking tot grensoverschrijdend gedrag? Hoe kunnen we er ook voor zorgen dat ze dat in alle discretie kunnen doen? *(Applaus bij cd&v en van Els Ampe en Jean-Jacques De Gucht)*

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Collega's, deze voormiddag hebben wij achter gesloten deuren de weerzinwekkende casus van een verkrachting aan de KU Leuven besproken. We hebben beslist om het rapport van de regeringscommissaris publiek te maken. Ik vind het belangrijk dat jullie allemaal met eigen ogen kunnen lezen welke stappen er door de universiteit zijn gezet. Ik zal daar dus hier niet op terugkomen. Ik heb daar mijn eigen gedacht over. Ook over de verklaring van de minister denk ik dat het laatste woord nog niet is gezegd. Feiten zijn feiten, en af en toe is een sorry op zijn plaats.

Mijn vraag gaat over de subsidie van 1,4 miljoen euro voor de viering van zeshonderd jaar KU Leuven. Ik ga ervan uit dat dit in heel Vlaanderen zal worden gevierd. Het stond in de relancenota. Minister, het stond in uw startnota.

Minister, er lag een dossier klaar om naar de regering te gaan. Ik neem dus aan dat u hebt gepraat met de universiteit, dat u weet waar die investeringssubsidie voor zou dienen, en dat u tot vorige week dacht dat die 1,4 miljoen euro goed besteed zou zijn. We hebben allemaal in de pers gelezen dat u daar plots niet meer zo overtuigd van was. Ik vind dat heel vreemd, dat u als minister met 1,4 miljoen euro de ene dag zus kunt doen en de andere dag zo.

Minister, ik heb een vraag naar de inhoud, naar de rechtszekerheid, naar het vertrouwen van de Vlaamse overheid. Dat is heel belangrijk voor wie in dit land leeft, wil ondernemen en werkt. U vond dat tot vorige week een goed dossier, dat 1,4 miljoen euro waard was. Waarop hebt u zich gebaseerd? Waarom vond u dat goed besteed geld? Dat is mijn eerste vraag voor u, minister. *(Applaus bij Open Vld)*

U vond dat tot vorige week een goed dossier, dat 1,4 miljoen euro waard was. Waarop hebt u zich gebaseerd? Waarom vond u dat goed besteed geld? Dat is mijn eerste vraag aan u, minister. (*Applaus bij Open Vld en Groen)*

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega's, er zijn honderd verkrachtingen per dag in dit land en slechts een op de tien slachtoffers doet een melding bij de politie. Dat betekent dat wij allemaal, maar ook universiteiten, cultuurcentra, scholen, sportclubs en noem maar op, er niet in slagen om onze meisjes en jongens te verdedigen. En ja, dan vind ik het niet erg om sorry te zeggen tegen alle slachtoffers die we niet kunnen beschermen. Ik heb daar geen moeite mee.

Dat er nog drempels zijn waar slachtoffers niet overheen kunnen, heeft effectief te maken met een cultuurprobleem en met een mentaliteit. Het vraagt heel veel moed vooraleer een slachtoffer de stap zet om een melding te doen. Dat betekent ook dat we op de eerste plaats een slachtoffer moeten erkennen in zijn slachtoffer zijn en dat wil ook zeggen, collega's, eender wie. Als je zaken in de kranten leest waarvan je zegt dat het niet klopt en dat je wel alles hebt gedaan wat je moest doen, dan vind ik het belangrijk voor elk slachtoffer dat op dat moment drie of vier dagen aan een stuk de kranten leest en dat misschien denkt dat het een aangifte wil doen … Maar als er dan op het einde van het stuk staat dat de instelling geen commentaar wenst te geven, dan voelt dat slachtoffer zich niet erkend en dan durft het de stap niet te zetten om een melding te doen. Daarom vond ik het belangrijk, collega's, om te reageren.

Stilte is nooit goed. Ik heb gisteren gezien dat de VUB heel duidelijk heeft gecommuniceerd dat ze achter de slachtoffers staan en dat ze geen grensoverschrijdend gedrag dulden. We dulden dat vandaag niet en straks ook niet. We dulden dat nooit. Ik vind dat belangrijk. Dat gaat net over het signaal dat je aan slachtoffers in onze samenleving geeft: de erkenning van het slachtoffer zijn en zeggen dat we aan hun kant staan, meer niet.

Verder is een gezonde veilige omgeving op het werk, op de school, in de universiteit, in de sportclubs, in cultuurinstellingen en in de politiek bijzonder belangrijk. Dat ga je ook niet van de ene op de andere dag creëren. We zijn vandaag anno 2022 en dat betekent ook dat in al die sectoren een meldcode moet komen. We zijn aan het werken aan een meldcode voor seksueel geweld, voor kindermishandeling en voor intrafamiliaal geweld. Op die manier kan elk slachtoffer, maar ook bijvoorbeeld een professor of een turnleraar die ziet dat een kind te veel blauwe plekken heeft, ergens een melding doen.

We zijn ook aan het werken aan een extern meldpunt. Collega-minister Ben Weyts heeft bijzonder veel tijd en energie gestoken om iedereen daarvoor over de streep te trekken. Collega-minister Somers en ik hebben de opdracht gekregen om dat externe meldpunt voor grensoverschrijdend gedrag te installeren, niet alleen voor het onderwijs, maar ook voor sport, cultuur, jeugd en welzijn. Dat gaat heel breed.

Waarom is zo'n extern meldpunt belangrijk? Uiteraard zijn er in alle sectoren verhalen over grensoverschrijdend gedrag en alle sectoren moeten zorgen voor een veilige werkomgeving met behulp van hun interne reglementen en procedures. Ze moeten daarover duidelijkheid geven. Daarnaast is het ook belangrijk dat er een extern meldpunt komt, een objectief meldpunt waar slachtoffers naartoe kunnen gaan en hun verhaal doen. Dat is een extern orgaan dat niets te maken heeft met eender welke instelling.

We zijn nu met collega Somers aan het bekijken waar dat extern meldpunt moet komen, en wat dat moet doen. Wat moet dat doen? Het is nu ook gebleken, denk ik, en dat was ook duidelijk na de uiteenzetting, dat er een spanningsveld zit tussen een tuchtoverheid en een gerechtelijk onderzoek. Wat zit daartussen? Ik denk inderdaad dat een extern meldpunt ook over die zaken advies kan geven, over wat je in zulke gevallen moet doen.

In een extern meldpunt kan dat slachtoffer ook begeleid worden: hoe wil je daarmee omgaan? Kunnen we dat misschien ook anoniem doen? Ik denk dat die anonimiteit heel belangrijk is. Ik heb dat ook van verschillende collega's gehoord. Wil het slachtoffer dat we de dader aanspreken? Wil het slachtoffer in gesprek gaan met de dader? Ik denk dat het zulke dingen zijn die we binnen dat extern meldpunt moeten gaan bekijken.

Daarnaast zijn we ook bezig met een traject rond grensoverschrijdend gedrag in het uitgaansleven. Ook dat is heel belangrijk. Ook daar hebben we gezien dat daar schrijnende toestanden voorkomen. En daarnaast is natuurlijk de bestraffing bijzonder belangrijk. Daar hebben we die zorgcentra na seksueel geweld voor, die ik destijds als staatssecretaris nog heb opgericht.

Het allerbelangrijkste bij slachtoffers, en dat hebben we ook in die zorgcentra gedaan, is altijd eerst het toedienen van zorg. Dat kan psychische zorg zijn, dat kan gaan over hoe we het slachtoffer opvangen. Maar daarnaast is het ook belangrijk dat de drempel heel laag is om een aangifte te doen, en dat er ook voldoende bewijsmateriaal is. Daar hebben die zorgcentra ook een heel belangrijke rol in, en ze doen dat ook. Want inderdaad, verkrachters moeten veroordeeld worden. Ik denk dat we niet meer aanvaarden dat verkrachters zomaar buitenwandelen bij een procedure.

Over die subsidies is er inderdaad heel veel gezegd. Ik denk dat het belangrijk is dat we goed omgaan met belastinggeld, want het gaat over veel geld. Dat is ook een misvatting geweest; men vroeg dan of dat geld voor een feestje is. Neen, het is een bezoekerscentrum, waarvan de totale kost zo'n 13 miljoen euro bedraagt, denk ik. Daarvan heeft de Vlaamse Regering gezegd dat ze ongeveer de helft zal betalen. Een deel zat ook bij Toerisme Vlaanderen.

Dit gaat ook over een ad-hocdossier. Het is dus niet zoals bij Energie, waar we reglementen hebben. Want ik denk dat ik een paar weken geleden een vraag had gekregen over waarom ik subsidies had verleend aan Engie. Wel, omdat dat voldoet aan het reglement. In dit geval gaat dat over een opportuniteits-overweging, en het dossier was inderdaad klaar. Maar ik heb het even on hold gezet omdat ik het wel belangrijk vond dat die duidelijkheid er moest komen. We gaan nu ook in de loop van de komende weken verder bekijken hoe we daarmee omgaan in de schoot van de regering.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Bedankt. Slachtoffers mogen nooit in de kou staan. Maar wat blijkt? De laatste jaren stonden ze maar al te vaak in de kou. Er moet een laagdrempelig meldpunt zijn, intern maar ook extern. Maar dat is natuurlijk niet voldoende. De vraag is wat er gebeurt in dat meldpunt. Wat is daar aan de orde? En vandaag zien we op veel plekken dat er veel te weinig gebeurt. Vaak moeten slachtoffers maanden wachten voordat ze weten wat er gebeurt of niet gebeurt, en soms horen ze nooit nog iets. Je moet je eens voorstellen wat een ondraaglijk lijden dat moet zijn: je hebt een melding gedaan, en vervolgens hoor je daar jaren niets van. Dat zou toch vermeden moeten worden.

Maar het is natuurlijk ook belangrijk dat we preventief optreden, minister. U spreekt zelf, en ik heb dat daarstraks ook gedaan, over een toxische sfeer, een sfeer waar wel wat dingen kunnen die misschien niet helemaal oké zijn. Maar iedereen doet het daar, dus dat is allemaal het grote probleem niet, vindt men. Wel, als er zo'n sfeer heerst, dan moet dat echt ophouden. Dat is natuurlijk het allermoeilijkste om aan te pakken, maar mijn vraag aan u is wat u zult doen om preventief ervoor te zorgen dat we in de toekomst geen of zo weinig mogelijk slachtoffers zullen kennen? *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Minister, u toonde net aan dat er zaken bewegen, maar volgens mij nog niet snel genoeg. Die slachtoffers moeten nog veel meer ondersteund worden. De Family Justice Centers (FJC's) spelen daar trouwens ook een zeer belangrijke rol in, samen met het nieuwe externe meldpunt. De drempel om de aangifte te doen, moet echt naar omlaag. Verder is de sensibilisering binnen de verschillende sectoren ook heel belangrijk. We moeten onze kinderen en jongeren ook weerbaar maken en aanleren hoe ze kunnen omgaan met dit soort van gedrag.

Ik sprak daarnet over het actieplan seksueel grensoverschrijdend gedrag. Hoe staat het met de evaluatie daarvan? Zult u ook aan uw collega's vragen om dat versneld uit te rollen en ook om nieuwe acties te gaan voorzien?

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Voorzitter, ik wil ingaan over hoe preventief opgetreden kan worden tegen daders. Want in Zorg en Welzijn hebben we ook gezien dat er vaak onvoldoende preventief werd opgetreden. Het is eigenlijk elke keer hetzelfde. Ofwel is er nog geen strafklacht neergelegd en kan er nog niet opgetreden worden, ofwel is er het strafrechtelijk onderzoek dat anders mogelijk in gevaar komt. Voor mij is het heel helder. Ook instellingen, ook voorzieningen hebben de plicht om die veiligheid te garanderen. Of dat nu gaat over een woonzorgcentrum, kinderopvang of over een universiteit, als er personeel is dat die veiligheid in gevaar brengt, dan moet er opgetreden worden. Punt.

Minister, ik heb al herhaaldelijk op tafel gelegd dat er meer nood is aan informatiedoorstroming vanuit de parketten, maar ik denk ook aan overleg met de

parketten over hoe er ondertussen toch preventief opgetreden kan worden. Want niks doen voor de duur van het onderzoek, brengt natuurlijk anderen in gevaar. Dat is ook een slag in het gezicht van het slachtoffer. Mijn bijkomende vraag is: welke maatregelen kunnen er nog genomen worden om de veiligheid lopende een strafrechtelijk onderzoek te garanderen? *(Applaus bij cd&v)*

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Minister, we horen u hier vandaag gepast genuanceerd en met aandacht voor het slachtoffer. In de verkrachtingszaak van de KU Leuven heeft de instelling – en dat is vanmorgen glashelder gebleken – op elk moment de kant van het slachtoffer gekozen om ervoor te zorgen dat die dader veroordeeld kon worden, met bewijsmateriaal. Dank u wel dus voor uw sorry. Na dit slachtoffer, na alle slachtoffers denk ik, minister, dat een sorry heel ruim begrepen mag worden met betrekking tot het in het wilde weg verklaringen afleggen in een delicate zaak.

Wat uw tweede punt betreft: gaat u dit dossier op de tafel van de regering leggen? Want het is klaar. Wat Vlaanderen niet verdient is een minister die als een Romeinse keizer zegt: 'Het ene moment vind ik dat het kan en het volgende moment vind ik dat het niet kan.' Minister, uw bevoegdheid Toerisme en de beslissing om dat geld toe te kennen heeft in dezen niks te maken met de zaak waar we vanmorgen achter gesloten deuren over gesproken hebben. Maar u wou duidelijkheid. U hebt duidelijkheid gekregen. U hebt heel de commissievergadering meegevolgd. Eigenlijk zou het logisch zijn dat u nu zegt dat u dit dossier ter beslissing voorlegt aan de Vlaamse Regering. *(Applaus bij Open Vld, cd&v en Groen)*

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): In woorden tilt elke partij hier terecht zeer zwaar aan een verkrachting. Ik kan echter alleen maar vaststellen dat geen enkele federale regeringspartij er ook voor gezorgd heeft dat verkrachters in dit land ook effectief zware straffen krijgen. Ik denk aan Julie Van Espen, ik denk aan de groepsverkrachters recent die ervan afkwamen met een opstelletje. Dit gezegd zijnde, minister Demir, proficiat met uw vindingrijkheid om als minister van Justitie te communiceren dat u als minister van Toerisme voorlopig een subsidiebedrag voor de KU Leuven schrapt, ook al is dat natuurlijk niet zo moeilijk wanneer niet minder dan drie N-VA-ministers in het totaal 5,8 miljoen euro aan subsidies uitdelen voor een feest ter ere van zeshonderd jaar KU Leuven.

Minister Demir, ik heb hier goed geluisterd. U hebt alweer een zogenaamd 'Zuhalleke' gedaan, vernemen wij. Geniet u wel steun van de rest van de regering? Wordt u nog wel gesteund door uw coalitiepartners Open Vld en cd&v? *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Collega's, de verschrikkelijke verhalen blijven komen. Er is duidelijk een probleem met grensoverschrijdend gedrag in ons hoger onderwijs. Gelukkig zijn er ook enkele signalen dat het probleem eindelijk au sérieux genomen wordt. Ik denk aan de strafklacht die werd ingediend door de VUB na meldingen van ernstig grensoverschrijdend gedrag. Maar ik blijf het bijvoorbeeld wel onbegrijpelijk vinden dat een universiteit zoals de KU Leuven vier dagen wacht om te communiceren nadat een van zijn proffen is veroordeeld voor verkrachting.

Er is dus nog altijd een probleem met de interne afhandeling van klachten. Ja, er is een zwijgcultuur waarin de stap om collega's aan te geven te groot is. Ja, er

zijn machtsverhoudingen waarbij het als student ongelooflijk intimiderend is om een klacht in te dienen tegen iemand die je carrière eigenlijk kan maken of kraken. Ik wil vandaag dus vooral deze oproep doen: zorg dat het externe meldpunt er nu heel snel komt. De zomer is te laat. Er valt echt geen dag meer te verliezen om ervoor te zorgen dat studenten de veilige omgeving krijgen waar ze recht op hebben. *(Applaus bij Vooruit, Groen en de PVDA)*

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Ik wil beginnen met te zeggen dat we er niet snel aan mogen voorbijgaan dat deze dader, deze prof, effectief veroordeeld is. Dat is zeer belangrijk, want we weten dat er maar in de helft van de zedenfeiten effectief een veroordeling komt. Dat is dus zeer belangrijk.

We weten dat studenten en doctorandi vandaag op vele plaatsen in ons onderwijs blootstaan aan machtsmisbruik en grensoverschrijdend gedrag. Ze hebben het gevoel dat ze grensoverschrijdend gedrag moeten aanvaarden om te kunnen vooruitkomen. De vraag is nu: pakken we dat hier effectief goed aan? Wil deze Vlaamse Regering een einde maken aan dat machtsmisbruik en dat grensoverschrijdend gedrag? En dan stel ik vast, minister Demir, dat u zegt dat u werk maakt van een extern meldpunt, dat er tegen de zomer van 2023 zou moeten komen. Maar die vraag naar een extern meldpunt is er al sinds 2018. Al in 2018 heeft minister Crevits in de toenmalige Vlaamse Regering, samen met de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR), een charter gemaakt waarin stond dat er een centraal meldpunt moest komen.

Mijn vraag is hoe het in godsnaam komt dat we al vier jaar wachten op zo'n centraal meldpunt, waarvan al vier jaar duidelijk is dat het er moet komen, en dat men nu nog zegt dat het er in de zomer van volgend jaar zal komen? Het moet er vandaag zijn. Mevrouw Schryvers, u stelt dezelfde vraag, maar uw partij zit wel in deze Vlaamse Regering. Hoe komt het dat het vier jaar duurt? Dat is ook uw verantwoordelijkheid! *(Applaus bij de PVDA, Groen en Vooruit)*

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Dank u, collega's, voor de verschillende tussenkomsten. Ik vind dat het niet over mij gaat in dit dossier, maar ik hoor toch wel dat sommige collega's het hebben over 'een Zuhalleke doen'.

We zitten met een probleem in onze samenleving, en als 'een Zuhalleke doen' betekent dat ik mijn schouders niet ophaal, dat ik niet blijf zitten, dat ik niet aanvaard dat hierover niet gesproken kan worden, dan is dat maar 'een Zuhalleke doen'. Maar dat interesseert mij niet. Wat mij wél interesseert is dat wij effectief met een probleem zitten. En of dat nu gaat over scholen, universiteiten of cultuurcentra – heel het debacle met Jan Fabre –, we hebben de afgelopen jaren een aantal zaken gezien in verschillende sectoren. Ja, ik ga altijd blijven reageren. Ja, ik ga altijd vragen om slachtoffers een signaal te geven. Gewoon het signaal: wij aanvaarden dit niet! Niet meer! *(Applaus bij de N-VA en cd&v)*

Dat is het enige wat ik wil. Meer vraag ik ook niet. Ik vind het belangrijk dat eender wie, of het nu een directeur is, of een werkgever van een of andere multinational, of iemand van een universiteit, dat zegt. Daar hebben wij allemaal nood aan. En wij niet alleen. Slachtoffers en studenten hebben daar nood aan, en assistenten en proffen. Dat is het minste wat je kunt doen. Ja, sorry. Ik zeg inderdaad sorry omdat ik vind dat wij falen. Als er in dit land honderd verkrachtingen per dag zijn, en als er vandaag maar een op de tien een melding doet, dan falen we collectief. Dan zeg ik tegen die ouders, tegen die slachtoffers, die meisjes en jongens die slachtoffer zijn van een dader, van een verkrachter:

sorry. Sorry dat ik niet heb kunnen doen wat u van ons verwacht. Ik vind dat we dat met z'n allen toch wel mogen zeggen.

Drie: preventief optreden tegen daders. Daarom ook zullen we die meldcodes in alle sectoren introduceren. Preventief optreden betekent ook dat elk bedrijf, elke sportclub, elke kinderopvang enzovoort er zelf voor moet zorgen dat daar een cultuur heerst waarin er serieus wordt omgegaan met een klacht: wij nemen dit au sérieux, wij gaan daarmee aan de slag.

Mevrouw Schryvers, ik ben het volledig met u eens als u zegt dat niets doen geen optie is. Daar ben ik het volledig mee eens.

Collega De Vreese, het actieplan wordt inderdaad op dit moment geëvalueerd. Ik heb ook aan alle ministers gevraagd om nieuwe acties te ondernemen zodat we het actieplan kunnen updaten. Ik denk dat dat belangrijk is. We zullen ook een aantal acties voeren die heel specifiek gericht zijn op het uitgaansleven. Ik kijk ook naar kwetsbare personen. Collega Schryvers heeft daarover in het verleden verschillende tussenkomsten gehouden. Ook daarvoor zullen we extra acties aanleveren.

Wat het extern meldpunt betreft: inderdaad, alles duurt lang in dit land, maar we hebben geen tijd meer te verliezen. We waren daar voor de zomer al mee begonnen, omdat we het niet alleen voor het onderwijs wilden inrichten. Ik denk dat het initieel de bedoeling was om enkel een meldpunt op te richten voor Onderwijs, maar we hebben beslist om het veel breder te doen en ook Sport, Cultuur, Media en Welzijn erbij te betrekken. Daarom ben ik, samen met collega Somers, gemandateerd om dat op te richten, een meldpunt waar slachtoffers terechtkunnen om een melding te doen maar waar ze ook onmiddellijk de nodige zorg kunnen krijgen. Want daar blijf ik bij: dat is het allerbelangrijkste. Het allereerste dat men moet doen is zorg toedienen.

Het subsidiedossier komt ook vrijdag nog niet voor de regering, mevrouw Rutten. Ik heb ook in dit geval niets gedaan dat we in het verleden niet hebben gedaan. Met Pukkelpop hebben we op dezelfde manier gereageerd: we hebben toen ook gezegd dat we even zouden wachten. Met 3M hebben we dat ook gedaan. We gaan eerst kijken hoe de vork in de steel zit. Collega Danen en andere collega's hebben gezegd dat er toch wel heel wat vragen zijn vanuit de samenleving. Maar stel dat ik vrijdag, zonder ons daar eerst over bevraagd te hebben, zonder boe of bah, gewoon zou beslissen om dat nu al te doen: neen, ik vind niet dat het zo werkt. Dit is een opportuniteitsdossier: 600 jaar KU Leuven. En uiteraard zullen wij dan ook in de schoot van de regering bekijken wat we daarmee doen. Zoals ik daarstraks heb gezegd, geldt voor sommige subsidies een reglement, of men dat leuk vindt of niet. Ik heb daarstraks ook gezegd dat ik het helemaal niet tof vind wat Engie doet, maar ik kan dan niet zomaar beslissen om geen subsidies te geven. Neen, het dossier voldoet aan de criteria van het reglement en dus moet ik die subsidies geven. Het enige wat ik gevraagd heb, is wat bedenktijd. Ik heb gezegd dat ik even tijd nodig heb voor dit dossier. Uiteraard zal dat dossier opnieuw aan bod komen; dat zal een kwestie van een aantal weken zijn, denk ik.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): We hebben hier al vaak gestaan om het probleem in het hoger onderwijs aan de kaak te stellen. Vroeger dachten we wel eens dat het ging om hier of daar een rotte appel, maar dat is niet het geval. Het gaat om een structureel probleem. En als we niet doortastender optreden, gaan we het probleem ook niet kunnen oplossen. Als men denkt dat men het grote probleem kan oplossen door hetzelfde te doen, dan zal dat niet gebeuren. Ik verwacht dus van deze regering snellere en doortastendere maatregelen. *(Applaus bij Groen en Vooruit)*

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Minister, als u een ding hebt bereikt met dat 'Zuhalleke', dan is het dat u iedereen hebt wakker geschud. Ik denk dat we – mijn fractie en ikzelf maar ook heel veel mensen hier vandaag in de zaal – alle moeite gaan doen om iedereen ook wakker te houden. Ik denk dat ieder van ons hier in de zaal ook eens diep in zichzelf moet kijken: heb ik wel altijd opgetreden op het moment dat ik op de hoogte was van grensoverschrijdend gedrag?

Dat, mensen, is hetgeen wij zullen moeten doen. Elk van ons, in elke sector. Binnen de overheid, maar ook bij de privébedrijven, ook in de media, cultuur, sport. Dat we allen samen dat signaal geven, dat we dat grensoverschrijdend gedrag niet dulden. Het is niet van deze tijd, nooit. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Grensoverschrijdend gedrag is inderdaad een diepgeworteld en een wijdverspreid probleem dat een hele brede aanpak vraagt. Eerst naar de slachtoffers, die moeten goed voelen dat wij allemaal aan hun kant staan. Seksueel misbruik, grensoverschrijdend gedrag heeft een enorme impact op elk slachtoffer, op iedereen die het meemaakt en het vraagt veel moed om een melding te doen of om een klacht in te dienen. We moeten ervoor zorgen dat we de drempel daartoe voor de slachtoffers verlagen. We moeten natuurlijk ook zorgen voor vervolging van de daders, een kordate bestraffing vanzelfsprekend ook. Voor alle anderen: zorgen voor veilige omgevingen, zeker wanneer er sprake is van machtsrelaties en wanneer er al signalen zijn dat er bepaalde zaken mislopen.

En verder, die cultuuromslag, ook die is zo nodig. Collega's, er is nog heel veel werk aan de winkel op veel terreinen. *(Applaus bij cd&v)*

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Minister Weyts heeft daarnet in de commissie gezegd dat als de universiteit in 2018 een 'Zuhalleke' had gedaan, een cri du cœur, uit het hart had gesproken wat wij allemaal voelen, allemaal, minister, als moeder, als mens, als vader, als broer, als de universiteit dat had gedaan, dat de dader vandaag vrijuit was gegaan, dat er geen bewijs was geweest.

Dus bespaar mij uw emotionele oproep. U bent minister. En een minister, zeker een minister van Justitie, die moet de rechtstaat naleven, minister. En als u vindt dat u dat niet moet doen, dan moet u geen minister zijn. Dan wordt u burger en dan kunt u zeggen wat u wilt. *(Opmerkingen van minister Zuhal Demir en bij de N-VA)*

Drie, uw zaak heeft niets te maken met de subsidies zoals bij 3M of bij Pukkelpop. Hier is het de minister van Toerisme die dit tot vorige week een goed idee vond, die nu tegen de minister van Justitie zegt dat ze zich nog eens gaat bedenken. Wel, dat past in de lijn van vergunningen die van de ene op de andere dag worden ingetrokken, groenestroomcertificaten die van de ene op de andere dag verdwijnen, omdat de minister het in haar hoofd krijgt om dit niet meer te doen. En dat kan niet. *(Applaus bij Open Vld, het Vlaams Belang, Groen en Vooruit)*

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Stefaan Sintobin aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de verwerking van de bezwaarschriften in het kader van het openbaar onderzoek voor de Programmatische Aanpak Stikstof

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Hij draagt een rare pochet, die iets met boeren te maken heeft, denk ik.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): De kleurencombinatie is misschien niet geslaagd, voorzitter, maar ik ben al blij dat u weet dat dit symbool staat voor het boerenprotest.

Minister, ik wil even teruggaan in de tijd. In februari stond minister-president Jan Jambon hier triomfantelijk te zwaaien: we hebben een stikstofakkoord! Applaus op de meerderheidsbanken en enthousiasme bij de meerderheidspartijen. Ondertussen is dat enthousiasme bij alvast twee partijen fel verminderd, nietwaar, collega Rombouts, collega Rutten, om over vergunningen te spreken.

In juli werden dan 20.000 bezwaren ingediend. Dat was, volgens de minister, onder andere de schuld van minister Brouns, de minister van Boerenbond, zoals zij die noemde. 20.000 bezwaren en dan in augustus nog tientallen adviezen van de gemeenten. Behandelingen door 2 administraties, rechter en partij op hetzelfde moment, want die administraties hebben het stikstofakkoord gemaakt en moeten nu de bezwaren evalueren. Die administraties werden aangevuld met iedereen met passie voor Omgeving. We weten allemaal wie en wat daarmee bedoeld wordt. En dat ondertussen de verdeeldheid binnen de meerderheid alleen maar vergroot, dat heeft collega Rutten daarjuist nog eens bewezen.

Mijn vraag is gebaseerd, minister, op een persbericht van Boeren op een Kruispunt. Boeren op een Kruispunt, dat vijftien jaar bestaat, minister. Ik zal u straks een exemplaar geven; ze hebben een boek uitgegeven. Ik wil een kort citaat brengen uit dat persbericht: "Bij Boeren op een Kruispunt zien we dag na dag, week na week, maand na maand, dat de onduidelijkheid en rechtsonzekerheid in de landbouwsector ondraaglijk wordt voor onze land- en tuinbouwers. De mentale gezondheid gaat steeds sneller bergaf. Intussen worden voorstellen en zaken via de media verspreid, mensen geïnformeerd terwijl er nog niets definitiefs is beslist. Zo ontstaat grote onzekerheid in de landbouwsector."

Het is dus klaar en duidelijk, minister. Wat is de stand van zaken in het stikstofdossier? *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Dank u wel, collega Sintobin, voor de vraag. Dat boek heb ik al, waarvoor mijn dank.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Je hebt het al gelezen?

Minister Zuhal Demir: Ik hoor u heel graag zeggen dat een definitieve Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) rechtszekerheid moet brengen voor de landbouwers, en dus ook een toekomstperspectief voor onze situatie. U weet dat ik situaties zoals we in Nederland hebben gekend, wil vermijden, met name dat we naar een vergunningsstop gaan, waar alles blokkeert.

We hebben het openbaar onderzoek laten lopen tot 1 augustus 2022. Dat is de eerste stap geweest om alle bezwaren die binnengekomen zijn, te registreren. Dat heeft dan tot 12 augustus geduurd. Vervolgens hebben we gekeken hoe we dat inhoudelijk kunnen bundelen. Er zijn 26 duidelijk afgelijnde onderwerpen

gemaakt. In een derde fase worden per thematisch onderwerp alle vragen en opmerkingen beantwoord door inhoudelijke experten. Het departement Omgeving, dat alles coördineert, werkt uiteraard samen met het departement Landbouw, het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) en de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO). Ik denk dat dat ook logisch is. Voor het Turnhouts Vennengebied worden de intendant en zijn medewerkers in stelling gebracht.

De inhoudelijke verwerking en het beantwoorden van de inspraak zitten momenteel in een laatste fase. Ik wens dan ook tegen het eind van het jaar de politieke besprekingen aan te vatten over de elementen van de PAS die op grond van de inspraak kunnen worden verbeterd.

De verwerking van het openbaar onderzoek zal uiteraard deel uitmaken van de definitieve PAS-beslissing die de Vlaamse Regering zal goedkeuren, en vervolgens zullen de wetteksten enzovoort komen.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Minister, ik was nochtans van plan om u een gesigneerd exemplaar te geven. Ik kan dat nog altijd doen, maar soit.

Minister Zuhal Demir: Dat is goed, dan heb ik er twee. *(Gelach)*

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Uw antwoord op mijn vraag … U hebt misschien mijn vraag niet begrepen, natuurlijk. Maar u geeft hetzelfde antwoord als ik gelezen heb op een schriftelijke vraag van collega Rutten. U geeft de stand van zaken: fase een, fase twee. Mij gaat het over fase drie. En mij gaat het erover wat u nu al kunt zeggen tegen de individuele landbouwers.

Ik heb u daarjuist een citaat gebracht uit een persbericht van Boeren op een Kruispunt. De situatie bij de individuele landbouwer wordt – is – ondraaglijk. En dat is net het probleem. U weet net zo goed als ik – ik zit toevallig ook in de commissie Welzijn, en ik heb het al een paar keer gezegd hier – dat de zelfmoordcijfers in de landbouwsector hoger zijn dan in de maatschappij. En dat heeft met een aantal zaken te maken, onder andere met het stikstofdossier, onder andere met vergunningen die worden teruggetrokken en dergelijke. Die mensen zijn onzeker. Ze moeten weten wat er gebeurt in de toekomst. Ze moeten beslissingen nemen wat investeringen en dergelijke betreft. Dus uw antwoord volstaat absoluut niet.

Mijn vraag is nogmaals: bent u bereid fundamentele aanpassingen te doen, zoals mevrouw Rutten vraagt, aan het stikstofakkoord?

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, gisteren gaf u aan in de commissie Leefmilieu dat de commentaar van de Europese Commissie op uw nieuwe versie van het mestactieplan, de vernieuwde mestwetgeving, niet mals is. Die vernieuwde versie, die u hebt ingediend, moet een antwoord bieden op eenzelfde probleem als de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), namelijk de uitstoot van stikstof die de intensieve landbouw met zich meebrengt en die impact heeft op de kwaliteit van ons oppervlaktewater. Europa zou gezegd hebben dat de veestapel naar beneden moet worden gehaald en nog meer dan dat u voorzien hebt in het voorstel van de PAS-regeling. Minister, wij hebben vanuit de Groenfractie al meermaals gezegd dat, als er een regeling voor de landbouw op tafel komt, het een goede regeling moet zijn die duidelijkheid biedt voor de landbouw en die echt een oplossing biedt voor de problemen die zich stellen. Minister, mijn vraag is dan ook heel concreet. Zult u bij de herwerking van de

PAS-regeling ook rekening houden met de opmerkingen van Europa op uw nieuwe mestwetgeving?

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Dank u, voorzitter. We hebben het debat eigenlijk al gehad tijdens de Septemberverklaring. We hebben natuurlijk begrip, collega Sintobin, voor de onzekerheid in de landbouwsector, die we kennen. Maar we weten hoe dit stikstofdossier en die procedure lopen. Er is een openbaar onderzoek geweest. Er zijn meer dan 15.000 reacties die moeten worden verwerkt en daar is tijd voor nodig. En het is hier ook al gezegd. De basis voor het akkoord blijft, in elk geval voor ons, staan. Aan die basis wordt niet getornd. Als uit het openbaar onderzoek blijkt dat er hier en daar dingen zijn die verbeterd kunnen worden of die fout zitten, moet er ruimte zijn om daar naar te kijken. Zo eenvoudig is het. Het lijkt me dat je de nodige tijd moet hebben om zo'n zware procedure, zoveel reacties, te verwerken.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Dank u, voorzitter. Collega's, ik wil ook aansluiten omdat het psychisch welzijn van onze land- en tuinbouwers inderdaad onder druk staat. Dat is niet nieuw. We hebben daar ook al een actieplan voor. Ik ga ervan uit dat daar al heel duidelijk binnen de regering veelvuldig over gesproken is. Maar we moeten wel vaststellen dat de overheid inderdaad mee wordt aangestipt als een van de belangrijkste redenen waarom dat psychisch welzijn van onze land- en tuinbouwers onder druk staat. Rechtszekerheid is belangrijk. Daarnaast is er de manier waarop de sector wordt benaderd, wordt behandeld, wordt aangesproken, en ten derde is er de ook steeds maar wijzigende wetgeving. En stikstof is dan inderdaad één belangrijk dossier.

Minister, ik ben heel blij dat u aangeeft dat de bezwaren grondig onderzocht worden maar ik zou graag ook van u willen horen, zeker ook wat betreft de dossiers omgeving, ruimtelijke ordening, milieu, natuur enzovoort, die ook belangrijk zijn, welke stappen u hebt ondernomen of u gaat ondernemen om het psychisch welzijn in de land- en tuinbouwsector op te krikken. Gaat u er vanuit de overheidsdiensten werk van maken om de landbouwsector ook meer bij te staan bij hun uitdagingen? *(Applaus van Brecht Warnez, Stijn De Roo en Karin Brouwers)*

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Dank u wel, voorzitter, dank u wel, minister. Er zijn inderdaad heel wat bezwaren ingediend: 15.000 unieke inspraakreacties. De secretaris-generaal van het Departement Omgeving zocht daarna naar extra mankracht, extra mensen met een passie voor omgeving. Collega Sintobin heeft het gezegd. Ik hoop, minister, dat ze deze dossiers behandelen met extra sérieux want dit gaat over het levenswerk van mensen en men mag daar niet licht overheen gaan. Men mag daar ook tijd voor nemen, maar men moet daar met gezwinde en serieuze spoed toch werk van maken. U zegt dat u in de laatste fase zit, en ik vroeg me dus af of er in de laatste fase al richtingen gedetecteerd zijn, wijzigingen aan het akkoord om het met de woorden van collega Vandaele te zeggen, of verbeteringen aan het akkoord, die u nu al kunt detecteren in al die 15.000 inspraakreacties die nu toch op het einde van hun behandelperiode schijnen te zitten.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Dank u, collega's. Collega Sintobin, u zegt dat ik altijd hetzelfde antwoord. Dat betekent dat ik wel consequent ben in wat ik zeg en het is goed dat ik niet zwalp. In de schoot van de regering hebben we afgesproken

dat we inderdaad alle bezwaren, op de juiste manier, zoals we voor elk openbaar onderzoek doen, goed bekijken, dat we op de bezwaren ook antwoorden om te kijken of ze kloppen of niet. Dat gebeurt bijzonder nauwkeurig.

We werken ook samen met allerlei andere collega's. We hebben afgesproken dat, eenmaal het openbaar onderzoek en de bezwaren zijn beantwoord, ik naar de regering zal gaan en dat we dat daar dan zullen bekijken. Om nu al te zeggen 'het moet zus of het moet zo', dan worden de landbouwers nog zotter. Collega Rombouts heeft gelijk: het psychisch welzijn van onze landbouwers zit niet goed. Dat is ook de reden waarom we in het kader van de PAS begeleiding hebben voorzien voor de landbouwers en budgetten voor die begeleiding. Minister Brouns is daar trekker van en hij weet dat hij op mij kan rekenen. Vandaar dat we overleggen met Boeren op een Kruispunt. Dus nee, ik ga nu niet zeggen hoe het loopt of welke richting het uitgaat. Want ik vind het belangrijk dat het afgeklopt is. We gaan in de schoot van de regering, eind 2022, de gesprekken aanvatten en dan zullen we bekijken hoe het verder moet. Er is het afgelopen jaar natuurlijk hard gewerkt. De maatregelen rond een PAS waarvan iedereen heeft gezegd dat het juridisch robuust moet zijn – daar ben ik het volledig mee eens – betekenen ook dat er een passende beoordeling op moet komen. Er komt een milieueffectenrapportage enzovoort.

De PAS, collega Schauvliege, omvat niet alleen maatregelen voor landbouwers, maar er zit ook een heel pakket in rond natuurherstel en hydrologie. Rond waterkwaliteit heeft u even verwezen naar het Mestactieplan. We hebben in dat verband een eerste informeel contact gehad met Europa. Het gaat niet goed met onze waterkwaliteit. Ik hoop dat we nog dit jaar de bespreking van het mestactieplan kunnen aanvatten. Voor mij is het cruciaal om naar een vereenvoudiging te gaan. Het is inderdaad heel complex. Ik voel mee met heel wat landbouwers. Het verandert ook continu. Dat geldt ook voor de PAS. Wat we daar wetgevend afspreken moet ook rechtszekerheid bieden voor landbouwers.

Collega Sintobin, ik denk dat u het ook wel belangrijk vindt dat als we een stikstofregeling hebben op basis waarvan we vergunningen verlenen, we niet een jaar later moeten zeggen dat we ons vergist hebben en de vergunning terug intrekken. Dat kan niet het geval zijn. Daarom is het belangrijk dat het juridisch robuust is. Bezwaren worden goed bekeken. We hebben daar ook, vlak nadat het arrest is gekomen, onmiddellijk aan gewerkt. Het is nu een kwestie van een aantal maanden om het dossier opnieuw politiek op tafel te leggen.

Wat ik in ieder geval niet ga doen, collega Sintobin – en dat kunt u ook niet doen, want anders liegt u – is tegen individuele landbouwers zeggen dat er niets moet gebeuren. Ik denk dat u dat ook niet zegt. Het is goed dat u zou zeggen dat er een inspanning nodig is, zo niet komen we er niet.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Minister, u zegt dat u altijd hetzelfde antwoord geeft. Maar u antwoordt eigenlijk niet op mijn vragen. Dat is ook wel een punt.

Het klopt dat alles juridisch robuust moet zijn. Maar waarom heeft u dan tegen 42 bedrijven gezegd dat ze moeten sluiten? Op welke juridische basis heeft u dat gedaan? Waarom moeten sommige bedrijven verhuizen? Waarom moeten sommige bedrijven veranderen? Op welke basis heeft u dat gedaan?

Enerzijds zegt u dat alles juridisch correct moet zijn, maar anderzijds doet u aankondigingen en speelt u op emo, maar concreet weten we niets. Ik sta hier symbolisch voor de landbouwers en voor de landbouwsector in Vlaanderen en ik wil dat die zo snel mogelijk rechtszekerheid krijgen. Want daarover gaat het,

natuurlijk. U heeft het over intrekken van vergunningen, u hebt het gedaan. U hebt tegen bedrijven die vergunningen hadden, gezegd: 'Jullie moeten sluiten.' Kunt u me zeggen op welke basis u dit heeft gedaan?

Rechtszekerheid is heel belangrijk, maar wat voor mij nog veel belangrijker is, is het volgende. Het gaat over het inkomen van landbouwers, het gaat over het voortbestaan van landbouwbedrijven, het gaat over het voortbestaan van gezinnen. Het gaat over gezinnen, minister, landbouwgezinnen. U staat daar niet bij stil, en dat betreur ik ten zeerste.

Ik sta hier eind van het jaar terug met dezelfde vraag. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Staf Aerts aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het tekort aan klimaatambitie van de Vlaamse Regering

ACTUELE VRAAG van Robrecht Bothuyne aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het voortgangsrapport 2022 van het Vlaams Energie- en Klimaatplan

ACTUELE VRAAG van Bruno Tobback aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de stijging in de CO_2-uitstoot

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Collega's, 30.000 mensen kwamen afgelopen zondag op straat in Brussel tijdens de klimaatmars, voor hun toekomst, die van hun kinderen, die van hun kleinkinderen en die van de volgende generaties, hier en in de rest van de wereld, voor een sterker klimaatbeleid. En weet u, ze hebben verdorie gelijk. Ze hebben gelijk, want de klimaatcrisis laat zich in alle hevigheid voelen. In Nigeria leven op dit moment 1,5 miljoen kinderen in bedreigende situaties door de gevolgen van de overstromingen, Pakistan is voor een derde verwoest, maar ook dichter bij huis worden de gevolgen van de klimaatopwarming alleen maar tastbaarder. Herinner u de ramp, de waterbom van vorige zomer in Wallonië, of de droogte van afgelopen zomer, ook bij ons. We hadden de droogste zomer in 500 jaar op het Europese continent. Die klimaatcrisis is niet langer een ver-van-ons-bedshow. Die klimaatcrisis is hier en nu.

De dag na de klimaatmars bleek dat deze Vlaamse Regering de Europese klimaatdoelstellingen nog maar eens niet haalt. Om tegen 2030 op schema te zijn, hadden jullie al bijna drie keer zo veel CO_2 moeten besparen. Minister, het enige wat u daarop te zeggen hebt, is dat er in het verleden te weinig is gebeurd. Ik vind dat enorm, enorm cynisch, en eigenlijk ook tegelijkertijd een schuldbekentenis, maar wel een met een zure nasmaak. Het is immers toch uw partij die al achttien jaar in de Vlaamse Regering zit. Wat gaat u doen om die achterstand in te lopen? Waar stuurt u het Vlaamse beleid grondig bij om eindelijk te komen tot een ambitieus klimaatbeleid? *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (cd&v): Collega's, we waren inderdaad met tienduizenden mensen die de politiek opriepen tot meer klimaatambitie, maar vooral, denk ik, tot meer klimaatactie. Ik denk dat dat een oproep is die we moeten horen, en dat we moeten handelen naar die oproep. Mag ik het trouwens nogal vreemd vinden

dat sommige politieke partijen, zelfs bestuurspartijen, in zo'n betoging meelopen tegen zichzelf, partijen die ministers van Klimaat en van Energie leveren en betogen tegen het eigen klimaat- en energiebeleid? Maar goed, iedereen moet doen wat hij of zij wil doen. Ik denk dat de boodschap van die tienduizenden mensen moet worden gehoord en hier, in dit parlement aan bod moet komen. Vandaar deze vraag.

Collega D'Haese had de cijfers opgevraagd wat de uitstoot van vorig jaar betreft. Die is logischerwijs opnieuw een klein beetje gestegen na het coronajaar 2020, toen er door het stilvallen van de economie en de samenleving een forse daling van de broeikasgasuitstoot was opgetekend. We zien overal in Europa opnieuw een lichte stijging van de uitstoot in 2021. Dat blijkt uit de voorlopige cijfers die nu in Vlaanderen, maar ook in de rest van Europa naar boven komen.

Bekijken we die cijfers van naderbij, dan zien we dat bijvoorbeeld onze afval- en energieproductie, maar ook onze industrie er zelfs na corona, in een groeiende economie in slagen om de uitstoot verder te doen krimpen. We moeten dus niet vervallen in fatalisme. We moeten ook die andere sectoren meekrijgen. Het zijn vooral het transport en de gebouwen die vorig jaar opnieuw een grotere uitstoot lieten noteren.

Minister, daarom is de vraag heel eenvoudig: wat kunt en zult u doen om ervoor te zorgen dat zeker in die sectoren waar de uitstoot het hoogst is en opnieuw het snelst aan het stijgen is, die uitstoot wordt aangepakt, en Vlaanderen op die manier weer op koers te zetten richting de Europese doelstellingen?

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Minister, die cijfers uit 2021 waren om vele redenen confronterend. Ze wezen inderdaad op iets heel pijnlijks, namelijk dat de coronacrisis ervoor had gezorgd dat de uitstoot in Vlaanderen was gedaald en dat, zodra de coronacrisis weer voorbij was, de uitstoot opnieuw steeg naar het niveau van ervoor. Dat betekent eigenlijk dat over die jaren het nettoresultaat van het beleid dat u hier nochtans meermaals bent komen verdedigen, nul is.

En ongetwijfeld zullen vandaag ook weer in de feiten de cijfers van uitstoot aan het dalen zijn, omdat nogal wat mensen noodgedwongen de vinger op de knip houden en de thermostaat naar beneden hebben gedraaid, maar ook dat is qua resultaat van beleid nul.

Concreet hebben Marc Van Ranst en Vladimir De Waanzinnige meer impact op de uitstoot van broeikasgassen in Vlaanderen dan Zuhal Demir en de Vlaamse Regering, want zij hebben een pijnlijke invloed op die cijfers, en de Vlaamse Regering realiseert eigenlijk bijzonder weinig.

En dat is pijnlijk, niet alleen vanwege het imago, maar vooral omdat dat aantoont dat men er nog altijd niet in is geslaagd om positieve maatregelen te nemen die ervoor zorgen dat mensen die uitstoot op een comfortabele manier kunnen verlagen. Waar zijn al die gerenoveerde woningen die we hadden moeten hebben? We zitten in Vlaanderen nog altijd aan een renovatiegraad van 1 procent. Waar zijn die alternatieven voor het nemen van een vaak zeer vervuilende auto? We hebben nog altijd een afkalvend aanbod van openbaar vervoer. Waar is dat aanbod van hernieuwbare energie dat bijvoorbeeld via energiedelen voor iedereen toegankelijk is, zodat er alternatieven zijn die het leven comfortabel maken? En het is wél de verantwoordelijkheid van de Vlaamse Regering om dat te doen in plaats van noodgedwongen de kraan te moeten dichtdraaien omdat we het ons niet meer kunnen veroorloven.

Dit beleid kijkt eigenlijk niet naar voren en bouwt geen toekomst uit.

Minister, u zegt altijd dat we geen ambities moeten hebben, maar als u geen ambities hebt, wanneer zult u dan in godsnaam resultaten hebben? Want ook die zie ik niet. *(Applaus bij Vooruit)*

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega's, het is belangrijk om de cijfers erbij te nemen. Sommigen beweren dat de emissies onder deze regering gestegen zijn, maar dat klopt niet. Toch heb ik ook dat wel gelezen.

Daarom haal ik er even de cijfers erbij. Tussen 2005 en 2019 is de niet-ETS-uitstoot (emissions trading scheme) gedaald met 5,8 procent. Vanwege corona hebben we inderdaad een heel sterke daling van de uitstoot gekend, vooral in de transportsector. Tussen 2005 en 2010 was er een daling met 15 procent en in 2021 was het iets minder, namelijk 10 procent. Als er wordt gezegd dat de emissies gestegen zijn, dan klopt dat niet. Als er wordt gezegd dat er meer moet gebeuren, dan ga ik daarmee akkoord.

Dat is ook de reden waarom we met deze regering nog niet zo lang geleden, een halfjaar geleden, een aantal bijkomende maatregelen hebben genomen. Het effect daarvan zit inderdaad nog niet vervat in deze cijfers. Collega Bothuyne heeft heel terecht verwezen naar onder andere de woningen. Dat is ook de reden waarom we met een aantal maatregelen naar de regering zijn gegaan, namelijk omdat we zagen dat er een hele inhaalbeweging nodig is in het woningpatrimonium in Vlaanderen. We hebben heel veel verouderde woningen. Dat is ook de reden waarom we vanaf volgend jaar 1 januari de renovatieverplichting hebben ingevoerd voor nieuwe eigenaars van woningen. Leuk is dat niet, want ik vind het niet tof om verplichtingen in te voeren. Maar net omdat we zagen dat er geen beweging in zat, kunnen we niet anders dan aan mensen die een woning kopen, te vragen om die ook te renoveren.

Daarnaast hebben we ook gezegd dat we de drempels om premies aan te vragen zullen wegwerken. Daarom zijn we gestart met één loket. We hebben ook een enorm budget van 1 miljard euro vrijgemaakt. Dat is heel veel.

We zien ook dat het aantal aanvragen bij het unieke loket gigantisch is gestegen, waarschijnlijk heeft dat ook met de energiecrisis te maken. Het is niet meer normaal, we moeten extra externe medewerkers aanwerven om die dossiers te kunnen realiseren. We zijn daar op de goede weg.

We hebben ook een algemeen aardgasaansluitingsverbod vanaf 2025 ingevoerd. Ook de hernieuwbare energie laten we niet los. Als het gaat over zonnepanelen is Vlaanderen de derde regio van heel Europa. Ook met windenergie zitten we in de top vijf. Daar hebben we ook een aantal procedures versneld, zodat we sneller windmolens kunnen plaatsen. Zonnepanelen hebben we voor grote energieverbruikers zelfs verplicht. Vanaf 1 januari 2023 stoppen we de steun aan nieuwe warmtekrachtkoppelingen (WKK's) op aardgas. Dat zijn allemaal maatregelen die we bijkomend hebben genomen. Minister Lydia Peeters van Mobiliteit heeft ook een aantal acties. Ook minister Brouns van Landbouw is met een aantal acties bezig om de methaanuitstoot verder te reduceren. Dat is de reden waarom ik deze week een nieuw voortgangsrapport over de uitvoering van ons Klimaatplan naar de regering breng, om te bekijken wat we de komende jaren nog extra moeten doen. Zeggen dat er niets is gebeurd of dat de emissies niet gedaald zijn, dat klopt niet. Ze zijn aan het dalen. Mag het meer zijn? Ja, absoluut! Vandaar de extra maatregelen die we genomen hebben, en ik sluit niet uit dat er nog bijkomende maatregelen zullen worden genomen.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): "Mag het meer zijn? Ja, absoluut!" Daarmee bent u geëindigd. Dat is in de Klimaatcommissie constant de teneur. U klopt zich op de borst met de maatregelen die u nam. Maar het is niet genoeg! Dat komt week na week in de Klimaatcommissie aan bod. Het zijn kleine stapjes, en we hebben grote stappen nodig. Als er zich dan een grote stap, een grote mogelijkheid, aandient, laat u die schieten. Ik haal het Internationaal Energieverdrag aan, dat de fossiele industrie beschermt en het aanpakken van de klimaatopwarming dwarsboomt. Eigenlijk houdt dat verdrag de fossiele industrie een hand boven het hoofd. Heel wat landen beseffen dat dat waanzin is. Nederland, Frankrijk, Duitsland, Spanje, Italië, zelfs Polen: allemaal willen ze uit dat verdrag stappen. Maar hier blijft de Vlaamse Regering opnieuw dwarsliggen en weigert zij ook aan die kar te trekken in Europa. Onbegrijpelijk!

Wat kiest u? Een ambitieus klimaatbeleid of de fossiele industrie? U moet kiezen. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (cd&v): Minister, dank u voor uw antwoord. U sloot af met een oproep om bijkomende maatregelen te nemen. Ik denk dat we vanuit dit parlement in de schoot van de Energie- en Klimaatcommissie tegen het voorjaar een aantal concrete voorstellen op uw tafel moeten kunnen leggen, om op die manier het Vlaams energie- en klimaatbeleid te versterken.

In tegenstelling tot collega Aerts denk ik dat internationale verdragen opzeggen en dergelijke meer op zich het klimaat niet zal redden. We moeten de mensen en de bedrijven doorheen de klimaattransitie helpen. We hebben inderdaad vanaf 1 oktober Mijn VerbouwPremie en Mijn VerbouwLening geïnstalleerd, waarbij mensen op een haalbare en betaalbare manier hun eigen woning kunnen renoveren. Maar wat stellen we vast, minister? Dat door het succes van die nieuwe maatregel lange wachtlijsten aan het ontstaan zijn, dat mensen de boodschap krijgen dat ze binnen een paar maanden eens terug moeten bellen. Er is dus een versterking nodig van de energiehuizen, van de mensen op het terrein, die onze gezinnen kunnen ondersteunen bij het voeren van een klimaatbeleid.

Effectieve actie op het terrein is nodig, minister. Wat kunt en zult u doen om die mensen te helpen, om de gezinnen beter te steunen doorheen de energie- en klimaattransitie?

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Minister, niemand heeft gezegd dat de uitstoot aan het stijgen is. Wat duidelijk is, is dat de uitstoot door corona is gedaald en dan opnieuw is gestegen naar het niveau van daarvoor. En dat hij historisch langzaam aan het dalen is. Veel te langzaam. Dat zal niemand tegenspreken. Maar er is wel een pijnlijke realiteit in die cijfers. Er zijn vandaag mensen en gezinnen in Vlaanderen die met een zeer gerust en comfortabel gevoel kijken naar de energiecrisis en naar de gigantische prijzen. Het is hun gegund. Dat zijn mensen die vandaag al wonen in een energiezuinige woning, met hernieuwbare energie en alles erbij. Zij voelen geen centje pijn.

Jammer genoeg is dat een zeer kleine groep en is ook wat u aanbiedt aan maatregelen om die groep groter te maken, alleen maar toegankelijk voor wie de mogelijkheid heeft om geld te lenen en dus een lening af te betalen. Dat is vandaag meer dan ooit niet evident.

Mijn vraag is eenvoudig: hoe zult u ervoor zorgen dat de huidige renovatiegraad omhooggaat en dat een veel grotere groep Vlaamse gezinnen met een gerust gemoed naar die energieprijzen kan kijken en geen last meer heeft van de nood

om gas van Vladimir Poetin te kopen omdat die zelfs helemaal geen gas meer nodig heeft? Dat is vooruitziend beleid. Het is altijd te laat om vroeger te beginnen, maar het is meer dan het moment om er nu aan te beginnen, minister. *(Applaus bij Vooruit)*

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Minister, de maatregelen die tijdens de Septemberverklaring zijn voorgesteld, zijn goed. We steunen die volop. We zien ook de eerste cijfers. De minister van Financiën heeft die al aangehaald. Het succes van de Mijn VerbouwPremie en Mijn VerbouwLening is heel groot. De oppositie mag kritiek hebben. Het komt er vooral op aan, minister, om goed in de gaten te houden hoe snel die nieuwe maatregelen succes boeken. We hebben immers een afspraak met de geschiedenis: een klimaatneutraal Europa, België en Vlaanderen in 2050. Dus moeten we nu beginnen te kijken naar de horizon en naar dat doel. Alle tussentijdse doelstellingen zijn maar een middel om daar te geraken. Als er andere plannen zijn om daar te geraken, soms wat sneller, soms wat trager, dan is dat mogelijk.

Het is vooral duidelijk, minister, om bij de update van het Vlaamse Energie- en Klimaatplan een helder verhaal te brengen. Wie het klimaat spaart, spaart ook zijn portefeuille. Wie moeite heeft om de investeringen te doen, kan rekenen op de Vlaamse overheid om een zetje te krijgen. Wie achterop blijft hangen, zal daar uiteindelijk de gevolgen van beginnen te voelen. Iedereen meekrijgen en een rechtvaardige transitie met een scherp oog op de snelheid zullen het enige zijn wat op den duur de kritiek van de oppositie zal kunnen smoren en iedereen zal kunnen overtuigen.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Mocht u, en dan heb ik het over alle regeringspartijen van de afgelopen twintig jaar, twintig jaar geleden in plaats van over een kernuitstap over een kerninstap hebben beslist met behoud van onze eigen kernreactoren en de bouw van eigen nieuwe kernreactoren, dan hadden we vandaag minder CO_2-uitstoot en lagere energiefacturen gehad. Maar u koos er allen voor om exact het tegenovergestelde te doen. Kernenergie werd gedemoniseerd en tientallen miljarden euro's werden niet uitgegeven aan nieuwe kernreactoren, maar aan zonnepanelen, windmolens en nu dus ook aan CO_2-uitstotende gascentrales. Al decennialang laat u zich gewillig leiden door de achterlijke antinucleaire lobby van de groenen en vandaag zit u met de gebakken peren: dom, dommer, domst. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): De minister gaf al enkele positieve cijfers en ik wil daar graag nog een paar aan toevoegen. Op basis van inwonersaantal staat Vlaanderen wat de zonne-energie betreft op de derde plaats in Europa. We worden alleen vooraf gegaan door Duitsland en Nederland. We staan op de vierde plaats wat betreft windenergie, na Duitsland, Nederland en Denemarken. Als daar offshore windenergie bij zou zijn, die nu meetelt voor de federale inspanningen, staan we ongetwijfeld hoger. België haalde in 2020 de doelstellingen voor energie-efficiëntie, ook dankzij de inspanning van Vlaanderen. Het is dus niet allemaal kommer en kwel, zoals ik soms zou denken als ik bepaalde mensen bezig hoor. Die positieve elementen van dit beleid mogen toch ook eens naar voren komen.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Dat zijn inderdaad interessante cijfers uit De Standaard van afgelopen maandag.

Minister, de uitstoot stijgt niet, maar hij daalt veel te traag. Ik weet niet of u het liedje 'all we ever hear from you is blah blah blah' kent. Ik krijg dat niet uit mijn hoofd als ik u bezig hoor over uw klimaatbeleid. Er stonden opnieuw dertigduizend mensen op straat voor het klimaat. Vlaanderen is helemaal uit de koers om haar eigen veel te lage klimaatdoelstellingen te halen. Ik hoor u alleen maar zaken zeggen over haalbaar en betaalbaar. Ik vraag me af wat er niet haalbaar en betaalbaar is aan beter gratis openbaar vervoer. Wat is er niet betaalbaar aan publieke hernieuwbare betaalbare energie? Wat is er niet betaalbaar aan massaal investeren in isolatie van huizen van mensen die op dit moment de isolatie niet kunnen betalen?

Minister, renteloze leningen, dat is alleen voor woningen die zijn aangekocht na 2021. U spreekt over mobiliteit, maar De Lijn is een fiasco op dit moment, een fiasco. En hernieuwbare energie, dat gaat toch allemaal veel te traag?

Minister, wanneer gaat u eindelijk echt het roer omgooien?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Bedankt, collega's. Collega Tobback zegt over die renovatiegraad van 1 procent dat dat te weinig is. Ja uiteraard, anders zouden we die renovatieverplichting niet hebben ingevoerd. En we zouden anders ook geen 1 miljard euro hebben vrijgemaakt. We zouden anders ook geen werk hebben gemaakt van dat unieke loket. We zouden anders ook geen werk hebben gemaakt van die renteloze leningen. Wij beseffen dus maar al te goed dat daar extra inspanningen nodig waren, en dat is ook de reden waarom ik met al die maatregelen naar de regering ben gegaan: om te zeggen dat we er op dit tempo niet gaan komen. Punt aan de lijn.

En ja, we evalueren dat continu. Nu gaat het heel goed, maar we gaan moeten versterken, we gaan inderdaad die energiehuizen moeten versterken. Ik heb die energiehuizen ook het signaal gegeven dat ze daarvoor al moeten beginnen met de aanwervingen. Dat is ook de reden geweest waarom we nu externe mensen zijn gaan aanwerven, heel breed. We hebben een call gedaan: eenieder die energiedeskundige is, die architect of ingenieur is, mag zich aanmelden. En er zijn heel veel mensen die zich hebben gemeld; ik denk dat tweehonderd mensen hebben gezegd dat ze in aanmerking willen komen. We gaan die eerste toestroom goed moeten helpen. En daar waar het nodig is zullen we ook nog extra inspanningen doen.

Collega Tobback, stel dat na een half jaar of een jaar blijkt dat dat niet meer volgt, of dat het stilligt en dat mensen dat toch niet meer aanvragen, dan ben ik de eerste die dat zal herbekijken: moeten we dat niet op een andere manier doen? Maar we hebben dit nu hervormd, en we zien dat dat enorm goed gaat. Laten we dit nu op een juiste manier zijn werk laten doen, ook die renovatieverplichting vanaf 1 januari 2023.

Wat fossiele energie in de industrie betreft, collega Aerts: ik denk dat u toch ook ziet dat daar de laatste tijd heel veel beweging is. De switch was al bezig: alle bedrijven in de havens van Zeebrugge en Antwerpen maken de switch naar duurzame energie. Ik denk dat we dat niet kunnen ontkennen. Ook rond waterstof gebeurt daar heel veel. We spreken daar ook over met de collega's van de Federale Regering. Die ommekeer is dus bezig, en die is nu zelfs versneld bezig. Dat is ook goed, denk ik.

U weet dat we bij de energiebeleidsovereenkomsten (EBO's) ook hebben verscherpt waar we dat konden. Er zijn ook meer bedrijven die daarvoor in aanmerking komen. We gaan dit nu evalueren. Ik zal met het voortgangsrapport naar de regering gaan. Voor mij mag het ook allemaal wat meer zijn. Vandaar

dat we gaan kijken waar we extra moeten gaan bij steken om effectief de doelstelling op lange termijn – collega Schiltz is nu weg – te halen. Want we zijn over procenten bezig, maar het belangrijkste is wel dat we onze klimaatinspanningen moeten leveren. Ik denk dat iedereen dat vindt. Dat heb ik bij iedereen gehoord, behalve bij collega Van Rooy.

We weten allemaal welke richting we moeten uitgaan. In het klimaatplan van 2019 – nog voordat Poetin en Rusland eraan kwamen – hadden we al heel duidelijk gezegd dat we die switch moeten maken, weg van gas. Dat is ook de reden waarom we die maatregelen nemen. Fijn zijn ze niet. Denk bijvoorbeeld aan mensen die aardgasaansluitingen doen. We hebben ook beslist dat we die premies, die stimulansen niet meer betalen. We geven geen subsidies voor fossiele brandstof. Ik doe dat niet voor mijn plezier, integendeel. Ik heb daar hele kwade mails over gehad. Maar de reden waarom we dat doen is net omdat we inderdaad van richting moeten gaan veranderen.

Maar het is ook wel belangrijk dat eenieder nog mee is, dat we iedereen mee hebben. Dat is ook de reden waarom ik het ook belangrijk vind dat we naar die woningen kijken die zelfs geen deur hebben. Dat zijn die noodkoopwoningen. We zijn nu in kaart aan het brengen over hoeveel woningen het gaat. Ik heb binnenkort een project dat ik samen doe met de collega's in Mechelen. Dat is iets wat niet in de belangstelling komt, maar vandaag zitten we in Vlaanderen nog altijd met een ouder woningpatrimonium. We spreken soms over F- en E-labels, maar we hebben het ook over woningen die gewoon geen ramen of een deur hebben. Dat is bijzonder pijnlijk, en dat is ook de reden waarom we daar extra geld voor hebben vrijgemaakt. Binnenkort zal ik met de bevoegde schepen daar, die daar heel fel mee bezig is, kijken hoe we dat project ook naar andere lokale besturen kunnen overbrengen.

Ik ben het eens: alles wat we extra kunnen doen, zullen we doen. Dat zullen we ook doen in de schoot van de regering. Met het voortgangsrapport kunnen we kijken waar we extra tandjes moeten bij steken. Ik zal ook de jaarlijkse adviesvraag aan het klimaatpanel met de experten vragen. Ik kijk ook uit naar wat er van aanbevelingen uit jullie commissie komt. Ik denk dat daar ook veel goede dingen gebeuren, dat daar heel veel experten aan het woord komen. Ik ben niet degene die zegt dat het dit is en dat we niets meer gaan doen, want we ondervinden elke dag de gevolgen van de klimaatverandering. Die ondervinden we vandaag ook. Ga maar eens naar buiten. We hebben de lange periodes van droogte gehad. Er waren de overstromingen. Volgend jaar moeten we waarschijnlijk ons hart vasthouden tijdens de zomer. Dat betekent dat we de emissies naar beneden moeten halen, maar klimaatadaptatie is voor mij even belangrijk als de broeikasgassen naar beneden halen.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister, wat mij betreft is de conclusie duidelijk: u kijkt weg van de oproep van de 30.000 deelnemers op de klimaatmars. U blijft doof voor de week-na-weeksuggesties, de meningen van experten die zeggen dat dit kleine stapjes zijn en dat het grote hervormingen moeten zijn. Week na week komt dat daar aan bod. U bent blind voor wat een gebrek aan klimaatbeleid op dit moment aanricht. Ik heb u geen afstand horen nemen van een internationaal verdrag dat de handen boven fossiele industrie houdt. Het klimaatbeleid van deze regering is exact hetzelfde als dat van de vorige regering, namelijk niet genoeg, te weinig. De resultaten blijven uit. Een ambitieus klimaatbeleid is nochtans gewoon een verstandig beleid. Het helpt tegen hoge energiefacturen. Het is goed voor onze energieonafhankelijkheid en het is goed voor onze planeet. Wij geloven dat Vlaanderen dat kan. Vlaanderen moet dat kunnen, maar dan hebben we wel

een Vlaamse Regering nodig die de motor wil zijn van het klimaatbeleid in plaats van er altijd maar de rem op te zetten. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (cd&v): Minister, dank voor de bijkomende antwoorden.

Collega Aerts, we vinden allemaal het energie- en klimaatbeleid bijzonder belangrijk, maar dat u hier, nadat de minister een hele reeks aan bijkomende maatregelen heeft aangekondigd, de openheid getoond heeft voor de suggesties en aanbevelingen van dit parlement om meer te doen dan wat er vandaag gebeurt – en we zijn het erover eens dat er meer nodig is –, dan een vooraf voorbereid repliekje komt voorlezen over het gebrekkig klimaatbeleid van de Vlaamse Regering, is triest. Dat is een aanfluiting van de tienduizenden betogers die zondag hier in de straten gelopen hebben, die mensen … *(Opmerkingen bij Groen)*

De voorzitter: Collega Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (cd&v): Die mensen verdienen meer sérieux dan wat u hier te berde bent komen brengen. Collega's een sterk klimaatbeleid is nodig. Het is aan ons allemaal om dat waar te maken. We hebben concrete suggesties op tafel gelegd. Ik ben blij dat de minister aangekondigd heeft dat er straks tweehonderd mensen extra komen om onze gezinnen te begeleiden richting de renovatie van een woning, richting een energiezuinige woning. Zo maken we het haalbaar en betaalbaar voor iedereen. De studie van EnergyVille vorige week wees nog uit dat een klimaatneutraal Vlaanderen effectief haalbaar en betaalbaar is als we de juiste keuzes maken en als we zowel vanuit de meerderheid als de oppositie durven beleid te voeren.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Minister, ik ga al ongeveer twintig jaar naar klimaatconferenties. Ik heb daar al heel veel dingen gehoord. Maar een van de dingen die me het beste is bijgebleven, is iemand die op zeker ogenblik zei: 'We praten de hele tijd over de toekomst van de planeet, maar eigenlijk moeten we ons niet zoveel zorgen maken over de planeet. Die trekt zich dat niet aan. We moeten ons zorgen maken over de toekomst van de mensen.' Dat is nooit duidelijker geweest dan vandaag. Er zijn daarstraks al wat voorbeelden genoemd. Maar ook bij ons gaat dit vandaag over financieel en economisch overleven, over onafhankelijkheid, over de toekomst en over de vraag of we op alle vlakken onze eigen toekomst bepalen en in handen houden en nemen ofwel ons blijven vastklampen aan het verleden, aan de manier waarop we het in het verleden deden. Of dat nu nucleair was of gas is of chemische industrie is, maakt op zich niet uit.

Het is duidelijk dat al die dingen vandaag uitgeleefd zijn en dat we een nieuwe toekomst moeten aanvatten. Daar moet u veel drastischer en daadkrachtiger in zijn dan vandaag, in het bijzonder voor de mensen die vandaag niet meekunnen, en die met afgunst en nijd en grote zorgen kijken naar wie vandaag wél kan ontsnappen aan zijn facturen. Dat zijn mensen die met handen en voeten vastzitten omdat zij met leningen nooit hun woning zullen renoveren. U kunt blijven proberen meer van hetzelfde te doen, maar dat instrument werkt niet. Er moet iets anders naast staan. Als u dat blijft ontkennen en dat als Vlaamse Regering niet doet, dan laat u een hele groep mensen – geen ijsberen maar mensen – in de steek. *(Applaus bij Vooruit, Groen en de PVDA)*

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Jos D'Haese aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de boetes voor 'onderbezetting' door sociale huurders

ACTUELE VRAAG van Kristof Slagmulder aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de aanpassing van de regeling inzake de onderbezettings-vergoeding in de sociale huisvesting

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, wonen is vandaag onbetaalbaar geworden voor heel veel mensen. Huren was al ongelooflijk duur. Uw beleid heeft het nog duurder gemaakt. Een goedkope woning kopen? Uw beleid heeft het nog duurder gemaakt. Er is een gigantische wachtrij voor de sociale woningen, en die wordt alleen maar langer want door uw beleid staat de bouw van sociale woningen zo goed als stil. En wat is nu uw prioriteit als minister van Wonen? Pestbeleid voor sociale huurders. U hebt weer iets nieuws gevonden: mensen die te groot wonen. Die moeten boetes betalen als ze niet snel verhuizen naar een andere woning, tot 15 kilometer verder.

Wat wil dat nu concreet zeggen? Ik neem een concreet voorbeeld: uzelf. Ik heb op uw website gezien dat u in Zottegem woont en leeft, en dat u vier kinderen hebt. Stel dat twee van uw vier kinderen gaan studeren en het huis uitgaan, minister, dan woont u te groot in een sociale woning. U maakt daar natuurlijk geen aanspraak op, 10.000 euro is een beetje te veel daarvoor. Maar stel dat het zo is. *(Jos D'Haese toont een kaart van de regio rond Zottegem.)*

Dan kunt u gedwongen worden om te verhuizen naar gemeentes zoals Oosterzele, Sint-Lievens-Houtem, Herzele, maar ook Gijzenzele, Woubrechtegem, Steenhuize-Wijnhuize … Allemaal heel sympathieke plaatsen, het moet daar mooi wonen zijn, minister, maar wat met uw buren? Wat met uw sociaal leven? Wat met de school van de kinderen die wel nog bij u wonen? Wat met uw werk dat misschien in de buurt is?

U vindt het blijkbaar niet eens de moeite om te luisteren naar de vraag die we u stellen, minister. Ik vind het nochtans ernstig. U vindt dat die mensen dat allemaal maar moeten achterlaten, en zelfs, minister, dat die mensen gedwongen moeten kunnen worden om te verhuizen naar een woning die kleiner maar duurder is. Dat moet allemaal kunnen. Ik vind dat ongelooflijk. Ik vind dat ongelooflijk, en ik vraag mij af, minister, wanneer u gaat stoppen met dat pest-beleid voor sociale huurders. Wanneer gaat u eindelijk investeren in meer sociale woningen en zorgen dat die sociale woningen er ook effectief komen? *(Applaus van Lise Vandecasteele)*

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Collega's, momenteel staan er meer dan 182.000 kandidaat-huurders op een wachtlijst. Dat is historisch hoog. Het aantal gerealiseerde extra sociale woningen is historisch laag: slechts 668 in 2021. Dat zijn de cijfers vandaag. Ik zou dan denken dat u als minister van Wonen met een figuurlijk truweel in de hand op de barricades zou staan om er samen met de sociale woonactoren in te vliegen en om manieren te zoeken om versneld te kunnen bouwen, zeker met een budget dat nog nooit zo hoog was. Niets van dit alles. Integendeel, deze regering komt met schijnoplossingen, op de kap van oudere sociale huurders, van wie de kinderen ondertussen het huis uit zijn en die daardoor te groot zouden wonen.

Minister, u kent ze ongetwijfeld ook, maar wekelijks ontvangen wij mails van bezorgde senioren die nu plots moeten verhuizen of een onderbezettingsvergoeding moeten betalen. Nu is dat nog 32 euro per kamer per maand, maar gisteren kondigde u aan dat u dat wilt optrekken naar 57 euro. Dat is bijna een verdubbeling en het is met de huidige inflatie en stijgende prijzen een financiële slag in het gezicht van onze meest kwetsbaren. Heel wat ouderen zullen nu plots meer dan 100 euro per maand extra moeten betalen. Verder mogen sociale huurders, dus ook ouderen die verplicht worden om te verhuizen, hun eerste aanbod voor een kleinere huurwoning die tot 15 kilometer verderop kan liggen niet meer afslaan.

Dat getuigt van weinig empathie, minister. Voor deze mensen kan dat zeer ingrijpend zijn. Een oude boom verplant men niet. Dat zou ook hier moeten gelden. Ik heb daarom de volgende vraag, minister. Erkent u dat dit vooral ouderen zal treffen en dat zij zo hun vertrouwde omgeving zien verdwijnen, met alle gevolgen van dien? *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Dank u wel, collega's, voor jullie vragen.

Mijnheer D'Haese, laat mij u eerst een zeer goed bedoelde raad geven. Ik zou me weerhouden van commentaar op iemands persoonlijke situatie. Daar weet u geen reet van en daar hebt u ook geen hol mee te maken. Maar ik zal straks maar even bij u langskomen.

Aan de ernstige politici onder u geef ik graag een antwoord. We hebben altijd zeer duidelijk gezegd dat er twee sporen zijn waarop we werken. Enerzijds is dat het uitbreiden van het aanbod aan sociale woningen. Daarvoor nemen we maatregelen met betrekking tot de procedures en hebben we extra budget voorzien. We doen ook een hervorming van de volledige sector om te zorgen dat die bouwcapaciteit omhoog gaat en dat er dus effectief meer gebouwd kan worden. Maar anderzijds is het ook de bedoeling dat we de schaarse woningen die we hebben, zo efficiënt mogelijk kunnen inzetten. Een van de elementen daarbij is inderdaad ook een rationele, logische bezetting van die woningen.

Wat is de probleemstelling? We merken vandaag dat er heel wat woningen onderbezet zijn. Ik zal straks de aantallen nog geven. We zien dat de gemiddelde wachttijd op de wachtlijst in zijn totaliteit net geen vier jaar is, ongeveer drie jaar en tien maanden. Maar in dit parlement worden dikwijls voorbeelden gegeven van mensen die zes, zeven of acht jaar op die wachtlijst staan. Wel, dat zijn altijd mensen met grotere gezinnen. Het keerpunt zit op vier personen per gezin, dus bijvoorbeeld een koppel met twee ouders. *(Opmerkingen van Jos D'Haese)*

Mijnheer D'Haese, lees er de cijfers over de wachtlijsten op na, die ik nog maar enkele weken of maanden gegeven heb in antwoord op een schriftelijke vraag van de heer Veys – denk ik, ik ben niet zeker. Daar kunt u duidelijk zien dat een gezin dat bestaat uit vier mensen of meer, langer op de wachtlijst staat omdat grotere woningen nog schaarser zijn. En dat is de probleemstelling, dat is de reden waarom we dit nu doen.

Het systeem van die onderbezetting bestaat al langer. Het is niet iets wat ik heb uitgevonden, dat bestaat al. Maar wij hebben wel de vraag gekregen van een heel aantal sociale huisvestingsmaatschappijen om de instrumenten die zij hebben om te zorgen voor de meest efficiënte bezetting, te verscherpen omdat men daar verder in wil gaan. Dat is wat we nu doen: die instrumenten aanpassen om – inderdaad – aan te moedigen om te verhuizen naar een woning met een meer logische bezetting.

Hoe ziet dat er precies uit, voor alle duidelijkheid? Elke sociale huurder blijft het recht hebben op één kamer meer dan men nodig heeft. Die regel verandert dus niet. Men blijft het recht hebben om één kamer meer te hebben. Dus, als men in de situatie komt dat er een kamer op overschot is, dan wordt men met rust gelaten. Dan gaan we niets vragen, niets. Niemand wordt dan verplicht om te verhuizen en men hoeft geen extra vergoeding te betalen of wat dan ook. Er zijn heel wat situaties waarin mensen effectief een kamer op overschot hebben en daar raken we niet aan.

Wat we wel veranderen, is dat we een koppel vanaf nu rekenen als één persoon. Vroeger was het zo dat, als een koppel – dus twee mensen – in een woning vanaf vier kamers woonde, dit gold als onderbezetting. Dat werd dus beschouwd als een kamer op overschot. Vanaf nu zal dat gelden vanaf drie kamers. Dat betekent dus dat we niets doen als een koppel in een woning met twee slaapkamers woont. Zij blijven daar gewoon wonen. Dan spreken we niet van onderbezetting of wat dan ook.

De tweede verandering is het alternatief dat aangeboden moet worden: daarvoor gaan we de straal vergroten van 5 kilometer naar 15 kilometer. Het is wel zo dat dit alternatief zich nog altijd moet bevinden binnen het werkingsgebied van de sociale huisvestingsmaatschappij. Ik kom daar straks nog op terug, maar ik kan nu al zeggen dat sociale huisvestingsmaatschappijen daarbij altijd een redelijkheidstoets zullen doen. Vandaag is het niet zo dat ze aan iedereen die in onderbezetting leeft, een alternatief kunnen aanbieden of dat ze dat ook doen, om verschillende redenen. Bij bepaalde familiale situaties of wat dan ook zullen ze dat niet noodzakelijk doen. Ze kunnen dat eventueel wel doen als er voldoende redenen zijn om aan te nemen dat de persoon in de mogelijkheid is om te verhuizen.

Ook de vergoeding wordt wat verhoogd. We zullen nu een percentage hanteren per extra kamer die men heeft.

Nog een punt, voorzitter. We hebben tot nu toe ongeveer 14.000 woningen in onderbezetting. Door de aanscherping van de regels die we nu invoeren, zullen dat er 20.000 worden. Dat gaat dus over minstens 20.000 kamers die op dit moment niet gebruikt worden. Wel, daarop is deze maatregel gericht. En ja, inderdaad, ik vind dat een logische maatregel. Als je schaarse goederen hebt, schaarse woningen, dan moet je die zo efficiënt mogelijk inzetten om zoveel mogelijk mensen te helpen. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, het was niet mijn bedoeling om over uw persoonlijk leven te spreken. Ik zal in het vervolg een niet nader genoemde inwoner van Zottegem met vier kinderen nemen.

Minister, wat mij wel treft, is de creativiteit die u hebt om sociale huurders het leven zuur te maken en het gebrek aan creativiteit om die wachtlijst voor sociale huurders op te lossen. Want u gaat met heel deze hervorming geen enkel extra gezin in een sociale woning krijgen. 182.000 mensen op de wachtlijst, u gaat er geen enkele van helpen, want er komt geen enkel huis vrij, tenzij u ze weggepest krijgt door die hoge boetes.

Dus blijft mijn vraag, minister – u hebt er niet op geantwoord –: wat gaat u doen om die stilstand op de sociale huurmarkt en de woningbouw van sociale woningen los te trekken? Want dat zit vandaag helemaal vast. Ga nu eens voor een positieve aanpak in dat sociaal wonen, in plaats van altijd met de vinger te wijzen en boetes en detectives op de mensen af te sturen. Een positieve aanpak en extra bouw van sociale woningen. *(Applaus van Lise Vandecasteele)*

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister, een verscherping kan in bepaalde gevallen een oplossing zijn, om mensen ertoe aan te zetten om kleiner en aangepaster te gaan wonen. Dat wil ik zeker en vast erkennen. Sociale woningen zijn er dankzij de solidariteit van de andere belastingbetalers en voor jongere mensen mag het zeker minder een obstakel zijn om te verhuizen. Maar als het Vlaams Belang zijn wij vooral bezorgd dat door uw maatregelen duizenden ouderen in financiële moeilijkheden zullen terechtkomen. We maken ons ook zorgen dat ze uit hun vertrouwde omgeving zullen moeten vertrekken, uit hun woning waarin ze, in veel gevallen, zelf ook geld hebben geïnvesteerd. Veel ouderen gaan zich nu misschien verplicht voelen om hun sociale huurwoning op te zeggen, en dat op hun oude dag.

Minister, deze regering faalt als het aankomt op het bouwen van extra sociale woningen. Bouw eindelijk meer woningen en gebruik dergelijke manoeuvres niet om sociale woningen vrij te maken. Onze ouderen verdienen het om beter behandeld te worden. De gemiddelde leeftijd van een huurder die in een onderbezette woning woont, is 67 jaar. Bent u als minister bereid om 65-plussers vrij te stellen van die nieuwe regels inzake de onderbezettingsvergoeding? *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Mevrouw Moerenhout heeft het woord.

Ik ben trouwens blij om u nog eens terug te zien. Hopelijk gaat alles goed met u.

An Moerenhout (Groen): Bedankt. Meer dan insgelijks, wie had dat ooit gedacht? *(Gelach)*

De voorzitter: Vorige legislatuur, niemand. *(Gelach)*

An Moerenhout (Groen): Maar ik ben heel blij om hier te zijn.

Wat betreft de vraag, minister, volg ik mijn collega's. Steeds als u communiceert over sociaal wonen, gaat het eigenlijk over drempels die u installeert voor kandidaat-huurders om dat sociaal wonen te kunnen bereiken. Deze legislatuur alleen al denk ik aan de regels rond lokale binding, aan het onderzoek naar eigendommen, aan de boetes nu om een kamer te veel. Wat veel mensen daaraan stoort, is niet zozeer die onderbezettingsvergoeding – toch niet in de eerste plaats –, of de modaliteiten waar u het daarnet over had, maar het gaat over het feit dat u de focus weghaalt van het echte probleem en dat is dat er vandaag meer dan 180.000 mensen wachten op een sociale woning. 180.000. Die mensen zitten vandaag in de miserie, die zitten vaak in armoede, zeker met die energiecrisis. Elke cent moet daar omgedraaid worden. Dat zijn mensen die meer dan 4 jaar – u hebt het net zelf gezegd – moeten wachten om een sociale woning te kunnen betrekken.

Dan volg ik inderdaad. Het is daar dat we u over willen horen, het is daar dat u beleid over zou moeten voeren. Als minister van Wonen moet u niet steeds, keer op keer, communicatief rommelen in de marge, maar moet u wel fundamentele oplossingen zoeken voor de fundamentele problemen, en dat is in dezen het grote tekort aan sociale woningen. Dus ook mijn vraag is: hoe gaat u dat aanpakken, minister? *(Applaus bij Groen en van Lise Vandecasteele)*

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Voor ons is het nodig dat sociale woningen zo efficiënt mogelijk worden ingezet en dat betekent dan ook dat de grootte van een gezin correspondeert met de grootte van een woning. Maar, minister, ik wil ook

benadrukken dat dat voor ons natuurlijk niet in de plaats komt van of niet de oplossing is voor de wachtlijsten. Dat weten we allemaal, daar is een bijkomend aanbod aan sociale woningen nodig.

Met betrekking tot die rationele bezetting denk ik dat er wel een aantal randvoorwaarden nodig zijn. Zo moet er voldoende aanbod zijn in de buurt, zodat een huurder ook daadwerkelijk kan verhuizen. We hebben ook een bekommernis, minister, met betrekking tot de stabiliteit van de woonsituatie van een gezin, bijvoorbeeld wanneer er tijdelijk met minder mensen in een gezin gewoond wordt en er dus tijdelijk een lagere bezetting is. Hoe wordt hiermee omgegaan?

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister, collega's, het is natuurlijk goed dat er iets gebeurt rond de onderbezetting, maar de manier waarop is natuurlijk een ander verhaal. Want via een betere begeleiding en betere communicatie kun je toch wel veel meer bereiken.

Door deze maatregel, minister, worden huurders gewoon verschoven van de ene woning naar de andere, maar blijft natuurlijk het probleem van de wachtlijsten. Het echte probleem, het gebrek aan aanbod aan sociale woningen, blijft maar toenemen. Op het ogenblik staan er meer dan 180.000 mensen op de wachtlijst. Het ironische is dat de centen er wel degelijk zijn, maar dat het bouwtempo dit jaar al even dramatisch is als dat van vorig jaar. Vele gemeenten halen hun doelstelling inzake sociale woningbouw niet. Dat is al lang duidelijk, maar dat werd onlangs nog eens duidelijk vanwege de laatste voortgangstoets.

Minister, hoe gaat u daarop ingrijpen? Het zou goed zijn mocht u even streng zijn voor uzelf, als u bent voor de sociale huurders. *(Applaus bij Vooruit en Groen)*

De voorzitter: Mevrouw Van Volcem heeft het woord.

Mercedes Van Volcem (Open Vld): Minister, ik vind de opslag die u vraagt voor een kamer die onderbenut is, of niet benut is, juist. Mensen die vandaag de sociale woningen bezetten, betalen vandaag gemiddeld – ik heb het nog eens opgezocht – 334 euro. Iemand op de private markt – de 180.000 mensen die vandaag wachten – betaalt gemiddeld 750 of 800 euro. De mensen in sociale woningen krijgen er netto 500 euro per maand bij van de belastingen en van de mensen die werken. Dat is een grote solidariteit.

Ik denk dat als je gezin, je kinderen, uit huis zijn, dat je als alleenstaande niet in een huis moet wonen met drie lege kamers. Ik vind dat je dan ook van deze persoon enige solidariteit mag terugvragen, zeker als je één kamer altijd mag overhebben. Dat betekent dat je kleinkinderen altijd welkom zijn, en je kunt nog iemand te slapen leggen. Bovendien moet je niet uit je woning, maar moet je gewoon naar een andere woning. Wil je dat niet, dan vind ik het eerlijk gezegd logisch dat als je in zo'n grote woning alleen blijft wonen, je iets meer betaalt. *(Applaus van Axel Ronse)*

Ik vind dat persoonlijk, minister, dus ik verdedig uw standpunt. Die 180.000 wachtenden betalen nu 500 euro meer per maand. Mijn vraag is: zult u de huurtarieven in het totaal veranderen of niet? Want ik vind het verschil tussen iemand die een sociale woning huurt en iemand die op de private huurmarkt huurt te groot.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Een paar zaken. Eerst en vooral voor wie zich zorgen maakt over mijn communicatie: ik heb altijd aangegeven dat we op twee

sporen werken, en die zijn: het aanbod uitbreiden, en effectief zorgen dat die woningen terechtkomen bij diegenen die ze het meest nodig hebben. Ik daag u uit om iemand te vinden – journalist of niet – die het tegendeel beweert. Dat zijn de twee sporen die ik altijd aangeef.

Het grote probleem – en ik deel uw ongeduld, voor alle duidelijkheid – is natuurlijk dat je die uitbreiding van het aanbod niet van vandaag op morgen doet. Dat gaat nu eenmaal niet. Maar ik ben er wel van overtuigd dat de maatregel die we daar nemen, de hervorming in de sector, dat we effectief daarmee de bouwcapaciteit kunnen verhogen naar de toekomst. Alhoewel er in de toekomst ook andere obstakels zullen zijn, maar die zullen dan moeten worden aangepakt; Ik heb het over ruimtegebruik en dergelijke meer. U weet waarover ik het heb.

Ten tweede: ik heb ook nooit gezegd dat dit een maatregel is om de wachtlijsten mee aan te pakken. Ik heb nooit gezegd dat die gaan verminderen. Dat heb ik helemaal niet aangegeven. Maar vorige week hebben jullie hier een debat gevoerd over kinderarmoede. Juist? Als er een zaak is die je nodig hebt om kinderen uit de armoede te halen, dan is het goede huisvesting.

Jos D'Haese (PVDA): Maar bouw ze dan bij.

Minister Matthias Diependaele: Maar waarover hebben we het hier? Over mensen, oudere mensen dikwijls, die in een grotere woning wonen, met meerdere kamers, en die we vriendelijk vragen om naar een kleinere woning te verhuizen. Waarom? Omdat er op de private huurmarkt iemand met kinderen wacht om in die sociale woning met meer kamers te geraken. Dat is wat we doen. Dat is onderbezetting. Dat is het efficiënt inzetten van uw woningen. *(Applaus bij de N-VA en van Mercedes Van Volcem)*

Maar die bedenking heeft men hier blijkbaar niet gemaakt.

Nog één zaak: de tijdelijke situaties en dergelijke meer. Het zal altijd de sociale huisvestingsmaatschappij zijn die op basis van redelijkheid een afweging moet maken. Zij zullen kunnen beslissen om onze instrumenten al dan niet te gebruiken. Zij kunnen er dus evengoed voor kiezen – als daar redenen toe zijn die ik zelfs niet allemaal kan opsommen – om mensen te laten zitten, te laten wonen in een grotere woning. Dan hebben ze daar de vrijheid toe. Wij verplichten hen niet om die instrumenten te gaan toepassen.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, u bent minister in een regering van wachtlijsten. U bent een minister van wachtlijsten van sociale woningen, wachtlijsten die aangroeien en waar er geen sikkepit aan verandert. U komt hier dan zeggen dat, wanneer kinderen geen betaalbaar dak boven hun hoofd hebben, het de schuld is van ouderen waarvan een of twee kinderen uit huis zijn gegaan. Ik vind dat wel bijzonder kras. Uiteraard ben ik ervoor dat mensen in een aangepaste woning wonen. Maar ga eens voor een positieve aanpak. Er zijn daar geen projecten voor en u doorkruist die vandaag allemaal met uw repressieve aanpak.

Mevrouw Van Volcem, het is genoteerd dat, tegenover de grote problemen op de woningmarkt, tegenover de grote problemen op de huurmarkt, en de koopkrachtcrisis waar wij vandaag voor staan, Open Vld ervoor pleit om de huur in de sociale sector te verhogen, om het duurder te maken voor sociale huurders om een sociale woning te betrekken. Mevrouw Van Volcem, het is genoteerd, en de sociale huurders zullen het horen. *(Applaus bij de PVDA en van An Moerenhout)*

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister, ik ben ervan overtuigd dat elke partij hier sociale huisvesting belangrijk vindt, vaak met andere accenten, maar dat mag ook. De bedoeling kan en mag zeker niet zijn de meest kwetsbare uit hun sociale woning weg te pesten, en al zeker onze ouderen niet. Wij verwachten van u, als minister van Wonen, twee zaken. Ten eerste: zorg ervoor dat er voldoende sociale woningen bij komen, en het maakt ons niet uit wie ze bouwt. Ten tweede: zorg dat onze sociale woningen vooral beschikbaar zijn voor onze eigen mensen. U weet als minister net zo goed als ik wat er moet gebeuren om de wachtlijsten te doen dalen en om meer sociale woningen ter beschikking te stellen. Stop met het OCMW van de wereld te spelen. Pak de migratie-invasie aan, want die legt een enorme druk op onze sociale woningmarkt. Zorg dat ze afgeschermd wordt voor de vele gelukzoekers. Tot slot, u hebt daarstraks niet op mijn vraag geantwoord. Stel 65-plussers vrij van deze nieuwe regels, want het zijn asociale maatregelen en ze getuigen alleszins van zeer weinig respect. *(Opmerkingen van Jos D'Haese. Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Jos D'Haese aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd, Media en Armoedebestrijding, over de sociale onrust bij de VRT

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Voorzitter, minister, Frank en Simonneke hadden gisteren niets te doen, want de productie van Thuis staakte. Geen pintjes bij Bar Madam, geen klusjes bij De Kabouters, geen zaken bij Tom, zelfs geen scheidingen of moorden, want zonder klankmannen en -vrouwen, zonder mensen die de montage doen, zonder de schmink en de decorbouwers, geen Thuis. Minister, waarom staakt men bij Thuis en waarom is men daar zo kwaad? Omdat Thuis geprivatiseerd wordt als gevolg van de besparingen van deze Vlaamse Regering. De populairste soap van Vlaanderen op de openbare omroep wordt geprivatiseerd om te besparen. Waarom moet er worden bespaard bij de VRT? Omdat de Vlaamse Regering de VRT altijd maar meer wil laten doen met altijd maar minder middelen.

200 collega's moeten afvloeien tegen binnen dit en 3 jaar en bovendien indexeert u ook de werkingsmiddelen niet, terwijl we allemaal weten dat de inflatie vandaag aan het stijgen is en dat de VRT 10 procent aan werkingsmiddelen verliest. Dat zijn nog eens tientallen miljoenen euro's aan besparingen erbovenop. Minister, het gaat niet alleen over het personeel van de VRT. Het gaat ook over de kijker die dat gaat merken. Twee van dat soort besparingsgolven, minister. Wat vindt u eigenlijk dat de VRT dan niet meer moet doen? Geen Ketnet meer, geen Ronde van Vlaanderen meer, Thuis gewoon helemaal schrappen? Wat vindt u dat de VRT niet meer moet doen als u ze een tiende van haar personeel afpakt en nu zelfs nog meer? En de kijker heeft dat door, minister. U houdt hem niet voor de gek. Er hebben al meer dan 30.000 mensen de petitie getekend om Thuis niet te privatiseren en de besparingen op de VRT stop te zetten.

Mijn vraag aan u is dus, minister, of u eindelijk tegemoet gaat komen aan de vragen van de mensen die onze openbare omroep doen draaien, om de werkingsmiddelen van de VRT opnieuw te indexeren. Dat is toch de meest normale zaak van de wereld in deze tijden van hyperinflatie?

De voorzitter: Minister Dalle heeft het woord.

Minister Benjamin Dalle: Dank u wel, collega D'Haese, voor de vraag. Ik wil er wel graag op wijzen dat precies die vraag ook op 13 oktober in de mediacommissie

beantwoord is. Dat was een vraag van collega Segers ter zake. Maar goed, ik kan het hier ook nog eens herhalen.

De VRT staat, zoals heel wat mediabedrijven, voor grote uitdagingen. We hebben de internationale concurrentie, we hebben de digitalisering, en het is duidelijk dat we ook een uitdagende budgettaire context hebben. Op die basis heeft de directie in april een transformatieplan vooropgesteld, dat beoogt om die digitalisering ook radicaal door te zetten binnen de VRT, en dat extra investeringen wil in Thuis, via een extern productiehuis dat dat zal opnemen. Er zijn ook interne oefeningen rond efficiëntie, ook extra investeringen in digitale profielen en dergelijke meer.

Daar zitten ook zaken in die moeilijk zijn voor de medewerkers en waarbij men op termijn met minder medewerkers zal functioneren. De bedoeling moet zijn om een publieke omroep te hebben die niet alleen nu, maar ook op het einde van de beheersovereenkomst, binnen vijf jaar, binnen tien jaar, slagkrachtig is en er staat. Op die manier heeft men sinds april 2022 de werkzaamheden aangevat.

Er is een zeer intens overleg geweest met het personeel en de vakbewegingen. Dat is nog niet afgerond. Er zal de komende weken nog rond gewerkt worden. Op die manier moet men opnieuw vooruit gaan.

Om de heel concrete vraag omtrent de werkingsmiddelen te beantwoorden: u weet dat we binnen de Vlaamse Regering niet beslist hebben om op het vlak van de werkingsmiddelen een koerswijziging door te zetten. Het is belangrijk om op te merken dat het wel zo is dat we sinds deze beheersovereenkomst de totaliteit van de looncomponent financieren via de dotatie. Vroeger was dat 42 procent van de dotatie die geïndexeerd werd, nu is dat 65 procent die volgens de spilindex wordt geïndexeerd.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, u zegt dat u een sterke en slagkrachtige VRT wil op het einde van het beheerscontract, maar ondertussen weigert u om de VRT daar de nodige middelen voor te geven. Het gaat niet eens om extra's. U vraagt hen om meer te doen. Het gaat erom dat ze dezelfde werkingsbudgetten behouden die ze vandaag hebben.

Trouwens, bij mijn weten was de staking van gisteren. Vorige week of op 13 oktober 2022 had die nog niet plaatsgevonden. Het lijkt me redelijk evident waarom we daar vandaag een vraag over stellen, minister. Ik vraag me af waarom u, als minister van Media, die openbare omroep niet sterker steunt.

U hebt het gehad, minister, over het sociaal conflict en over het overleg dat er binnen de VRT is. Dat is toch wel heel kras. Een directie die alle regels van het sociaal overleg naast zich neerlegt, communiceert over plannen die nog niet zijn voorgelegd aan de leden van de vakbonden, terwijl het heel duidelijk is dat dat normaal gezien de bedoeling is. Het ACOD spreekt van een vertrouwensbreuk en vraagt een sociaal bemiddelaar.

Mijn vraag is: wat is uw standpunt in die materie?

De voorzitter: Mevrouw Van den Brande heeft het woord.

Tine Van den Brande (Groen): Minister, onze omroep staat inderdaad voor een bijzonder moeilijke uitdaging en leeft in een uiterst spannende tijd. Want hij moet de voor hem toekomstbepalende multimediasprong gaan maken. Gezien die sprong inderdaad de toekomst van onze openbare omroep bepaalt, zou je denken dat we er alles aan zouden doen om die transformatie zo goed mogelijk te laten verlopen, zodat het zeker goed komt voor onze omroep. Maar nee, deze Vlaamse

Regering doet dat amper en blijft, naast een aantal eenmalige aanpassingen, volharden in haar zoveelste – en in onze ogen ook deze keer onverantwoorde – besparingsronde.

De omroep bevindt zich in een technisch en qua inzet superuitdagende tijd, met daarnaast ook een inhoudelijk pakket dat stevig groeit. Want zowel lineair als online moet goede content worden gemaakt. Het gaat om een zwaardere en grotere opdracht, maar toch met jaarlijks 25 miljoen euro en zeker tweehonderd mensen minder.

Nu, het personeel slikt dat overleg inderdaad niet, minister. En terecht, want dat overleg loopt mank. Er wordt voorbarig door de directie gecommuniceerd dat er minder naakte ontslagen zullen zijn, maar aan het totaal aantal mensen dat zal moeten vertrekken, wordt niet getornd. Het personeel spreekt van een vertrouwensbreuk en wil bemiddeling aanvragen. Wat een chaos.

Minister, ik heb deze vraag voor u: hoe gaat u ervoor zorgen dat de VRT uit die crisis geraakt? Gaat u ofwel ingaan op de vraag van de CEO om de VRT te helpen door hem de mogelijkheid te geven meer middelen te werven uit reclame, of gaat u uiteindelijk deze onverantwoorde besparing toch deels terugdraaien? *(Applaus bij Groen en van Lise Vandecasteele)*

De voorzitter: De heer Slootmans heeft het woord.

Klaas Slootmans (Vlaams Belang): Weet u wat mij tegen de borst stuit, mijnheer D'Haese? Dat is dat de VRT vandaag gegijzeld wordt door een klein links clubje activisten die, ondanks de hetze en ondanks de revolutie die er zich in de mediawereld afspeelt, eigenlijk maar één ding willen en dat is dat er niets verandert. En ik maak daarbij heel graag de vergelijking met de privé. Met wat vandaag voorligt zal de VRT na 2025 nog altijd meer dan 1800 personeelsleden tellen, voor een aanbod van welgeteld 10 merken.

Weet u, mijnheer D'Haese, met hoeveel ze het moeten rooien bij het grootste commerciële mediabedrijf van ons land, en dat voor een aanbod van 35 merken? Weet u dat? Ze zijn met een kwart minder, met 1400.

Kom dus niet af met die grijsgedraaide plaat dat men bij de VRT op zijn tandvlees zit, want als je dat vergelijkt met de privésector, zitten ze daar nog altijd in een paradijs. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (cd&v): Minister, het belangrijkste is dat de VRT haar opdracht om alle Vlamingen te bereiken kan blijven vervullen, zeker in deze crisis- en oorlogstijden, waarin mensen op zoek zijn naar juiste informatie. In tijden waarin er juist heel veel desinformatie is, waarin die welig tiert, moet de VRT meer dan ooit het huis van vertrouwen kunnen zijn. Dat kan nu eenmaal niet meer alleen via dat klassieke tv-kijken. De digitalisering is dus hoogstnoodzakelijk om overeind te blijven in de veranderende wereld. Het transformatieplan is dus wél verantwoord, want dat speelt daarop in, dat is nodig om dit te doen slagen. De directie zoekt nu al maanden een draagvlak via het sociaal overleg, want zo'n plan wordt natuurlijk het best uitgevoerd in de beste omstandigheden en in alle rust. We horen dat er al een vijftigtal naakte ontslagen zijn verdwenen uit het plan, wat superpositief is. Wat wij hier als politiek nu moeten doen, is het sociaal overleg de volgende weken en maanden alle kansen blijven geven. Moet daar een sociaal bemiddelaar bij te pas komen? Dat weet ik niet. Ik kijk ook uit naar uw antwoord. Maar laten we alstublieft dit overleg alle kansen geven. Dat is in het belang van de VRT en van ons allemaal.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): We zijn er allemaal van overtuigd: een sterke VRT is gewoon een goede zaak voor onze samenleving en is belangrijk voor onze democratie. De VRT staat voor immense uitdagingen: een transformatie als gevolg van ons wijzigende mediagebruik, digitalisering, en dat in een context van uiterst zware besparingen die de Vlaamse Regering de VRT al jaren oplegt en blijft opleggen.

Minister, dat heeft ook geleid tot naakte ontslagen, waarvan u eerst had aangegeven dat die niet zouden vallen. Dat verklaart natuurlijk dat er sterke onrust is binnen de VRT. Voor onze fractie is het heel belangrijk dat dat sociaal overleg in alle sereniteit en goed kan verlopen, en dat is vandaag duidelijk niet meer het geval. Minister, wat gaat u dus ondernemen om de VRT uit de crisis te krijgen, om het personeel weer te bedaren en een perspectief te geven wat de uitvoering en concrete timing van dit transformatieplan betreft?

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Voorzitter, ik heb in deze vergadering al te kennen gegeven dat de omvorming van de VRT naar een efficiënte, digitale mediaorganisatie een broodnodige herstructurering vergt als we de toekomst van de VRT willen veiligstellen. Ik sprak ook mijn waardering uit voor de moeilijke keuzes die worden gemaakt door de directie. Dat is sowieso niet eenvoudig. Het is goed dat er de afgelopen maanden intensief werd onderhandeld, dat er ruimte was om de plannen bij te sturen. Als er minder mensen gedwongen worden ontslagen, dan is dat een positief gegeven.

Nu, het is een beetje logisch dat, nu de finale dagen en weken eraan komen, men wat zenuwachtiger wordt. De laatste loodjes wegen het zwaarst. Ik denk dat we de VRT-directie ook in de laatste weken de nodige ruimte moeten geven om dit proces tot een goed einde te brengen. Ik heb wel een vraag. Minister, u voorziet in een transformatiebudget van 16 miljoen euro om de herstructurering te begeleiden. Als we dat bijsturen, blijft die 16 miljoen euro overeind, of gaan we ook die 16 miljoen euro bijsturen?

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Voorzitter, we hebben eerder al een aantal keren gezegd dat wij de transitietrajecten zoals die zijn uitgetekend, ondersteunen. Natuurlijk moeten we het overleg alle kansen geven. Ik begrijp dat er wat onrust is bij het personeel, maar daar dient het sociaal overleg voor, denk ik, en naar wij horen is dat bezig, is dat nog niet afgerond. Wij geven dat alle kansen.

De voorzitter: Minister Dalle heeft het woord.

Minister Benjamin Dalle: Collega's, dank u wel voor de bijkomende opmerkingen en vragen. Eerst en vooral wil ik misschien de focus leggen op wat de Vlaamse overheid doet en heeft gedaan, en ook zal blijven doen in de toekomst. Ik hoor zeggen dat er niks structureels gebeurt, dat alles eenmalig is. Als je kijkt naar de inspanningen die we doen, dan moet ik dat opnieuw heel sterk tegenspreken. We hebben met de nieuwe beheersovereenkomst net voorzien dat de totaliteit van alle loonuitgaven wordt gefinancierd via de dotatie. Dat was in het verleden niet het geval. De logica was vroeger dat loonuitgaven met daaraan gekoppeld een indexatie deels met de dotatie en deels met privé-inkomsten moesten worden bekostigd. Wij hebben beslist dat dat volledig via de dotatie moest, waardoor men vandaag eigenlijk toch een groot voordeel heeft ten aanzien van de oude beheersovereenkomst.

Alleen al op dat punt is dat een structurele aanpassing van 8,5 miljoen euro dit jaar extra voor de VRT in vergelijking met de afspraken onder de vorige beheersovereenkomst. Dat is een zeer belangrijke structurele aanpassing.

Het tweede punt is dat er inderdaad ook eenmalige middelen voorzien zijn. Tijdens de coronacrisis hebben we iets meer dan 7 miljoen euro aan eenmalige middelen toegekend aan de VRT. We hebben voor dat transformatieplan inderdaad in 16 miljoen euro voorzien. Collega Tommelein, die zullen volledig worden toegekend. Het is de VRT die met de vakorganisaties en het personeel bekijkt hoe ze die het beste inzetten. Het gaat over vorming, outplacement en begeleiding. Zij hebben de keuze om dat in te zetten, en het aantal ontslagen of mensen die het bedrijf verlaten, is daarvoor niet bepalend.

Ik kom tot het laatste punt in die financiële ondersteuning. We hebben ook gezegd dat we 7,3 miljoen euro extra investeren in het bedrijf, om tegemoet te komen aan stijgende kosten rond energie. De VRT is natuurlijk een bedrijf dat ook op het vlak van energie en in het bijzonder elektriciteit vandaag extra kosten moet maken.

U kunt niet zeggen dat we daar als Vlaamse Regering geen verantwoordelijkheid in opnemen.

Ten tweede ga ik in op de houding van de directie. Ik kan vaststellen dat er sinds het transformatieplan in april zeer intens overleg is geweest met de vakbeweging en het personeel. Er zijn ook resultaten geboekt. In april had de directie vooropgesteld dat een 116-tal mensen het bedrijf zouden moeten verlaten op een unilaterale wijze. Dat aantal is nu door goede afspraken tussen vakbewegingen en de directie al substantieel verlaagd.

Men zegt nu dat het niet kan dat men tijdens de besprekingen ook het personeel inlicht. Dat vind ik een zeer merkwaardige zaak. Niet alle personeelsleden van de VRT zijn ‘gesyndikeerd’, om het eufemistisch uit te drukken. Heel wat personeelsleden worden dus niet op die manier als lid van een vakbeweging geïnformeerd. Dat de directie daarin transparant is en samen met een intens overleg met de vakbewegingen ook rechtstreeks in communicatie gaat en overleg pleegt met de personeelsleden, lijkt mij eigenlijk zeer verdedigbaar te zijn. Uiteindelijk moeten álle personeelsleden kunnen rekenen op een sterke werkomgeving met een sterk product voor alle Vlamingen.

Tot slot, men vraagt mij welke oplossingen ik voorzie, hoe ik hiermee aan de slag wil. We moeten de komende dagen en weken alle mogelijkheden geven aan de sociale partners en de directie om op een goede manier voort te werken. Tegen morgen zullen we ook weten hoe de drie vakbewegingen reageren. Als er effectief nog extra onderhandelingen kunnen zijn, dan moeten we die alle kansen geven. Ik stel in elk geval vast dat er ook vanuit de directie een grote bereidheid is geweest en nog altijd is om te luisteren en in dialoog te gaan. Het is niet alleen in het belang van de publieke omroep, maar ook van alle medewerkers van de VRT, en vooral ook van alle Vlaamse mediagebruikers, dat de VRT verder kan evolueren naar een slagkrachtige publieke omroep. Dat is uiteindelijk waarover het gaat.

De voorzitter: De heer D’Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Voorzitter, minister, een akkoord dat geen akkoord is – aangezien het niet getekend is – communiceren naar de pers: u kunt dat goed sociaal overleg noemen, maar ik ken niemand die met sociaal overleg bezig is die dat een correcte manier van werken zal durven te noemen.

Minister, wat u hier aankondigt, zijn druppels op een hete plaat. Deze Vlaamse Regering maakt van deze inflatie gebruik om een forse nieuwe besparingsronde

door te voeren: bij de VRT, met de volle steun van het Vlaams Belang, dat blijkbaar helemaal van Thuis af wil, maar ook in het onderwijs, in de zorgen, in de steden en gemeenten die dan vervolgens op de cultuur moeten besparen, zoals in Antwerpen, en natuurlijk, minister, u weet het nog wel, op het kindergeld. Dat zijn allemaal besparingen die jullie uitvoeren door misbruik te maken van de inflatie vandaag.

En de mensen van de VRT, minister, hebben groot gelijk om daarover op tafel te kloppen. En ze hebben ook groot gelijk om te zeggen dat ze doorgaan met hun acties en dat ze samen met de vakbonden zullen deelnemen aan de staking van 9 november, tegen die besparingen en voor de koopkracht. Zij kunnen daarvoor op onze volle steun rekenen. *(Applaus bij de PVDA)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Freya Saeys aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het gebruik van antipsychotica in woonzorgcentra

ACTUELE VRAAG van Veerle Geerinckx aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het gebruik van psychofarmaca in woonzorgcentra

De voorzitter: Het antwoord wordt gegeven door minister Dalle.

Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Minister, in woonzorgcentra krijgt een op de drie bewoners die ouder zijn dan 75 jaar een antipsychoticum. Dat is een medicatie die eigenlijk gebruikt wordt bij wanen, hallucinaties en agressief fysiek gedrag. Maar wat blijkt nu? Die antipsychotica worden ook voorgeschreven bij andere symptomen. Het personeel vraagt aan huisartsen om dat ook voor te schrijven bij roepen en dwalen. In de Panoreportage zeiden ze dat ze gewoon met te weinig waren. Ze hadden onvoldoende tijd en energie om zich met moeilijk gedrag bezig te houden.

Die medicatie is natuurlijk niet zonder risico. We weten dat antipsychotica bijwerkingen hebben. Men is versuft, men heeft meer risico op vallen, men kan vroegtijdiger overlijden. Er zijn hartritmestoornissen, enzovoort.

Er zijn met betrekking tot het medicatiebeleid problemen. Eerst en vooral merken we dat in heel veel woonzorgcentra heel wat huisartsen nog met een papieren medisch dossier moeten werken. Dat bemoeilijkt aanzienlijk het opvolgen van de medicatie van verschillende bewoners. Dan heb je het systeem van het woonzorgcentrum, dat niet aansluit bij de digitale systemen van huisartsen. Dat is een probleem want je kunt de informatie over een patiënt niet digitaal delen. Vervolgens zien we dat het systematisch overleg dat er zou moeten zijn tussen de coördinerend en raadgevend arts (CRA), de huisartsen, de hoofdverpleegkundige en de familie er vaak niet is. En dan als laatste is er de coördinerend adviserend apotheker. Dat systeem geraakt niet van de grond doordat er geen gekoppelde financiering is.

Minister, wat zult u doen om het overmatig gebruik van antipsychotica en bij uitbreiding slaapmedicatie en kalmeringsmiddelen terug te dringen?

De voorzitter: Mevrouw Geerinckx heeft het woord.

Veerle Geerinckx (N-VA): Beste collega's, Pano ging vorige week dieper in op het gebruik van antipsychotica of psychofarmaca bij ouderen in woonzorgcentra. Een op de drie bewoners ouder dan 75 jaar zou dergelijke medicatie krijgen. Het gaat inderdaad om middelen tegen hallucinaties en waanideeën. Men schrijft ze blijkbaar voor om fysieke en verbale agressie in te dijken.

De reportage doet vragen rijzen over hoe in onze woonzorgcentra soms vorm wordt gegeven aan kwaliteitsvol ouder worden. Uiteraard zitten er nuances in dit verhaal en moeten we de redenen en oorzaken van dergelijk voorschrijfgedrag in gedachten houden. In de reportage werd duidelijk dat er ten eerste een personeelstekort is, en dat ten tweede de toch wel minder sterke positie van de CRA een grote rol speelt in deze situatie. Als de huisarts dit wil voorschrijven, kan de CRA hier weinig tot niets in ondernemen. Ook de fysieke dossiers blijven een probleem.

In bepaalde gevallen zal de medicatie misschien wel degelijk nut hebben, maar de bevoegdheid inzake medicatie en voorschrijfgedrag komt, zoals we weten, toe aan het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV). De Vlaamse Regering heeft in 2019 de erkenningsvoorwaarden verscherpt. De professoren die in de reportage aan bod kwamen, hebben toen voorstellen gedaan om duidelijkere stopdata voor medicatie te voorzien, en ook om het personeelstekort te bekijken.

De woonzorgcentra kunnen vandaag al een beroep doen op procesbegeleiding, om onder andere ondersteuning te voorzien in valpreventie, fractuurpreventie, ondervoeding, mondzorg en psychofarmaca. Het gaat echter om een project waar voorzieningen vrijwillig in kunnen stappen. Dat heeft de Vlaamse Regering uitgelegd.

Minister, hoe staat u tegenover een verdere versterking van de rol van de CRA, om toch een gecoördineerder medicatiebeleid te kunnen uitrollen in de woonzorgcentra?

De voorzitter: Minister Dalle heeft het woord.

Minister Benjamin Dalle: Collega's, woonzorgcentra moeten natuurlijk warme plaatsen zijn om te wonen op je oude dag. Het is eigen aan de bewoners dat er regelmatig geneesmiddelen moeten worden gebruikt. Dat moet op een goede manier gebeuren. Dat is de verantwoordelijkheid van heel veel betrokken actoren: huisartsen, apothekers, het woonzorgcentrum zelf, maar ook farmaceutische bedrijven, het RIZIV en dergelijke meer.

De Panoreportage toont aan dat er zeker nog serieuze verbeteringen kunnen en moeten zijn, met name dat er te veel antipsychotica worden voorgeschreven en vooral dat, als ze worden voorgeschreven, dat soms te langdurig is. Als je dat doet, doe je dat het best zo kort mogelijk. De problematiek kwam op een vrij genuanceerde manier aan bod in die reportage. Er werden ook een aantal mooie voorbeelden genoemd, bijvoorbeeld het project Odette kwam daar naar voren als een mooi alternatief om bijvoorbeeld om te gaan met de zorg van dementerende bejaarden. Heel belangrijk is dat het netwerk binnen de woonzorgcentra wordt aangesproken, niet alleen de ouderen zelf, maar ook de medewerkers, de behandelende arts en ook de CRA, en de eventuele betrokken kinderen en kleinkinderen. Het is uitzonderlijk belangrijk om ook samen met hen te bekijken hoe de behandeling het best gebeurt.

Essentieel is natuurlijk ook dat er preventief wordt gehandeld. In dat verband wil ik zeker ook de richtlijn 'Diagnostiek van dementie in de huisartsenpraktijk' extra in de verf zetten, waarbij ook wordt gekeken op welke manier de problemen op

het vlak van dementie vroeg kunnen worden gedetecteerd zodat men er ook op een proactieve manier mee kan omgaan.

Als het gaat over het voorschrijfgedrag, is dat essentieel de verantwoordelijkheid van de artsen, van de huisarts die als behandelende arts optreedt. Ook de koepel Domus Medica is betrokken om te kijken hoe we dat voorschrijfgedrag nog beter kunnen aanpassen aan de realiteit van de woonzorgcentra. Er is terecht verwezen naar de belangrijke rol van de CRA. Die bekijkt samen met de huisarts en het woonzorgcentrum het best hoe het voorschrijfgedrag ook aangepast kan zijn aan de context van het woonzorgcentrum en hoe, als er problemen zijn, die ook worden gedetecteerd en aangepakt. We hebben terecht een traditie dat elke patiënt, elke persoon, een huisarts heeft, maar het is wel aangetoond dat in de context van de woonzorgcentra de rol van de CRA heel belangrijk is.

Daarvoor is vorming ook heel belangrijk. Het online platform Crataegus is ook beschikbaar gesteld om alle vormingen heel transparant naar voren te brengen zodat er daarover ook goede informatie wordt verleend. Sinds 1 juli 2020 hebben we ook in een sterkere financiering voorzien voor de CRA's, waarbij we financieren op basis van elke bewoner in een woonzorgcentrum en niet langer op basis van bewoners in een rust- en verzorgingstehuis. Belangrijk is ook het proefproject over de coördinerend en raadgevend apotheker (CAA), die ook een belangrijke rol speelt. We zijn dat proefproject aan het evalueren om te kijken hoe we dat kunnen versterken in het beleid.

Ik verwijs ook graag op de procesbegeleiding Zorg en welzijn vanuit het Vlaams Instituut Gezond Leven, dat ook voorziet in procesbegeleiders in woonzorgcentra om onderbouwde preventietechnieken aan te reiken, onder andere wat betreft het gebruik van die psychofarmaca. Dat vergt een belangrijke gezamenlijke aanpak, waar preventie belangrijk is, maar ook het voorschrijfgedrag aangepast moet zijn in elk woonzorgcentrum.

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Minister, preventie is heel belangrijk, maar dat vraagt natuurlijk tijd en tamelijk wat tijd, zeker als het gaat over een dementieproblematiek. Dat is een complex gegeven dat zich niet op dezelfde manier uit. In de reportage kwam ook duidelijk naar voren dat het personeel vaak met de handen in het haar zit en expliciet vraagt artsen om toch maar iets toe te dienen opdat mensen kalm blijven. Ik sta daar absoluut niet achter. Ik vind dat antipsychotica enkel en alleen zouden mogen worden gebruikt voor de symptomen waarvoor ze ook wetenschappelijk bewezen zijn. Maar de realiteit is natuurlijk de realiteit.

Een realiteit is inderdaad het personeelstekort. Ik hoor u zeggen dat we de CRA moeten versterken. Ja, maar ik wil absoluut niet dat de vrije keuze van de patiënt onder druk komt te staan. Het is een thuisvervangende situatie, en iedereen moet de vrije keuze hebben op zijn of haar eigen arts. Dat is een patiëntenrecht. Er moet gewoon een beter en structureler overleg zijn met de CRA, met de hoofdverpleegkundige en met de familie.

De voorzitter: Mevrouw Geerinckx heeft het woord.

Veerle Geerinckx (N-VA): Bedankt voor uw antwoorden. Het klopt inderdaad dat de CRA kan en mag worden versterkt. Maar alles staat of valt natuurlijk ook met infodelen: het delen van info en gegevens tussen al die partners. En daarin blijft ook het medicatiegebruik en het voorschrijfgedrag een belangrijk stuk informatie dat we moeten kennen. Dat zit bij de federale bevoegdheden. Ik zou u dan ook willen vragen of de Vlaamse overheid met het RIZIV die gegevensdeling verder kan opzetten, zodat we ook een duidelijk zicht kunnen hebben op het

medicatiegebruik van de bewoners. Zo zou iedereen die daarin een rol heeft te vervullen, ook over alle info kunnen beschikken.

De voorzitter: De heer Anaf heef het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Het is natuurlijk bijzonder schrijnend dat er inderdaad situaties zijn waarbij ouderen medicatie toegediend krijgen om hen toch maar rustig te houden, omdat er eigenlijk gewoon te weinig personeel is om hen te kunnen verzorgen.

Ik vond het een schrijnende reportage, en in uw antwoord mis ik eigenlijk wat u nu gaat doen. U hebt een heel uitgebreid antwoord gegeven, met een situatieschets. Maar wat gaat u er nu eigenlijk aan doen? Want de reportage bevatte wel degelijk een aantal zaken waar er duidelijk sprake was van overtredingen van de erkenningsvoorwaarden van woonzorgcentra. Het opstarten van medicatie zonder toestemming van de arts, en zonder de familie te informeren. De afwezigheid van verpleegkundigen, waardoor onbevoegd personeel medische handelingen moet stellen. Dat zijn dingen die ingaan tegen de erkenningsvoorwaarden van woonzorgcentra.

Ik heb dus een heel concrete vraag voor u. U kunt zeggen wat er allemaal aan de hand is, maar wat gaat u daar beleidsmatig aan doen? En meer concreet: de woonzorgcentra die in die reportage zaten en waar er fouten zijn gebeurd, zijn die geïdentificeerd? En zullen die Zorginspectie op bezoek krijgen?

De voorzitter: De heer De Reuse heeft het woord.

Immanuel De Reuse (Vlaams Belang): Minister, die reportage is eigenlijk de trieste bevestiging van waar we eigenlijk als land staan: aan de top bij de gebruikers van antipsychotica. Dat is een jammere zaak. Maar we mogen niet veralgemenen; er zijn gelukkig ook heel wat woonzorgcentra die het wel goed doen, en waar men wel op een verstandige manier omgaat met dergelijke medicatie.

Wat doet men daar eerst? Men maakt een analyse bij de bewoners van het veranderend gedrag. Men kijkt naar de gemoedstoestand, men kijkt naar gelijkaardige zaken in het verleden, men kijkt naar omgevingsfactoren, enzovoort. En aan de hand van die analyse probeert men dan te kijken of men op een alternatieve manier ondersteuning kan bieden aan die bewoners. Dat is ook de weg die zoveel mogelijk ingeslagen moet worden door al deze woonzorgcentra, waar dat kan.

Minister, wat denkt u ervan dat elk woonzorgcentrum een analyse maakt van het geneesmiddelengebruik en het beleid binnen het eigen woonzorgcentrum, en dat ze dat dan kunnen afzetten tegen een sectorgemiddelde? Dat zal dan alvast een eerste stap zijn om het probleem binnen het eigen woonzorgcentrum te erkennen en te herkennen. En dan is de taak voor u, minister, dat er duidelijke handvaten worden aangereikt om onrechtmatig, bovengemiddeld gebruik aan te pakken.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Het gebruik van psychofarmaca is inderdaad een probleem. We hebben het hier over de woonzorgcentra, maar we weten natuurlijk dat het ook veel breder gaat dan dat. Overgebruik van medicatie is bijvoorbeeld ook iets wat zich heel regelmatig voordoet bij ouderen thuis, of bij mensen die in een ziekenhuis verblijven. En het gaat eigenlijk zelfs nog veel breder dan dat. Op alle leeftijden worden psychofarmaca veelvuldig gebruikt, ook door jongeren.

Minister, uit een nulmeting die, ik denk, een tweetal jaar geleden is gedaan bij Oost-Vlaamse residentiële voorzieningen voor mensen met beperkingen bleek bijvoorbeeld dat ook daar veelvuldig gebruik wordt gemaakt van die psychofarmaca. Hoe zult u hierop inzetten naar de andere sectoren toe?

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Mijn excuses voor het vingergeknip, ik wilde uw aandacht trekken.

De voorzitter: Excuses aanvaard.

Lise Vandecasteele (PVDA): Ik denk dat collega Saeys terecht het probleem van het personeelstekort stelt. Want vorming is inderdaad heel erg belangrijk, informatiedeling is heel belangrijk. Maar bij vorming leren wij dat probleemgedrag bij dementerenden aangepakt moet worden met meer omkadering, met personeel dat zoekt naar de oorzaken, personeel dat het probleem aanpakt, met rustgevende activiteiten, met een handmassage. Maar vaak is dat gewoon niet mogelijk in die setting, en zijn het zelfs de personeelsleden die vragen om toch iets te geven, want ze kunnen het gedrag niet aan.

Dus centraal staat wel het probleem dat de goede praktijken zeggen om het aan te pakken met meer omkadering, maar dat die omkadering ontbreekt in woonzorgcentra. En dat is een van de grote gevolgen van dat personeelstekort, ook hier.

Minister, hoe gaat u dat personeelstekort dat vandaag schrijnend is en dat zorgt voor overdreven medicatiegebruik aanpakken?

De voorzitter: Mevrouw De Martelaer heeft het woord.

Ann De Martelaer (Groen): Minister, week na week komen onze woonzorgcentra in de media. In de Panoreportage van vorige week vernamen we dat een op de drie bewoners antipsychotica neemt. In april van dit jaar hebben we in de commissie ook over medicatiegebruik gesproken voor mensen in de laatste levensfase. Ik lees vijf zinnen uit het verslag van wat minister Beke toen verklaarde: "Ook de bewoner zelf of zijn vertegenwoordiger heeft een stem in zijn medicatieschema. De erkenningsvoorwaarden vereisen dat een bewoner dagelijks de voorgeschreven geneesmiddelen krijgt, zoals besproken door de behandelende arts met de bewoner of zijn vertegenwoordiger. Door het goed informeren van en luisteren naar de bewoner kan de bewoner zijn wensen op het vlak van medicatiegebruik mee bepalen." Dat wordt ons verklaard in de commissie, maar in de Pano-uitzending horen we dat bewoners vaak op basis van de facturatie en hun familieleden kunnen weten welke medicatie hun toegediend wordt. Dat is een ander accent in de Pano-uitzending van vorige week. Minister, dat lijkt me toch een grote kloof tussen wat er zou moeten gebeuren, wat gezegd wordt dat er gebeurt en wat er gebeurt. Minister, klopt het? Hoe gaat u dat aanpakken?

De voorzitter: Minister Dalle heeft het woord.

Minister Benjamin Dalle: Collega's, dank voor de vragen. Om te beginnen is de vrije keuze van de patiënt om de eigen huisarts te kiezen inderdaad een fundamenteel principe dat ook terecht gehanteerd wordt en dat niet ter discussie staat. Dat neemt niet weg dat we vanuit de Vlaamse Regering heel sterk inzetten, ook financieel, op de CRA om binnen elk woonzorgcentrum ook mee in het beleid rond de medische behandeling en zeker ook rond het voorschrijfgedrag een rol op te nemen. Dat lijkt ons een belangrijk punt.

Twee, als het gaat over voorschrijfgedrag en vastgestelde tekorten, wil ik wijzen op wat er op dat vlak de afgelopen weken gebeurd is. We hebben overlijdens

gehad in Oostrozebeke waar ook een strafonderzoek rond loopt, waar gesproken wordt over opzettelijke doodslag of zelfs moord. Het onderzoek zal uitwijzen hoe dat zit. Minister Crevits heeft toen onmiddellijk gezegd dat ze wenst dat er een rapport komt op basis van de inspectieverslagen over dat geneesmiddelengebruik en dat dat rapport ook moet uitwijzen of er op het vlak van registratie en toediening van geneesmiddelen nog zaken beter kunnen en moeten. Dat rapport is inmiddels opgeleverd. Daaruit blijkt dat er inderdaad in heel wat gevallen nog tekorten zijn, dat bepaalde processen onvoldoende opgevolgd worden, dat de registratie soms onvoldoende opgevolgd wordt, dat er soms nog tekorten zijn ten aanzien van de duurtijd van de behandelingen, ten aanzien van de levensduur van geneesmiddelen, de vervaldatum. Die zaken komen allemaal aan bod.

Op basis van dat rapport zijn er ook al twee beslissingen genomen. Ten eerste zullen we zo'n rapport elk jaar realiseren om het ook heel nauwgezet op te volgen. Ten tweede is vanuit ons agentschap Zorg en Gezondheid ook heel duidelijk gezegd dat er voor de woonzorgcentra, waar het nodig is, begeleidingstrajecten, remediëringstrajecten lopen. Dat zal ook in de toekomst verdergezet worden. Een remediëringstraject kan verschillende vormen aannemen. Het is niet omdat er een tekort vastgesteld wordt dat dat ook onmiddellijk zeer problematisch is. Dat betekent gewoon dat er op een punt van de registratieplichten iets niet nauwgezet wordt nageleefd. Soms is dat onmiddellijk zeer problematisch. Dan moet er een drastische maatregel worden genomen. Soms vraagt dat gewoon een aanbeveling of een kleine bijsturing. Het is wel essentieel om op te merken dat op dat vlak ons agentschap ook in de weer is om dat daar waar de problemen zijn ook aan te pakken.

Er is gesproken over het feit dat de ouderen zelf soms niet of onvoldoende op de hoogte zijn van de behandeling die zij ondergaan. Dat is inderdaad zeer problematisch. Dat is ook de reden waarom wij de nadruk leggen op participatie en betrokkenheid, uiteraard van de mensen over wie het gaat. Zelfs met mensen die lijden aan dementie moet je natuurlijk op een respectvolle manier omgaan en moet je hen zo veel als mogelijk betrekken, ook in de behandeling die zij ondergaan en de geneesmiddelen die zij nemen. Het is essentieel dat we die betrokkenheid echt wel blijven versterken, niet alleen bij de ouderen zelf, ook bij de betrokken familie, kinderen of kleinkinderen die nauw betrokken zijn en uiteraard ook bij de behandelende arts en de medewerkers van het woonzorgcentrum.

Laatste punt: er is ook gewezen op het personeelstekort. Het is natuurlijk juist dat dat ook meespeelt in een woonzorgcentrum. Wanneer men onvoldoende handen heeft, onvoldoende mensen die betrokken zijn bij de opvolging, dan is het niet evident om zorg op maat aan te bieden aan iedereen. Vandaar dat dit natuurlijk een topprioriteit is binnen ons beleid: instroom, zijinstroom en ook retentie van de medewerkers. Een belangrijke beslissing die we nog geen twee weken geleden hebben genomen, is om op dat vlak meer flexibilteit toe te staan op het vlak van de profielen die we aanwerven: niet langer enkel verpleegkundigen of zorgkundigen, maar bijvoorbeeld ook logistieke medewerkers of mensen met een heel specifiek diploma waarbij je op het eerste gezicht misschien niet meteen zou denken aan een woonzorgcentrum. Denk aan muziektherapeuten, denk aan theologen of filosofen, denk aan kinesisten. Dat zijn allemaal mensen die de kwaliteit van de zorg in de woonzorgcentra kunnen versterken. Ook die zaken zijn bijzonder zinvol wanneer het gaat over mensen met complexe aandoeningen of mensen met dementie. Je moet niet altijd grijpen naar de farmaceutische bereidingen, naar antipsychotica.

Al die zaken samen moeten ervoor zorgen dat er in alle woonzorgcentra gepast opgetreden wordt en dat men daar een goed beleid heeft rond medicatie. Maar, collega's, uiteindelijk blijft het wel de verantwoordelijkheid van de arts die voorschrijft om er heel nauwgezet op toe te kijken dat het een aangepaste

behandeling is en, wanneer het antipsychotica betreft, dat de behandeling niet langer duurt dan noodzakelijk.

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Minister, we kennen de problematiek, en ik denk dat het inderdaad wel tijd is voor actie. U hebt het zelf gezegd: inzetten op personeelstekort is heel belangrijk. Maar zoals ik zei is ook digitalisering echt een vraag vanuit de sector. In heel veel woonzorgcentra moet men nog met papieren dossiers werken, met systemen in woonzorgcentra die niet afgestemd zijn op de digitale systemen van een huisarts, waardoor informatie rond een patiënt niet digitaal gedeeld kan worden: dat zijn toch instrumenten die nodig zijn. We hebben dat voor mensen in een thuissituatie, maar niet voor bewoners van een woonzorgcentrum. Ik denk dat we daar ook volop moeten inzetten. Het delen van informatie is zo belangrijk. Huisartsen moeten een beter zicht hebben op het medicatiegebruik en het medicatiebeleid van de verschillende patiënten die in het woonzorgcentrum aanwezig zijn. *(Applaus bij Open Vld)*

De voorzitter: Mevrouw Geerinckx heeft het woord.

Veerle Geerinckx (N-VA): Ik denk inderdaad dat we het allemaal heel erg schrijnend vonden wat de reportage heeft aangetoond. We moeten iedereen in de hele zorgketen oproepen om de verantwoordelijkheid op te nemen om voorzichtiger om te gaan met zware medicatie. We moeten ook samen onze pillencultuur – want die hebben we toch wel vastgesteld – echt gaan ombuigen. Ik hoor u zeggen dat de rol van de CRA versterkt mag worden, zodat een visiegedreven maar ook medicatiearm beleid echt een realiteit kan worden, want dat is het vandaag niet.

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Axel Ronse aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over werken meer lonend maken

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Collega's, minister, ik denk dat ik voor heel het Vlaams Parlement spreek, met uitzondering van de communisten, als ik zeg dat we het er allemaal over eens zijn dat iemand die werkt, altijd meer moet overhouden dan iemand die een uitkering krijgt.

Ik heb de laatste maand verschillende keren de proef op de som genomen om te kijken of dat in werkelijkheid ook klopt. Ik heb een fictief personage gecreëerd: mevrouw Meyers, een alleenstaande moeder. Mevrouw Meyers heeft twee kinderen, geboren na 2019. Stel dat mevrouw Meyers een leefloon ontvangt, dan heeft zij met het groeipakket 2199 euro. Stel dat mevrouw Meyers aan het bruto minimumloon van 1879 euro werkt, dan verdient ze netto, met het groeipakket, 2582 euro.

Maar de uitgaven van mevrouw Meyers voor energie en de kinderopvang van twee kindjes – ik heb de bus, cultuur, sport en dergelijke nog buiten beschouwing gelaten – bedragen 143 euro als ze een leefloon heeft. Werkt mevrouw Meyers, dan betaalt ze daarvoor 881 euro. Ik heb het voor de energie-uitgaven nog bescheiden gehouden op 180 euro per maand. Dat betekent zeer concreet, collega's, dat mevrouw Meyers, als ze een leefloon geniet, een netto koopkracht heeft van 2056 euro. Werkt ze aan het bruto minimumloon, dan is dat 1700 euro. Dat is 350 euro verschil.

Minister, hoe zult u mensen als mevrouw Meyers overtuigen om te gaan werken? *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega Ronse. Ik ben het met u eens dat werken meer moet lonen, dat het verschil tussen werken en niet werken in dit land, in Vlaanderen, groter moet worden. In Vlaanderen hebben we daarvoor al verschillende initiatieven genomen; u weet dat. Zo is er onder andere de jobbonus: nog dit jaar krijgen 700.000 werkende Vlamingen die jobbonus voor het eerst uitbetaald. Vanaf volgend jaar zullen dat er 900.000 zijn, die een bedrag krijgen tussen 600 en 50 euro. Door de crisis dit jaar krijgen ze 100 euro extra. Met de jobbonus plus stimuleren we startende zelfstandigen – dat is ook belangrijk om aan te geven. Met de transitiepremie van 1200 euro leiden we werkzoekenden – en binnenkort ook de niet-beroepsactieven – richting het ondernemerschap.

Ik ga u een plezier doen en vandaag ook verwijzen naar een federale maatregel. Onze goede collega, Vincent Van Peteghem, neemt ook belangrijke beslissingen met de fiscale hervorming – de lasten op arbeid in dit land moeten inderdaad omlaag – maar ook met de fiscale vrijstelling op de jobbonus. Hij is ook gestart met de afschaffing van de bijzondere bijdrage sociale zekerheid. Ook belangrijk om aan te geven is dat er federale maatregelen zijn om de combinatie te maken tussen een uitkering – bijvoorbeeld bij ziekte – en loon om bijvoorbeeld mensen die langdurig ziek zijn naar de arbeidsmarkt te begeleiden en te stimuleren. Dat is heel belangrijk.

Uw concrete vraag naar de monitoring is geen eenvoudige vraag, omdat diegenen die vandaag niet werken een beroep kunnen doen op verschillende vormen van tegemoetkoming of uitkering, naargelang het statuut of het gezinsinkomen. Voor mensen die werken is het nettoloon natuurlijk afhankelijk van de sociale en fiscale lasten daarop, die op hun beurt dan weer afhankelijk zijn van de hoogte van het brutoloon en de gezinssituatie.

Op Europees niveau is er een Europees model om te kunnen simuleren. Wat het Vlaams niveau betreft, wil ik nog verwijzen naar een heel belangrijk initiatief. We lanceren een oproep voor een VIONA-onderzoek (Vlaams Interuniversitair Onderzoeksnetwerk Arbeidsmarktrapportering) om na te gaan welke financiële drempels mensen met een uitkering vandaag ervaren om de stap naar werk te zetten.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Minister, ik denk dat het zeker vandaag, nu we richting een recessie gaan en handen te kort komen, onvergeeflijk is dat iemand, wanneer hij de keuze moet maken tussen werken en niet werken, er 350 euro netto op achteruitgaat. Dat kunnen we niet tolereren. Dat mag nooit getolereerd worden.

Maar als we het dan enkel nog maar hebben over het sociaal tarief: mevrouw Meyers betaalt 180 euro per maand aan energiekosten. Stel dat ze een leefloon heeft, dan is dat 39 euro. Stel dat wij haar willen toeleiden naar werk via het zogenaamde artikel 60, dan gaat zij onmiddellijk 180 euro betalen aan energie. Dat betekent het volgende. We zeggen aan mevrouw Meyers dat we haar aan werk willen helpen maar dat ze er ongeveer 150 euro netto op achteruitgaat. Ik overdrijf zelfs niet, want haar energiekosten kunnen ook 250 euro per maand bedragen. Het kan dus nog meer zijn. Minister, bent u bereid om dat aan te kaarten op het Overlegcomité?

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Collega's, de nationalisten vragen hier in het parlement om werken meer te laten lonen. Daarvoor moeten er subsidies komen van de Vlaamse Regering, betaald met gemeenschapsgeld. Maar ondertussen zegt diezelfde N-VA in het federaal parlement dat het loon van de werknemers niet

mag verhogen, ook al zijn er bedrijven die enorm veel winst maken. De heer Ronse heeft ongetwijfeld ook De Tijd van eergisteren gelezen, die kopte dat er in het tweede kwartaal van dit jaar recordwinsten van gemiddeld 45 procent gerealiseerd werden. Het eerste kwartaal werden bijna dezelfde cijfers behaald. ArcelorMittal heeft de afgelopen week 200 miljoen euro uitgekeerd aan de aandeelhouders. Maar de werknemers die al die welvaart creëren, mogen van u geen loonsopslag krijgen. Dat is verboden bij wet, mijnheer Ronse.

Dus ja, ik zeg: laat de lonen stijgen van de mensen die werken. Steun de vakbonden die daarvoor op straat komen op 9 november en zorg dat die mensen meer loon krijgen in plaats van te knippen in de lonen van mensen die een uitkering hebben. *(Applaus bij de PVDA)*

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Ik ben blij dat de communisten De Tijd lezen. Ik zou zeggen: blijf dat zeker doen, maar lees ze ook volledig, niet enkel de artikels die in uw kraam passen. *(Gelach. Applaus bij de N-VA)*

Collega Ronse heeft natuurlijk helemaal een terecht punt. Het jammere is dat het fictieve voorbeeld van mevrouw Meyers geen fictief voorbeeld is, en heel veel mensen echt in die situatie zitten. En we moeten er echt alles aan doen om het verschil tussen werken en niet werken groot genoeg te houden. Dat is een opdracht voor alle overheden: de federale, de lokale, maar ook de Vlaamse. En dan kom ik eigenlijk tot mijn punt, dat ik in het verleden ook al heb gemaakt. Er zijn heel veel Vlaamse premies en voordelen die we ook nog te vaak geven, afhankelijk van het statuut van iemand – leefloontrekkende of werkzoekende – en onvoldoende van inkomen. En dat zijn op zich allemaal kleine werkloosheidsvallen. Ik denk dat we ook Vlaams werk moeten maken van het ontmantelen van al die kleine grenzen of werkloosheidsvallen die we in Vlaanderen hebben.

En daarom, minister, is mijn vraag of u die studie die we daarover gemaakt hebben in het kader van de Brede Heroverweging, ook ter hand gaat nemen, bij uw collega's ook nog eens gaat aandringen dat ze eens door al hun premies en voordelen gaan die ze geven, en nagaan welke ze moeten hervormen richting het afhankelijk maken van inkomen in plaats van van statuut. *(Applaus van Maurits Vande Reyde en bij de N-VA)*

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (cd&v): Dank u wel, mijnheer Ronse.

Ik ben ook blij met uw vraag en uw berekening. Ik heb genoteerd dat u eigenlijk een pleitbezorger bent van een volwaardige indexatie van het groeipakket. Dat is iets wat we graag meenemen in de volgende begrotingsonderhandelingen van deze meerderheid. U hebt treffend geïllustreerd hoe belangrijk dat is voor mevrouw Meyers en vele andere alleenstaande moeders en ouders in Vlaanderen, waarvoor dank.

Ik hoop ook, in lijn met uw pleidooi daarnet, collega's – en dat wordt gesteund door heel veel collega's die hier tussenkomen –, dat iedereen de fiscale hervorming gaat steunen die hier aan de overkant is ingediend door minister van Financiën Van Peteghem. Werken lonend maken gebeurt het best door de lasten te gaan verschuiven, de lasten op arbeid te doen dalen, en op die manier mevrouw Meyers en vele anderen die aan een lager loon moeten werken, vooruit te helpen. Een warme oproep dus, collega's.

Ten slotte, een puntje van kritiek, collega Ronse: u geeft de indruk dat mevrouw Meyers en vele anderen kunnen kiezen tussen werken en genieten van een

uitkering. Ik denk niet dat dat de bedoeling kan zijn, collega's. Ik denk dat een uitkering hulp is in een noodsituatie. En vandaar, voorzitter, een vraag aan de minister. Ik denk dat wij vooral werk moeten maken van een voldoende sterke controle op de beschikbaarheid van werkzoekenden en ervoor zorgen dat een uitkering geen keuze kan zijn, maar alleen toekomt aan diegenen die effectief niet aan het werk geraken, ondanks hun inspanningen. *(Applaus bij cd&v en van Tom Ongena)*

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ik denk, collega Ronse, dat uw voorbeeld inderdaad, onder andere, perfect illustreert dat het mogelijk moet zijn om een inkomen met een uitkering te kunnen combineren. De problematiek rond energie en sociaal tarief, dat is bekend.

Wij zijn daar wat onze bevoegdheden betreft, in het kader van de Brede Heroverweging, fijnmazig met de kam doorgegaan, collega Ongena. Ik denk dat dat iets is dat iedere minister zeker kan en moet doen.

Controle van de beschikbaarheid, collega Bothuyne: ik denk dat we rond die beschikbaarheid nog wel wat stappen kunnen zetten, ook in het kader van het asymmetrisch beleid.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Op de communisten na heb ik hier kamerbreed unanimiteit gehoord dat het niet kan dat iemand met een uitkering netto meer overhoudt dan iemand die gaat werken, dat dat niet kan. En, collega's, dat kun je aan niemand uitleggen, aan niemand, dat mensen die voor een laag loon werken en bijdragen, moeten gaan herverdelen en dat mensen met een uitkering tot 350 euro netto per maand meer verdienen. Dat is totaal niet uit te leggen. En als wij het hier, op de communisten na, daarover eens zijn, dan zijn we het verplicht aan onszelf, aan alle mensen die keihard werken en bijdragen, om dat uit de wereld te helpen.

Ik zou toch absoluut pleiten om dat op het Overlegcomité aan te kaarten. U hebt alleszins van het volledige parlement de steun, minister, om daar verandering in te brengen. En ja, mensen die werken, moeten meer netto bijverdienen. En dat zal niet gebeuren via de indexering van het groeipakket, maar dat zal gebeuren door er ten minste voor te zorgen dat de lasten op arbeid, van een overheid die meer dan 54 procent van de lonen wegvreet, te verlagen, en mensen die werken, nog meer te laten overhouden. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, ik zou de vergadering graag willen schorsen tot 17.45 uur.

– De vergadering wordt geschorst om 17.26 uur.

– De vergadering wordt hervat om 17.43 uur.

ONTWERP VAN DECREET tot oprichting van een Vlaams Mensenrechten-instituut
– 1357 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 5

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet tot oprichting van een Vlaams Mensenrechteninstituut.

De algemene bespreking is geopend.

De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Dank u wel, voorzitter. Beste collega's, ik zal meteen met de deur in huis vallen. Ik denk en ik hoop dat wij zo dadelijk een ontwerp van decreet goedkeuren dat zal zorgen voor een betere bescherming van slachtoffers van de schending van mensenrechten, dat een stap vooruit zal zijn in Vlaanderen inzake de bescherming van zulke slachtoffers.

Ik zeg dat meteen omdat ik weet dat na de stopzetting van de samenwerking met Unia sommigen daar twijfels deden over rijzen. Ik denk dat we met dit ontwerp van decreet aantonen dat die twijfels ongegrond waren. Het is juist dat we de samenwerking met Unia stopzetten. Maar wij hebben die stopzetting eigenlijk gebruikt om een grondig debat te voeren, om eens grondig na te denken hoe we het beter kunnen doen inzake die bescherming van die slachtoffers.

Want, collega's, het is heel duidelijk gebleken dat het huidige systeem niet goed werkt. Er werd een studie uitgevoerd. We hebben de professoren Sottiaux, Cloots en Vrielink daarover gehoord in de commissie en die waren heel duidelijk. Het huidige handhavingssysteem voor discriminatie werkt niet.

Er is, ten eerste, te weinig rechtspraak. In de voorbije twaalf jaar zijn er welgeteld zeventien rechterlijke uitspraken geweest. De decreten worden verkeerd toegepast. Er is wispelturige rechtspraak, willekeur. De slaagkansen die je hebt om voor een rechter gelijk te krijgen zijn amper 50 procent. En het belangrijkste is dat gerechtelijke procedures veel te lang duren. We hebben de getuigenis gehad van iemand met een handicap die tien jaar heeft moeten wachten op een gerechtelijke uitspraak over het plaatsen van een oprijplaat in een NMBS-station. De procedures kosten de slachtoffers vaak handenvol geld want ze moeten advocaten betalen.

Ik vind het daarom onbegrijpelijk, collega's, dat vooral partijen aan de linkerzijde deze gebreken niet willen zien. Ze maken, collega D'Haese, de professoren verdacht. In de commissie hebt u de professoren die dat gezegd hebben, verdacht gemaakt. U schiet daarmee eigenlijk op de pianist en ik moet zeggen dat uw bijna blind geloof in de huidige aanpak en uw bijna blind geloof in Unia u eigenlijk doof maken voor de gebreken van het huidige handhavingssysteem waarvan de slachtoffers – en dat vind ik dan nog het ergste – van een mogelijke schending van de mensenrechten, de slachtoffers van discriminatie ook de grootste dupe zijn. Instellingen zijn blijkbaar voor sommigen belangrijker dan mensen.

Ik kan u zeggen dat dat voor ons niet zo is. Het enige wat telt voor ons is een performant handhavingssysteem te hebben waar slachtoffers terechtkunnen en snel maar grondig geholpen zullen worden, en waar, voor alle duidelijkheid, overtreders ook gestraft zullen worden, terechtgewezen zullen worden. En met dit ontwerp van decreet, collega's, zorgen we daarvoor. Met dit ontwerp van decreet doen we dat. Met het nieuwe mensenrechteninstituut, dat nu hopelijk in

de steigers gezet zal worden, komen we die slachtoffers tegemoet en zorgen we voor een betere en snellere rechtsbescherming.

Hoe? Eén: door het bundelen van bevoegdheden. Door ervoor te zorgen dat we een mensenrechteninstituut hebben waar alle vormen van discriminatie aan bod zullen komen, waar alle mensenrechten aan bod zullen komen. Dat is een lacune die we opvullen, een lacune die er vandaag is.

We geven dat nieuwe Mensenrechteninstituut een heel uitgebreid takenpakket. Het zal onderzoek doen, studies maken. We bundelen eigenlijk alle expertise die we in Vlaanderen hebben – en we hebben er veel, gelukkig – in één instituut. En vooral: we maken van dat instituut een echte waakhond, een waakhond van de mensenrechten, voor alle overheden, een waakhond die op eigen initiatief aanbevelingen zal kunnen doen, die op eigen initiatief adviezen zal geven, die op eigen initiatief overheden ter orde zal kunnen roepen, maar ook naar aanleiding van mogelijke meldingen, meldingen van mensen die zich benadeeld, die zich slachtoffer voelen van een schending van mensenrechten.

En ten derde: we zorgen voor een betere bescherming van slachtoffers van discriminatie. We kiezen in de eerste plaats – en dat doen we vandaag ook met Unia – voor bemiddeling, waarbij we hopen dat zowel slachtoffer als dader tot een onderling akkoord kunnen komen, en waarbij slachtoffers ook geholpen zullen worden door het Mensenrechteninstituut, om tot zo'n vergelijk te kunnen komen.

Maar als dat mislukt, dan zorgen we voor een geschillenkamer. En hierin, collega's, schuilt de belangrijkste vernieuwing van dit ontwerp van decreet. De belangrijkste stap vooruit die we zetten in de bescherming van die slachtoffers zit hierin, in die geschillenkamer. We zetten hier niet één stap, maar we zetten hier eigenlijk zeven stappen vooruit.

Eén: we zorgen hier voor een zeer laagdrempelige toegang tot de tweede lijn, tot de lijn die je nodig hebt als bemiddeling mislukt. Want vandaag is die tweede lijn de rechter, en dat weten we. Dan ben je lang aan het wachten, en kost het u handenvol geld. Nee, die tweede lijn brengen we veel dichter bij die mensen.

Twee: de procedure voor de geschillenkamer zal kosteloos zijn. Men zal geen dure en langdurige advocatenkosten moeten betalen. Men zal een snelle uitspraak krijgen, geen jaren moeten wachten om al dan niet gelijk te krijgen. Het is juist dat de uitspraken niet bindend zullen zijn. Maar de Nederlandse ervaring leert dat 80 procent van de uitspraken van de geschillenkamer uiteindelijk toch wordt gevolgd.

Ten vijfde: de zittingen zijn openbaar. We steken niets weg, we dekken niets toe. De uitspraken zijn openbaar.

Ten zesde: we gaan een meer kwaliteitsvolle rechtspraak krijgen. Dat is daarstraks al gezegd. Experten hebben erop gewezen dat het vandaag veel te wispelturig verloopt. Dat is ook niet moeilijk: in die 12 jaar zijn er 17 uitspraken geweest. In Nederland zijn er 150 à 180 per jaar. Er is veel meer rechtspraak, dus een veel groter arsenaal aan rechtspraak en aan argumenten om die slachtoffers bij te staan.

Ten zevende: als blijkt dat de beslissing van de geschillenkamer niet wordt gevolgd, dan kan het slachtoffer nog altijd naar de rechter stappen. Maar met dat grote verschil: vandaag staat hij er met lege handen, in dit systeem staat hij er met een oordeel van de geschillenkamer onder de arm, gaat hij naar de rechter en staat hij veel sterker. Ook daar leert de Nederlandse realiteit ons dat het helpt.

Het gaat over zeven voordelen, zeven stappen vooruit in de bescherming van slachtoffers van discriminatie. Ik weet ook wel dat er bekommernissen zijn. En we hebben de voorbije maanden goed geluisterd naar de bekommernissen die onder andere vanuit het middenveld zijn geopperd. De teksten zijn hier en daar aangepast. Ik sta nog even stil bij een drietal bekommernissen die nog leven.

De eerste bekommernis is dat het Mensenrechteninstituut niet in rechte zal kunnen optreden. Het zal dat wel kunnen doen, want het heeft rechtspersoonlijkheid. Het zal kunnen optreden, maar het is juist: het zal dat enkel in het collectief belang kunnen doen, niet meer in individuele zaken. Dat heeft natuurlijk alles te maken met het specifieke karakter van die geschillenkamer. Dat is iets anders dan Unia. Unia velt geen oordelen. Het Mensenrechteninstituut gaat oordelen vellen, en dan is het natuurlijk moeilijk om als instituut naar de rechter te stappen in individuele zaken.

Maar het gaat toch vooral over de vraag hoe we zorgen voor een snelle en correcte uitspraak. Dat is de essentie. We moeten vooral kijken wat we willen hebben, wat het doel is. Het middel is daaraan ondergeschikt. Met het systeem van de geschillenkamer komen we daar volop aan tegemoet, los van het feit dat de realiteit ook leert dat Unia al jaren niet meer in individuele zaken naar de rechter stapt wegens – en ik citeer – 'duurt te lang en kost te veel'. Dat spreekt voor zich, denk ik.

De tweede bekommernis is dat het allemaal complexer wordt. Het slachtoffer gaat de weg niet meer vinden. Dat is juist. We moeten daar absoluut aandacht voor hebben. Maar ten eerste bundelen we al heel wat bevoegdheden. We zorgen dat er één instituut komt voor alle mensenrechten in Vlaanderen. En ten tweede gaan we samenwerkingsovereenkomsten moeten maken – wat ons betreft: hoe rapper, hoe liever. Want één ding moet duidelijk zijn: een slachtoffer dat aanklopt bij dat Mensenrechteninstituut, of bij welke instelling dan ook die bezig is met mensenrechten, moet altijd de weg gewezen worden waar hij of zij naartoe kan. We gaan natuurlijk niet aan een slachtoffer vragen of het een Vlaamse, of een federale, of een Brusselse of een Waalse, of welke bevoegdheid dan ook is. Het slachtoffer moet geholpen worden.

De derde bekommernis is dat er geen lokale meldpunten meer zijn. Unia heeft vandaag ook geen lokale meldpunten. Unia heeft vandaag vijf regionale contactpunten in vijf centrumsteden. Dat is niet lokaal. Je moet daar een afspraak maken. Het is niet dat daar iemand zit te wachten en dat je daar op elk moment kunt binnengaan. Je moet een afspraak maken, dus zo toegankelijk is dat ook niet. En eigenlijk moet de ambitie toch hoger liggen dan vijf lokale meldpunten. Eigenlijk zouden we van vijf naar driehonderd lokale meldpunten moeten gaan. Eigenlijk zouden we ervoor moeten zorgen dat een slachtoffer bij elk lokaal bestuur, bij elke stad, bij elke gemeente waar hij woont, terechtkan en dat hij daar geholpen wordt – niet door een parallel systeem van mensenrechtenhandhaving op te bouwen, maar het zou toch inherent moeten zijn aan de dienstverlening van een stad of van een gemeente, van de maatschappelijk werker van het OCMW, dat als hij of zij vaststelt dat er een schending is, hij of zij die persoon verder helpt.

We moeten die bekommernissen zeker ernstig nemen en dat doen we ook. We zijn daar niet blind of doof voor.

Ik ben er echter rotsvast van overtuigd, collega's, dat we met dit Mensenrechteninstituut een grote, maar echt een grote stap vooruit zetten. We bundelen de krachten, we vullen de bestaande gaten in de bescherming op en we werken de bestaande drempels voor slachtoffers weg. Met het Mensenrechteninstituut zullen we een sterke waakhond hebben, die als het moet ook zijn tanden zal

laten zien en die dus zal zorgen voor een betere bescherming van slachtoffers van discriminatie of schendingen van mensenrechten. Als we dit ontwerp van decreet straks goedkeuren, dan zal ik daar, als liberaal en democraat en dus sterk bekommerd om de bescherming van onze meest fundamentele rechten en vrijheden, terecht trots op zijn. *(Applaus bij de meerderheid en van minister Bart Somers)*

De voorzitter: Mevrouw Moerenhout heeft het woord.

An Moerenhout (Groen): Minister, mijnheer Ongena, de Vlaamse Regering kiest er inderdaad voor om uit Unia te stappen en om het bestrijden van discriminatie en het promoten van mensenrechten binnen de eigen bevoegdheden te organiseren. Concreet, het Vlaams Mensenrechteninstituut wordt vandaag opgericht en wordt operationeel op 15 maart 2023. Mijnheer Ongena, u zei terecht dat er heel, heel, heel veel twijfels waren het voorbije jaar over de bescherming van de slachtoffers: zou die worden gegarandeerd, zou die niet verder afkalven? U mag er echter gerust bij zeggen dat die twijfels er vandaag nog altijd zijn. Wat we zien, is dat er het voorbije jaar negen kritische adviezen zijn geweest, en niet zomaar van de minsten: van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV), van de Ouderenraad, van GRIP (Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een Handicap). Stuk voor stuk waren ze negatief. U hebt een aantal punten deels gecounterd, maar de hoofdmoot van die kritische adviezen hebt u eigenlijk niet aangepakt. Er waren niet alleen deze kritische adviezen. Zelfs de Raad van State gaf ook een kritisch advies. 'Slachtoffers gaan hun weg niet meer vinden', zei de Raad van State.

Nog meer, in de zomer van 2021 heeft er zich zelfs spontaan een coalitie gevormd uit grote ontsteltenis over de plannen die in opmaak waren, een coalitie van tal van middenveldorganisaties, mensenrechteninstituten en dergelijke, allemaal tegen het plan om een Vlaams Mensenrechteninstituut op te richten. Een paar weken geleden was er dan de hoorzitting, waar die kritieken nog eens werden geuit. Heel opvallend, en dan komen we tot de essentie van dit betoog, is dat al die organisaties, al die instellingen, de Raad van State, allemaal dezelfde kritiekpunten hadden en hebben, net als wij, net als de Vlaamse oppositie.

Dat zijn er concreet twee. Ten eerste, het hele landschap inzake het voeren van de strijd tegen discriminatie wordt veel te versnipperd. Het is vandaag al niet gemakkelijk, maar met nog eens een Vlaams Mensenrechteninstituut erbij vindt een kat er haar jongen niet in terug, laat staan dat slachtoffers hun weg zouden vinden. Ik hoor het u dan graag zeggen: 'Zou het niet mooi zijn, mocht er in elke stad en elke gemeente een aanspreekpunt zijn?' Tja, 'zou' is een wens, 'zou' is niet concreet, 'zou' is niet wat er hier vandaag voorligt. Dat zóu heel mooi zijn, maar wat er hier vandaag voorligt, is een centraal punt, is één ontwerp van decreet, is één punt. Slachtoffers gaan hun weg niet meer vinden.

Ten tweede, het instituut heeft geen juridische slagkracht, zodat met dit ontwerp van decreet de strijd tegen discriminatie niet wordt versterkt, maar wel degelijk afkalft. Dat is het grootste kritiekpunt. Mijnheer Ongena, minister, u zorgt voor een slechtere en niet voor een betere bescherming van het slachtoffer van discriminatie.

Ik wil graag kort ingaan op deze punten. Ten eerste is er het feit dat dit te versnipperd wordt. Voor ons is het belangrijk dat slachtoffers van discriminatie vlot hun weg vinden. Er is een wirwar aan instellingen. Deze komt er dan nog eens bij. Je zou kunnen denken dat een eenheidsloket soelaas zou kunnen bieden. Daar is ook wel veel over gesproken, maar dat is helaas nog steeds niet opgericht. Er zijn nog steeds geen plannen. Het blijft ook wat dat betreft bij een wens, bij een droom.

Ten tweede, samenwerkingsverbanden zullen absoluut nodig zijn als dit instituut nog maar een beetje wil werken, samenwerkingsverbanden met alle andere instellingen die vandaag in het landschap actief zijn. Mijnheer Ongena, ook wat dat betreft, heb ik u horen zeggen: 'Wat ons betreft, hoe rapper hoe liever.' Waar wacht u dan nog op? De adviezen die ik heb opgesomd, zijn van een jaar geleden. Toen werd al gezegd, door de SERV, door de Raad van State, dat er samenwerkingsverbanden nodig zijn, al helemaal om het instituut te doen werken, laat staan om de geliefde A-status van de minister te behalen. Daarvoor heb je samenwerkingsverbanden nodig. Hoe formeler, hoe duidelijker, hoe liever. Ook in de studie van de professoren Vrielink en Cloots die u aanhaalt, staat dat zo'n orgaan niet kan werken zonder samenwerkingsverbanden. Er staat een hele resem in van hoe dat in andere landen wordt georganiseerd, in Nederland, in de VS en de hele resem die jullie zelf zo graag aanhalen. Dat zijn allemaal landen met heel concrete samenwerkingsverbanden, die geformaliseerd en heel duidelijk zijn.

En ten derde, de lokale laagdrempelige meldpunten, zodat ook de meest kwetsbare mensen, mensen met een beperking, fysiek of psychisch, ergens terechtkunnen: ik ben helemaal niet gerustgesteld. U lijkt het belang daarvan wel te onderstrepen, en dat vind ik positief. Maar ik ben helemaal niet gerustgesteld door de zinnen die nadien komen: 'Zou het niet geweldig zijn dat ...'. Zou is geen actieve vorm. Het wordt vandaag goedgekeurd, dus vandaag moet er zekerheid zijn dat mensen, ook de meest kwetsbare mensen, mensen met een beperking, hun weg kunnen vinden naar het nieuwe Mensenrechteninstituut.

Ik kom tot mijn tweede punt: het juridisch te weinig slagkracht hebben. Dat is wat mij betreft hét punt waardoor dit instituut een slag in het water zal zijn. Uw instituut, het Vlaams Mensenrechteninstituut, zal een minder sterk mandaat krijgen dan Unia. Dat betekent dat het niet in rechte zal optreden en dat het slachtoffers niet kan ondersteunen om naar de rechter te stappen, zoals de heer Ongena ook zegt.

Voor Groen is het belangrijk dat slachtoffers van discriminatie zo sterk mogelijk worden ondersteund. Wij vinden het dan ook absoluut geen goede zaak dat slachtoffers niet meer kunnen worden ondersteund naar de rechter. Mijnheer Ongena, u zegt dat slachtoffers eerst het oordeel van de geschillenkamer kunnen afwachten en nadien nog naar de rechter kunnen stappen. Maar twee zinnen later zegt u dat er zo voor zal worden gezorgd dat de rechtspraak minder lang zal zijn. Dat lijkt mij natuurlijk compleet contradictorisch, wanneer er nog een niveau bij wordt gecreëerd. Dat klopt gewoon niet. Bovendien is het niet voor elk slachtoffer zo simpel om in een machtsonevenwicht, wat een rechtszaak toch altijd is, dan maar alleen naar zo'n rechtbank te trekken.

Ik vind het ongelooflijk jammer, net zoals alle middenveldorganisaties en andere instellingen, dat het Mensenrechteninstituut die ondersteuning niet meer zal bieden. En meer dan dat het jammer is, een zonde en een totaal gebrek aan wat er vandaag nodig is in de strijd tegen discriminatie, is het ook een erg ingrijpende wijziging in die strijd tegen discriminatie. Het is een dejuridisering van die strijd tegen discriminatie. En dat is zowat de kern van de zaak: het is gewoon een dejuridisering van de strijd tegen discriminatie. En dat kunnen wij met Groen absoluut niet steunen. Want het is dát wat de positie van het slachtoffer van discriminatie verzwakt en dus ook de strijd tegen discriminatie zelf.

Het gaat dan niet alleen over het bijstaan van het slachtoffer, maar over veel meer. Het feit dat er geen juridische bevoegdheid is, heeft een heel grote impact. Wat heel vaak is aangehaald door Unia zelf, is dat er geen stok achter de deur meer is. Want u verwijst naar Nederland, maar in Nederland kan men inderdaad nog naar de rechter trekken. En dat is heel belangrijk om een bepaalde autoriteit te hebben, om die oordelen dwingend te laten maken. Als die stap erna er niet

meer is, dan heb je die stok achter de deur niet meer. Je kunt ook geen sancties meer opleggen, die zijn niet mogelijk. Er is geen afdwingbaarheid mogelijk, er is geen schadevergoeding mogelijk.

De voorzitter: Collega Moerenhout, mag collega Van de Wauwer u onderbreken?

An Moerenhout (Groen): Ja, dat mag.

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (cd&v): Dank u wel, collega Moerenhout. U hebt het over dejuridisering. We moeten hier de vraag stellen hoe mensen het best kunnen worden beschermd tegen discriminatie en hoe we die discriminatie het hardst kunnen aanpakken.

Maar uit de studie van professor Cloots blijkt de situatie van vandaag zo te zijn dat er zo weinig toepassingen zijn van dat decreet, slechts zeventien gerechtelijke uitspraken in twaalf jaar tijd. Er zijn telkens heel veel meldingen, maar slechts weinig effectieve uitspraken. Met een slaagkans die zo beperkt is en sancties die zo beperkt zijn, met dat decreet dat heel vaak niet eens correct wordt toegepast en gerechtelijke procedures die zo lang duren en zo veel geld kosten, moeten we ons toch de vraag stellen hoe slachtoffers van discriminatie het best worden geholpen, het best worden beschermd. We moeten ons de vraag stellen hoe dat beter kan. En wij denken echt dat dat met dit ontwerp van decreet van deze Vlaamse Regering sneller, kostenefficiënter, laagdrempeliger en kwaliteitsvoller kan.

Initieel was ik ook geen grote voorstander van die uitstap uit Unia. Dat geef ik toe. Maar als ik vandaag kijk naar de teksten die hier voorliggen, dan durf ik te zeggen dat dit een enorme vooruitgang betekent. Ik geloof er echt in dat dit een enorme stap vooruit is in het beschermen van de gelijke kansen en rechten van iedereen en in de strijd tegen discriminatie.

Als we dat allemaal beter en sneller willen, maakt deze regering de keuze om een gelijkekansenorgaan te hebben dat inderdaad zelf een formeel oordeel kan vellen. Het wordt misschien gedejuridiseerd, zoals u beweert, maar het is mijn aanvoelen en mijn overtuiging dat we hiermee net al die slachtoffers beter kunnen helpen, dat er heel duidelijke uitspraken zijn, waarmee er opnieuw naar de rechter kan worden gestapt, maar dat finaal iedereen hier beter van kan worden.

De adviezen waarnaar u verwijst, zijn ondertussen al anderhalf jaar oud. Het zijn adviezen op basis van oudere teksten. Het is een beetje gemakkelijk om nu opnieuw die adviezen op tafel te leggen en te zeggen dat iedereen negatief oordeelt over de teksten die voorliggen, want dat was niet het onderwerp van die adviezen. We hebben onder meer in de hoorzittingen heel veel mensen horen zeggen dat heel veel organisaties de eerlijkheid hebben om de sterke elementen van deze tekst te zien. Het zou u sieren mocht u die ook kunnen erkennen en benoemen. *(Applaus bij cd&v)*

De voorzitter: Mevrouw Moerenhout heeft het woord.

An Moerenhout (Groen): Mijnheer Van de Wauwer, uw enthousiasme siert u. Ik wou oprecht dat ik het kon delen. Maar ik kan het echt niet. Oké, die adviezen zijn een jaar oud, maar er is niets veranderd. De twee punten die ik aanhaal, zijn niet veranderd. Het instituut heeft geen juridische slagkracht, het heeft nog geen samenwerkingsakkoorden en het heeft geen eenheidsloket en geen lokale ankerpunten. Dat zijn de vier fundamenten die vandaag ontbreken en die we vandaag in andere landen wel zien. Ze worden in de adviezen gevraagd. Dat blijft de essentie.

Mijnheer Van de Wauwer, u gaat terug naar de studie van Cloots en Vrielink. Ik heb de hele studie gelezen. Wat u zegt, klopt. Ik zal het niet nog eens herhalen. Er zijn bepaalde problemen die maken dat de strijd tegen discriminatie niet volledig gevoerd wordt en waarom er te weinig rechtspraak is. Eentje is dat het te duur is en te lang duurt. Dat klopt allemaal. Er staan nog andere punten in die studie, die ik uiteraard heb meegebracht. Daarop vind ik geen antwoord in dit ontwerp van decreet noch in de debatten die er zijn geweest.

Het is te duur en de juridische weg is te lang, maar er is ook de lage meldingsbereidheid. Dat is een heel groot probleem. Het verklaart waarom er zo weinig klachten zijn. Ik zie niet in hoe dit ontwerp van decreet daaraan tegemoetkomt. Dit ontwerp van decreet wil alles centraliseren. Al zou het geweldig zijn indien elk lokaal bestuur dat zou doen. Maar voorlopig lijkt het mij te centraliseren, wat de meldingsbereidheid nog verder zal doen dalen.

Het tweede dat uit de studie naar voren komt, is het ontbreken van een proactief handhavingsbeleid. Dat zal ook nu weer niet verbeteren, gezien de juridische armslag. In Nederland zijn er veel sterkere onderzoeksbevoegdheden en is er ook een veel sterkere informatieplicht dan wat er vandaag in het ontwerp van decreet staat. De studie stelt dat er een proactiever handhavingsbeleid moet zijn. Dat is contradictorisch.

Het derde punt is de bewijslast. Dat benadrukken de professoren sterk. Het is een heel grote uitdaging om de bewijslast te vinden en daardoor bij die rechtbank terecht te komen. Vlaanderen heeft daartoe geen enkele hefboom in handen. De minister heeft pogingen gedaan, maar er zijn vandaag nog altijd geen praktijktesten. Er zijn ook geen plaatsbezoeken. Dat staat er nu ook niet in. Ondanks de Europese aanbevelingen, ondanks dat dat er in Nederland wel is.

Dus, ik wil wel en ik zou zeer graag uw enthousiasme delen, maar ik vrees dat ik het met wat er vandaag voorligt, niet zie zitten.

Voorzitter, ik rond af en vat samen: het Vlaams Mensenrechteninstituut zoals het vandaag concreet in dit ontwerp van decreet is uitgewerkt, zonder samenwerkingsakkoorden, zonder eenheidsloket, zonder lokale ankerpunten en zonder juridische bevoegdheid, is wat mij betreft een slag in het water. Ik vind dat jammer, want die signalen worden al een heel jaar lang door heel veel actoren naar voren en tot bij de minister gebracht. Daar is meer dan onvoldoende mee gedaan. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Collega's, er is al heel veel gezegd over de uitstap uit Unia. Het is een politieke afrekening, die uitvoering geeft aan het zeventigpuntenprogramma van het Vlaams Belang. Het is het zoveelste symbooldossier in de trofeeënkast van de N-VA waar burgers 'just nougatbollen' aan zullen hebben. Daar gaat het hem natuurlijk om, collega's. Daarover zou het in ieder geval moeten gaan: hoe we burgers die worden geconfronteerd met discriminatie, ongeacht afkomst of geaardheid, leeftijd, gender, eventuele beperking, op de best mogelijke manier zullen helpen.

Collega's, de uitstap uit Unia is een feit. Wat ons nu vooral interesseert, is hoe we de strijd tegen discriminatie in Vlaanderen en in Brussel zo efficiënt en doortastend mogelijk gaan organiseren.

Dus ik heb het ontwerp van decreet dat vandaag dat nieuw Vlaams Mensenrechteninstituut wil oprichten, met heel veel aandacht gelezen, minister, met vier heel concrete vragen in gedachten.

Ten eerste, vinden mensen straks nog hun weg in een gelijkekansen-, in een antidiscriminatielandschap, waarin, mevrouw Moerenhout, u zei het al, een kat stilaan haar jongen niet meer vindt?

Twee, kunnen burgers straks op een laagdrempelige manier nog altijd klacht neerleggen?

Drie, worden slachtoffers goed begeleid?

Vier, zijn er harde garanties dat hardleerse overtreders er niet gewoon met een zoveelste vingertik van afkomen? Er komt een punt, collega's, dat discriminatie gewoon moet worden bestraft.

En dan kunnen wij alleen maar zeggen, minister, dat het VMRI ons niet overtuigt en met ons, al die adviesorganen, het middenveld en inderdaad ook de Raad van State.

De voorzitter: Collega Goeman, collega Van Dijck zou u graag willen onderbreken.

Kris Van Dijck (N-VA): Ja, voor een vraag toch wel. Er wordt vaak gezegd dat overtreders hard gestraft moeten worden. Dat klopt. En we gaan nu een veel slechtere tijd in, als ik u aanhoor. Kunt u het cijfer herhalen van hoeveel mensen er tot op heden hard gestraft zijn in het huidige systeem?

Hannelore Goeman (Vooruit): Ik wilde eigenlijk zeggen dat ik eerst mijn tussenkomst ga afmaken, want ik kom daar zo meteen op terug.

De voorzitter: Oké.

Hannelore Goeman (Vooruit): Dus ik herhaal, wij zijn niet overtuigd door dat Vlaams Mensenrechteninstituut. Maar dat hoeft ook niet te verbazen, omdat die vragen waar ik van vertrek niet het uitgangspunt waren om dat Vlaams Mensenrechteninstituut op te richten. Want hoe je het draait of keert, collega's, het landschap wordt er complexer op. Ik ga een voorbeeld geven. Wordt een zwangere vrouw straks ontslagen op haar werk, dan moet ze naar Unia. Maar wordt een zwangere vrouw straks bedankt voor bewezen diensten tijdens een opleiding of een stage, dan moet ze daarvoor naar het Vlaams Mensenrechteninstituut. En dan zwijg ik nog over de situatie in Brussel, die mij uiteraard ook nauw aan het hart ligt. We hebben het voorbeeld al een aantal keren gehoord. Een Franstalige Brusselaar van kleur, bijvoorbeeld, die zou worden geweigerd op een bus van De Lijn in Sint-Joost-ten-Node, waar moet die straks naartoe? Dat is toch compleet absurd.

Dan hoor ik: ja, maar we gaan werken aan een eenloketfunctie, zodat burgers niet van het kastje naar de muur worden gestuurd. We gaan dat in backoffice regelen, zodat klachten, waar nodig, worden doorgegeven en bij de juiste instantie terechtkomen. Ja, het zou er nog aan moeten mankeren. Maar wat betekent dat concreet? Hoe en waar gaan mensen die met discriminatie geconfronteerd worden morgen terechtkunnen? Zijn er al afspraken gemaakt met de andere bevoegde overheden over die samenwerking?

Het VMRI – het is al gezegd – moet operationeel zijn in maart. Dan komen er klachten binnen en moeten mensen concreet geholpen kunnen worden, ook als hun klachten door een andere instantie moeten worden behandeld. Dus, een heel concrete vraag, minister: waar staan jullie daarmee? Hoe staat het met die onderhandelingen? Wanneer mogen we die samenwerkingsakkoorden verwachten? Want als ik het hoor van de andere overheden, staan jullie daar eigenlijk nog nergens.

Gaan mensen ook enkel online terechtkunnen bij dat VMRI? Of kun je straks ook een fysiek kantoor binnenlopen in Brussel? Komen er lokale meldpunten zoals Unia die vandaag heeft? Ik zei het al: die laagdrempeligheid is voor ons echt heel belangrijk. Want niet iedereen vindt natuurlijk online zijn weg. En we kunnen toch niet van burgers verwachten dat ze allemaal naar Brussel komen voor een klacht? Dus, komen die lokale meldpunten er? Ik hoor zeggen: driehonderd. Dat zou fantastisch zijn. Dus kunt u mij dat straks bevestigen, dat er driehonderd lokale meldpunten komen en welk budget daarvoor voorzien is, of is het de bedoeling dat dat ook samen met Unia gebeurt? Dat vind ik eigenlijk ook geen slecht idee, dat daar ook één fysiek loket is. Maar ik hoop dat jullie wel niet verwachten dat de lokale meldpunten van Unia blijven bestaan, dat mensen daar hun klacht kunnen komen neerleggen op kosten van Unia en dat Unia dat dan in backoffice moet doorgeven aan het VMRI. Dat zou ik bijzonder oneerlijk vinden.

Gaan mensen trouwens geholpen worden in hun eigen taal? Franstalige ouders wier kind gediscrimineerd wordt op een Nederlandstalige school in Brussel, die moeten straks naar het VMRI. Die hebben het recht om geholpen te worden in hun eigen taal. Hoe gaan jullie dat doen? Kan dat eigenlijk via de taalwetgeving? Is er bijvoorbeeld budget voor tolken voorzien?

Dat zijn allemaal vragen, minister, waar wij eigenlijk, na vele discussies in de commissie, na hoorzittingen, nog altijd geen deftig antwoord op hebben.

Wij zijn dus hoegenaamd niet gerustgesteld dat slachtoffers straks de hulp en de begeleiding zullen krijgen die ze verdienen dankzij dat nieuwe Vlaams Mensenrechteninstituut.

Maar laat me ook twee positieve zaken zeggen, collega's. We vinden het een goede zaak dat er maximaal wordt ingezet op bemiddeling. Daar staan we honderd procent achter. Ik denk dat dat absoluut moet gebeuren. Maar laten we eerlijk zijn: soms is dat gewoon onmogelijk. In dat geval kan een zaak worden aangespannen bij die geschillenkamer met juridische experts. Ook dat is op zich een interessante mogelijkheid. Ik zal niet ontkennen dat er vandaag rechters zijn die niet genoeg vertrouwd zijn met de antidiscriminatiewetgeving. In die zin is het alleen maar een goede zaak dat er straks juridisch stevig onderbouwde adviezen komen die daarna eventueel ook kunnen worden gebruikt als input in een rechtbank. Tot daar ben ik mee.

Maar dat brengt me bij mijn laatste twee vragen, collega's: worden klagers goed begeleid en hebben we garanties dat hardleerse overtreders er niet mee wegkomen? Er zijn misschien niet veel zaken, maar er zijn er wel en die zijn belangrijk. Wat dat betreft zien we drie grote tekortkomingen.

Ten eerste zullen klagers er alleen voor staan. Stel dat je het opneemt tegen een bedrijf dat je niet wil aannemen omdat je een handicap hebt en je komt straks te staan tegen een batterij advocaten van dat bedrijf voor die geschillenkamer. Ik hoop dat iedereen hier beseft dat het voor veel mensen sowieso al niet gemakkelijk is om die stap te zetten en een klacht in te dienen, zeker niet voor mensen die kwetsbaar zijn, zeker niet voor mensen die nooit geleerd hebben om voor zichzelf op te komen. Het werd hier al gezegd: de meldingsbereidheid is al veel te laag, en dat zal niet helpen. We vinden het niet meer dan logisch dat je dan kunt rekenen op steun en begeleiding van het Vlaams Mensenrechteninstituut om je zaak goed uitgelegd te krijgen voor die geschillenkamer. Dat is niet opgenomen. Daarom hebben we opnieuw de amendementen ingediend samen met de collega's. Het is eigenlijk een amendement van Groen – ere wie ere toekomt –, dat met zeer veel plezier gesteund wordt door Vooruit en de PVDA om te vragen dat er toch zou worden voorzien in de begeleiding door het Vlaams Mensenrechteninstituut.

De uitspraken van de geschillenkamer zijn niet bindend. Dat betekent dan ook dat als die kamer voor de zoveelste keer flagrante discriminatie door een hardleerse overtreder vaststelt, die nog altijd dat advies gewoon naast zich neer kan leggen. Voor veel slachtoffers is erkenning van het feit dat ze gediscrimineerd zijn vaak het belangrijkste, maar dat is niet altijd zo. Soms moeten er consequenties zijn. Soms is het niet meer dan rechtvaardig dat er een straf wordt uitgesproken en dat er een schadevergoeding wordt toegekend. Die rol moeten de rechtbanken spelen, maar vandaag wordt die stap om naar de rechtbank te gaan opnieuw vele malen groter gemaakt. Ook hier kan het slachtoffer niet rekenen op begeleiding en ondersteuning, en kan het Vlaams Mensenrechteninstituut niet in rechte optreden voor de rechtbanken zoals Unia dat kon. Dan krijg je telkens opnieuw dezelfde verdediging, dat ten eerste het systeem met de geschillenkamer in Nederland heel goed werkt. Dat is misschien het geval, maar wat er nooit bij wordt gezegd, is dat er in Nederland ook lokale antidiscriminatieloketten zijn die slachtoffers wel kunnen bijstaan in heel het proces, ook als ze zelf beslissen om de stap naar de rechtbank te zetten. Ten tweede zegt men dat we gerustgesteld mogen zijn want er is nog altijd artikel 17 uit het Gerechtelijk Wetboek, maar dit ontwerp van decreet biedt te weinig garanties om te zeggen dat dat een geloofwaardige mogelijkheid is. Ik heb het eens onderzocht. Artikel 17 impliceert dat er een collectief vorderingsrecht is, op voorwaarde dat de vordering een collectief belang nastreeft. Dat is een van de voorwaarden. Een procureur-generaal zegt daarover dat het concept 'belang' in artikel 17 een van de minst duidelijke concepten in het gerechtelijk recht is, dus om dat te bewijzen … Laat het me zacht uitdrukken: het zal geen sinecure zijn om zaken op die basis aanvaard te krijgen. Voor mij klinkt dat vooral als een manier om te zeggen dat men ermee bezig is. Ik denk niet dat het in de feiten een verschil zal maken.

Laat me heel duidelijk zijn: voor ons wordt dit Vlaams Mensenrechteninstituut een tijger zonder tanden, die bovendien blind is aan één oog. Want deze regering negeert ook veel te veel. Een van de essentiële problemen in de strijd tegen discriminatie is inderdaad het feit dat het ongelofelijk moeilijk is om discriminatie te bewijzen. Eerlijk gezegd: de geschillenkamer heeft gewoon te weinig onderzoeksbevoegdheid om een goed zicht te krijgen op een case. Ook daarover hebben we amendementen ingediend. Ik vraag me af hoe het staat met uw correspondentie- of praktijktesten, minister Somers, want die zouden ook enorm helpen.

Dus samenvattend, hoe je dat Vlaams Mensenrechteninstituut ook wilt benoemen … Is het een dure extra boîte die de zaken nodeloos complex maakt, voorgesteld door een partij die een slanke en efficiënte overheid beweert te bepleiten? Of een pijnlijke affaire voor een partij die enerzijds eigenlijk heel lang is blijven zeggen dat ze die uitstap uit Unia niet zo'n goed idee vindt, maar toch straks dit ontwerp van decreet zal goedkeuren? Of een trofee voor een partij die beweert de Rubicon nooit te zullen oversteken, maar ondertussen wel het programma van het Vlaams Belang uitvoert?

Wij zijn er niet van overtuigd dat dit Vlaams Mensenrechteninstituut de strijd tegen de discriminatie vooruit zal helpen. Daarom stemmen wij straks met overtuiging tegen. *(Applaus bij Vooruit en Groen)*

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

Kris Van Dijck (N-VA): Collega Goeman, mag ik nu een antwoord op mijn vraag, alsjeblieft?

Hannelore Goeman (Vooruit): Ik heb het daarnet toch gezegd?

Kris Van Dijck (N-VA): Het aantal?

Hannelore Goeman (Vooruit): Ik denk zeventien, of achttien. En elke zaak telt.

Kris Van Dijck (N-VA): Op hoeveel jaar?

Hannelore Goeman (Vooruit): Zeg, wie bent u, een schoolmeester die mij aan het ondervragen is?

De voorzitter: Dat klonk inderdaad als een schoolmeester.

Kris Van Dijck (N-VA): Als je de vergaderingen bijwoont, collega's, en de hoorzittingen gehoord hebt, dan weet je dat. En als hier gesteld wordt dat dit een achteruitgang is ten opzichte van het bestaande, dan veroordeel ik dat. En daarom stel ik die vraag: geef mij de achteruitgang weer. *(Applaus bij de N-VA)*

Hannelore Goeman (Vooruit): De Raad van State – ik hoop dat dat een orgaan is dat u toch respecteert – zegt zelf in zijn advies dat dit het standstill-principe van juridische bescherming schaadt. Punt aan de lijn.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Collega Goeman, alvast dank voor de twee voordelen die u ziet. Dat is toch al een begin.

Maar in alle ernst, de Raad van State heeft geen negatief advies gegeven, zoals u het laat uitschijnen. Ik heb in de hoorzitting de vraag gesteld aan de experten, en die waren voor juristen – ik ben er zelf ook een – eigenlijk heel duidelijk. Want juristen zijn niet altijd even duidelijk. Nu waren die eens echt heel duidelijk: dat was een positief advies. Dat heeft men daar ook letterlijk gezegd. Het verhaal van de standstill werd daar tegengesproken. Dus daar volg ik niet, en vind ik het niet correct.

Ten tweede zegt u, of zeggen jullie, ook de mevrouw van Groen…

De voorzitter: Mevrouw Moerenhout.

Tom Ongena (Open Vld): Ja, excuseer. *(Opmerkingen bij Groen)*

Het ging om collega Moerenhout, voor wie ik het diepste respect heb. Laat daar geen twijfel over bestaan.

Jullie focussen op het feit dat je nu naar de rechter kunt stappen, dat dat een sterke bescherming is. Maar dat is toch zuiver theoretisch, collega's? Ik zou bijna zeggen dat dat bijna een semantische discussie is. Want wat zeggen de feiten? De feiten spreken over zeventien dossiers in twaalf jaar. Voilà, ik heb de cijfers gegeven. Ik heb de quiz gewonnen. Maar het gaat om zeventien dossiers in twaalf jaar. Unia gaat al jaren niet meer naar de rechter in individuele dossiers, al jaren niet meer. Zij zeggen dat dat te lang duurt, dat het te veel kost, dat ze dat niet meer doen.

Dus nu hier beweren dat het feit dat je niet meer enkel kiest voor die rechterlijke weg – want het kan nog altijd, voor alle duidelijkheid; je kunt nog altijd naar de rechter stappen – een stap achteruit zou zijn, terwijl je net een geschillenkamer in het leven roept die ervoor zal zorgen dat de toegang tot een degelijk onderzoek en een degelijke uitspraak veel groter wordt – je zult dat veel sneller krijgen, je zult dat kosteloos krijgen –, dat vind ik gewoon niet correct. Dit is net een stap vooruit. En uw fetisj voor de rechter wordt ook tegengesproken door de feiten.

Ten derde – en dat is puur voor de zuiverheid van het debat – heb ik, voor alle duidelijkheid, niet gepleit voor het inrichten van driehonderd lokale meldpunten

voor het Mensenrechteninstituut. Ik heb natuurlijk vragen gesteld bij de vijf regionale contactpunten die vandaag bestaan, omdat men soms doet alsof dat zulke toegankelijke zaken zijn, terwijl je op voorhand een afspraak moet maken en het maar in vijf steden in Vlaanderen bestaat. Ik heb eigenlijk de wens uitgedrukt dat we ervoor moeten zorgen dat de driehonderd steden en gemeenten daarmee bezig zijn, en dat mensen die mogelijk slachtoffer zijn van discriminatie of van schending van mensenrechten, via de steden en gemeenten goed verder worden geholpen en doorgestuurd worden naar het Mensenrechteninstituut. Dat is dus gewoon voor de zuiverheid.

Want u vraagt dan of daar budgetten voor voorzien zijn. Alsjeblieft, ik pleit niet voor driehonderd aparte, parallelle meldpunten. Maar het is wel een opdracht voor onze steden en gemeenten, naast het middenveld – en die doen dat al prima – om mensen bij te staan als dat nodig is. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (cd&v): Ter aanvulling van collega Ongena: van de zeventien cases is er ook nog eens een slaagkanspercentage van ongeveer de helft. Terwijl we bij de geschillenkamer, als je kijkt naar Nederland, naar een slaagkans van 80 procent gaan. Nogmaals: ik denk dat we slachtoffers op die manier beter helpen.

Mevrouw Goeman, ik heb ook een vraag voor u. U stelt dat heel het landschap te complex wordt en dat mensen de weg niet gaan vinden naar de juiste instelling. Hebt u een idee hoeveel van de meldingen bij het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen er vandaag al bij Unia terechtkomen? Ik zal het u zeggen. Dat is ook al de helft. Maar denkt u dat met de helft van al die vragen die eigenlijk voor het instituut bestemd zijn maar bij Unia komen, er vervolgens niks mee gebeurt eenmaal zij de verkeerde organisatie aangesproken hebben? Die worden vandaag ook al doorverwezen. Dat zal in de toekomst ook blijven gebeuren. Ja, het is complex. Ja, we hebben heel veel instellingen. Maar iedereen die ergens een melding maakt, zal geholpen worden. U hebt een terecht punt wanneer u stelt dat er nu veel meer middelen naar het nieuwe instituut zullen gaan. Eerlijk gezegd ben ik blij dat wij netto veel meer middelen gaan besteden aan de bestrijding van discriminatie en de bevordering van gelijke kansen. Vanuit Vlaanderen is er maar liefst een vervijfvoudiging van de middelen voor deze domeinen. Wel, ik zou daar heel tevreden mee zijn. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: Mevrouw Moerenhout heeft het woord.

An Moerenhout (Groen): Mijnheer Van de Wauwer, om te beginnen met die zeventien dossiers in twaalf jaar: u zegt dat dat veel minder is dan 80 procent van de geschillenkamer in Nederland die bevestigd worden. Maar de geschillenkamer geeft toch adviezen, die bemiddelt toch. En die zeventien dossiers, dat gaat over het gerecht, toch? Dat is dus geen vergelijking. Er worden hier heel oprecht technische vragen gesteld. Dat is geen vergelijking. Het ene is een advies, het andere is een gerechtelijke uitspraak.

Ik wil meegaan in uw vergelijking. Als we dan kijken naar de adviezen van Unia, het laatste rapport 2020: dat waren er bijna driehonderd over heel België. *(Opmerkingen van Kris Van Dijck)*

Kris Van Dijck (N-VA): Excuseer voorzitter, maar het is eerst de bemiddeling. Als dat niet lukt, dan is het de geschillenkamer. *(Opmerkingen bij Groen)*

De voorzitter: We gaan hier niet allemaal vragen aan elkaar beginnen te stellen.

An Moerenhout (Groen): Het komt erop neer dat er appelen met peren vergeleken worden. Unia heeft bijna driehonderd dossiers afgehandeld in België. In België zijn een dikke 10 miljoen mensen, in Nederland zijn er 20 miljoen mensen. Dat moet je al in de weegschaal zetten. Maar ik wil daar niet te diep op ingaan.

Ik ga erop in omdat het me een beetje stoort. Maar wat ik wil zeggen, los van de cijfers, is dat er hier langs alle kanten verweten wordt dat Unia – en verder wil ik niet te veel woorden aan Unia vuilmaken want het gaat het over het Mensenrechteninstituut, niet dat Unia het niet waard is – te veel inzet op bemiddeling. Waarom zet Unia prioritair in op bemiddeling? Zeg het maar: omdat u het gevraagd hebt. In het laatste samenwerkingsakkooord tussen de Vlaamse Regering en Unia is gevraagd om prioritair in te zetten op bemiddeling. Dan is dat toch, in godsnaam, ongelooflijk frustrerend voor de mensen van Unia om nu te zien dat wat jullie hun formeel gevraagd hebben in hun laatste samenwerkingsakkoord, nu als een reden wordt aangehaald om Unia te schrappen. Dat is ongelooflijk. *(Applaus bij Groen en de PVDA)*

Twee, mijnheer Ongena, de Raad van State zegt – en ik expliciteer niet wat ze gezegd hebben in de hoorzitting, maar wel wat er zwart-op-wit in hun advies staat: 'Het valt niet uit te sluiten dat als er een klacht bij het Grondwettelijk Hof ingediend wordt, het Grondwettelijk Hof oordeelt dat dit decreet in strijd is met het standstillprincipe.' Mevrouw Goeman heeft dus 100 procent gelijk. Dat is niet alleen de Raad van State. Dat zijn ook die negen kritische adviezen. Dat is heel de coalitie met tal van geëngageerde middenveldmensen. Die willen het allemaal echt met de beste overtuigingen, ook naar u toe, ook naar de minister toe. Daarom willen die dat ook zo graag aan de man brengen bij jullie, mijnheer Ongena en mijnheer Van de Wauwer: het standstillprincipe wordt geschonden. De slachtoffers worden niet beter beschermd door dit Mensenrechteninstituut. Waarom? Vooral door hoe het Mensenrechteninstituut uitgewerkt wordt, omdat het geen juridische slagkracht heeft, omdat er geen eenheidsloket is, omdat er geen samenwerkingsakkoorden zijn. Jullie zijn er ook totaal niet mee bezig. Het staat niet in het ontwerp van decreet. Er wordt constant afgegeven op andere instellingen. Hoe denken jullie dan dat jullie vanuit Vlaanderen – dus niet federaal – duidelijke constructieve samenwerkingsakkoorden op korte termijn, namelijk voor 15 maart gaan kunnen afsluiten?

Ik zou het zo graag willen. Maar goed, ik ga mijn punt afronden, voorzitter.

Drie: mijn juridische fetisj waarover de heer Ongena het had. Dat is natuurlijk niet zonder reden. Het gaat niet alleen over het feit dat het slachtoffer niet meer begeleid wordt naar de rechtbank, het gaat over wat ik daarnet zei, en mevrouw Goeman zei het ook: je hebt geen stok achter de deur als dit instituut wordt gestemd. Er zijn geen sancties mogelijk. Dat zijn korte zinnen, maar de impact is gigantisch. Gigantisch! Er is geen afdwingbaarheid mogelijk. Een verschil in afdwingbaarheid, kunt u zich dat inbeelden? Een immokantoor in Brussel kan worden veroordeeld, een beetje verder in Vilvoorde kan het niet meer. Dat is de consequentie van dit ontwerp van decreet. En geen schadevergoeding opleggen. Oké, dat gaat vaak over één euro, maar dat is zo belangrijk voor slachtoffers: dat gevoel van erkenning in een strijd tegen discriminatie. Als het gaat over die fundamentele strijd over wie je zelf bent, en hoe je jezelf uit, en hoe je in de samenleving staat, dan zijn zaken zoals schadevergoedingen immens belangrijk.

Ik wil afsluiten met iets waar ik geen antwoord op heb gehad. In dat onderzoek van de professoren Vrielink en Cloots staat niet alleen dat het lang duurt om naar een rechter te gaan en dat het duur is – dat klopt, daar wil ik volledig in meegaan – maar ook de lage meldingsbereidheid, ook het ontbreken van proactief handhavingsbeleid, ook de bewijslast … Mevrouw Goeman heeft het ook allemaal

opgesomd. Ik zou heel erg graag jullie antwoord daarop horen. Dat zijn nog drie punten. U probeert er eentje op te lossen met een, wat mij betreft, slechte constructie, maar die drie andere punten staan daar ook nog, en die staan allemaal in jullie eigen onderzoek. Dat is een onderzoek dat jullie onderbouwen en dat jullie vaak aanhalen. Ik zou dus dolgraag in dit debat ook horen wat jullie antwoord hierop is.

Minister, wat is uw antwoord op die lage meldingsbereidheid? Hoe gaat u die verhogen? Hoe gaat u ervoor zorgen dat er bewijslast komt, hoe gaat u het onderzoek laten doen? Hoe gaat u ervoor zorgen dat al de punten die in het onderzoek aangeraakt en naar voren geschoven worden in de toekomst door dat Mensenrechteninstituut gegarandeerd kunnen worden, zodat de strijd tegen discriminatie voor alle slachtoffers versterkt kan worden en niet verder wordt afgekalfd? *(Applaus bij Groen, Vooruit en de PVDA)*

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Toch enkele dingen, collega Moerenhout: wij verwijten Unia niet dat zij voor bemiddeling kiezen. Ik weet niet waar u dat haalt? Ik weet echt niet waar u dat haalt, want de keuze die hier voorligt is toch in eerste orde bemiddeling? Dat blijft toch de eerste weg die we kiezen. Dat staat uitdrukkelijk in het ontwerp van decreet, omdat we er ook in geloven dat bemiddeling nog altijd de beste manier is om tot een oplossing te komen. Maar wat we wel doen is de tweede stap, de tweede lijn, die nu mijlenver weg ligt voor elk slachtoffer, namelijk de rechter – hoge kost, lange duur –, serieus naar voren halen. Die komt véél dichter bij een slachtoffer. Die geschillenkamer geeft geen adviezen, ze neemt beslissingen. Ze oordeelt quasi-jurisdictioneel. Niet jurisdictioneel, want dat kan ze niet, maar ze velt quasi-jurisdictionele oordelen. Dat is geen adviesje, hè, dat is een openbaar oordeel, in een openbare zitting, dat bedrijf X of Y gediscrimineerd heeft. Openbaar! Ik denk dat u de waarde van zo'n oordeel serieus onderschat. Wij geloven daar heel sterk in en, met alle sympathie, wij hebben de realiteit uit andere landen aan onze kant staan. 80 procent van de oordelen – niet van adviezen – van een geschillenkamer in Nederland wordt gevolgd.

U hebt een terechte bekommernis, die wij ook absoluut delen, dat een slachtoffer voldoening en erkenning moet krijgen, maar dat gebeurt daar. Dat gebeurt in die geschillenkamer.

Uw tweede kritiek gaat over de samenwerkingsovereenkomsten: die kun je natuurlijk pas sluiten als het ontwerp van decreet is goedgekeurd. Ik zou dus zeggen: laat ons snel over het ontwerp van decreet stemmen. Ik ben ervan overtuigd dat men dan heel snel aan de start zal gaan en heel snel werk zal maken van samenwerkingsovereenkomsten, zodat we op 15 maart 2023 een sterk Mensenrechteninstituut in de steigers hebben staan waar slachtoffer terechtkunnen en waar ze voldoening zullen krijgen. *(Applaus bij Open Vld en cd&v)*

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): U hebt wel gehoord dat ik in het begin vier belangrijke vragen naar voren heb geschoven, waaraan dat Mensenrechteninstituut wat ons betreft moet voldoen. Jullie focussen nu op het juridische.

Hoe je het ook draait of keert – en de Raad van State is daarover inderdaad expliciet in zijn advies en zegt dat dit een stap achteruit is ten opzichte van het standstillprincipe –, je gaat de begeleiding niet meer krijgen en de stap naar de rechtbank wordt moeilijker.

Mijn laatste vraag was of je de garantie hebt dat hardleerse overtreders gestraft worden. In de feiten zullen we morgen slechter af zijn dan vandaag. Maar het is

natuurlijk heel handig om te focussen op dat juridische en de aandacht af te leiden van mijn drie andere vragen. Want in alle eerlijkheid: ook de antwoorden daarop overtuigen ons totaal niet. We hebben bijvoorbeeld geen antwoord gekregen op de vraag hoe jullie kijken naar onze kritiek inzake de bewijslast.

Ik ga er graag straks nog op door, minister. Ik kijk ook uit naar uw input en ben benieuwd hoe u ervoor gaat zorgen dat er nog altijd een laagdrempelig punt is waar slachtoffers terechtkunnen.

Mijnheer Van de Wauwer, u vraagt hoe het komt dat we niet blij zijn dat er morgen veel meer belastinggeld gaat naar de strijd tegen discriminatie. Mijn antwoord is: meer middelen voor minder efficiëntie, daar passen wij voor. *(Applaus bij Vooruit en Groen)*

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): De historiek van het ontwerp van decreet werd daarnet al kort geschetst. Het komt erop neer dat de Vlaamse Regering, de meerderheid hier in het Vlaams Parlement, absoluut een eigen Vlaams instituut wil, omdat het dan allemaal beter gaat. Vraag het gerust eens in de ouderenzorg en in de kinderopvang. Dat instituut mag dan natuurlijk niet al te veel tanden hebben, want dan krijgen we te horen we dat racisme relatief is en dat rechters activistisch zijn en zo verder. Minister, dit wordt dan door u en door de andere liberalen met heel veel vuur verdedigd als een vooruitgang, terwijl tegelijkertijd – en dat is toch een moeilijk punt, denk ik, voor jullie – het volledige middenveld dat zich bezighoudt met de strijd tegen discriminatie en voor mensenrechten, op zijn achterste poten staat. En dat kunt u dan alleen maar oplossen door te zeggen dat die helemaal vastgeroest zitten in oude ideeën. U hebt daar nog andere mooie woorden over uitgesproken. Dat is dus de context waarin dit ontwerp decreet gevormd wordt.

Ik wil beginnen met de volgende vraag. Is vandaag alles perfect voor de bestrijding van discriminatie en voor de waarborging van rechten en mensenrechten? Absoluut niet. Ik zal de laatste zijn om dat te zeggen. Absoluut niet. Werkt het systeem vandaag helemaal niet, zoals hier gezegd werd? Dat is ook niet het geval. Dat zou oneer aandoen aan al die mensen en organisaties die er vandaag mee bezig zijn. Is er vandaag te veel versnippering? Weet vandaag niet iedereen waar hij terechtkan? Dat is zeker zo, en dat moet aangepakt worden. Staat er vandaag te weinig een stok achter de deur om discriminatie aan te pakken? Absoluut, daar ben ik vast van overtuigd. Maar in plaats van verder te werken op wat er is, op de ervaring die is opgebouwd, op het engagement van mensen die daarmee bezig zijn, beslissen jullie om alles aan de kant te schuiven en iets nieuws te maken dat op een aantal punten fundamenteel verschilt. En het moet jullie dan ook niet verbazen , beste collega's, dat we net over die punten hier het debat voeren. Over wat hetzelfde blijft, is er weinig debat. Dat lijkt me redelijk logisch.

Driehonderd kantoren: dat klinkt heel goed. We hebben het er hier al over gehad. Alleen staat dat niet in dit ontwerp van decreet. Misschien moet u het er toch nog even bij zetten in een amendementje. Dat is dan misschien een extra reden om te overtuigen.

Eén loket: dat vinden we absoluut een keigoed idee. Maar daar hebben wij toch geen nieuw instituut voor nodig? Het Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de Rechten van de Mens (FIRM) heeft daar een mooi woord voor meegenomen naar de commissie: we gaan nu naar een 'asymmetrische interfederalisering'. 'Only in Belgium!' Met die 'asymmetrische interfederalisering' willen ze zeggen dat er nu een lappendeken komt van verschillende mensenrechtenorganisaties, dat verschillend is in de verschillende regio's. Er zijn niet

alleen verschillende organisaties maar, afhankelijk van het niveau, is het ook een ander soort organisatie, een andere plaats van de organisatie in de institutionele lasagne die België is, die dat in handen neemt. U kunt daar fan van zijn, mijnheer Van de Wauwer, misschien wilde u daarom tussenkomen. Maar heel elegant is het niet. Laat me het daarbij houden.

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

Kris Van Dijck (N-VA): Mijnheer D'Haese, ik ben eigenlijk zeer verheugd met uw opmerking. Want ik stel vast dat in andere federale staten in de westerse wereld zowel de deelstaten als de centrale staat een mensenrechteninstituut hebben. Eigenlijk is België een uitzondering doordat het dat niet heeft. De woordvoerster van het FIRM, van het federale instituut, heeft haar hand uitgestoken en heeft gezegd: goed, wij zijn bevoegd voor de federale materies. En u weet, mijnheer D'Haese, dat in dit land de bevoegdheden opgedeeld zijn: een federale instelling voor de federale bevoegdheden en een Vlaamse voor de Vlaamse bevoegdheden.

Ik nodig de Brusselse, de Waalse en de andere uit om met ons samen te spannen, om voor eenieder in dit land toegang te geven tot het bewaken van de mensenrechten. Wij geven dus, denk ik, het goede voorbeeld. Vertel aan uw geloofsgenoten dat ze dezelfde weg bewandelen. *(Opmerkingen van Jos D'Haese)*

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (cd&v): Collega D'Haese, u lacht ermee. 'Only in Belgium!' Maar van alle liberale democratieën in de wereld die federale staten zijn, is het inderdaad 'only in Belgium' dat we op het deelstatelijk niveau geen eigen gelijkekansen- of mensenrechtenorgaan hebben. Het is niet volledig waar: er is één ander land. Het is België en één ander land: Nigeria. Zoek maar eens op wat de mensenrechtensituatie in Nigeria is, en dan zullen we een keer klappen om die vergelijking te maken.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Dat is een heel interessante discussie, op welk niveau je dat het best organiseert, maar daar ging mijn tussenkomst niet over. Het punt is dat we naar asymmetrische interfederalisering gaan, dus een verschillend lappendeken. En wat u zegt, is correct, mijnheer van Dijck en mijnheer Van de Wauwer: in andere federale staten is het anders georganiseerd. Dat is goed uitgelegd in de commissie. En de reden daarvoor is dat het in die andere staten vanuit de deelstaten is gekomen, en daarna gefederaliseerd is. Dat is natuurlijk in België helemaal niet het geval. In België is men vertrokken vanuit het federale, en is men het nu stukje per stukje aan het opsplitsen. Dat heeft te maken met historiek van staten. Ik wil u daar wel eens een uitleg over geven. *(Opmerkingen van Kris Van Dijck)*

Maar België is niet ontstaan, zoals u weet, mijnheer Van Dijck, uit verschillende deelstaten die zijn samengevoegd. België is een unitaire staat die daarna is opgedeeld in een federale staat. Dat is de historiek. Op zich is dat een interessant debat. Ik vind dat niet zo geweldig fundamenteel, om heel eerlijk te zijn. Waar het mij over gaat, is dat je vandaag perfect een eenheidsloket kunt invoeren, en dat ik niet inzie hoe een asymmetrische interfederalisering de zaken overzichtelijker maakt.

Maar dat was eigenlijk nog niet een van mijn drie punten, beste collega's. Mijn laatste punt in mijn inleiding is dat ik het heel aandoenlijk vind, en op zich positief, om hier een aantal verdedigers te horen van antidiscriminatie, en van het aanpakken van discriminatie in deze samenleving, die tegelijkertijd de

grootste tegenstanders zijn om maatregelen in te voeren, zoals daar bijvoorbeeld zijn: praktijktesten met bindende gevolgen, of met sancties daaraan gekoppeld. Dat spreekt elkaar een beetje tegen.

Dat is gelinkt aan iets dat ik nog wou zeggen. Heeft Unia discriminatie de wereld uit geholpen? Neen, natuurlijk niet. Zou Unia dat met de beste mogelijkheden kunnen doen? Neen, absoluut niet, nooit. Zal het VMRI dat kunnen doen? Zeker en vast niet. En ik denk, minister, dat we het daarover eens zijn. Discriminatie de wereld uit helpen is hun rol niet. Wel om slachtoffers van discriminatie verder te helpen. Discriminatie de wereld uit helpen, beste collega's, dat is onze job. Dat is de job van het parlement, en van de regering. En daarover blijft deze regering, wat mij betreft, serieus in gebreke. Maar ik merk dat er een enorm voluntarisme is om daar na de goedkeuring van dit ontwerp van decreet werk van te maken. Dus misschien moeten we dat dan ook eens bespreken.

Ik kom tot drie elementen die ik nog wou aanhalen, ten eerste over het middenveld. Er is al veel over gezegd. De adviezen die gegeven zijn, zijn allemaal negatief, en hoewel ze anderhalf jaar oud zijn, zijn diezelfde organisaties vandaag nog altijd even kritisch. Ze hebben nog een persbericht gestuurd op het moment dat het besproken werd in de commissie. Jullie waren daar niet blij mee, dat begrijp ik. Maar diezelfde organisaties – Algemeen Christelijk Vakverbond (ACV), Ella … – heel dat middenveld is vandaag even kritisch als toen, omdat die fundamentele punten ongewijzigd zijn.

Wil dat zeggen dat er niets veranderd is aan het ontwerp van decreet? Uiteraard niet, daar is van alles aan veranderd. Maar op de fundamentele punten is er heel weinig verschil, en dus zijn die nog altijd heel erg ongerust over de impact van dit decreet. We hebben een aantal middenveldorganisaties gehoord in de commissie. Ik denk dat iedereen kan getuigen dat dat interessant was. Ik blijf het heel bizar vinden dat we uitgerekend die middenveldorganisaties, die zullen moeten samenwerken met het VMRI, niet gehoord hebben over het VMRI.

En verder hebben we geen onafhankelijke academici gehoord. Ik heb hier gehoord dat ik academici verdacht zou hebben gemaakt. Dat is helemaal niet waar. Ik lees gewoon voor uit het verslag van de hoorzittingen, gewoon letterlijk: "Stefan Sottiaux zegt dat de drie professoren vandaag niet spreken als vertegenwoordigers van hun universiteiten, maar als adviseurs van de Vlaamse Regering, betrokken bij de voorbereiding van het ontwerp van decreet." Dat is het enige wat ik heb gezegd. *(Opmerkingen van Tom Ongena)*

Neenee, u kunt het verslag van de commissie er ook op nalezen. Dat is het enige wat ik heb gezegd. *(Opmerkingen van Tom Ongena)*

U kunt het nalezen, want het geheugen is blijkbaar niet zo gemakkelijk. We hebben hier vandaag ook al problemen gehad met namen. Maar, mijnheer Ongena, het enige wat ik wil zeggen is: dat zijn mensen die absoluut een academische expertise hebben. Ik heb dat op geen enkel moment in twijfel getrokken. Maar we hebben geen academici gehoord die niet betrokken zijn bij de opmaak van het decreet. En dat is mijn definitie van onafhankelijkheid.

Het is toch een redelijk liberaal principe, mijnheer Ongena, dat wanneer je academici hoort, je naar verschillende stemmen luistert, en niet alleen naar de stemmen die duidelijk achter dit project staan. Dat is hun goed recht, en ze hebben daar heel wat redenen voor, maar zoals u weet, is er in de wetenschap over zeer weinig thema's consensus, zo ook over dit. En daar hebben we jammer genoeg maar één kant van gehoord. Dat is alles wat ik daarmee heb willen zeggen.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Collega D'Haese, ik stel vast dat u blijft volharden. Ik denk dat dat professoren zijn die inzake mensenrechten door de jaren heen een enorme expertise opgebouwd hebben. U maakt ze nog altijd verdacht. U zegt dat het raadgevers zijn en dat wat ze zijn komen zeggen in de hoorzitting, allemaal gekleurd is, alsof die mensen hun academische geloofwaardigheid op het spel zouden zetten voor een decreet als dit. Dat geloof ik nooit.

Collega D'Haese, ik heb zelf ook een weliswaar kort academisch verleden. Ik ken zelfs een van die proffen, en hij heeft ondertussen al meer dingen geschreven dan deze ene hoorzitting. U moet misschien zijn hele cv eens lezen. Maar ik ben er rotsvast van overtuigd dat die mensen dat gezegd hebben vanuit een oprechte bekommernis over het falen van het huidige systeem en vanuit de overtuiging dat het nieuwe systeem een verbetering zal zijn voor slachtoffers van discriminatie.

Jos D'Haese (PVDA): Mijnheer Ongena, ik doe daar niets van af. Ik doe niets af van die mensen hun bekommernis, noch van hun expertise. Het enige dat ik zeg, is dat zij één visie binnen de wetenschap op deze problematiek vertegenwoordigen, en dat is geen probleem, maar dat we de andere niet gehoord hebben. Als we morgen het milieubeleid willen vormgeven en we horen daar wetenschappers over, zult u evenveel meningen horen als er wetenschappers aan tafel zitten, en dat is in dit geval ook zo. En dat is het enige dat ik daarmee heb gezegd.

Minister, er is een taskforce opgericht waarin het middenveld mee inspraak zou krijgen. Voor mij is het niet duidelijk of die taskforce bestaat, of ze samengekomen is, wie erin zit, wat ze doen, wat de resultaten daarvan zijn. Misschien kunt u ons daar straks nog iets over zeggen.

Ten tweede, het fundamentele verschil tussen Unia, waar we uit stappen, en het VMRI dat we oprichten, of dat jullie oprichten, is uiteraard dat optreden in rechte. Daarover hadden die onderzoekers een bezorgdheid die 100 procent terecht is. Ik heb er daarnet een aantal zaken van aangehaald. Maar in feite kwam hun betoog erop neer dat justitie vandaag niet werkt voor slachtoffers van discriminatie. Hun betoog kwam erop neer dat het te duur was, dat het te lang duurt, dat er te weinig sancties zijn en dat de drempel erg hoog is.

Dat is een interessante vaststelling, waar ik het grotendeels mee eens ben. Maar dan is de vraag hoe je dat aanpakt en hoe je daarop reageert. En de oplossing die hier wordt voorgesteld – en dat is een interessante piste om over na te denken –, is om een parallel circuit te organiseren, terwijl exact dezelfde partijen die dit hier voorleggen, ook aan justitie zouden kunnen werken, en ervoor zouden kunnen zorgen dat die stok achter de deur daar groter is, dat die termijnen verkort worden, dat de drempel naar beneden gaat, en dat we stoppen met onnozelheden als 21 procent btw op advocatenkosten, wat ingevoerd is door de vorige regering, om maar iets te zeggen. Dat is dus een beetje bizar.

Hoewel ik die redenering interessant vind, volg ik ze niet. Ik vind het een slecht idee om als justitie niet werkt, een parallel circuit op te starten. Ik denk dat die geschillenkamer die dan in de plaats moet komen, op zich een interessant gegeven is. Ik denk dat die haar verdienste kan hebben en ik denk dat die Nederlandse ervaring interessant is. De vraag is of we dat als alternatief moeten gebruiken voor het in rechte optreden. Waarom mag het VMRI dat niet? Waarom wordt dat zo achteruitgeschoven? Ik snap dat beide niet kunnen in één instituut. Maar waarom kiest men voor het ene en niet voor het andere?

En dan valt het mij toch ook wel op dat er nu heel veel kritiek wordt gegeven op Unia omdat het te weinig naar de rechtbank trok. Maar een paar jaar geleden was het exact het omgekeerde. Dan klonk het dat Unia veel te veel naar de rechtbank trok en veel te activistisch was. Weten jullie dat nog? Het activistische

Unia, dat kon niet meer. Ze trokken zogezegd voor het kleinste naar de rechtbank in plaats van te overleggen.

Maar er gebeurt heel veel bemiddeling bij Unia. Je moet niet doen alsof naar het gerecht gaan het enige is dat ze doen bij Unia. Het is niet zo dat die rechtszaken de enige output zijn. Dat is natuurlijk helemaal niet zo. In 2020 waren er 467 gevallen waarbij Unia een rechtszaak vermeden heeft door onderhandeling, verzoening of door individueel advies. Dat heb ik nooit gehoord in pleidooien van de meerderheid. De rechtbank is effectief het laatste redmiddel.

Qua slaagpercentages en cijfers wordt toch een en ander door elkaar gehaald. Uit het jaarverslag van Unia van 2020 blijkt dat tussen 2009 en 2020 van de 175 gerechtelijke dossiers in België 80 procent gewonnen is. En als u daarnet zei dat 50 procent maar wint in de rechtbank, gaat het over individuele slachtoffers die winnen. Er is net een onderzoek gepubliceerd waaruit blijkt dat wanneer een gelijkekansenorganisatie slachtoffers bijstaat, ze twee derde kans hebben om te winnen; wanneer de slachtoffers dat alleen doen, is dat één derde. Dat is de realiteit. Dat is nog niet gepubliceerd. Maar die 80 procent, mijnheer Somers, van Unia is wel gepubliceerd. Dat is heel concreet. 80 procent van de rechtszaken wordt door Unia gewonnen. Dat is veel hoger dan die ratio van 50 procent van elk individueel slachtoffer. *(Opmerkingen van minister Bart Somers)*

Dus, ik zou eigenlijk verwachten van al diegenen die zeggen dat het slaagpercentage te laag is en dat de slachtoffers niet genoeg worden geholpen in de rechtbank, dat dat de grootste verdedigers zouden zijn van het optreden in rechte en dat zij de grootste tegenstanders zijn om die mogelijkheid af te nemen om ondersteund te worden. Dat begrijp ik niet.

Er wordt gezegd dat het ontbreekt aan sancties. Maar die sancties vallen nu helemaal weg. Er is de geschillenkamer die oordelen zal vellen. Dat is zeer interessant. Een heel aantal van die oordelen worden gevolgd. Dat is nog veel interessanter. Maar een stok achter de deur is er niet meer. Sancties zijn er niet meer. En een rechtbank legt niet alleen een euro schadevergoeding op, maar verplicht natuurlijk ook om een aantal zaken te doen. Dat wordt hier heel gemakkelijk vergeten.

Het is interessant om naar andere systemen te kijken – daar ben ik het mee eens – maar de vergelijking met Nederland loopt volledig mank. Er is een totaal ander systeem in Nederland met lokale antidiscriminatiebureaus, en dan een College voor de Mensenrechten. Je kunt niet zeggen 'we voeren dat hier in en dan gaan we dezelfde resultaten hebben'. Dat is absurd. Dat wil niet zeggen dat je er geen inspiratie vandaan kunt halen, maar de vergelijking is niet correct.

En als het gaat over de grondwet en het stelselprincipe: laat ons eerlijk zijn, beste collega's. Minister Somers, u hebt in de commissie over de specifieke vraag gezegd – ik haal het gewoon uit het verslag –: "over dat stelsel was de Raad van State heel duidelijk, namelijk dat er geen probleem is". Dat zou heel mooi zijn, mocht het niet fout zijn. De Raad van State schrijft – ik lees gewoon voor: "Het is zeker niet vanzelfsprekend dat het in rechte optreden door een mensenrechteninstelling in een zaak waarin een persoon een melding of klacht heeft, ingediend bij de instelling, beschouwd kan worden als juridische bijstand in de zin van de vermelde grondwetsbepalingen." U kunt zeggen dat er geen probleem is. Alleen staat twee zinnen verder: "Het valt echter ook niet uit te sluiten dat het Grondwettelijk Hof tot een dergelijke conclusie zou komen. Indien dat het geval zou zijn, moet rekening worden gehouden met een standstillverplichting die in dat geval geldt."

Dus als ik mag samenvatten: neen, de Raad van State zegt niet dat de standstill sowieso doorkruist wordt, maar de Raad van State zegt ook niet dat er geen

probleem is. De Raad van State zegt dat wanneer het Grondwettelijk Hof hier uitspraak over moet doen, de uitkomst niet zeker is. Het kan zeggen dat het geen schending van de standstill is, maar het kan ook zeggen dat het dat wel is. Ik hoop toch dat we het debat daarover in het vervolg op een eerlijke manier kunnen voeren.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Over eerlijkheid gesproken, ik word altijd wat zenuwachtig als mensen van uw partij anderen beginnen te citeren en dat heel onvolledig doen. Dat roept bij mij bepaalde beelden op die ik niet graag heb. Het gaat over onvolledig citeren.

Ik heb eerst en vooral gewezen naar die zin. En ten tweede heb ik dan verwezen naar de uitspraak van drie deskundige mensen die door u worden herleid tot een soort van mensen die uit de hand eten van een minister en daardoor heel hun academische carrière overboord gooien om de minister naar de mond te praten. Daar komt het eigenlijk op neer. U zegt 'het zijn uw raadgevers', bijgevolg zijn die mensen niet meer objectief en vergeten die heel de wetenschappelijke en academische context waarbinnen zij al jaren werken en een internationale reputatie van degelijkheid hebben uitgebouwd.

Wat hebben die mensen gezegd over de Raad van State? Zij hebben gezegd – door alle drie beaamd – dat ze ongelooflijk enthousiast waren over de uitspraak van de Raad van State, omdat het voor hen duidelijk was dat het standstillprincipe niet werd doorbroken. Dat is inderdaad de taal die de Raad van State hanteert. Als ze zulke zaken op die manier formuleren, is dat eigenlijk een bevestiging dat de standstill niet wordt doorbroken.

Ik ga zelfs nog verder: we hebben ook de persoon van het FIRM gehoord. Ik citeer die ook: "De bescherming van de mensenrechten inzake Vlaamse deelstaatmateries gaat er in elk geval op vooruit." Dat is hoe dan ook positief.

En ten slotte – en dat is natuurlijk de kern van de zaak, maar ik zal er straks nog op terugkomen – treedt Unia vandaag de dag nooit op tenzij vanuit een collectief belang. Zij ondersteunt nooit in een dossier een benadeelde, een vermeend slachtoffer vanuit zijn eigen belang. Er is op dat punt geen enkel verschil met de situatie van het VMRI. Hoe kan er een doorbreken zijn van het standstillprincipe? Dat is onmogelijk. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, u haalt twee zaken door elkaar. Er is wat die experten hebben gezegd. Ik ga niet herhalen wat ik daarnet allemaal daarover heb gezegd. Ik heb alleen gezegd dat zij zelf hun uiteenzetting zijn begonnen met te zeggen dat zij sprekers-adviseurs waren. Dat is het enige wat ik heb gezegd. Verder zegt u dat het honderd procent zeker is dat er geen probleem rond standstill is. Ik kan dat citaat van de Raad van State opnieuw voorlezen. Dat is gewoon niet het geval. Dat is gewoon niet de waarheid. We weten niet wat het Grondwettelijk Hof zal zeggen. Dat weet je natuurlijk nooit, maar de Raad van State zegt dat het in beide richtingen kan, dat het een dubbeltje op zijn kant is. Ik hoop – ik herhaal die oproep – dat u dat debat op een eerlijke manier voert. Minister, mijn citaat was niet selectief. U zei dat de Raad van State heel duidelijk zei dat er ter zake geen probleem rijst, en dat zegt de Raad van State niet.

Ten slotte heb ik ook vragen over de praktische haalbaarheid. We spreken in dezen over een bijzonder complexe operatie. Het ontwerp van decreet wordt straks waarschijnlijk goedgekeurd. Dan moet er een heel nieuw mensenrechteninstituut worden opgericht, met raden van bestuur, kantoren, lokalen, websites,

telefoonlijnen, medewerkers, het binnenhalen van expertise en zo verder, en dat moet allemaal gebeuren tegen 1 maart. Minister, denk u werkelijk dat dat realistisch is? Op welke manier gaat u dat organiseren om al die aanwervingen en die structuur tegen 1 maart operationeel te krijgen, zodat we geen gat krijgen in de bescherming van mensenrechten? Mocht dat niet lukken, dan komt er geen uitstap uit Unia. Dat weet u. Ik denk dat dat een achteruitgang voor de bescherming van mensenrechten in Vlaanderen zou tegenhouden, met het ontwerp van decreet inzake het VMRI zoals dat nu voorligt. *(Applaus van Lise Vandecasteele en An Moerenhout)*

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

Kris Van Dijck (N-VA): Minister, collega's, vooreerst wil ik collega Sminate verontschuldigen, die dit dossier namens onze fractie opvolgt en nu met de commissie Wonen in Schotland zit. Ze had me beloofd om dit aandachtig te volgen, dus ik zou zeggen: de groeten in Schotland.

De voorzitter: Heel aandachtig, want hoeveel pagina's hebt u bij?

Kris Van Dijck (N-VA): Voorzitter, ik heb nog een paar bewijsstukken mee, indien nodig. Ik ga u niet ongerust maken.

Collega's, ik heb in de toon van een aantal sprekers toch ook een aanzienlijke vingerwijzing gehoord, omfloerst en soms wat minder omfloerst, naar mijn fractie als het over dit dossier gaat. Ik wil vooreerst getuigen dat ik vanuit mijn politieke en ideologische overtuiging als Vlaams-nationalist met plezier dit ontwerp van decreet tot oprichting van een Vlaams Mensenrechteninstituut behandeld zie, want mijn ideologie, het Vlaams-nationalisme, is ontstaan als een emancipatorische ontvoogdingsstrijd voor de rechten, álle rechten, van Vlamingen, van gewone mensen, van alle Vlamingen, van alle gewone mensen.

We hebben over dit belangrijke dossier lang en grondig van gedachten gewisseld. Collega's, het begon al bij het debat over het regeerakkoord drie jaar geleden, waarin de uitstap uit Unia en de oprichting van dit instituut naar voren werden gebracht. Dat zult u zich nog herinneren. Er zijn ontelbare vragen gesteld in de commissie Binnenlands Bestuur nog voor het ontwerp van decreet werd ingediend, en toen het eenmaal werd ingediend, hebben wij ons oor te luisteren gelegd bij velen in binnen- en buitenland. Ik wil – en nu zet ik even de pet van commissievoorzitter op – in het bijzonder alle commissieleden, maar ook medewerkers van fracties, kabinetten, het parlement, noem maar op, echt wel bedanken voor de manier waarop we hier hebben kunnen samenwerken. In debat, met meningen die met elkaar in strijd waren, maar ik meen dat we dit steeds op een constructieve manier hebben kunnen doen.

Collega's, vaak stel ik vast dat sommigen over doemscenario's spreken wanneer het gaat over mensenrechten. Laat me uitspreken. Vooreerst stel ik vast dat Vlaanderen, maar ook dit land, België, het niet slecht doen als we naar internationale rankings gaan kijken, die nu eenmaal over staten gaan.

Ik denk aan rechten van mensen in de regenbooggemeenschap, ik denk aan gelijke rechten tussen mannen en vrouwen, het recht op individuele zelfontplooiing, het recht op vrije meningsuiting. En er kan, er zal en er wordt hier en daar soms over gediscussieerd, maar we moeten ook niet doen alsof het hier een drama is. Want Vlaanderen, collega's, is ook een open en tolerante samenleving waar dialoog en respect centraal staan. En deze dialoog voltrekt zich niet in een vacuüm, maar wel in onze samenleving, in onze omgangsvormen en tot slot in de normen en waarden die de basis vormen voor ons samenlevingsmodel.

Dat wil niet zeggen dat alles peis en vree is. We zijn niet gearriveerd waar we willen zijn. In Vlaanderen zijn er vandaag, ondanks de vele wettelijke en decretale bepalingen, toch nog overtredingen. Het is een feit dat er wordt gediscrimineerd en dat betreuren we ten zeerste.

Er is in dit parlement al wel eens over gediscussieerd of dat al dan niet structureel is. Structurele discriminatie, collega's, bestaat erin dat die ook wettelijk is verankerd. *(Opmerkingen)*

Dat is een heel ruime. Maar er bestaan structurele discriminaties. Het schiet me maar te binnen: een apartheidsregime is ook gebaseerd op een wettelijke basis, en dat veroordeel ik ten volle.

Collega's, voor ons zit er hier wel degelijk veel verbetering in. Als N-VA-fractie zijn we er rotsvast van overtuigd dat dit ontwerp van decreet een verbetering is ten opzichte van de huidige manier van werken. We willen van dit Vlaams Mensenrechteninstituut een instelling maken en we doen er niet smalend over, zoals iemand daarstraks deed, dat we hier voor een A-status gaan.

Ik was zeer verheugd dat de directeur van het Federaal Instituut voor de Rechten van de Mens daarin in ons een bondgenoot zag. Ik heb het daarnet al geantwoord aan de heer D'Haese: wij zijn nagenoeg het enige West-Europese land dat niet die A-status heeft. En die A-status is voor mij geen fetisj, zoals hier wordt gezegd. Maar die geeft ons wel een legitimiteit, die geeft ons erkenning, en zo kunnen we ook meespreken op internationaal niveau.

Ik roep diegenen die mijn politieke overtuiging soms catalogeren als een kerktorengegeven op om uit de schaduw van die kerktoren te treden en samen met anderen dat A-statuut na te streven.

Met dit ontwerp van decreet stellen we een simpel basisprincipe meer dan ooit centraal: het principe van de bemiddeling. En daar geloof ik echt enorm in. Het nieuwe Vlaams Mensenrechteninstituut moet in navolging van – en er zijn voorbeelden – activiteiten van de genderkamer een baken zijn dat zoveel als mogelijk de vermeende dader en het vermeende slachtoffer rond de tafel tracht te krijgen en zodoende tot een gedragen oplossing tracht te komen. Want daar ben ik rotsvast van overtuigd: niet het conflictmodel zal tot een betere samenleving leiden, maar wel het overleg en het samen inzien van. We zien bij de dagelijkse praktijk van de genderkamer en de ombudsman dat die manier van werken eigenlijk het in de praktijk brengen van mensenrechten is en op die manier ook echt op het terrein een verschil kan maken.

Daarstraks is er al uitvoerig gesproken over de manier van werken en vragen die worden gesteld. Want naast die bemiddeling, collega's, denk ik dat er een tweede belangrijke vernieuwing is. Het zat ook in het punt van collega D'Haese. Ik heb u niet onderbroken. Maar ik denk dat dit juist het grote verschil is met onder andere Unia: de discussie of de geschillenkamer zelf in rechte moet treden. In de memorie van toelichting wordt er geschreven dat zij dat zouden kunnen door het feit dat dit een instituut is. Maar met evenveel woorden wordt er in de memorie van toelichting geschreven dat we afraden om dat te doen. En waarom?

Voor mij is het fundamenteel dat het Vlaams Mensenrechteninstituut een autonome, onafhankelijke en neutrale instantie blijft, die uitspraken doet. Ik vind het heel belangrijk dat het geen partij speelt maar autonome uitspraken doet. Ik hecht daar heel veel belang aan want ik ben ervan overtuigd dat een dergelijke instelling het vertrouwen kan krijgen van velen in onze samenleving.

En ja, dit systeem komt niet zomaar uit de lucht vallen. Wij moeten in Vlaanderen niet de pretentie hebben dat wij het warm water hebben uitgevonden. We

zijn in Denemarken geweest. Het laatste bezoek was aan Nederland. Voorzitter, onze delegatie was zeer ruim. Wij hebben daar heel wat van opgestoken. Ik ben ervan overtuigd dat wij met het oog op de praktische uitvoering en initiatieven heel wat suggesties gekregen hebben.

Ik ben in de loop van het debat een aantal keren tussengekomen. Ik wil nog een finale oproep doen. Minister, men vraagt u of u al samenwerkingsverbanden en akkoorden hebt. Een instelling die nog niet operationeel is, die nog moet starten, kan moeilijk samenwerkingsakkoorden maken. Ik heb wel gehoord, en gelezen in briefwisseling, dat alle actoren op het terrein partner willen zijn. Nu zet ik opnieuw even de pet op van commissievoorzitter en ik doe een oproep aan u allen. Wie dit ontwerp van decreet goed leest, weet dat hier een grote rol ligt voor u, voor ons. Minister, ik roep u op om ervoor te zorgen dat dit ontwerp van decreet zo snel mogelijk, als het straks wordt goedgekeurd, van start kan gaan. Vervolgens zullen wij het zijn die de raad van bestuur van het Vlaams Mensenrechteninstituut zullen samenstellen en van start zullen laten gaan. Ik roep al diegenen op die hier komen pleiten – en ik geloof van allemaal dat het vanuit een goede inborst is – om voor de Vlaamse mensenrechten te strijden, om straks ook de handschoen op te nemen: hebt u twijfels of wantrouwen, dan is het, als het ontwerp van decreet straks wordt goedgekeurd, aan ons om het in de praktijk te brengen. Want sommigen van jullie vragen of het gaat lukken. Wel, het zal verdorie van ons afhangen of het zal lukken! Ik nodig jullie allemaal uit om die belangrijke stap te zetten en om te laten zien dat dit Vlaams Parlement de daad bij het woord kan voegen en kan zorgen voor een stevig Vlaams mensenrechtenbeleid. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: De heer Dewinter heeft het woord.

Filip Dewinter (Vlaams Belang): Collega's, wat we zelf doen, doen we beter. Althans, dat beweren we. In Vlaanderen verdwijnt Unia en wordt het Vlaams Mensenrechteninstituut opgericht. Even herinneren aan wat een prominente fractie, de N-VA, in het verleden allemaal over Unia heeft gezegd. Laat me de kabinetschef van de minister-president citeren – kunnen we in dit debat een eminenter iemand aanhalen? In een vrije tribune in De Morgen van 23 februari 2017 zegt hij: "Unia is een politieke organisatie die onder het mom van een mensenrechtendiscours een ideologische agenda wil doordrukken. Naast het verheffen van allerlei banale en afgeleide 'rechtjes' – tussen aanhalingstekens – is de politieke instrumentalisering van de mensenrechten de grootste bedreiging van onze democratie en van onze rechtsstaat." Dat zijn de woorden van de kabinetschef van de minister-president.

Minister, dit mensenrechteninstituut – dat weet u – is natuurlijk een politiek compromis. In feite wilde de N-VA, net zoals wij, af van Unia en vooral van het politieke discours dat onder het mom van mensenrechten en gelijke kansen door Unia werd gevoerd. Maar er moest iets in de plaats komen, en dus hebt u, als neoliberaal, uw mensenrechteninstituut erdoor geduwd. Onder toezicht van het Vlaams Parlement dan nog. Wij gaan in de toekomst met 5 miljoen euro, of 4,5 miljoen euro, een mensenrechteninstituut oprichten terwijl Unia ons in het verleden – dat was dan het enige voordeel van Unia – maar 170.000 euro kostte.

Collega's, officieel heet het dat Vlaanderen verplicht is om zo'n mensenrechteninstituut in het leven te roepen. Die zogenaamde verplichting – en daar is hier vandaag nog niet over gepraat – wordt afgeleid uit de fameuze beginselen van Parijs. Dat klinkt indrukwekkend en gewichtig, maar in feite gaat het om een tekst opgesteld in 1991 door nationale instellingen die zich bezighielden met de bevordering en de bescherming van de rechten van de mens naar aanleiding van hun eerste internationale bijeenkomst in Parijs. Het is een tekst die achteraf weliswaar door de Verenigde Naties werd overgenomen. Wie die nationale en

internationale wetgeving bestudeert, komt tot de conclusie dat er in feite geen enkele internationale of andere wettelijke verplichting of bindende wetgeving is die ons tot de oprichting van zo'n mensenrechteninstituut verplicht.

Het Vlaams Mensenrechteninstituut is in de praktijk een verlengstuk van de kosmopolitische rechtsorde die parlementen en staten wil onderwerpen aan een bovenstatelijke internationale 'rule of law', zoals de heer Pohlmann dat terecht schreef in 2017. Die instellingen hebben grotendeels, zoals dat gebeurd is bij die beginselen van Parijs, zichzelf opgericht en creëren een eigen alternatieve rechtspraak, de zogenaamde soft law waar zoveel over te doen was naar aanleiding van het fameuze Marrakeshpact. Soft law is niet gebaseerd op wetten en decreten, gestemd in soevereine parlementen zoals dit, maar op morele principes en beginselen die meestal uitblinken in vaagheid en onduidelijkheid en dus – en daar schuilt het gevaar – aanleiding geven tot bijzonder ruime en meestal partijpolitiek geïnspireerde interpretaties. Die fameuze beginselen van Parijs zijn daar een typisch voorbeeld van. Mijn stelling wordt trouwens onderschreven door de Raad van State die in het advies op dit ontwerp van decreet op pagina 185 stelt: "De beginselen van Parijs hebben geen bindende juridische waarde en kunnen worden ingedeeld bij wat de soft law wordt genoemd inzake mensenrechten. België – en bij uitbreiding Vlaanderen – is dus geenszins verplicht de aanbevelingen in de tekst te volgen." I rest my case.

We zouden het mensenrechteninstituut ook nodig hebben om bij de Europese Unie een zogenaamde A-status te bekomen. Dat lijkt opnieuw iets gewichtig en belangrijk, maar dat is het niet. Wat levert zo'n A-status op? Het levert het lidmaatschap en het spreekrecht op in het International Coordinating Committee of National Institutions for the Promotion and Protection of Human Rights (ICC NIPPHR). Dat is een buitenkans voor 5 miljoen euro, nietwaar minister? Daarvoor kunnen we het niet laten. Dat is het duurste lidmaatschap dat we in Vlaanderen betalen. We zijn lid voor 5 miljoen euro van het ICC NIPPHR. Proficiat, minister. Gefeliciteerd. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

Zoals ik al zei, de mensenrechtenorganisatie, de mensenrechtenlobby, de mensenrechtenindustrie organiseert zichzelf, creëert haar eigen instellingen, regels en wetgeving. Opvallend is in ieder geval dat voor de samenstelling van die raad van bestuur van het Vlaams Mensenrechteninstituut alle vormen van diversiteit gerespecteerd worden, behalve de politieke diversiteit. Bij Unia waren er vertegenwoordigers van de politieke partijen op basis van de democratische samenstelling van het parlement. Dat is bij het Vlaams Mensenrechteninstituut uiteraard afgeschaft. Artikel 30 van het ontwerp van decreet stelt dat er niet zal worden gewerkt met voordrachten door de fracties van het parlement in functie van hun getalsterkte, maar wel met een open kandidaatstelling. Na 35 jaar parlement weet ik wat dat betekent. Dat betekent iedereen erin, behalve het Vlaams Belang. Dat is de interpretatie van een open kandidaatstelling. Er zal dus maximaal worden gestreefd naar een sociale, etnische, religieuze en geografische diversiteit, lees ik in artikel 30, van de raad van bestuur. In mensentaal samengevat: er moet een West-Vlaming en een Limburger in, een dokter en een dokwerker, een moslim en een katholiek, en een Marokkaan en een Afrikaan, maar er mag geen Vlaams Belanger in. Dat is uiteindelijk artikel 30 toegepast in de praktijk.

Minister, de mensenrechten worden blijkbaar door het Mensenrechteninstituut niet toegepast. Want wat zegt een van de mensenrechten? Een van de mensenrechten zegt dat in een democratie de vertegenwoordiging van alle democratische krachten moet worden gerespecteerd. Dat gebeurt blijkbaar overal, maar niet in het Mensenrechteninstituut. Misschien kan de geschillencommissie als eerste klacht die van ons behandelen: waarom de mensenrechten niet worden toegepast bij de samenstelling van de raad van bestuur van het Mensenrechteninstituut.

Minister, tijdens de commissiebesprekingen stelde u uitdrukkelijk dat rechters en rechtbanken – en dat is een zeer gevaarlijke stelling – de discriminatiewetgeving niet of onvoldoende toepassen. Ik heb dat hier vaak horen herhalen. Daar zijn verschillende redenen voor: te veel werk, geen interesse, ze kennen het niet, het is geen prioriteit, ze hebben onvoldoende kennis. En wat is dus het alternatief? Een aparte, adviserende rechtbank, namelijk de geschillencommissie. Dat is een gevaarlijke uitspraak.

Ondertussen hebben we in dit land al verschillende alternatieve rechtbanken: de Genderkamer, het federaal mensenrechteninstituut, het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, de Privacycommissie, en niet te vergeten Unia, dat uiteindelijk blijft bestaan voor federale aangelegenheden. En nu is er ook het Vlaams Mensenrechteninstituut (VMRI). Ik spreek mij niet uit over de nuttigheid en de wenselijkheid van al die instellingen, maar ik stel vast dat zij in de plaats treden – en dat is essentieel – van rechtbanken, en een vorm van soft law creëren die steeds meer gebaseerd is op eigen jurisprudentie.

Collega's, het Vlaams Mensenrechteninstituut zal zich uiteraard niet beperken tot hun in het ontwerp van decreet beschreven taak: het beschermen en bevorderen van de mensenrechten, en het bevorderen en ondersteunen van gelijke behandeling van personen. Via het VMRI wil de mensenrechtenlobby, of moet ik zeggen de mensenrechtenloge – waar u dan ongetwijfeld de grootmeester van bent, minister – actief ingrijpen in de bestaande decreetwetgeving, deze overrulen en boven de democratische rechtsorde een aantal universele, globalistische, multiculturele en mondialistische principes en beginselen opdringen.

Deze gevaarlijke evolutie zorgt ervoor dat we van een democratie naar een juristocratie evolueren. We vertrouwen niet meer op de waarden en normen eigen aan onze cultuur en beschaving. De mensenrechten, en vooral de activistische interpretatie ervan door politiek geëngageerde rechters allerhande, zorgt ervoor dat moraal vervangen wordt door recht, dat rechtvaardigheid vervangen wordt door wettelijkheid. De relaties tussen mensen worden in toenemende mate bepaald door allerlei zogenaamde rechten. We hebben migrantenrechten, we hebben transgenderrechten, we hebben minderheidsrechten, we hebben homorechten, we hebben kinderrechten, we hebben vrouwenrechten. Zijn al die rechten slecht of fout? Dat hebt u mij niet horen zeggen, absoluut niet. Meestal zijn die rechten zo algemeen en vaag dat je er onmogelijk tegen kunt zijn. Het is vooral de interpretatie die rechtbanken, en vooral alternatieve rechtbanken – die naast de gerechtelijke macht worden opgericht, zoals die geschillencommissie – eraan geven. En alles hangt natuurlijk af van de samenstelling van die alternatieve rechtbanken zoals de geschillencommissie. Die zal dan weer opgericht worden door de raad van bestuur, waarvan we weten hoe ze in elkaar zal zitten. Het spektakel dat opgevoerd wordt is doorzichtig, maar niettemin toch wel intrigerend.

Hoe meer rechten, hoe belangrijker en hoe machtiger de rechtspraak en de rechters worden. De vraag die zich stelt is of het laatste woord uit de mond van een rechter komt. Of komt het laatste woord uit de mond van de stembus, en dus uit de mond van de democratische beslissingen die genomen worden door dit parlement?

De mensenrechten zijn goedbedoeld, maar worden permanent misbruikt om een politieke agenda door te drukken, zoals de kabinetschef van de minister-president – die ik geciteerd heb bij mijn inleiding – terecht heeft gesteld. Ik verwijs bijvoorbeeld naar artikel 3 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM), waarin gesteld wordt dat "niemand mag worden onderworpen aan folteringen of aan onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen." Artikel 3 van dat EVRM zorgt er via allerlei uitspraken, van onder

andere het Hof van Straatsburg, voor dat uitgeprocedeerde vluchtelingen en illegalen niet meer gerepatrieerd kunnen worden naar landen waar bijvoorbeeld de doodstraf bestaat, of naar landen waar homoseksuelen worden gediscrimineerd.

Nu, in de praktijk betekent dit dat iedere asielzoeker of illegaal plotseling bij aankomst in dit land, geadviseerd door de mensenrechtenadvocaat van dienst, zijn homoseksuele aard ontdekt en niet meer kan worden uitgezet naar pakweg Pakistan, Iran, Nigeria, Irak, Soedan, Egypte en nog een tiental andere landen.

Minister, ik raad u toch het boek aan van uw eigen partijgenoot, de eerste vluchtelingencommissaris Marc Bossuyt 'Judicial activism in Strasbourg' waar hij het heeft over het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en over juridisch activisme van dat soort van rechtbanken en het gevaar daarvan. Ik wil toch van de gelegenheid gebruikmaken om de man die vandaag afwezig is, maar gezaghebbend is wat mijn kritiek op de mensenrechten betreft, met name Bart De Wever citeren: "Het internationaal recht is een keurslijf dat ons belet om de dingen te doen die ik" – en een meerderheid van de bevolking – "logisch vind." Hij voegde eraan toe: "Rechtsregels zijn geen morele maximes, ze zijn de vertaling van een sociale consensus op een moment in de tijd en in een welbepaalde ruimte. Als die consensus wijzigt, moet het recht zich hieraan aanpassen. De consensus moet zich niet aanpassen aan de wet. De wet moet zich aanpassen aan de consensus." En dat klopt, mijnheer Schiltz. Maar klopt het ook voor mensenrechten? Dat is natuurlijk de vraag. Ik zal proberen daar een antwoord op te geven.

Collega's, voor regeringen is het vaak onmogelijk geworden om bijvoorbeeld een doeltreffend immigratiebeleid te voeren dat de wil van het volk vertolkt. De mensenrechten zijn inderdaad de beste handlangers van de progressieve en neoliberale partijen geworden. De mensenrechten zijn een soort van nieuwe tien geboden. Die primeren op de wil van het volk. Ik raad u het lezen van het boek Reset van Mark Elchardus aan. De socialisten zullen zich Mark Elchardus ongetwijfeld nog herinneren. Hij heeft het in het boek over de kolonisering van de samenleving door de mensenrechten. Hij zegt dat we ondertussen geconfronteerd worden met het duizendjarige rijk van de mensenrechten. Hij stelt dat mensenrechten, ik citeer: "handlanger zijn van het neoliberalisme. Zowel bij de mensenrechten als bij het neoliberalisme staan de rechten boven politiek, boven het project dat een gemeenschap zichzelf geeft." Hij pleit ervoor "om te evolueren van een liberale naar een communautaire democratie, waarbij de rechtspraak ondergeschikt wordt aan de soevereine wil van het volk en niet omgekeerd."

Minister, inderdaad, mensenrechten primeren op verkiezingen. Mensenrechten primeren ondertussen op wetten en decreten. Mensenrechten primeren op de democratie. Mensenrechten primeren op de volkssoevereiniteit. Maar het probleem is dat die mensenrechten zo vaag en algemeen zijn dat iedereen er een beroep op kan doen voor de meest uiteenlopende zaken. Terwijl in Molenbeek een beroep gedaan wordt op de mensenrechten om de hoofddoek en zelfs de boerka te kunnen dragen, wordt in Teheran op dezelfde mensenrechten een beroep gedaan om het dragen ervan te verbieden. Waar staan we dan met die mensenrechten?

Minister, hebben de mensenrechten de armoede in de wereld, de vluchtelingenstromen, de oorlog of de vrouwendiscriminatie kunnen verminderen of stoppen? Ik citeer opnieuw Mark Elchardus uit zijn boek Reset: "Mensenrechten en mensenrechtenactivisme blijken enkel effectief in landen die de mensenrechten in grote mate respecteren. Het mensenrechtenactivisme blijkt vooral doeltreffend in het scheppen van vijandigheid ten opzichte van de politie, het bemoeilijken van

de strijd tegen illegale immigratie en asielmisbruik en het opwerpen van problemen bij de bestrijding van bijvoorbeeld een pandemie. Daarin blijken ze oneindig veel doeltreffender dan in het bestrijden van folteren en armoede in de wereld. Verder wordt energie besteed aan het werven van subsidies." Dat is allemaal heel erg bekend en herkenbaar. Verder zegt hij: "Er wordt energie besteed aan het werven van subsidies voor banen in de sector van het mensenrechtenactivisme" – de fameuze 5 miljoen euro die wij ervoor over hebben. "Om dat te bevorderen deinst Amnesty International er niet voor terug landen waar de mensenrechten in zeer grote mate gerespecteerd worden" – wat collega Van Dijck ook terecht bijgetreden heeft – "toch te berispen omdat ze bijvoorbeeld nog steeds geen instituut voor de mensenrechten opgericht hebben en vooral gesubsidieerd."

Minister, in de commissie hebt u uw neoliberale visie op de mensenrechten meegegeven. Dat is, in tegenstelling tot wat mijn gerespecteerde collega Van Dijck heeft gezegd, geen Vlaams-nationale visie. Mensenrechten zijn volgens u, en volgens de neoliberalen, een individueel recht dat wereldwijd geldt. U interpreteert de mensenrechten als een soort van nieuwe godsdienst, die niet en nooit onderworpen zijn aan nationale wetgevingen of democratische beslissingen van parlementen.

Trouwens, rechten zoals het recht op voorzieningen van kinderopvang, het recht om je ouders te kennen en door hen te worden verzorgd, het recht op goede gezondheid, het recht op rust en ontspanning, het recht om te genieten van wetenschappelijke vooruitgang zijn rechten, dames en heren, die opgesteld zijn in functie van een doorsnee westerling, een Europeaan of een Amerikaan die leeft in een parlementaire democratie, zeg maar in een welvaartstaat. Maar ik vraag me soms af aan welk loket een inwoner van pakweg Malawi, Burundi of Tsjaad terechtkan om zijn mensenrechten tot deelname aan het culturele leven op te eisen.

Uw visie op de mensenrechten wordt gekenmerkt door een bijzonder grote missioneringsdrang, een vorm van liberaal neokolonialisme ook. Minister, Eli Wiesel, Nobelprijswinnaar voor de Vrede, omschreef de mensenrechten ooit als een wereldwijde seculiere religie. Een beetje zoals diversiteit, multiculturaliteit, lgbtq+, antiracisme, enzovoort enzovoort. Een nieuwe godsdienst, gesteund op het individualisme, universeel geldend, alsof er geen culturele, politieke of religieuze verschillen zijn. Wat dat betreft, minister, wil ik in dezen toch ook verwijzen naar de verklaring van Caïro. U kent de verklaring van Caïro? Dat is een alternatieve mensenrechtenverklaring, die ondertekend is door 45 landen, door alle moslimlanden. Deze islamitische verklaring van de rechten van de mens neemt niet uw universele mensenrechten, maar wel de sharia en de koran, de goddelijke wetten van Mohammed en de profeet en Allah als uitgangspunt. Ze voorziet dus in dié mensenrechten, niet in godsdienstvrijheid en bij uitbreiding ook niet in vrije meningsuiting, en al zeker niet in godsdienstvrijheid. De Caïroverklaring maakt het mogelijk geloofsafval in het strafrecht op te nemen, een theocratische interpretatie van de mensenrechten die geldt voor bijna 2 miljard mensen op deze planeet, en die geldt voor de 770.000 moslims die we tellen in dit land, in België.

Mensenrechten, minister, zijn helaas niet universeel. Ze zijn cultureel en ook religieus bepaald. We kunnen dat misschien betreuren, maar het is helaas wel de realiteit.

Collega Ongena, u zei tijdens een vorige discussie die we over dit onderwerp hadden dat het VMRI, en ik citeer: "een dikke slang" zal zijn "met grote tanden en veel gif". Dat is een citaat dat u vandaag niet meer hebt herhaald, maar u

hebt dat letterlijk gezegd – het staat genoteerd in het Woordelijk Verslag – dat het VMRI een dikke slang zal zijn met grote tanden en veel gif. Einde citaat.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Mijnheer Dewinter, ik ben blij dat u mij citeert, in een hele exposé … *(Opmerkingen van Filip Dewinter)*

U kent mij blijkbaar heel veel capaciteiten toe, waarvoor dank, collega Dewinter.

Maar, in alle ernst, uw verhaal zegt dat mensenrechten en fundamentele rechten en vrijheden eigenlijk ondergeschikt zouden moeten worden gemaakt aan een toevallige meerderheid in het parlement. Dat is eigenlijk wat u zegt, en wat u ook in de commissie zegt. De dag dat onze fundamentele rechten en vrijheden ondergeschikt worden gemaakt aan wat een toevallige meerderheid in het parlement is, dat is de dag van het faillissement van onze fundamentele rechten en vrijheden. Dat is de dag dat het met de democratie gedaan is. Dat is dag, mijnheer Dewinter, waarop uw goede vriend Assad, bij wie u op de koffie bent geweest, u waarschijnlijk applaus zal geven, want dat is natuurlijk zijn visie op mensenrechten: 'c'est moi', ik ben het, die bepaalt wat mensenrechten zijn.

Gelukkig, mijnheer Dewinter, gaan wij in dat verhaal niet mee, en hebben we na de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog die fundamentele rechten en vrijheden in internationale verdragen verankerd. Dat heeft ervoor gezorgd dat onze democratie vandaag is wat ze is, en dat we in een van de meest welvarende landen van de wereld leven. Dat is een erfenis, mijnheer Dewinter, die ik graag zal blijven verdedigen. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: De heer Dewinter heeft het woord.

Filip Dewinter (Vlaams Belang): *… (onverstaanbaar) …* fascisme en meer van dat soort dingen, het criminaliseren van iedereen die intelligente, inhoudelijke commentaren geeft. Niet ik zeg dat, maar Elie Wiesel, professor Mark Elchardus en zoveel anderen, de heer Pohlmann, de kabinetschef van de minister-president … Ik kan er tientallen citeren. Dat wordt dan gemakkelijkheidshalve onder de mat geveegd met een verwijzing naar de Tweede Wereldoorlog. Compromitteer uw tegenstander met fascisme, neonazisme, Assad, Adolf Hitler en nog een paar anderen en we zijn ervan af. We moeten niet meer interpreteren. Heb ik gezegd dat ik tegen de mensenrechten ben? Absoluut niet. U moet me trouwens eens zeggen welke mensenrechten, natuurlijk. Het EVRM? De Universele Verklaring? Weet u feitelijk wel hoeveel mensenrechten er staan in het EVRM? Zegt u het mij eens. Ik zal het u vertellen, want u weet het niet eens. Er staan dertig artikelen in het EVRM en die onderschrijven wij als politieke partij allemaal. Maar hoeveel mensenrechten zijn er feitelijk in alle verklaringen die door de Verenigde Naties ondertussen ondertekend zijn? Weet u het? U hebt geen flauw idee. Het zijn er ondertussen driehonderd! En ze zijn zo vaag en zo onduidelijk als maar kan zijn. En ik ben niet tegen die rechten, want die zijn zo vaag dat je daar niet tegen kunt zijn. Ik waarschuw voor de juristocratie. Ik waarschuw voor instituten als deze, die een eigen soft law creëren naast de rechtspraak. Ik onderschrijf veel meer dan u die democratie, want ik vind dat de democratie hier haar rechten moet opeisen. En u geeft die rechten als volksvertegenwoordiger uit handen aan instituten die in uw plaats beleid zullen voeren, die in uw plaats uiteindelijk soft law zullen creëren waaraan wij op het einde van de rit ondergeschikt gemaakt zullen worden. Dat is uw neoliberale agenda: om de wil van het volk niet te moeten respecteren, om de democratie niet te moeten respecteren, geeft u uw macht als parlement af aan geschillencommissies, aan alternatieve rechtbanken, aan Unia's, aan mensenrechteninstituten, terwijl dit in feite – laat me dat toch zeggen, voorzitter – niet veel meer is dan het geven van een brevet van onbekwaamheid aan onszelf. Want wij richten als parlement instituten op die in onze

plaats de dingen moeten doen die voor ons blijkbaar niet belangrijk genoeg zijn, waar wij als parlement geen tijd voor hebben. Ze moeten de dingen doen die wij uiteindelijk niet prioritair vinden. Daar richten wij blijkbaar instituten voor op, terwijl wij dit als parlement zelf zouden moeten doen. Als u vindt dat de wetten niet goed genoeg zijn, als u vindt dat de decreten niet streng genoeg zijn, als u vindt dat ze niet goed genoeg worden toegepast door de rechtbanken, treed dan op als volksvertegenwoordiger! Dat is onze taak, niet om altijd opnieuw maar via instituten die verantwoordelijkheid van ons af te schuiven, waarna wij geen enkele bevoegdheid meer hebben en die instituten natuurlijk in onze plaats een eigen jurisprudentie creëren, een eigen soft law creëren. En daar waarschuw ik voor.

Mijnheer Ongena, maak er dus geen karikatuur van en probeer toch eens beslagen op het ijs te komen. Als u een intelligent discours wilt voeren, indien u de moeite wilt doen om over mensenrechten te praten, lees ze dan eerst, weet waarover het gaat en weet welke de kritieken zijn van toch wel gezaghebbende professoren en intellectuelen die uiteindelijk al jaren waarschuwen voor die juristocratie en ons op onze verantwoordelijkheid ter zake wijzen. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

Minister, u verwijst graag naar het buitenland. Ik heb u herhaaldelijk horen vertellen dat Nederland het grote voorbeeld is dat we moeten volgen. In Nederland is er een College voor de Rechten van de Mens – we zijn er zelfs naartoe gereisd met de commissie – en dat is wat we hier ook moeten hebben. Wanneer Geert Wilders in Nederland tijdens een verkiezingstoespraak de slogan 'minder, minder, minder Marokkanen' lanceert – en u kunt daarvan vinden wat u wilt, dat doet niet ter zake – dan is het natuurlijk het College voor de Rechten van de Mens – of wat had u gedacht? – dat aangifteformulieren in heel Nederland verspreidt via die fameuze lokale bureaus die u zo graag wilt met Open Vld. In iedere stad en dorp van Nederland is er de mogelijkheid om via die kantoren die aangifte te doen. Het is dus dat College voor de Rechten van de Mens dat de aangifteformulieren in heel Nederland verspreidt om Geert Wilders aan te klagen. Het College voor de Rechten van de Mens in Nederland kapittelde Wilders en veroordeelde zijn uitspraken als "pure discriminatie, haatdragend, bedreigend voor de Nederlandse samenleving". Het College voor de Rechten van de Mens eiste zelfs dat de Nederlandse Regering uitdrukkelijk afstand zou nemen van de uitspraken van Wilders.

Het College voor de Rechten van de Mens in Nederland, het grote voorbeeld voor vele partijen hier in dit halfrond. Heeft het College voor de Rechten van de Mens zich ooit gekeerd tegen een andere partij in Nederland? Uiteraard niet. Heeft het College voor de Rechten van de Mens ooit een ander politicus in Nederland gekapitteld, aangifteformulieren uitgedeeld? Neen, absoluut niet. Alleen Wilders werd geviseerd. En dat duidt aan welke richting ook dit Mensenrechteninstituut zal uitgaan.

U begrijpt, minister, collega's, na alle avonturen met het fameuze Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding (CGKR) van pater Johan Leman, een jezuïet die doet waar jezuïeten goed in zijn, namelijk: de inquisitie voeren tegen de religieuze tegenstanders, en politieke tegenstanders in dit geval, en iedereen die niet hun mening genegen is en toegedaan is, op de brandstapel van de politieke correctheid plaatsen, hebben wij enige ervaring opgedaan. Daar hebben wij als partij tien jaar tegen mogen procederen, of zij tegen ons, met als gevolg dat onze partij werd verboden, en wij een andere nieuwe partij – het Vlaams Belang – hebben moeten oprichten.

En daarna kwam Unia, van hetzelfde laken een broek, een kritiek die trouwens onderschreven wordt door de N-VA, en die terecht is. Na de ervaringen met alle

deze clubs, na de ervaringen ook in het buitenland, onder andere ook de ervaring die ik geschetst heb bij het Nederlandse College voor de Rechten van de Mens, zult u begrijpen dat wij bijzonder kritisch en terughoudend zijn ten aanzien van een Vlaams Mensenrechteninstituut.

Of het Mensenrechteninstituut een remedie is, zoals de N-VA beweert, die beter zal zijn dan de kwaal, zal nog moeten blijken. U hebt ons in ieder geval, minister, collega's, niet overtuigd. Wij zullen met enthousiasme tegen dit ontwerp van decreet stemmen. Wij zullen vooral niet toelaten dat de democratie door dit soort van instituten wordt uitgehold, dat wij als parlement opzijgezet worden door de soft law die, onder andere door de geschillencommissie, tot stand zal komen, door de mensenrechten, en vooral – want dat is het belangrijkste – door de interpretatie die eraan gegeven zal worden door dit soort van alternatieve rechtbank, die buiten de rechtsorde staat, die niet gecontroleerd wordt door het parlement, op geen enkel moment. We zullen niet toelaten dat die op een bepaald moment gaan bepalen wat wij moeten denken. Wij zijn vrije burgers. We leven in een soevereine staat. En dat betekent dat wij ook zelf moeten kunnen beslissen, via de kanalen die daar uiteindelijk door de burger ter beschikking gesteld worden, en dat is de democratie, dat is dit parlement. Er is er geen ander. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Mevrouw Partyka heeft het woord.

Katrien Partyka (cd&v): Collega's, de oprichting van het Vlaams Mensenrechteninstituut is een belangrijk feit. Het zet de antidiscriminatie en de mensenrechten in het hart van de democratie, waar ze thuishoren. Het is ook een belangrijk decreet, en we hebben ook in de traditie van de commissie Binnenland – waarvoor dank aan onze voorzitter en onze minister – alle tijd en ruimte gekregen om erover te discussiëren, hoorzittingen te organiseren en bezoeken af te leggen. Het zou misschien veel vragen die de collega's hier hebben, opgelost hebben, moesten ze ook deelgenomen hebben aan die debatten en discussies in de commissie Binnenland. Ik kan het u ten zeerste aanraden.

Ik wil gewoon even stilstaan bij vier uitgangspunten van het ontwerp van decreet. Een eerste uitgangspunt – het zal misschien direct ook een paar vragen beantwoorden – is dat het een legitieme en valabele keuze is van deelstaat Vlaanderen om ervoor te kiezen om zijn bevoegdheden zelf uit te oefenen. Tot nu toe hebben we die bevoegdheid gedelegeerd aan Unia, we nemen ze nu zelf op. Dat is absoluut geen negatieve keuze, maar een positieve keuze, voor meer bescherming, voor meer bevoegdheden op het vlak van antidiscriminatie.

Een tweede uitgangspunt is het brede mandaat dat het Mensenrechteninstituut zal krijgen. Het zal samenwerken met andere bevoegdheidsniveaus, maar het zal er vooral voor zorgen dat de burger op een meer laagdrempelige, meer efficiënte manier klacht zal kunnen neerleggen en gehoord worden. Het zal uiteraard ook samenwerken met andere bevoegdheidsniveaus. Het Federaal Instituut voor de Rechten van de Mens (FIRM) heeft dat ook al expliciet bevestigd, net zoals Unia expliciet beklemtoond heeft dat ze ernaar uitkijken om samen te werken met het Vlaamse instituut.

Ook in Brussel is, op het vlak van Vlaamse bevoegdheden, expliciet in het ontwerp van decreet aandacht voor het beschermen tegen discriminatie. In ieder geval is de teneur meer bescherming tegen versnippering, meer bescherming, meer kansen voor burgers om geholpen te worden. In de discussie van daarstraks over het meldpunt voor slachtoffers van grensoverschrijdend gedrag wil ik toch misschien ook een lans breken om dat ook snel in te passen in dit verhaal.

Een derde belangrijk punt, een derde uitgangspunt, is inderdaad een stuk niet kiezen voor enkel een juridische weg. Het is niet uit de lucht gegrepen want het

blijkt uit wetenschappelijk onderzoek, uit voorbeelden uit het buitenland, dat conflicten ook kunnen worden opgelost via bemiddeling en niet alleen via juridische weg. Conflicten worden zelden opgelost via een juridische weg. En als betrokken partijen erin slagen om dat in onderleg overleg te doen, is dat een valabele keuze om deze weg te bewandelen naast de juridische. Trouwens, de juristen kiezen daar zelf voor. Denken we maar aan bestuurlijke handhaving, denken we maar aan echtscheidingsrecht, denken we maar aan slachtofferbemiddeling, waar steeds blijkt dat bemiddeling even valabel en even belangrijk is als de juridische weg en minstens zoveel bijbrengt aan een samenleving als een symbolische rechtszaak. Waarmee ik niet wil gezegd hebben dat dat niet kan. Die weg blijft ook altijd bestaan.

Als bemiddeling geen oplossing biedt, is het de geschillenkamer. Als dat ook geen soelaas biedt, blijft er nog altijd de juridische weg. Het instituut benoemen als een tandeloze, halfblinde tijger getuigt, eerlijk gezegd, van bijzonder weinig respect. En dat is net ook wat in de hoorzittingen is gebleken. Een groot deel van het gezag dat het instituut al dan niet zal kunnen opbouwen, zal afhankelijk zijn van hoe politici ermee omgaan. Laat me zeggen dat dit alvast geen goed begin is. Ik ga ervan uit dat dat in het vuur van de politieke discussie moet kunnen, maar dat we daarna dat hoofdstuk afsluiten en stoppen met zelf denigrerend te spreken over een instituut dat misschien voor duizenden van onze burgers een oplossing kan bieden, dat aan duizenden van onze burgers minstens een oor zal bieden voor de discriminatie waar ze dagdagelijks mee te maken hebben. En het is niet omdat het kleine discriminatoire feiten zijn die nooit een rechtbank zullen zien dat ze niet even valabel zijn om gehoord te worden. Spreken in die termen over zo'n instituut vind ik echt getuigen van veel te weinig respect.

Het vierde en laatste uitgangspunt is dat de bevoegdheden van het Vlaams Mensenrechteninstituut wel degelijk belangrijk zijn. En ook het instituut is, in onze ogen, wel degelijk gewapend. Het heeft niet alleen als taak de beoordeling van klachten maar ook de bewustwording via educatieve projecten. Ik denk dat heel de samenleving, en ook de overheid, erbij gebaat is dat die taak bestaat en ter harte wordt genomen.

Maar daarnaast zijn er ook de hardere bevoegdheden. Er is voldoende slagkracht om niet alleen klachten te onderzoeken maar ook alle nodige documentatie, informatie te verzamelen met dwingende termijnen, met plaatsbezoeken en vaststellingen. We hebben in Nederland trouwens ook gezien en gehoord dat dat wel degelijk een manier is die werkt en die in de samenleving meer zoden aan de dijk kan zetten en misschien meer effect zal hebben dan juridische veldslagen waarbij iedereen op het einde verliezer is.

Tot slot: we hebben een strikte deadline. Half maart moet het VMRI operationeel zijn. De overgang van Unia naar VMRI moet vlot en sluitend verlopen. Er mag geen lacune ontstaan. Dat betekent dat het snel moet gaan. Een maand na de goedkeuring hier moet er een oproep tot kandidaatstelling voor de leden van de raad van bestuur gebeuren. Nadien volgt de aanduiding van de leden, uiterlijk drie maanden later. Ik hoef u dus niet te vertellen dat er geen tijd verloren mag gaan.

Ik wil graag afsluiten met te zeggen dat het respecteren van mensenrechten en het antidiscriminatoire optreden essentieel en elementair zijn. We nemen het vaak voor evident aan, maar dat is het helemaal niet, en het is bijzonder belangrijk in een democratie om daar veel aandacht en middelen aan te besteden. We zouden het ontwerp van decreet met onze fractie niet goedkeuren als we er niet van overtuigd zouden zijn dat we op deze manier slachtoffers van discriminatie beter kunnen horen. We zouden het niet goedkeuren mochten we er niet van overtuigd zijn dat we op deze manier discriminatie efficiënt zouden kunnen

aanpakken. Nog efficiënter, nog beter dan voorheen. We hebben er dan ook alle vertrouwen in, minister, en zullen het goedkeuren. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Collega's, hier staat voor u een gelukkige minister, omdat wij vandaag beslissen om in het Vlaams Mensenrechteninstituut te stappen. Daar is een lang traject aan voorafgegaan in het Vlaams Parlement, waar we onder elkaar, maar ook met deskundigen en met mensen van het middenveld, hebben gediscussieerd en gepraat. Dat is heel belangrijk, omdat mensenrechten uiteindelijk heel fundamenteel zijn in onze samenleving.

De vraag is: hoe garanderen we die mensenrechten? Hoe zorgen we ervoor dat iemand die met een handicap door het leven gaat, wanneer hij gediscrimineerd wordt, ergens terechtkan en zijn recht kan krijgen? Hoe zorgen we ervoor dat een vrouw die vanwege haar gender ongelijke kansen krijgt of geïntimideerd wordt, haar gelijk of haar gram kan halen? Hoe zorgen we ervoor dat een oudere werknemer die ontslagen wordt vanwege zijn leeftijd, toch opnieuw ergens terechtkan om zijn kansen en zijn gelijke behandeling af te dwingen? Mensenrechten zijn een fundamentele uitdaging.

Er zijn verschillende manieren, mijnheer Dewinter, om dat recht te garanderen. Daar zijn verschillende visies over. We hebben de Angelsaksische visie. Dat is niet de visie van onze cultuur, van onze traditie. De Angelsaksische visie is eigenlijk wat u een 'juristocratie' noemt, waarbij alles voor rechtbanken wordt aangevochten en waar men er heel snel voor kiest om de gerechtelijke weg te volgen, met advocaten, dure procedures, grote schadeclaims. Wij hebben een andere traditie. Wij hebben een meer continentale traditie, een traditie die enorm inzet op wat mevrouw Partyka terecht heeft gezegd: bemiddeling, arbitrage, werken met nulpunten, ombudspersonen. Het is een Noord-Europese traditie die naar ons is gekomen. Het gaat over gegevensbescherming, over de rechtsleer die in ons systeem een bijzondere rol speelt. Kortom, al die dingen die men soms gemakkelijk 'soft' noemt, maar die ervoor zorgen dat de rechten, gelijke kansen afgedwongen worden binnen een breder kader. En de top van die piramide is de rechterlijke macht, die uiteindelijk in de rechtbank een oordeel kan vellen.

Wel, een van de systemen om mensen hun rechten te garanderen is een mensenrechteninstituut. Als ik sommige collega's, vooral ter linkerzijde, heb gehoord – ik moet toegeven dat de heer D'Haese daarin de meest genuanceerde was –, dan lijkt het alsof we in een zeer ideale situatie zaten waar we nu afbreuk aan doen. Objectief genomen doen we het in ons land op het gebied van mensenrechten niet zo slecht. Maar er is absoluut beterschap denkbaar. En als we de situatie van vandaag objectief bekijken, dan nodigt die ons ook uit om het beter te doen. Ik zie dat 71 procent van alle rechtszaken die bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg aanhangig worden gemaakt, tot een veroordeling leiden, en dat we daarmee de 11de zijn op 47. Dat is weliswaar niet slecht. Maar alle Noord-Europese landen doen het beter dan wij; dan is het misschien wel een indicatie dat we nog een aantal stappen verder kunnen zetten.

Ik stel vast dat we vandaag geen A-status hebben en dat er nogal wat landen in Europa zijn die die A-status wel hebben. Dat is een lang letterwoord, maar het zijn vooral een aantal belangrijke principes over een onafhankelijk orgaan, een transparant orgaan, dat beantwoordt aan een aantal criteria van goed bestuur. We hebben vandaag geen A-status.

We hebben de getuigenis in de commissie gehoord. Iemand die gediscrimineerd wordt, de rolstoelgebruiker die in conflict ligt met de NMBS omdat hij niet op het perron geraakt, begon met zijn procedure in 2015 en zal een uitspraak kunnen verwachten in 2025. Mijnheer Van Dijck, die man moest tien jaar wachten. Dat is

vandaag de situatie. Als u vandaag de dag uw rechten wilt afdwingen, duurt het tien jaar.

Er is vandaag vaak gezegd dat we het moeilijk maken, dat het complex is, een zeer divers landschap. Vandaag hebben we echter een kinderrechtencommissaris, een Genderkamer, een Federaal Instituut voor de Rechten van de Mens, een Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen en Unia. Dat is de situatie vandaag, en als je vraagt welke samenwerkingsakkoorden er zijn tussen die instellingen, dan blijft het heel stil. Aan de mensen die vandaag zeggen dat we het moeilijk maken, dat het complex is, dat er geen afspraken zijn: kijk naar de realiteit van vandaag. Er zijn evenveel instellingen en daar zijn geen afspraken rond. Wat zeggen de professoren die hun academische carrière wijden aan deze problematiek, gelukkig echter? Ze zeggen dat dat natuurlijk niet ideaal is, maar dat die instellingen dat in de praktijk oplossen. Die verwijzen vanzelfsprekend mensen door naar de juiste instelling. Die zorgen in de praktijk wel voor oplossingen. De professoren zeggen, en ik citeer ze wat vrij, maar u mag me tegenspreken als het citaat niet beantwoordt aan de geest van wat er werd gezegd: 'In de praktijk lossen veel van die zaken zich op, en we mogen dat dan ook niet overdramatiseren.' Ze zeggen tegelijkertijd wel dat het beter zou zijn indien er goede werkafspraken zouden zijn, maar in de praktijk is dat zo. Ik nodig dus alle mensen die vandaag zeggen dat we er een heel complex landschap van maken, uit om naar het landschap van vandaag te kijken: kinderrechtencommissaris, Genderkamer, Federaal Instituut voor de Rechten van de Mens, Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen en Unia.

Wat we nog vaststellen, is dat er vandaag amper rechtszaken zijn in verband met de Vlaamse bevoegdheden. De heer D'Haese heeft gezegd dat er 175 rechtszaken zijn waarin Unia heeft geageerd. Van die 175 zijn er 7 die betrekking hebben op Vlaamse bevoegdheden. We zijn hier in het Vlaams Parlement. 7 over Vlaamse bevoegdheden. In totaal zijn er 17 rechtszaken geweest over Vlaamse bevoegdheden. In 7 van de 17 rechtszaken is Unia mee in het geding gestapt. Mijnheer Dewinter, voor alle duidelijkheid, dat zijn niet mijn woorden. Wat zeggen de professoren? Wat zegt de rechtsleer? Dat bestaat in ons land, de rechtsleer. Dat zijn mensen die analyses maken van rechtspraak, van wetgeving en ter zake adviezen formuleren om ons rechtssysteem beter te doen functioneren.

Zij zeggen vandaag, en dat zeggen ze voor andere domeinen ook, dat het Openbaar Ministerie en de rechterlijke macht onvoldoende vertrouwd zijn met die wetgeving. Dat geldt ook voor onze onderdelen van onze regelgeving. Regelmatig hoor je dat. Gelukkig wordt er dan soms bijgestuurd, worden er extra opleidingen gegeven en dergelijke meer, maar vandaag is de vaststelling: omdat er zo weinig wordt geprocedeerd, is onze rechtsapparaat niet vertrouwd met onze decreten die de gelijkheid moeten garanderen en die discriminatie moeten tegengaan. Dat is dus de situatie van vandaag. Is dat een ideale situatie? Allesbehalve. Wat doen wij nu met het VMRI dat hier voorligt? Dat is net heel veel van die dingen remediëren, stappen vooruit zetten. Het nieuwe mensenrechteninstituut, in tegenstelling tot Unia, zal bevoegd zijn voor alle mensenrechten. Unia is niet bevoegd voor alle mensenrechten. Dit zal ook de eerste instelling zijn die een decretale verplichting heeft om door te verwijzen. Vandaag de dag is die verplichting er niet bij Unia. *(Opmerkingen van Jos D'Haese)*

Ja, mijnheer D'Haese, maar met een probleem. Met een mogelijk probleem inzake de privacywetgeving. Je moet het in je ontwerp van decreet schrijven om de volle garantie te kunnen bieden. Dat zijn toch de vragen die ik vaak van de oppositie hoor. De oppositie van die kant. Wij hebben in dit ontwerp van decreet ingeschreven dat er een doorverwijzing móet zijn. Dat is verplicht. Met andere woorden, als iemand naar dat Vlaams Mensenrechteninstituut komt voor een problematiek waarvoor het Vlaams Mensenrechteninstituut niet bevoegd is, dan

zal het Vlaams Mensenrechteninstituut die moeten bijstaan en doorverwijzen en helpen om bij de juiste instantie te komen. Vandaag de dag gebeurt dat in de praktijk heel regelmatig tussen al die organisaties die al bestaan, maar vanaf nu is dit door ons ontwerp van decreet de eerste instelling die daartoe wordt verplicht. De andere instellingen hebben dat nog niet.

De instelling zelf zal ook het 'no wrong door'-principe hanteren. Je kúnt daardoor niet fout zijn bij haar.

Wat doen we nog? Mevrouw Partyka en anderen hebben het goed samengevat. Dat instituut zal advies geven. Het enige wat we moeten doen, is de mensen die daar komen, adviseren, bijstaan en informeren.

Het zal ook een meldpunt zijn. De Genderkamer wordt ingekanteld, dus het zal een meldpunt zijn voor intimidatie en seksuele intimidatie, een actueel debat. Je zult daar terechtkunnen. Zij zullen je kunnen helpen en kunnen doorverwijzen naar slachtofferhulp, dat valt onder collega Demir. Ze zullen je kunnen doorverwijzen naar het parket, naar de politie. Ze zullen je misschien naar vertrouwenspersonen kunnen doorverwijzen. Ze zullen je met andere woorden helpen en niet aan je lot overlaten.

De tweede stap is de bemiddeling. En daar is opnieuw een verwarring, die soms kunstmatig wordt gecreëerd. Daarbij zegt men dat Unia hónderden gevallen van bemiddeling heeft gedaan. Gelukkig maar! En dat zal dit Vlaams Mensenrechteninstituut óók doen. Want dat is altijd de beste oplossing. Collega Van Dijck heeft ernaar verwezen. De beste oplossing is wanneer twee partijen zich met elkaar verzoenen en een oplossing vinden. Want daardoor wordt het draagvlak voor gelijke kansen, voor de strijd tegen discriminatie, zo groot mogelijk. Dus daarop zal dat Vlaams Mensenrechteninstituut volop inzetten, net zoals Unia dat vandaag ook heel vaak doet.

Maar waar beginnen de verschillen? Op het moment dat men niet tot een bemiddeling kan komen, wordt vandaag het overgrote deel van de mensen voor wie er geen bemiddeling is, losgelaten. Ze staan er alleen voor en worden niet begeleid. Hier zal het Vlaams Mensenrechteninstituut een grote lacune invullen. Geïnspireerd door Nederland, Denemarken, Letland, Noord-Europese landen die vandaag ook zo'n geschillenkamer hebben. Die geschillenkamer zal met gezag oordelen. De procedure is kosteloos en laagdrempelig. Het Vlaams Mensenrechteninstituut zal mensen die bijvoorbeeld laaggeschoold zijn en moeilijk verwoord krijgen wat er is, helpen met het op papier zetten van hun probleem of hun vraag. In Nederland bestaat zo'n geschillenkamer. Wel, die vellen 180 oordelen per jaar. En in 85 procent van de gevallen wordt dat gevolgd, want zij hebben een sterk gezag. En zo helpen ze inderdaad mee rechtsleer en invulling opbouwen. *(Opmerkingen van Filip Dewinter)*

Daarover gaat het evident. Want dat is een manier waarop het recht in ons continentaal systeem tot stand komt, net zoals professoren daar artikels over schrijven en rechtsleer ontstaat. Dat is de manier waarop rechtspraak en rechtsleer zich ontwikkelen.

Die 180 oordelen binden de partijen uiteindelijk niet, want een partij kan altijd zeggen dat ze niet akkoord is. En dan is de ultieme plaats de rechtbank, de rechterlijke macht. Dát is het grote verschil. Het verschil zit hem niet bij het al dan niet in rechte optreden. Het verschil zit hem erin dat wanneer we een geschillenkamer installeren er per jaar 150 mensen die niet door bemiddeling worden geholpen de kans krijgen om een gezaghebbende uitspraak te krijgen van een gerenommeerd orgaan, het Vlaams Mensenrechteninstituut.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, ik heb een technische vraag. Waar haalt u vandaan dat de overgrote meerderheid niet wordt geholpen? Ik heb hier cijfers over de dossiers van Unia in 2018. Ze gaan aan de slag met de helft van de dossiers die ze binnenkrijgen, de andere helft is ongegrond of heeft onvoldoende elementen. Ik denk dat u het daarover hebt. Van die helft, de 1085 dossiers waarmee ze aan de slag gaan, is er voor 28 procent een buitengerechtelijke oplossing, voor 26 procent advies of aanbeveling, bij 17 procent wordt het contact verbroken, voor 7 procent is er een gerechtelijke oplossing, 5 procent wordt doorverwezen en 5 procent wordt geseponeerd door het parket en dan zijn er nog 12 procent andere. Er is dus niet voor iedereen een oplossing. U hebt gezegd – want ik zal u uiteraard correct citeren – dat het overgrote deel van de mensen waarvoor er geen bemiddeling is, wordt losgelaten. Uit welke cijfers blijkt dat?

Minister Bart Somers: Uit de overgrote meerderheid van de mensen waar bemiddeling niet werkt zijn er tussen 2008 en 2020 zeven naar de rechtbank getrokken, waarbij Unia heeft gezegd mee het collectief belang te willen verdedigen. Zeven. *(Opmerkingen van Jos D'Haese)*

De voorzitter: Hebt u nog een bijkomende vraag?

Jos D'Haese (PVDA): Ja, de minister heeft iets anders gezegd, namelijk dat de overgrote meerderheid van de mensen die niet door bemiddeling wordt geholpen, wordt losgelaten. Maar de overgrote meerderheid van de mensen wórdt geholpen, dus ik begrijp het niet. U doet alsof er een enorme hoeveelheid mensen in de brousse wordt losgelaten. Maar dat is gewoon helemaal niet waar, waarom zegt u dat dan?

De voorzitter: Laat de minister even antwoorden.

Minister Bart Somers: Mijnheer D'Haese, u spreekt zichzelf ongelooflijk tegen. U vindt het eigenlijk een perfect systeem. Slechts zeven gevallen… In totaal zeventien als ik nu Unia niet meeneem als partij. Er zijn op twaalf jaar tijd zeventien processen gevoerd over discriminatie op basis van Vlaamse bevoegdheden. Er is geen enkel ander orgaan dat uitspraken doet. Er wordt bemiddeld. Maar de bemiddelingen die niet opgelost geraken via bemiddeling, daarvan zegt u dat zeventien processen alles hebben afgedekt. Ik zeg dat dat niet waar is. Ik ben ervan overtuigd dat heel veel zaken niet bemiddeld geraken. Omdat partijen niet bereid zijn tot die bemiddeling. Of niet in staat zijn tot bemiddeling. Of van mening verschillen. Dan komt de geschillenkamer, die een uitspraak doet. Die zegt: 'U bent fout, en u hebt gelijk.' Dat is een belangrijke stap vooruit. Dat is net wat onze professoren zeggen. Dat is waarom Nederland en Letland en Denemarken landen zijn die op het vlak van internationale erkenning voor wat betreft mensenrechten hoger scoren dan wij. Omdat ze veel intensiever met de mensenrechten bezig zijn. De laatste stap is de stap voor de rechtbank. Daar is geen verschil.

Ik heb hier de website bij van Unia. Men zegt altijd dat het een schijndiscussie is. Unia verdedigt de mensen voor de rechtbank. Unia treedt in rechte op. Ik lees voor: "Als je dossier echter gerechtelijk wordt behandeld, wat zeer zelden gebeurt en nooit zonder jouw toestemming, kan Unia je niet vertegenwoordigen." 'Je niet vertegenwoordigen'. De website van Unia! "De advocaten- en gerechtskosten zijn dus voor je eigen rekening." Punt!

Wat doet Unia heel af en toe? Unia stapt – en ik kom daar straks nog op terug – heel af en toe, omwille van het collectieve belang, naar de rechtbank. Zeven keer. Twee keer verloren, drie keer gelijk, één keer is het op dit moment nog in beroep en één keer uiteindelijk op basis van bemiddeling beslecht.

De voorzitter: Nu hebt u het wel goed uitgelegd. De heer Dewinter had ook een vraag.

De heer Dewinter heeft het woord.

Filip Dewinter (Vlaams Belang): Minister, in uw hele discours is het enige praktische voorbeeld dat u hebt gegeven een symbolisch feit: een gehandicapte man die klacht neerlegt tegen de NMBS wegens de ontoegankelijkheid van een station. Ja, dan is er nu het Mensenrechteninstituut via de geschillenkamer en dan kunnen we zo en dit en dat. Dit is toch het geven van een brevet van onbekwaamheid aan uzelf en aan uw regering? Vroeger zou er allang misschien sociaal dienstbetoon bij gekomen zijn, of zou je ergens op café een politicus hebben ontmoet. Die zou ervoor hebben gezorgd dat er in dat station een betere toegankelijkheid zou zijn voor de betrokken gehandicapten. Nu moeten we daarvoor naar instituten, geschillenkamers, klachten en procedures, om uiteindelijk dat te kunnen bereiken. Dit is toch tergend? Dat krijg je toch niet verkocht aan een burger?

Die instituten worden een alibi voor ontoereikend en slecht bestuur: 'We zijn er van af. We hebben een instituut. Laat ze maar naar ginder trekken en ondertussen doen wij rustig voort.' Dat kan toch niet de bedoeling zijn? U begrijpt toch dat zo'n redenering niet kan kloppen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Dewinter, u geeft een heel mooi voorbeeld. Wat zegt u? U hebt het over iemand met een handicap. Een rolstoelgebruiker die aan de NMBS zegt: 'Ik geraak hier niet op het perron.' Uw oplossing is: politiek dienstbetoon. U zegt dat je moet langsgaan bij de politicus van dienst, bij de burgemeester, en die zal dat voor u oplossen. Wat is de realiteit van die persoon, van die casus? Die persoon zegt tegen de NMBS: 'U moet ervoor zorgen dat ik een toegankelijk perron heb.' De NMBS zegt: 'Sorry, principieel kunnen we dat niet beloven of garanderen, want als we dat voor u doen, moeten we dat consequent overal doen.' Dat is vanuit het oogpunt van een organisatie een begrijpelijke redenering. 'Als ik dat voor persoon A doe in dit station, moet ik dat overal doen. Wij zien dat niet als een afdwingbaar recht voor u. U kunt dat vragen. Wij hebben begrip voor u, maar wij gaan dat toch niet doen want die investering is te hoog.' Wat moet iemand in een rolstoel op dat moment in het Vlaanderen van de 21e eeuw doen? Moet hij zich daar bij neerleggen of mag hij daarvoor vechten? 'Ik wil dat afgedwongen krijgen! Ik wil daarvoor vechten! Ik wil ervoor zorgen dat de overheid mij als persoon met een beperking dezelfde toegankelijkheid van het openbaar vervoer belooft.' Hij gaat daarvoor procederen.

In het actuele systeem moet die tien jaar wachten voor er een uitspraak is en dan is er waarschijnlijk nog geen beroep aangetekend. In het systeem dat we voorstellen, komt dat voor het Vlaams Mensenrechteninstituut en dat maakt de afweging. De zaak komt voor de geschillenkamer en, mevrouw Goeman, een Vlaams Mensenrechteninstituut dat een gezaghebbende uitspraak doet in zo'n casus … In Nederland wordt 85 procent van de gevallen gevolgd en gehonoreerd. Dat is met andere woorden een garantie, een hefboom, om sneller en efficiënter recht te krijgen. Er komt nog een tweede element bij. Voor een slachtoffer is vaak het belangrijkste dat wanneer het zich gediscrimineerd voelt en zich onrecht voelt aangedaan, dat een instantie hem in het gelijk stelt. Dat is fundamenteel belangrijk voor veel mensen die zich gediscrimineerd voelen. Veel mensen vragen geen grote schadevergoeding of een grote operatie, maar ze vragen wel: geef me publiek gelijk, erken mijn leed en het onrecht dat me is aangedaan. Als je daarop tien jaar moet wachten, is dat schabouwelijk lang. Zo'n mensenrechteninstituut kan je dat geven. Dat is de uitvergrote vorm van bemiddeling,

mevrouw Goeman. Dezelfde bemiddeling gebeurt op kleine schaal. Daar komen twee partijen bij elkaar, ze vinden elkaar terug en voelen zich opnieuw in hun waardigheid gerespecteerd. Als je onrecht wordt aangedaan of je voelt dat je gediscrimineerd wordt, is het heel belangrijk dat men daarover een uitspraak doet, het liefst publiek, en dat je erkend wordt in je achterstelling.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Ik vind dat heel interessant. Laten we het concreet maken. Een persoon met een beperking wil de trein van de NMBS op en vindt geen gehoor bij de NMBS. Hij stapt naar Unia en zegt dat hij wordt gediscrimineerd. Bemiddeling levert niets op. Op een bepaald moment kan die man naar het gerecht stappen en kan Unia hem begeleiden om die stap te nemen. Dat blijft een grote stap. We zijn het eens over een ding: dat duurt inderdaad schandalig lang. Dat is eigenlijk onbegrijpelijk. In die zin geef ik de heer D'Haese gelijk dat er iets moet gebeuren op het niveau van justitie. Dat is heel duidelijk. Maar op het moment dat die man na tien jaar gelijk krijgt, is er een afdwingbaar resultaat. De NMBS moet dan ofwel een schadevergoeding betalen aan die man ofwel moet er een oplossing komen.

Laten we hetzelfde voorbeeld nemen voor een persoon met een beperking die morgen niet op een bus van De Lijn kan. Wat gebeurt er dan? Die man legt klacht neer bij het Vlaams Mensenrechteninstituut en zegt dat hij in zijn rechten wordt beknopt en dat hij wil dat er een oplossing komt. Eerst komt er een bemiddeling met De Lijn. Die man en De Lijn komen er niet uit en vinden geen oplossing. De zaak gaat naar de geschillenkamer en die man kan in het beste geval een advies krijgen dat De Lijn er iets aan moet doen. Et alors? Kunt u me vandaag garanderen dat ten minste elke Vlaamse overheidsdienst de niet-bindende adviezen van dat Vlaams Mensenrechteninstituut onmiddellijk zal uitvoeren, want dat vind ik een heel belangrijke stap in de goede richting. Maar dan wil ik vandaag die garantie van u dat de Vlaamse overheid onmiddellijk bindend gevolg zal geven aan de niet-bindende adviezen van het Vlaams Mensenrechteninstituut als het gaat over alle klachten over haar eigen dienstverlening. *(Applaus bij Vooruit en Groen)*

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Het gaat over hetzelfde thema en dan kan de minister meteen antwoorden.

Minister, erkenning is belangrijk, maar erkenning is een, fundamenteel is de oplossing. Met erkenning geraakt die man nog altijd niet de trein of de bus of eender welk ander publiek transportmiddel op. Uit de evaluatie van die geschillenkamer in Nederland blijkt dat het uitgerekend de overheid is die de adviezen of uitspraken slecht naleeft. Hoe komt dat? Ik heb er het raden naar. Waarschijnlijk heeft dat te maken met wat u daarnet zei. Dat heeft een enorme impact. Het gaat niet om een station wanneer er een uitspraak is, maar om alle stations. Er is inderdaad een heel groot verschil tussen een uitspraak van een geschillenkamer en een gerechtelijke uitspraak. Die tien jaar is absoluut schabouwelijk lang.

Mijn vraag is dan, minister, waarom u niet praat met uw partijgenoot Vincent Van Quickenborne die daar bevoegd voor is. Ik meen dat. De fundamentele discussie is dat justitie niet werkt, dus moeten we een parallel circuit creëren met minder afdwingbaarheid. Waarom praat u niet met de federale minister Vincent Van Quickenborne om te investeren in justitie om die termijnen te verkorten? Op zich kun je zeggen dat er ten minste een uitspraak is, maar wat is het volgende? Wat doe je met arbeidsongevallen waarbij er een betwisting is tussen werkgever en

werknemer? Dat zijn ook heel lange procedures. We hebben net de zaak-Total gehad in Antwerpen. Gaan we dat ook doen via een parallel circuit?

Wat met fraudezaken? Gaan we dat ook zo doen? Wat is het einde? Moeten we de rechtsstaat afschaffen en alles via geschillenkamers doen? Dat kan toch de bedoeling niet zijn? Dat is wat het Vlaams Belang graag zou doen, dus voilà, daar vinden jullie elkaar dan toch al. Maar waar eindigt dit?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Met alle respect, mijnheer D'Haese, maar u hebt net Unia afgeschaft. Want in die redenering moet je alleen maar naar de rechtbank stappen. Dan heb je geen Unia nodig, moet er niet bemiddeld worden, en ga je onmiddellijk naar de rechtbank. Dat is niet mijn stelling.

En mevrouw Goeman, wat is het verschil? In uw geval kan de persoon niet op de bus, die gaat vandaag naar Unia. Unia probeert een bemiddeling, geeft advies en probeert te bemiddelen, maar slaagt daar niet in. Wat dan? Dan zegt men tegen die persoon 'sorry'. *(Opmerkingen van Hannelore Goeman)*

Neen, dat doet Unia niet. Dat doet Unia expliciet niet. Ik wil het nog eens voorlezen: 'We begeleiden niemand in zijn individuele casus.' Zij zeggen 'sorry'. En ik wil dat niet. Ik wil op dat moment een situatie waarbij, zoals in Nederland, Denemarken en Letland – landen die daar allemaal goed mee werken – een instituut op zo'n moment een uitspraak kan doen.

En wat is het gevolg van die uitspraak, mevrouw Goeman? Dat is een parlementaire instelling die we aan het opstellen zijn. Dan ga ik er toch wel van uit, als zo'n rechterlijke uitspraak zegt dat het onaanvaardbaar is, dat die persoon in zijn grondrechten geschonden is, en dat een Vlaamse administratie daar niets tegen doet, dan verwacht ik toch een weerbaar parlement dat dat aangrijpt om daarmee aan de slag te gaan. Dus dat is alleszins een stap vooruit.

Is dat een oplossing voor alles? Ik zal de heer D'Haese citeren. Hij vroeg of Unia alles gaat oplossen. Neen. Gaat dat Vlaams Mensenrechteninstituut alles oplossen? Neen. Maar dit is een wezenlijk stap vooruit om dingen in beweging te krijgen, om rechten in beeld te krijgen, om uitspraken te doen over onrechtvaardigheden, over misbruiken, over het miskennen van grondrechten. Dat is het fundament van deze instelling.

Gaat die instelling ineens alles oplossen? Natuurlijk niet. En moet ons rechterlijk systeem beter werken? Ja. Maar dat zal mijn volgende opdracht zijn. Als ik ooit minister van Justitie word, dan zal ik daar proberen werk van te maken.

Maar ik zit nu hier, ik heb hier een verantwoordelijkheid, en ik vind dat Vlaanderen op vlak van mensenrechten een stap vooruit moet zetten.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Ik herhaal gewoon: het beste waar die persoon in de toekomst op zal kunnen rekenen is inderdaad dat hij een stuk papier krijgt waarop staat dat hij inderdaad gelijk heeft, dat hij gediscrimineerd wordt, en dat De Lijn in overtreding is. Maar zoals ik daarnet ook al zei: mensen willen erkenning, maar aan erkenning alleen heb je niets. Die persoon in een rolstoel, die niet op de bus raakt, wil vooral op die bus raken. Die wil een oplossing. Dus reken er maar op, ministers Somers, dat wij hier in dit parlement, elke keer als er een advies komt waarbij de Vlaamse overheid in gebreke wordt gesteld, u tot het einde der tijden zullen blijven stalken tot die problemen zijn opgelost.

Minister Bart Somers: Het einde der tijden?

Hannelore Goeman (Vooruit): Dat is toch mijn ambitie. Ik wens u daar veel succes mee.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Ik begrijp de bezorgdheid van collega Goeman over de discriminatie van mensen met een beperking. Het is technisch, maar ik geef het maar mee om het debat schoon te houden: alles wat met toegankelijkheid te maken heeft, kan op dit moment niet als rechtstreeks criterium ingeroepen worden volgens de antidiscriminatiewet, maar wel volgens bijvoorbeeld het VN-verdrag. Dat heeft GRIP (Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een Handicap) de commissie ook gezegd. Maar daar is er denk ik geen verschil of dat nu door Unia of door het nieuw Mensenrechteninstituut gedaan wordt.

Waar je wel rechtstreeks discriminatie kunt inroepen, is bijvoorbeeld als je geweigerd wordt op een werkplek omdat je een handicap hebt, en dat de werkgever weigert om redelijke aanpassingen te doen. Maar die toegankelijkheid van een perron of van De Lijn, of alles wat met toegankelijkheid te maken heeft, is nog geen rechtstreeks criterium. Het is misschien ook interessant, als het nieuw Mensenrechteninstituut in voege is, om daar ook aan te werken, zodat die toegankelijkheid rechtstreeks inroepbaar kan zijn als criterium voor antidiscriminatie.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik wil graag mevrouw Goeman aanmoedigen. Wanneer het Vlaams Mensenrechteninstituut, en een geschillenkamer zoals in Nederland, op een bepaalde manier een heldere uitspraak doet over een disfunctie binnen een Vlaamse administratie, dan reken ik erop dat het Vlaams Parlement dat ter harte neemt, en daar ook een regering, een minister mee confronteert. Het is evident dat het de bedoeling is dat dat gebeurt. Dat is net de kracht. Dat is ook in Nederland zo. In Nederland vergadert de Tweede Kamer daarover, en die bespreken dat. Die gebruiken dat als een hefboom om stappen vooruit te zetten op het vlak van mensenrechten. En dat is natuurlijk de ambitie van zo'n Vlaams Mensenrechteninstituut.

Dat brengt me bij een volgend punt. Ik heb daarstraks gehoord dat de oppositie zegt dat er veel te weinig onderzoeksbevoegdheid zit in dat Vlaams Mensenrechteninstituut. Mijn vraag is – ik vergelijk met de situatie vandaag –: welke onderzoeksbevoegdheid heeft Unia? Mag ik even zeggen hoeveel? Nul. Geen enkele. Nada. Dus als wij vandaag de dag een onderzoeksbevoegdheid geven aan het Vlaams Mensenrechteninstituut in een context – niet vergeten – waarbij wanneer je aangeklaagd wordt voor een schending van mensenrechten of een discriminatie, de bewijslast omgedraaid wordt, waar je over kunt discussiëren in ons juridisch systeem en er een onderzoeksbevoegdheid komt die sterker is naar de overheid, dan is dat een belangrijke stap vooruit die vandaag de dag geen realiteit is.

De voorzitter: De heer Dewinter heeft het woord.

Filip Dewinter (Vlaams Belang): Het is een beetje hallucinant natuurlijk: rechten, procedures, instituten, geschillenkamers, klachten, adviezen en het enige wat die mens wil, is met zijn rolstoel op zijn perron geraken. In plaats van al dit soort dingen te doen: besteed die 5 miljoen euro aan het toegankelijk maken van dat station. Waar zijn we in hemelsnaam mee bezig? Een soort van 'democracy by petition' organiseren. Wij hebben 27 instituten, geschillenkamers, adviesraden en ik-weet-niet-wat nodig om de simpelste problemen van gewone mensen

opgelost te krijgen. Zo'n man moet niet naar u, die moet niet naar zijn plaatselijk mandataris, die moet niet bij verkiezingen voor een andere partij stemmen als hij vindt dat het beleid niet goed genoeg is en niet de prioriteiten stelt. Nee, die moet in deze democratie naar het Mensenrechteninstituut of het centrum voor gelijkheid van kansen of Unia of ik-weet-niet-wat, en daar moet hij dan een petitie indienen en een procedure volgen en dan komt de geschillenkamer misschien tot een advies en dan komt er een rechtszaak. En dan na ik-weet-niet-hoeveel tijd wordt er eindelijk beslist: ja, je moet er iets aan doen en dan zegt de minister dat hij geen geld heeft – spijtig, tegenslag – want het zit allemaal in het Mensenrechteninstituut. Dit is toch absurd. Dit is Absurdistan in het kwadraat. Dit soort van verhalen krijg je toch aan geen enkele kiezer verkocht. Ik begrijp dit allemaal niet meer. Ik ben daar misschien te oud voor geworden, maar het zat vroeger toch iets simpeler in elkaar.

U zegt: 'ja, sociaal dienstbetoon'. Maar nee, rechtstreeks contact van de politicus: we zijn met genoeg in dit land. We hebben meer politici dan waar ook ter wereld. Het rechtstreeks contact van de politicus met de betrokkene, en los dat probleem op in plaats van het te juridiseren, in plaats van het te versmoren in procedures en in instituten en in ik-weet-niet-wat-nog-allemaal. Dit is politieke Absurdistan van de ergste soort. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Dewinter, ik bewonder u met uw heel eenvoudig wereldbeeld. *(Opmerkingen en gelach bij het Vlaams Belang)*

Nee, eerlijk, ik bewonder u daarin. Maar hoeveel mensen hebben vandaag de dag niet het gevoel dat ze niet dezelfde kansen krijgen omdat ze een oudere werknemer zijn? We hebben vandaag nog gepraat over seksuele intimidatie. Holebi's zeggen dat ze niet dezelfde rechten hebben. Al die mensen moeten niet bij een politicus terechtkomen om al die problemen op te lossen. Die moeten op de eerste plaats met de organisatie praten waarin ze zitten. Maar als je in je rechten geschonden bent, dan moet je de mogelijkheid hebben om verhaal te halen. Wij doen dat in ons rechtssysteem in de eerste plaats met bemiddeling. Als de bemiddeling niet mogelijk is, dan zorgen we ervoor dat er een organisatie is die onafhankelijk werkt onder gezag en begeleiding van dit parlement om uitspraken te doen die mensen duidelijk maken dat ze gelijk hebben, dat ze in hun recht staan, of: 'Nee, sorry, wat u zegt is niet op basis van ons rechtssysteem.' Dat is wat we doen met het Vlaams Mensenrechteninstituut. Dat hebben we tot nu toe gedaan met een genderkamer. Dat is de manier waarop in onze samenleving recht gegarandeerd wordt aan burgers. Dat gebeurt niet alleen via politiek dienstbetoon met politici die je toevallig goed kent of niet goed kent. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (cd&v): Mijnheer Dewinter, het bestaan van zulke instituten voor gelijke kansen en mensenrechten is net nodig als die laatste stap ter extra bescherming van mensen. Indien iemands rechten niet gerespecteerd worden, ongeacht de bestaande wetgeving in een decreet waar wij allemaal voor moeten zorgen, moet dat nog altijd de laatste stap zijn. Stel u voor in de situatie zoals u die schetst en de parlementaire meerderheid waar u daarstraks naar verwees, de soevereiniteit, hetgeen wat helemaal vooropstaat: indien we dan met een parlementaire meerderheid zitten die bepaalde minderheden helemaal niet respecteert en wil erkennen, hebben we zo'n instituut nodig om het net voor die minderheden op te nemen want daar kan een democratie ... *(Opmerkingen van Filip Dewinter)*

Want daar kun je een democratie op beoordelen, mijnheer Dewinter. Dat is een manier waarop zij omgaan met die minderheden. Daar hebben we net dergelijke instituten ook voor nodig.

De voorzitter: De heer Dewinter heeft het woord.

Filip Dewinter (Vlaams Belang): Hier wil ik toch op reageren. Wat u nu gezegd hebt is natuurlijk de essentie van het verhaal. Als er een parlementaire meerderheid komt die uw zogenaamde mensenrechten, en vooral de interpretatie ervan niet accepteert – ik heb voorbeelden gegeven van hoe bepaalde mensenrechten het beleid rond asiel en illegaliteit totaal onmogelijk maken – en als die meerderheid u niet zint, dan zijn er nog altijd die mensenrechten om de meerderheid uiteindelijk tot de orde te roepen. Daar gaat het natuurlijk over: het creëren van een bovenparlementaire, internationale, globalistische, kosmopolitische – noem het zoals je wilt – rechtsorde, die ons allemaal in het politiek correcte gareel moet houden. In het multiculturele gareel, in het lgbtq+-gareel, in het gareel dat u met uw neoliberale visie schikt moet houden.

U verwerpt de democratie, u verwerpt de volkssoevereiniteit. U hebt lak aan de wil van de kiezer. U zegt: als het niet mijn gedacht is, als het niet mijn mensenrechten zijn, dan verwerpen we die meerderheid, dan is er nog altijd die internationale rechtsorde, via mensenrechteninstituten, via geschillencommissies, zoals het voorbeeld met Geert Wilders in Nederland dat ik aangehaald heb. Dat is de toekomst die ons wacht. Wij hebben hier niks meer te zeggen. Als er morgen een meerderheid is die de heren van Open Vld – die misschien nog 7 à 8 procent zullen halen – niet schikt, dan zijn er de mensenrechten. Dan hebben we mensenrechteninstituten om te komen vertellen hoe het zal moeten, en dan hebben we hier niets meer te vertellen. Dat is de essentie van het verhaal. Ik ben blij dat u dat zo duidelijk hebt uitgespeld voor iedereen. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (cd&v): Mijnheer Dewinter, ik hoop dat uw partij nooit een absolute meerderheid zal hebben in dit parlement. Ik weet al wat er zal gebeuren met de rechten van de lgbtq+-personen. U hebt zonet opnieuw duidelijk gemaakt hoe u daarnaar kijkt. Ik hoop dus dat u nooit de absolute meerderheid hebt, maar als u die wel hebt, dan hoop ik dat er een sterk Mensenrechteninstituut zal zijn, om mijn rechten als lgbtq+-persoon te beschermen. Dat geef ik graag toe. Inderdaad! *(Applaus bij cd&v, Open Vld, Groen en Vooruit*. *Opmerkingen van Filip Dewinter)*

De voorzitter: De heer Dewinter heeft het woord.

Filip Dewinter (Vlaams Belang): I rest my case. Ik kon niet veel duidelijker zijn dat wat de betrokkene heeft uitgesproken, en ik hoop dat het ook bij de N-VA duidelijk is geworden wat de eigenlijke intenties zijn van het Mensenrechteninstituut, dat Open Vld, de neoliberalen, opdringen. Want daar gaat het over. U hebt niet door waar het feitelijk over gaat. Dit wordt niet Unia bis, dit wordt Unia in het kwadraat. De remedie is erger dan de kwaal. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik ben blij dat u mij tot neoliberaal promoot, maar 'liberaal' is genoeg hoor.

We hebben hier in de commissie al over gepraat. We komen inderdaad tot een fundamenteel meningsverschil over mensenrechten, en het is ook belangrijk dat we dat verwoorden. Uw mening zegt: ik ben niet tegen mensenrechten, maar het

is uiteindelijk de natie die bepaalt wat de mensenrechten zijn. Het is dus de meerderheid die uiteindelijk bepaalt wat de mensenrechten zijn. Dat is uw stelling. Mijn stelling is een andere. Het is juist dat we daarin fundamenteel van mening verschillen. In mijn hoofd is één van de prachtigste verklaringen die ooit geschreven zijn, in 1948, de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Die zegt dat waar je ook leeft op deze planeet, je een aantal onvervreemdbare rechten hebt. Het EVRM doet daarvan de vertaalslag in Europa, en zegt dat wie je ook bent en waar je ook leeft je een aantal fundamentele rechten hebt die niemand je kan afnemen, en die gegarandeerd zijn.

In uw redenering, beeld u in dat iemand het in zijn hoofd krijgt om te zeggen dat homoseksualiteit een modeverschijnsel is. Er zijn van die mensen die dat zeggen, mijnheer Dewinter. En als het dan bijvoorbeeld over hiv gaat dan zeggen ze dat dat vooral een probleem is van homo's, en dat je dat niet moet oplossen met condooms, maar met monogame relaties. Er zijn mensen die dat zeggen. Beeld u nu in, mijnheer Dewinter, dat een meerderheid in Vlaanderen dat begint te vinden. Als een meerderheid in het parlement dat aanhangt, gaan we dan de rechten van mensen met een homoseksuele geaardheid loslaten? Neen! Want die zijn verankerd. Die laten we niet los.

Ik ga u een tweede voorbeeld geven. U hebt een prachtig betoog gehouden over de verklaring van de Islamitische staten in Egypte, in Caïro. Daarin wordt gezegd: 'Voor ons is de sharia het belangrijkste.' *(Opmerkingen van Filip Dewinter)*

U kunt zeggen dat dat niet uw rechten zijn. Ik heb daar misschien zelfs een negatief beeld van. Maar fundamenteel, volgens hun filosofie, hebben zij het recht om dat te doen, want zij kunnen dat binnen hun cultuur, binnen hun landen, beslissen. Dat is hun filosofie. Wat betekent dat voor de Iraanse vrouwen? Dat betekent, mijnheer Dewinter, dat u tegen die Iraanse vrouwen moet zeggen: 'Sorry, u hebt geen internationale rechten waarop u zich kunt beroepen. U maakt deel uit van een cultuur. Schik u naar die cultuur.' U geeft die vrouwen geen enkele hefboom om te vechten voor hun vrijheid, want eigenlijk bestaat hun vrijheid niet, dat is een westers concept. Ze is cultuurrelatief. Elke beschaving bouwt haar eigen rechten op en we laten die vrouwen in de steek. Dat is niet mijn betoog. Dat is een fundamenteel meningsverschil. Ik vind dus dat mensenrechten niet door een natie bepaald worden maar afhankelijk zijn van elk individu. Elke mens heeft fundamentele, onvervreemdbare mensenrechten en die moeten door een rechtssysteem gegarandeerd en afgedwongen worden. *(Applaus bij Open Vld, cd&v en Groen)*

Dat is fundamenteel. En daarin verschillen wij – ik wil vandaag zelfs zeggen: respectvol – van mening. U hebt daar een fundamenteel andere kijk op. U maakt de rechten van het individu afhankelijk van vijftig plus één. Dat is niet mijn beeld van Vlaanderen. Dat is niet mijn beeld van de Vlaamse emancipatie. Dat is niet mijn beeld van dit parlement. Dat is niet mijn beeld van onze westerse cultuur. Want u zegt vaak dat we onze cultuur en onze tradities moeten verdedigen. Dat is de kern van onze westerse beschaving. Het is de kern van onze westerse cultuur dat wij dat hebben, dat wij dat systeem hebben uitgewerkt, dat wij dat kunnen garanderen aan iedereen, dat wij iedereen beschermen tegen de willekeur van de meerderheid. En daarom is dat Vlaams Mensenrechteninstituut ook een belangrijke instelling.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Minister Somers, u weet dat ik, als u Iran noemt, nog wakkerder word dan ik al was. Ik heb veel contact met de vrouwen – en ook met de mannen, trouwens – die daar demonstreren, die de sharia spuugzat zijn, die de hoofddoekplicht spuugzat zijn. En wat denken die over ons,

over het Westen en over die fameuze mensenrechten die wij hebben? Die kijken daarop neer. Die verwerpen niet de mensenrechten als concept, maar die kennen hun geschiedenis en die kennen ook de geschiedenis van het Westen en van de VS in Iran. En die verwijten ons als westerlingen, met onze fameuze mensenrechten, dat wij eigenlijk tot nog toe – en met 'wij' bedoel ik niet wij persoonlijk maar het Westen in zijn algemeenheid en bijvoorbeeld een organisatie als de Verenigde Naties – Iran in de steek hebben gelaten, dat we dat al zo lang doen, dat wij er mee voor gezorgd hebben dat Iran gereïslamiseerd is, dat ayatollah Khomeini daar opnieuw aan de macht is gekomen. En die weten dus donders goed, die mannen en vrouwen die daar nu demonstreren, dat ze alleen op zichzelf aangewezen zijn als ze daar een fatsoenlijke, welvarende, vrije samenleving willen maken. Ze weten dat ze alleen aangewezen zijn op zichzelf om daar, inderdaad vanuit hun soevereiniteit, een soort democratie, een democratische rechtstaat te bouwen. Zij weten dat zij niets, nul komma nul, hebben aan die fameuze universele mensenrechten, die alleen maar hypocriet zijn en worden toegepast in een land als Iran en bij uitbreiding ook in de rest van het Midden-Oosten.

Minister Bart Somers: Mijnheer Van Rooy, met alle respect, ik moet u tegenspreken. De enige hefboom die vrouwen daar hebben om te zeggen dat mannen en vrouwen gelijk zijn, vinden ze niet in een religieus kader, die vinden ze bij de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, waarin man en vrouw gelijk zijn, waar ook ter wereld. *(Opmerkingen van Sam Van Rooy)*

Net zoals bij ons mensen met een handicap, vrouwen, holebi's en andere mensen, wanneer ze in hun rechten geschonden zijn, weten dat die rechten fundamenteel zijn en dat die beschermd zijn en dat die sterker zijn dan de 'vijftig plus één'-regel. Dat is een fundamenteel meningsverschil dat we hebben. U bent daarin moreel- of cultuurrelativist. Ik ben daarin iemand die zegt dat er een aantal onvervreemdbare rechten zijn die iedere mens heeft en in zich draagt. En onze Grondwet en onze Vlaamse decreten zijn daarop gebouwd.

Wij moeten dus geen Vlaams Mensenrechteninstituut bouwen omdat we daar internationaal toe verplicht zijn. Wij moeten dat doen vanuit onze intrinsieke overtuiging. Meer nog: Schotland heeft een mensenrechteninstituut. Het is een van die regio's die een eigen mensenrechteninstituut hebben. Er wordt soms gevraagd waarom Vlaanderen een eigen mensenrechteninstituut moet hebben. Daar zijn twee belangrijke redenen voor. Eén reden hebben de professoren gezegd. Die zeggen: in de mate dat Vlaanderen een eigen mensenrechteninstituut heeft, interioriseer je die mensenrechten, krijgen die mensenrechten in onze structuren een belangrijkere plaats, zoals dat in veel van de federale landen het geval is. Wij hebben decreten die mensenrechten garanderen en gelijke kansen creëren, maar we hebben geen instelling die daar mee over waakt. Door het creëren van die instelling, van een eigen instelling, maakt dat deel uit van de Vlaamse organisatie.

Er is een tweede reden waarom. Dat is onze geschiedenis. Als er één parlement is dat kan zeggen dat het ontstaan is vanuit een emancipatiebeweging, vanuit een beweging van gelijke kansen – de heer Van Dijck heeft ernaar verwezen –, dan is het dit parlement. Dit parlement is opgegroeid, is ontstaan vanuit een traditie, vanuit de Vlaamse beweging, historisch, om gelijke kansen te geven aan de Vlamingen. Het is daar de politieke emanatie van geworden. En doorheen de geschiedenis van de Vlaamse beweging, is er altijd een sterke onderstroom geweest die mensenrechten verdedigt. Er is ook een andere onderstroom geweest. De vraag is: welke weg volgen we? Volgen we de 'low road', of volgen we in Vlaanderen de 'high road'? Ik denk dat Vlaanderen eer betuigt aan zijn geschiedenis door mensenrechten centraal te stellen in zijn beleid. En dat doen

we vandaag met het goedkeuren van een Vlaams Mensenrechteninstituut, dat de mensenrechten sterker zal verdedigen. Ik dank u. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking.

De door de commissie aangenomen tekst wordt als basis voor de bespreking genomen. (Zie *Parl.St.* Vl.Parl. 2021-22, nr. 1357/4)

– Artikel 1 tot en met 12 worden zonder opmerkingen aangenomen.

Er is een amendement op artikel 13. (Zie *Parl. St.* Vl. Parl. 2021-22, nr. 1357/5)

De stemmingen over het amendement en over het artikel worden aangehouden.

– Artikel 14 en 15 worden zonder opmerkingen aangenomen.

Er zijn amendementen op artikel 16. (Zie *Parl. St.* Vl. Parl. 2021-22, nr. 1357/5)

De stemmingen over de amendementen en over het artikel worden aangehouden.

– Artikel 17 tot en met 20 worden zonder opmerkingen aangenomen.

Er zijn amendementen op artikel 21. (Zie *Parl. St.* Vl. Parl. 2021-22, nr. 1357/5)

De stemmingen over de amendementen en over het artikel worden aangehouden.

Er is een amendement tot toevoeging, aan afdeling 4, van een onderafdeling 4, die bestaat uit een artikel 21/1. (Zie *Parl. St.* Vl. Parl. 2021-22, nr. 1357/5)

De stemming over het amendement wordt aangehouden.

Er is een amendement op artikel 22. (Zie *Parl. St.* Vl. Parl. 2021-22, nr. 1357/5)

De stemmingen over het amendement en over het artikel worden aangehouden.

– Artikel 23 tot en met 29 worden zonder opmerkingen aangenomen.

Er zijn amendementen op artikel 30. (Zie *Parl. St.* Vl. Parl. 2021-22, nr. 1357/5)

De stemmingen over de amendementen en over het artikel worden aangehouden.

– Artikel 31 tot en met 51 worden zonder opmerkingen aangenomen.

Er is een amendement op artikel 52. (Zie *Parl. St.* Vl. Parl. 2021-22, nr. 1357/5)

De stemmingen over het amendement en over het artikel worden aangehouden.

– Artikel 53 tot en met 61 worden zonder opmerkingen aangenomen.

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

MOTIE van Immanuel De Reuse, Stefaan Sintobin, Suzy Wouters, Kristof Slagmulder en Chris Janssens tot instelling van een belangenconflict over het federale wetsontwerp tot wijziging van de gecoördineerde wet van 10 mei 2015 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen voor wat betreft de aanbodsbeheersing
– 1457 (2022-2023) – Nr. 1

Bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de motie van Immanuel De Reuse, Stefaan Sintobin, Suzy Wouters, Kristof Slagmulder en Chris Janssens tot instelling van een belangenconflict over het federale wetsontwerp tot wijziging van de gecoördineerde wet van 10 mei 2015 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen voor wat betreft de aanbodsbeheersing.

De bespreking is geopend.

De heer De Reuse heeft het woord.

Immanuel De Reuse (Vlaams Belang): Collega's, ik zal toch beginnen met een korte schets want misschien kent niet iedereen de aanslepende problematiek rond de artsenquota. 25 jaar geleden, in 1997, werd federaal afgesproken dat om de medische overconsumptie in dit land tegen te gaan, nog slechts een beperkt aantal artsen een RIZIV-nummer (Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering) zou krijgen. Vlaanderen voerde, zoals toen werd gevraagd door de Federale Regering, hiervoor een toelatingsexamen geneeskunde in om het aantal artsen te beperken. Dat wil natuurlijk ook zeggen dat sommige studenten die voor arts wilden studeren, dat niet konden doen vanwege die beperking. De Franse Gemeenschap, daarentegen, lapt de quota al jaren aan haar laars waardoor er jaar na jaar te veel Franstalige artsen afstuderen. Dat is op zich geen Vlaams probleem. Maar als reactie op dat overtal aan afgestudeerde Franstalige studenten geneeskunde, werden er telkens federaal bijkomende RIZIV-nummers gecreëerd om die Franstalige overschotten, het teveel aan afgestudeerde Franstalige artsen, op te vangen.

Van enige responsabilisering van het Franstalig landsgedeelte was er dus die hele tijd geen sprake. In de lente kondigde de federale minister van Volksgezondheid, Frank Vandenbroucke, eindelijk aan dat er een deal was met de Franstaligen om het aanslepend dossier, of beter gezegd conflict, rond de artsenquota op te lossen. Volgens dat akkoord zou, ten eerste, het historisch opgebouwd overschot aan artsen aan de Franse Gemeenschap kwijt gescholden worden en ten tweede, de tot nu toe door het Rekenhof vastgestelde verdeelsleutel van de federale quota volgens het bevolkingsaantal aangepast worden. Collega Daniëls' reactie op twitter hierop sprak boekdelen. Ik citeer even: "Vandenbroucke zijn deal over artsenquota is de lotto voor de Franse Gemeenschap. Alle afspraken genegeerd en toch beloond. Voor de Vlaamse gemeenschap en onze artsen is dit een ripdeal." Duidelijke boodschap en duidelijke taal, collega.

Ondertussen werd gisteren, na een tweede lezing in de commissie, het wetsontwerp tot wijziging van de gecoördineerde wet van 10 mei van 2015 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen voor wat betreft de aanbodbeheersing, dat dus uitvoering geeft aan dit akkoord, goedgekeurd. Volgens dit ontwerp zou het niet meer het Rekenhof zijn maar wel de Planningscommissie Medisch Aanbod die per gemeenschap adviezen verstrekt voor het aantal toe te laten artsen en tandartsen. Collega's, we stellen dus vast dat het niet meer gebaseerd zal zijn op de objectieve verdeelsleutel van het Rekenhof, een verdeelsleutel die dus rekening hield met de bevolkingsaantallen, maar wel op een planning die rekening houdt met de behoeften inzake medische zorgen,

de kwaliteit van de zorgverstrekking en de demografische en sociologische evolutie van de betrokken doelgroepen en de bevolking.

Daarmee kun je natuurlijk alle kanten uit. Het advies van de planningscommissie baseert zich daarbij ook op de verschillende werklast voor artsen in Vlaanderen en Franstalig België. Het klinkt heel paradoxaal maar de lagere activiteit van de artsen in de Franse Gemeenschap zal dus automatisch leiden tot hogere quota daar en omgekeerd zullen er, door de hogere activiteit van de Vlaamse artsen, minder Vlaamse artsen nodig zijn waardoor minder Vlamingen in artsenopleidingen mogen starten. De Vlaamse artsen werken zich te pletter. Collega Warnez, u had gisteren zeker gelijk in de commissie toen u erop wees dat ze die werkdruk niet langer zullen kunnen volhouden. Ze werken harder maar ze worden wel gestraft omdat ze te veel werken.

In de planningscommissie is er ook geen taalquorum of een gewogen meerderheid nodig. Neen, de vertegenwoordigers van de gemeenschappen hebben er overigens geen stemrecht, enkel een adviserende stem. De federale minister heeft er wel drie vertegenwoordigers met stemrecht. De planningscommissie leent zich dus duidelijk om politieke adviezen te verstrekken. Ik wijs er jullie ook op, collega's, dat die planningscommissie in het verleden overigens al meerdere keren de methode gewijzigd heeft en telkens andere aantallen had als resultaat. De criteria van de commissie zijn dus allerminst objectief maar lijken aangepast te worden aan het politieke landschap. Daarom is, als er geen betrouwbare methode voorhanden is, de verdeling die door het Rekenhof werd voorgesteld eigenlijk de meest correcte: op basis van de bevolkingsaantallen waarbij elke burger dus gelijk meetelt in de berekening van de quota.

Minister Vandenbroucke verwijst als tegenprestatie van de Franstaligen naar de numerus fixus die ze zullen invoeren. En juist is juist. Gisteren werd die in de commissie Onderwijs van het Parlement van de Franse Gemeenschap goedgekeurd en staat er ook klaar voor parlementaire plenaire behandeling. Een numerus fixus als een toegangsproef die zo toeleidt naar een maximaal aantal beschikbare plaatsen.

En laat ons eerlijk zijn: niet enkel onder de Vlaamse artsenverenigingen is daar maar weinig vertrouwen in, ook wij weten wel beter. Op het moment dat het voorliggende wetsontwerp wordt goedgekeurd, kan de Franse Gemeenschap immers nog doen wat ze wil en dreigt het federale niveau met een lege doos achter te blijven. De Franstalige minister van Onderwijs, Valérie Glatigny, stelde al vast dat de toekomstige toelatingsproef geen selectievere filter zal zijn dan het toelatingsexamen.

Als we kijken naar het federale regeerakkoord, dan stellen we vast dat het wetsontwerp niet beantwoordt aan de in dat akkoord afgesproken principes. Dat bepaalt immers dat voor de artsenquota wordt voorzien in een responsabiliseringsprincipe, voor het geval dat de federale quota niet worden gerespecteerd. Dat principe haalde het wetsontwerp niet. Er is helemaal geen verantwoordingsmechanisme, er is geen stok achter de deur om de Franse Gemeenschap te sanctioneren indien ze nu haar zo lang volgehouden weigering zich te schikken naar de afgesproken quota, voortzet.

Het Vlaams regeerakkoord, het alfa en omega van deze meerderheid, vermeldt dat de Vlaamse Gemeenschap wat de artsenquota betreft, inzake de RIZIV-nummers afhankelijk blijft van de Federale Regering. Maar er wordt aan toegevoegd: "We blijven als Vlaanderen eisen dat er een correcte verdeling van de RIZIV-nummers is tussen de gemeenschappen en er een aflossing komt van het in het verleden door de Franse gemeenschap opgebouwde overtal." Dit regeerakkoord bindt tot op heden hier nog altijd drie partijen.

We kunnen dus in alle objectiviteit vaststellen dat de deal van minister Vandenbroucke met de Franse Gemeenschap en het huidige wetsontwerp haaks staan op de eis van de Vlaamse meerderheidspartijen. Vanuit de Vlaamse Regering werd dan ook terecht scherp gereageerd op het akkoord tussen minister Vandenbroucke en de Franse Gemeenschap.

Ik citeer minister van Onderwijs Ben Weyts: "De federale regering veegt de spons over de Franstalige wetsovertredingen van het verleden en voor de toekomst hanteert men een zo mogelijk nog meer onrechtvaardige verdeling." Ook toenmalig minister van Welzijn Beke was zeer sceptisch over dit akkoord. En collega Warnez was nog het duidelijkst van allen: "De geschiedenis heeft ons geleerd: eerst zien en daarna geloven. De daden van de Franse Gemeenschap zijn niet van dien aard om te zeggen dat we blij kunnen zijn met een akkoord zonder een stok achter de deur." Maar de kers op de taart kwam toch de voorbije zaterdagmiddag van minister-president Jan Jambon, gastspreker bij het lustrum van het Vlaams artsenverbond, waar hij zich openlijk uitsprak tegen de plannen van minister Vandenbroucke waarbij komaf wordt gemaakt met de 60/40-verdeling van de contingentering.

Wat men ook in deze regeling nogal eens vergeet, maar wat ook heel belangrijk is, is dat het ook negatieve gevolgen dreigt te hebben voor Brussel en de Brusselse Rand, waar het aandeel Franstalige artsen zal toenemen, wat de verfransing van de gezondheidszorg er ongetwijfeld verder in de hand zal werken.

Collega's, door de historische overschotten aan Franstalige kant kwijt te schelden en nu voor Vlaanderen nadelige verdelingsregels in te voeren, schaadt het federale wetsontwerp de Vlaamse belangen. Niet alleen wij zijn die mening toegedaan, maar ook de verschillende Vlaamse artsenverenigingen die de Vlaamse Regering reeds deze zomer opriepen om een belangenconflict in te roepen. "Willen de Vlaamse partijen echt handelen naar het belang van hun kiezers, dan is het nu aan hen om een belangenconflict te steunen en te eisen dat de federale regering de dialoog met Vlaanderen opstart", aldus deze vereniging.

De tegenstanders van dit belangenconflict zullen ongetwijfeld wijzen op het tekort aan het aantal huisartsen. Daar is iedereen van overtuigd. Iedereen erkent trouwens de noodzaak van meer huisartsen, ook wij. En toch, ondanks de overtallen aan artsen in Franstalig België, is er ook daar een tekort aan huisartsen. Ik denk dus dat het veel belangrijker zal zijn om het beroep van huisarts aantrekkelijker te maken of te werken met goede subquota om dat probleem op te lossen. Het voorliggende wetsontwerp zal dat alvast niet oplossen.

Wij rekenen erop dat wij hier allemaal, verkozen door de Vlamingen, de belangen van al die Vlamingen voorop zullen stellen en deze motie tot het inroepen van een belangenconflict door de Vlaamse Regering zullen steunen. Het is een motie waarin we vragen om de schorsing van de behandeling van het vermelde wetsontwerp met het oog op overleg. Want enkel op die manier zal de Vlaamse Regering betrokken worden in het dossier en kan ze de rechtvaardige eisen van de Vlamingen hardmaken. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Voorzitter, de federale regeling met betrekking tot de artsenquota is het resultaat van een eenzijdig akkoord dat de federale minister maakte met de Franse Gemeenschap. Dat weten we. Het akkoord zorgt er inderdaad voor dat de Franse Gemeenschap wordt 'gepardonneerd' voor het negeren van de federale quota wat de artsenopleidingen betreft, en dat gedurende de jongste 25 jaar, terwijl Vlaanderen zich al die tijd wél keurig aan de regels heeft gehouden. Collega's, vandaag heeft Wallonië 21,3 artsen per 10.000 inwoners, terwijl dat er in Vlaanderen slechts 14,9 zijn, met onder meer

overconsumptie tot gevolg, mede op kosten van de Vlaamse belastingbetaler. Meer nog, bij het toekennen van de toekomstige RIZIV-nummers stapt de Federale Regering, de federale overheid inderdaad nu ook af van de verdeling tussen noord en zuid op basis van het bevolkingsaantal. Collega's, ergens in de teksten lezen we dat de Waalse artsen minder werken, en dat ze daar dus meer artsen nodig hebben. Zo luidt de nogal hallucinante uitleg.

Terloops, we kennen natuurlijk het tekort dat er momenteel is, vooral aan huisartsen, maar de quota loslaten is daar volgens ons niet de oplossing voor, misschien zelfs integendeel. De Vlaamse Regering deed absoluut wat ze moest doen toen ze op 5 juli naar het Overlegcomité stapte, met de artsenquota toen als enige agendapunt. Daar maakte onze regering duidelijk dat ze niet akkoord ging met het federale voorstel. We kennen echter het vervolg. Het federale niveau stoorde zich daar niet aan en deed gewoon voort.

Collega's, nog eens naar het Overlegcomité stappen zal opnieuw geen enkel resultaat opleveren. Collega's van het Vlaams Belang, dan gaan we gewoon nog eens een rondje draaien, en daar hebben wij als N-VA absoluut geen zin meer in. Een belangenconflict brengt hoogstens een beetje uitstel. Collega De Reuse, dat hebt u zelf gezegd. Wij willen echter verder gaan. Wij gaan als N-VA voor de vernietiging. Daarom stappen wij als partij naar het Grondwettelijk Hof om die onrechtvaardige regeling, want die is onrechtvaardig, ten gronde aan te vechten. In dezen is sprake van een fundamentele ongelijkheid tussen Vlamingen en Franstaligen, van twee maten en twee gewichten, een ongelijkheid die op federaal niveau nu ook nog eens wordt gebetonneerd. Collega's, mijn partij zal dat dus blijven bestrijden, niet door hier toneelstukjes voor de galerij op te voeren, maar door echt actie te ondernemen, door naar de rechter te stappen en daar de vernietiging van de federale regeling te vragen. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Collega's, over één ding ben ik het met de heer De Reuse eens: we kunnen het debat over de artsenquota niet loskoppelen van het debat over het tekort aan huisartsen, een debat dat we hier in het parlement al meermaals hebben gevoerd en ook een kwestie waarmee heel veel Vlamingen vandaag worden geconfronteerd. We zien dat veel huisartsen de pensioenleeftijd bereiken, dat de jongere generatie ook de duidelijke keuze maakt om een betere balans te zoeken tussen werk en privéleven. Ik denk dat we daar alleen maar begrip voor kunnen opbrengen. Het gevolg is dat we vandaag naar een toekomstsituatie kijken waarin er anderhalve huisarts nodig zal zijn om een 'oude' huisarts te vervangen. We moeten daar dus niet flauw over doen: we gaan een aantal moeilijke jaren tegemoet in Vlaanderen, in die zin dat er natuurlijk ook te weinig studenten zijn ingeschreven en dat het ook negen jaar duurt voor die opleiding is afgerond. Na zes jaar ben je natuurlijk al huisarts in opleiding, maar dat neemt niet weg dat er een probleem is.

Het is ook daarom dat minister van Volksgezondheid Vandenbroucke in zijn voorstel rond die artsenquota heel veel nadruk heeft gelegd op een toename van het aantal op te leiden huisartsen. Het is niet zijn bevoegdheid om te bepalen hoeveel huisartsen binnen dat globale quotum moeten worden opgeleverd, maar, het moet toch worden gezegd, dit voorstel houdt ook een duidelijk engagement van de deelstaten in. Die engagementen, samen met een nieuw rekenmodel van de federale planningscommissie, dat rekening zal houden met de activiteitsgraad van artsen, met de stijgende zorgnood van de vergrijzende bevolking, maar ook met de impact van de pandemie, moeten en zullen ervoor zorgen dat we de komende decennia naar een sterke toename van het aantal opgeleide huisartsen gaan. Meer huisartsen in de toekomst, dankzij dit akkoord.

Ten tweede, dat werk van de planningscommissie is trouwens, in tegenstelling tot wat u beweert, mijnheer De Reuse, net verfijnd. Hierdoor kan er veel meer op maat worden gewerkt. Wanneer bijvoorbeeld wordt vastgesteld dat er een tekort zal zijn aan tandartsen in België, dan kan er meer ruimte worden gecreëerd voor tandartsen in Vlaanderen, dankzij dit akkoord.

Mijnheer De Reuse, ik hoor u zeggen dat u tegen een programmatie bent op basis van noden. Wat is het efficiëntiedenken daarachter? Dat moet u mij straks toch eens uitleggen.

Ten derde, minister Vandenbroucke heeft de planningscommissie bovendien nog een drievoudige opdracht meegegeven. Eén, de impact van covid en eventuele andere epidemieën in kaart brengen voor de toekomst; twee, zeer belangrijk, een internationale benchmark uitvoeren van het artsenaanbod en de activiteitsgraad – dat onderstreep ik nog eens – met een speciale focus op jonge artsen, huisartsen en de regionale spreiding; drie, een grootschalige bevraging bij artsen, met de bedoeling om te peilen naar hun verwachtingen over de uitoefening van hun beroep en ook naar de gewenste en haalbare activiteitsgraad. Eigenlijk is dat nagaan of de huidige werklast is ingegeven door het aanbod van artsen. Met andere woorden: werken artsen meer dan ze willen bij gebrek aan andere artsen die het kunnen overnemen of werken ze minder dan ze willen omdat er te veel collega-artsen zijn? Dat zit er allemaal in, dankzij dit akkoord.

Collega's, we moeten inderdaad niet flauw doen. Dit dossier zat decennialang geblokkeerd, onder andere door een verschil in visie tussen de verschillende deelstaten. *(Opmerkingen)*

Ik kijk naar vandaag. Maar ingevolge dit akkoord heeft de Waalse Regering beslist dat er vanaf 2023 ook in de Franse Gemeenschap een vergelijkend ingangsexamen met numerus fixus komt en zal worden georganiseerd. Dat is een jarenlange vraag van Vlaanderen, die eindelijk wordt gerealiseerd, dankzij dit akkoord.

Want collega's, u mag ervan denken wat u wilt, maar in dit land geraak je alleen maar vooruit door akkoorden te sluiten. *(Opmerkingen bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: Collega’s, mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Lach er maar mee. Maar onze ambitie als Vooruit is te deblokkeren wat vastzat. En dankzij minister Vandenbroucke is er eindelijk zicht op een structurele oplossing. Dit akkoord toont ook gewoon wie in dit land aan de zijde van de stilstand staat en wie aan de kant van de oplossing. *(Applaus bij Vooruit)*

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Het probleem is een huisartsentekort. In Vlaanderen is er inderdaad een groot huisartsentekort: drie op de vier gemeentes is huisartsenarm. Maar dat probleem stopt niet aan de taalgrens, zoals jullie blijken te denken. Dat probleem is er evengoed in Wallonië. Ik werk bij Geneeskunde voor het Volk. We hebben praktijken in Hoboken, Schaarbeek en Herstal. Overal horen we het probleem van patiënten die geen huisarts vinden, overal zijn er artsen die keihard werken.

En het probleem zijn de quota en de te ver doorgedreven regionalisering. Want het is inderdaad absurd dat ze in Wallonië de quota even aan hun laars kunnen lappen. Dat is inderdaad absurd. Het is absurd dat de Federale Regering zaken kan vastleggen, maar dat het de gemeenschappen zijn die de opleidingen organiseren. De Federale Regering legt de quota vast en de gemeenschappen organiseren de opleidingen.

Maar ook in Vlaanderen hebben we de laatste jaren de quota overschreden, omdat we vóór 1997 te weinig artsen lieten doorstromen. Het probleem is net dat die quota werden vastgelegd. We hebben een tekort aan huisartsen, maar vreemd genoeg zijn er heel veel mensen die de opleiding geneeskunde willen starten, maar laten we er maar een fractie van toe. In Vlaanderen wilden vierduizend mensen de studie geneeskunde aanvangen, maar slechts duizend zijn mogen starten, terwijl we een groot tekort aan huisartsen hebben.

En mijn probleem met die planningscommissie is dat die zich baseert op oude cijfers, met een totaal verkeerd beeld en dat er veel meer artsen nodig zijn.

En de overconsumptie wordt niet veroorzaakt door te veel artsen, zoals men hier lijkt te denken. De overconsumptie wordt veroorzaakt door een prestatiegeneeskunde, een prestatiefinanciering. Dat ligt aan de basis. We hebben wel veel meer artsen nodig, want overal is er een tekort.

Wij zullen deze motie niet steunen, maar zouden willen dat er werk wordt gemaakt van het weggaan van die quota en dat ervoor wordt gezorgd dat voldoende artsen kunnen studeren en dat er voldoende artsen zijn om de mensen in België de zorgen te bieden die ze nodig hebben.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Ik wil beginnen met heel duidelijk te zeggen dat wij als fractie in dit parlement willen en eisen dat er in Vlaanderen meer artsen en tandartsen komen. Dat is de essentie van het probleem. De essentie van het probleem is dat onze artsen het niet meer kunnen bolwerken. De essentie van het probleem is dat we niet meer zoals vroeger kunnen verwachten dat artsen tot zeven en vaak tot negen uur ’s avonds aan het werk zijn. Als fractie eisen wij ook – en ik vind dat wij dat ook vanuit een kamerbreed perspectief zouden moeten doen – dat de Planningscommissie dat erkent en ook op die vraag ingaat. We aanvaarden niet dat artsen harder moeten werken. We vinden dat ze met meer moeten zijn. Dankzij een aantal wetgevende initiatieven kan de Planningscommissie dat doen. Zij zal bepalen wat de behoefte is in Vlaanderen. Dat betekent dat er meer artsen moeten zijn.

We moeten ook eerlijk zijn en erkennen dat er de afgelopen maanden een aantal positieve stappen zijn genomen. Kleine stappen? Ja, maar wel in de goede richting. Het is al 25 jaar dat we er om ‘zagen’. In Wallonië heeft de Onderwijscommissie van de Franse Gemeenschap gisteren eindelijk, eindelijk, eindelijk het vergelijkend toelatingsexamen voor studenten geneeskunde, de numerus fixus, ingevoerd. Collega De Reuse, toen ik enkele maanden geleden in de commissie zei ‘Eerst zien en dan geloven’, ging dat daarover. Ik was daar zeer sceptisch over. Maar het is er vandaag. Ik ben daar tevreden mee maar het is, voor alle duidelijkheid, maar een eerste stap.

Daarnaast moet de Planningscommissie nu bepalen hoeveel artsen en tandartsen wij in Vlaanderen nodig hebben. Vandaag zijn er meer artsen in Wallonië omdat ze daar – zo heb ik mij laten vertellen – 20 procent minder werken. Dat is totaal onaanvaardbaar. Niemand kan dat, ook in dit parlement, aanvaarden. Wij verwachten van de Planningscommissie dat dat wordt rechtgetrokken. Wij verwachten ook van Frank Vandenbroucke, de bevoegde minister, dat hij daarover waakt.

En ja, wij blijven bezorgd. Wij blijven waakzaam tot aan de eis dat wij ook hier in Vlaanderen voldoende artsen en tandartsen hebben, is voldaan. We moeten eenvoudigweg naar evenveel artsen en tandartsen per Vlaming als per Waal. Dat is een eenvoudig principe. Vandaag is er daar een wanverhouding.

Bovendien zijn we nog altijd bezorgd over de afspraken die onze zuiderburen moeten naleven. Een kersvers toelatingsexamen moet ervoor zorgen dat er niet meer artsen afstuderen dan er plaatsen en RIZIV-nummers zijn. Frank Vandenbroucke moet het akkoord dat hij sloot, afdwingen. Hij moet die afspraken doen naleven. Zo niet, dan moet er opnieuw een responsabiliseringsmechanisme in de wet worden ingeschreven.

Voor mijn fractie is het belangrijk dat er toch stappen zijn gezet. We vinden dat het op dit ogenblik tijd is voor oplossingen, niet voor institutionele spelletjes. Diep in mijn hart, heel oprecht, geloof ik dat de eindoplossing – ik heb dat ook al gezegd – in een defederalisering van gezondheidszorg zal liggen. Dan zijn we er nog niet. Moeten we dan tussentijds wachten tot er niets gebeurt? Neen. Vandaag hebben we een stapje gezet. Het mag een stap verder zijn. Het is nu, of straks, aan de Planningscommissie om de vraag van de Vlamingen in te willigen. Daar rekenen wij op. Daarom zullen wij vandaag dat belangenconflict niet steunen. Wij vragen iedereen in dit parlement om de oproep aan de Planningscommissie te ondersteunen. *(Applaus bij cd&v en de N-VA)*

De voorzitter: De heer De Reuse heeft het woord.

Immanuel De Reuse (Vlaams Belang): Voorzitter, ik wil reageren op enkele opmerkingen die ik hier heb gehoord.

Collega Warnez, u zegt dat het doel moet zijn dat we evenveel artsen per bewoner hebben in Vlaanderen als in Wallonië. Daarvoor is de beste manier de vorige redenering die het Grondwettelijk Hof aanreikte, zijnde: volgens het bevolkingsaantal is er een aantal artsen. Volgens de nieuwe manier waarop men eigenlijk alle kanten uit zou kunnen. Gisteren zei u zelf nog dat we op onze qui-vive moeten blijven. Dat was gisteren, niet toen. Inderdaad, die stok achter de deur is er niet meer. Het probleem is er al 25 jaar. De stok achter de deur is daarom mijns inziens wel nodig. Dat moet er toch zeker en vast in. Alle mogelijkheden zijn er nog voor hen om wat ze vandaag aan Franstalige kant doen binnen de kortste keren naast zich neer te leggen.

U hinkt eigenlijk op twee benen. U blijft die bezorgdheid delen. U zit heel wat te zeggen, maar dan zegt u dat u gelooft dat Frank Vandenbroucke dat nu wel zal doen. Ik hoop het, laat dat duidelijk zijn. Maar de geschiedenis geeft me alvast niet veel ankerpunten om dat geloof te bevestigen.

Mevrouw Vandecasteele, u zegt dat niemand iets zegt over de huisartsen. Ik heb gezegd dat dat ook in Wallonië een probleem is. U hebt waarschijnlijk niet goed geluisterd toen ik erover bezig was. We stellen vast dat er meer artsen uitstroomden in Wallonië en dat daar ook het tekort aan huisartsen bleef. Die quota hebben daar niets mee te maken. Daar studeren meer specialisten af en er verhuizen ook heel wat specialisten naar het buitenland. Die worden dus ook geen huisarts. Om het beroep van huisarts aantrekkelijker te maken zullen er andere zaken nodig zijn dan wat hier vandaag voorligt. Het een heeft niets met het ander te maken. Er zouden natuurlijk genoeg artsen moeten zijn, maar laat dat opgenomen worden in een globaal pakket.

Collega Goeman, u zegt dat er drie studies zullen worden uitgevoerd. Dat is altijd interessant. Uit studies komen altijd nieuwe gegevens, maar die studies moesten snel gebeuren en eigenlijk al klaar zijn. Men heeft vijfentwintig jaar tijd gehad om die werklast te bekijken. Als je het mij vraagt, is dat nu de zaak uitstellen naar sint-juttemis, want wat krijgen de Franstaligen in het zuiden nu? Ze krijgen een beloning voor vijfentwintig jaar inciviek gedrag. Dat kan de bedoeling niet zijn.

De N-VA zal de motie niet steunen. Jullie gaan naar het Grondwettelijk Hof. Ik besluit daaruit dat er geen geloof meer is in overleg. Dat is een vorm van

defaitisme. Ik hoop dat er nu en dan zaken zijn die we aanhalen en waarin we vragen dat jullie misschien ook eens het been stijf moeten houden bij de coalitiepartners. Maar we kunnen nu alleen maar toejuichen dat u nu doortastende stappen zet, al hebt u natuurlijk geen enkele garantie dat u daar gelijk zult krijgen. Ik denk ook dat we alle wettelijke en democratische middelen moeten inzetten als de Vlaamse belangen worden geschaad. Ook het belangenconflict dat we vandaag voorleggen, is een mogelijkheid waarin we oproepen om opnieuw in overleg te gaan met het federale niveau om nog eens duidelijk te maken dat je met het voorliggende voorstel niet akkoord kunt gaan, dat de grootste partij van deze meerderheid daar niet mee akkoord kan gaan en dat dat toch tot grote problemen leidt. We zijn uiteraard blij. U zegt dat u op 5 juli naar het Overlegcomité bent geweest en daar geen genoegdoening hebt gekregen. Dat wil alvast zeggen dat het voorleggen van onze motie jullie heeft bewogen om naar het Grondwettelijk Hof te gaan. We wensen jullie gemeend veel succes. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

De bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over de motie houden.

VOORSTEL VAN DECREET van Arnout Coel, Loes Vandromme, Jean-Jacques De Gucht, Annabel Tavernier, Hilâl Yalçin en Koen Daniëls tot wijziging van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, wat de voorrangsgroepen voor leerlingen met een voortraject in het Nederlandstalig basisonderwijs bij de inschrijvingen in het gewoon secundair onderwijs betreft
– 1443 (2022-2023) – Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: Dames en heren, vanmiddag heeft de heer Wilfried Vandaele bij motie van orde een voorstel tot spoedbehandeling gedaan van het voorstel van decreet van Arnout Coel, Loes Vandromme, Jean-Jacques De Gucht, Annabel Tavernier, Hilâl Yalçin en Koen Daniëls tot wijziging van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, wat de voorrangsgroepen voor leerlingen met een voortraject in het Nederlandstalig basisonderwijs bij de inschrijvingen in het gewoon secundair onderwijs betreft.

De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Sinds 1 september zijn er nieuwe inschrijvingsregels van kracht. In deze periode van het jaar zijn de inrichtende machten en de lokale besturen daarmee bezig. Ze moeten voor 15 november hun aanmeldingsdossier indienen. Een van de instrumenten in dat voorstel van decreet is de regel in Brussel dat als je het basisonderwijs in het Nederlands hebt genoten, je dan voorrang hebt in het secundair onderwijs. Dat is vernietigd door het Grondwettelijk Hof. Met dit voorstel van decreet komen we tegemoet aan de opmerkingen van het Grondwettelijk Hof.

De voorzitter: U bent al niet meer over de spoedbehandeling bezig.

Arnout Coel (N-VA): Dat moet voor 15 november worden beslist.

De voorzitter: Dat is duidelijk.

Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Ik had daar een korte vraag over, want als ik mij niet vergis is de tekst die hier vandaag wordt voorgelegd, eigenlijk exact dezelfde als die die op 2 september ook al is gepasseerd als ontwerp op de regering. Die wordt hier nu voorgelegd als een voorstel van decreet. Waarom wordt er ineens gekozen voor die procedure? En waarom moet dat ineens met spoed? Ik heb daar niet echt een antwoord op gekregen. Dat zat in de pijplijn van de regering, en plots, ineens moet dat met spoed via het parlement. Hoe komt dat?

De voorzitter: Mevrouw Goeman stelt een vraag om opheldering. Kan iemand daar een antwoord op geven?

De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Als we het traject van het ontwerp van decreet hadden gevolgd, met drie keer een goedkeuring van de regering, dan hadden we die termijn niet kunnen halen. Om sneller te gaan, werken we via een voorstel van decreet.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

Is het parlement het eens met dat voorstel tot spoedbehandeling? *(Instemming)*

Dan stel ik voor dat het voorstel van decreet onmiddellijk wordt behandeld.

Is het parlement het daarmee eens? *(Instemming)*

Het incident is gesloten.

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het voorstel van decreet van Arnout Coel, Loes Vandromme, Jean-Jacques De Gucht, Annabel Tavernier, Hilâl Yalçin en Koen Daniëls tot wijziging van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, wat de voorrangsgroepen voor leerlingen met een voortraject in het Nederlandstalig basisonderwijs bij de inschrijvingen in het gewoon secundair onderwijs betreft.

De algemene bespreking is geopend.

De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): In de originele teksten was er een regeling voorzien dat kinderen die vanaf hun drie jaar negen jaar onderwijs hadden gevolgd in het Nederlands, in Brussel voorrang konden krijgen voor de inschrijving in het secundair onderwijs. De Franse Gemeenschap en de Franse Gemeenschaps-commissie zijn daarvoor naar het Grondwettelijk Hof gegaan. En op 14 juli heeft het Hof een arrest uitgesproken dat enerzijds goed nieuws was: zij bevestigen dat een voorrangsregeling in Brussel legitiem is. Maar zij vonden dat wij te ver waren gegaan in dat criterium van die negen jaar, omdat dat onvoldoende rekening houdt met de start van de leerplichtleeftijd.

Met dit voorstel van decreet komen wij daaraan tegemoet, en wijzigen wij die negen jaar naar vanaf de start van de leerplichtleeftijd. En om coherent te zijn doen we ook meteen hetzelfde in de Vlaamse Rand, waar diezelfde voorrangs-regel van toepassing was. Die is weliswaar niet vernietigd, maar om coherent te zijn met de Brusselse regelgeving passen we daar ook de termijn aan: niet negen jaar, maar vanaf de leerplichtleeftijd.

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Bedankt. Blij dat u mij toch zien zitten hebt.

De voorzitter: Ik zie iedereen altijd zitten. Mispak je daar niet aan.

Stijn Bex (Groen): Daarnet bij de discussie over de spoed zijn wij als oppositie bijzonder vriendelijk geweest. En ik denk dat wij twee keer vriendelijk zullen moeten zijn. Wij zullen geen advies van de Raad van State vragen, terwijl dat in dezen toch niet onlogisch zou zijn geweest, voorzitter. Want er is een probleem met de grondwettelijkheid van de decreten zoals we die hier goedgekeurd hebben.

De Vlaamse Regering heeft aan een oplossing gewerkt, want we weten dat het zo gegaan is. Uiteindelijk moet het snel-snel naar het parlement gebracht worden, dus daarom hebben een aantal collega's daar hun handtekening onder gezet. En ze zijn ook zo vriendelijk geweest om ons inzage te geven in het advies dat de Raad van State gevraagd had. Ik ga daar nog op terugkomen, want dat is toch een belangrijk document.

Onze bezwaren bij het initiële decreet gingen niet over de vraag of er een voorrangsregel nodig is. Wij vinden ook dat er in Brussel een voorrangsregel nodig is. De vraag is of die voorrangsregel zo breed moet zijn als de meerderheid in dit parlement die heeft omschreven. En daar is ons antwoord ondubbelzinnig neen op. Want wat doet deze meerderheid eigenlijk systematisch? Dat is proberen om zo dicht mogelijk bij de grondwettelijke grens aan te schuren, en zoveel mogelijk plaatsen in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel voor te behouden aan bepaalde groepen.

Daar is een probleem mee, collega's. Wat is dat probleem? Het gaat in totaal over 65 plus 15 procent of 80 procent van de leerlingen in totaal. Als je die cijfers gaat bekijken, dan zijn er amper scholen waar 80 procent van de leerlingen een beroep doet op die voorrangsregels. Het gaat dus over een aantal elitescholen waar 80 procent van de leerlingen gebruikmaakt van deze regels.

Dat zorgt dus voor een concentratie van zeer sterke leerlingen in een beperkt aantal scholen en voor het feit dat in andere scholen amper tot geen kinderen aanwezig zijn die van thuis uit zeer goed Nederlands praten. Wij denken dat dat problematisch is voor iedereen.

Het tweede puntje waarin het voorstel van decreet voor ons veel te streng was, is in het feit dat de Vlaamse Regering het voor 15 procent van de leerlingen mogelijk maakt om als zij negen jaar lang naar het Nederlandstalig onderwijs gegaan zijn in het basisonderwijs – dat wil dus zeggen vanaf de eerste kleuterklas – een beroep kunnen doen op een voorrang. In de praktijk betekent dat dat wanneer twee kinderen zes jaar lang samen naar de lagere school geweest zijn, maar het ene kind heeft in het Nederlands kleuterschool gedaan en het andere in het Frans, dat die twee kinderen, ondanks het feit dat ze zes jaar naast elkaar op de schoolbanken gezeten hebben, niet gelijk behandeld worden. Dat is ook een van de redenen waarom wij vinden dat dit voorstel van decreet zoals het nu was te ver ging.

Nu heeft het Grondwettelijk Hof inderdaad gezegd: 'Kijk, je start te vroeg. Je zegt dat je te veel wilt, Karl Vanlouwe en de andere mensen van de N-VA willen te veel, negen jaar is te veel.' De Vlaamse Regering doet nu een voorstel vertolkt door collega's van de meerderheid van 'laat ons de grens wat opschuiven en we beginnen bij het leerplichtonderwijs'. Ik zei al dat er een advies van de Raad van State gevraagd was en ik wil daar toch op ingaan. De Raad van State zegt dat door in de ontworpen regeling het vereiste minimum aantal jaren te laten ingaan vanaf de start van de leerplicht het voorontwerp weliswaar tegemoet komt aan het bezwaar van het Grondwettelijk Hof dat in de vernietigde regeling

onvoldoende rekening gehouden werd met het feit dat het begin van de leerplicht vastgesteld werd op de leeftijd van 5 jaar. Maar het Grondwettelijk Hof wijst er in overweging met B.36.3 – het advies zal niet openbaar worden dus ik zal er iets uitgebreider uit citeren – meer algemeen op dat 'het aantal vereiste jaren moet worden bepaald in het licht van het nagestreefde doel, te weten voorrang te geven aan leerlingen van wie geen van beide ouders het Nederlands in voldoende mate machtig is, maar die reeds een substantieel deel van hun schoolloopbaan in het Nederlandstalig basisonderwijs hebben vervuld.'

De Raad van State zegt dat er niet zomaar van uitgegaan kan worden dat de redelijk te vereisen duur van die schoolloopbaan enkel bepaald kan worden aan de hand van de aanvang van de leerplicht. Want het hof heeft gezegd: 'Het redelijke doel van de maatregel bestaat erin voorrang te geven aan leerlingen die reeds een substantieel deel van hun schoolloopbaan in het Nederlandstalig basisonderwijs vervuld hebben en dus moet volgens de Raad van State de decreetgever meer omstandig verantwoorden waarom de nagestreefde voorrang vereist dat de leerlingen zowel het leerplichtige kleuteronderwijs als het volledige lager onderwijs in het Nederlandstalig onderwijs moeten hebben gevolgd. Ze zullen ook moeten aantonen dat het gekozen onderscheidingscriterium pertinent is in het licht van de doelstelling van de maatregel en dat de maatregel geen onevenredige gevolgen heeft voor bepaalde leerlingen die hoewel ze niet van bij het begin van de leerplicht ingeschreven zijn in het Nederlandstalig basisonderwijs, toch een substantieel deel van hun loopbaan in het Nederlandstalig basisonderwijs hebben doorgebracht.' Eigenlijk vraagt de Raad van State dat wij uitleggen waarom je tegen een kind dat op zijn 6 jaar in het basisonderwijs begonnen is, zegt dat het geen voorrang heeft en een kind van 5 jaar wel.

De Raad van State verwijst ook naar het geval van leerlingen die vanaf een later tijdstip dan het begin van hun leerplicht in het tweetalig gebied Brussel hoofdstad gedomicilieerd zijn en vanaf dat tijdstip toch een hele schoolloopbaan in het Nederlandstalig basisonderwijs hebben doorgebracht. Je ouders werken in het buitenland. Je bent 6 jaar en ze verhuizen naar Brussel of ze verhuizen naar de Vlaamse Rand – want collega's, in de Vlaamse Rand geldt vandaag een uitzondering die betekent dat niet alleen kinderen die vanaf het begin van de schoolplicht naar school gaan in het Nederlands, maar ook kinderen die later verhuizen en bijvoorbeeld op hun 6 of 7 jaar naar een Nederlandstalige school gaan, ook voorrang krijgen in het middelbaar. 'Specifiek voor deze categorie van leerlingen' – ik zit weer in het advies van de Raad van State – 'is in het licht van het gelijkheidsbeginsel in ieder geval niet onmiddellijk in te zien hoe voor hen in het kader van de voorrangsregeling inzake inschrijvingsrecht in bepaalde gemeenten van het Nederlandse taalgebied een afwijkingsregeling geldt en niet in het kader van de voorrangregeling inzake inschrijvingsrecht in het tweetalige gebied.'

Er is dus een verschil in behandeling, zegt de Raad van State, tussen kinderen in Brussel en kinderen in de Vlaamse Rand. Tenzij hiervoor een bijzondere verantwoording kan worden gegeven, dient bijgevolg op zijn minst in deze afwijkingsmogelijkheid te worden voorzien. De Raad van State zegt dus: doe dat ook voor Brusselse kinderen als je niet behoorlijk kunt verantwoorden waarom je het alleen maar zou doen voor kinderen in de Vlaamse Rand.

De collega's, of misschien het kabinet van de minister, hebben dan de toelichting van dit voorstel van decreet gewijzigd. Ze hebben daarin geprobeerd te motiveren waarom de uitzondering die in de Vlaamse Rand geldt, niet zou moeten gelden in Brussel. Dat zal ik u ook moeten voorlezen, maar ik ga eventjes kijken of dat wel integraal nodig is. Ik denk dat iedereen het wel oké zal vinden als ik dat eventjes doe. *(Opmerkingen)*

De reden waarom de decreetgever vindt dat dat verschil er zou moeten zijn is dat "de gelijkaardige voorrang van 70 procent in de gemeenten aangeduid door de Vlaamse Regering" – dat is dus in de Vlaamse Rand – "veel groter is dan de voorrang van 15 procent in Brussel". Om die reden is in Brussel een uitzondering voor leerlingen die later instromen wegens verhuis vanuit het buitenland niet voorzien. Dat is een uitleg, maar dat is geen verantwoording. "Ook de context van Brussel is uniek." Dat weten we, maar dat is geen verantwoording voor een discriminatie in de wetgeving. Alhoewel er wordt gezegd: 'In Brussel is er met name een ander onderwijssysteem, dat ook zijn aanbod heeft." Ha ja, je wordt gediscrimineerd, maar dat is niet erg, want er is nog een ander onderwijssysteem waar de kinderen naartoe kunnen. Een zwakke uitleg voor het Grondwettelijk Hof, denk ik.

Tot slot: "De bijkomende administratieve last die dergelijke uitzondering met zich meebrengt" – voor de Brusselse kindjes dus – "moet ook in acht worden genomen, zeker gelet de reeds bestaande opdrachten in het kader van de voorrang voor kinderen waarvan één van de ouders het Nederlands in voldoende mate machtig is."

Collega's, sorry, ik heb heel veel van jullie tijd genomen, maar ik doe het om uit te leggen dat dit hersteldecreet – herstel van broddelwerk – opnieuw broddelwerk is, en dat, tenzij de collega's van de meerderheid mij kunnen overtuigen dat ze dit kunnen uitleggen als een niet-discriminatie, we hier eigenlijk opnieuw over een voorstel van decreet aan het stemmen zijn waar we na het oordeel van het Grondwettelijk Hof opnieuw een herstel op zullen moeten toepassen. Wij hebben met Groen – en ik denk dat er nog wel partijen zijn in dit halfrond die daarvoor te vinden zijn – een veel simpelere oplossing. Ze gaat wat verder dan wat wij eigenlijk willen doen. Wij zijn zeker absoluut geen fan van die regeling voor de Vlaamse Rand. Dat is echt administratieve overlast ten top, om een paar mensen de indruk te kunnen geven dat we problemen oplossen, terwijl de enige oplossing bestaat in voldoende scholen bouwen. Maar in de regeling van de Rand wordt eigenlijk simpelweg gezegd: voor 70 procent van de plaatsen in de school, kunnen wij die plaatsen voorbehouden voor kinderen die lang genoeg naar het lager onderwijs zijn gegaan. Laat ons dan niet zeggen dat dat moet vanaf het begin van de leerplicht, wat ons betreft, maar laat ons zeggen: vanaf het eerste leerjaar.

Als je die simpele regeling, die ook gevalideerd is door het Grondwettelijk Hof, zou toepassen in Brussel, dan kunnen we hier vandaag iets goedkeuren dat de toets van het Grondwettelijk Hof doorstaat. Ik denk zelfs dat je het percentage nog wat kunt opkrikken, en dat je dan nog altijd voor een wet kunt stemmen die de blamage van de afkeuring door het Grondwettelijk Hof niet opnieuw met zich meebrengt. Maar ik denk, voorzitter, collega's, dat er wel wat werk aan de winkel is om mij ervan te overtuigen dat jullie nu iets willen goedkeuren dat opnieuw door het Grondwettelijk Hof vernietigd zal worden. *(Applaus bij Groen, Vooruit en de PVDA)*

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Voorzitter, beste collega's, ik ga niet alles herhalen wat collega Bex heeft gezegd. *(Opmerkingen. Gelach. Applaus)*

Want mijn opmerkingen zijn natuurlijk dezelfde, maar ik bekijk het vooral vanuit het perspectief van de Vlaamse Rand. Maar eerst wil ik zeggen dat het toch echt wel een schouwspel was. Het was een voorstel van decreet, het is als voorontwerp van decreet al principieel goedgekeurd op 2 september en het is vreemd dat er vandaag dan opnieuw wordt gekozen om te werken via een voorstel van decreet. Collega Coel heeft het al aangegeven: het is brolwerk, we doen het

omdat het niet anders kan. Wij hebben ingestemd met die hoogdringendheid omdat de scholen, zeker ook in de Vlaamse Rand, vandaag natuurlijk met heel wat vragen zitten, en niet alleen de scholen maar ook de gemeenten, die vooral wachten op het aanmeldingssysteem. Daarover hebben we het nog niet gehad, maar dat is toch ook wel een heel belangrijke zaak. Het moet vlug gaan, maar dit voorstel van decreet is voor ons alweer een toonbeeld van onbehoorlijk bestuur. Het feit dat het vlug moet gaan, komt doordat minister Weyts vandaag al aan de lokale besturen in de Vlaamse Rand gevraagd heeft om in te tekenen op een aanmeldingssysteem dat er gewoon nog niet is en waarvan we ook niet weten of het gaat werken. Maar er moeten al wel dossiers voor ingediend worden tegen 15 november.

Dankzij een goede geest hebben wij vandaag kennis kunnen nemen van het advies van de Raad van State, waarnaar ik ook gevraagd heb. Op 13 oktober vroeg ik er nog naar aan minister Weyts, die antwoordde dat het op komst was. Dat geeft opnieuw aan dat ook dit voorstel van decreet alweer broddelwerk is. Minister Weyts gaf trouwens ook aan dat hij de grenzen van het wettelijke heeft opgezocht met dit voorstel van decreet. En het laatste wat de Vooruitfractie wil, is dat we de scholen, de ouders, Brussel en de Rand opnieuw in onzekerheid zouden storten.

Maar behalve een blijk van onbehoorlijk bestuur – of noem het broddelwerk – is het grote probleem van het voorstel van decreet dat het eigenlijk opnieuw een toonbeeld is van de symboolpolitiek die deze Vlaamse Regering kenmerkt. Het is een manier om de echte problemen niet te moeten benoemen. En het echte probleem is natuurlijk het gigantische capaciteitstekort. Nog steeds gaan er vandaag zelfs meer leerlingen vanuit de Rand van Brussel naar een secundaire school in Brussel dan omgekeerd. Een onderzoek van het Brussels Informatie-, Documentatie- en Onderzoekscentrum (BRIO) heeft dit met overtuigende cijfers aangetoond. Brussel en de Rand zijn gewoon onlosmakelijk met elkaar verbonden en mobiliteit van mensen tussen Brussel en de Rand is gewoon een feit. De Rand ondervindt die uitdagingen van de grootstedelijkheid, en wij van Vooruit zien niet in hoe die nieuwe voorrangsregels voor de inschrijvingen een echte oplossing kunnen betekenen voor het reële probleem van dat capaciteitstekort.

Ja, minister Weyts voorziet extra middelen ten bedrage van 10 miljoen euro. Mocht hij hier zijn, dan zou hij dat zeggen. Die middelen gaan 1344 plaatsen opleveren. Maar hij weet evengoed als wij dat die scholen er daarmee nog niet staan. Die plaatsen zijn er nog niet. We gaan de komende jaren dus nog heel erg kampen met een nijpend capaciteitstekort, en dat gaan we echt niet oplossen met een symboolmaatregel als dat voorrangspercentage. Er is gewoon veel te weinig aanbod in de secundaire scholen in de regio. Wij zien die voorrangsregel eigenlijk vooral als een gemakkelijkheidsoplossing, die de instroom van anderstalige leerlingen tussen scholen verschuift van de ene, populaire school naar een andere. Want die anderstalige leerlingen verdwijnen daar niet mee. Die kan je alleen maar goed onthalen door in de school ook voldoende in te zetten op taallessen, op integratie, op alle mogelijke andere ondersteuningsmiddelen om die leerlingen maximale kansen te geven in ons Vlaamse onderwijs in de Rand en in Brussel.

Door die maatregelen ga je gewoon scholen hebben – collega Bex gaf het ook aan – die Nederlandstaligen gaan aantrekken en andere, waardoor elke mix gaat verdwijnen. Dat is volgens ons dan weer nefast voor de oefenkansen Nederlands voor anderstalige leerlingen.

Het is grappig, maar het is eigenlijk ook cynisch. In een detail in die memorie van toelichting wordt er bijvoorbeeld ook gesproken over een uitzondering voor leerlingen die later instromen in het Nederlandstalig basisonderwijs vanwege een

verhuizing uit het buitenland. Maar in het voorstel van decreet zelf is er sprake van leerlingen die vanaf het moment van hun domiciliëring in het Vlaamse Gewest, of in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, onafgebroken voor het Nederlandstalig basisonderwijs hebben gekozen. Dus het Waalse Gewest geldt eigenlijk als buitenland, als ik het zo moet lezen.

Wat trouwens met leerlingen die thuisonderwijs hebben gevolgd in het Nederlands, of die in een Europese school een Nederlandstalig programma hebben gevolgd? Ik had eigenlijk ook graag gehad dat de minister er was om een aantal dringende vragen te beantwoorden.

De voorzitter: Het is een voorstel van decreet. De minister moet hier niet zijn.

Katia Segers (Vooruit): Ja, ik weet het, maar de scholen moeten voor 15 november laten weten of ze al dan niet willen gebruikmaken van het aanmeldingssysteem dat de Vlaamse overheid ter beschikking zal stellen, zal ontwikkelen, terwijl er wel al andere bestaan. En als je geen gebruik wilt maken en toch wilt aanmelden, dan kun je in aanmerking komen voor een financiële ondersteuning. Maar de onduidelijkheid is troef. Hoe kunnen schoolbesturen – vaak gemeentebesturen wanneer er verschillende scholen in de gemeente samen aanmelden – nog een grondige afweging maken of ze kiezen voor het systeem van de Vlaamse overheid of niet? Een systeem dat er nog niet is, dat niet uitgetest is, waarvan we niet weten of het er zal zijn, waarvan we niet weten of het zal werken: onduidelijkheid troef. We weten ook niet of ze zullen kunnen rekenen op die financiële ondersteuning. Dat is gewoon onbehoorlijk bestuur.

En om een uitsmijter te maken: het heeft geen betrekking op dit voorstel van decreet, maar wanneer komt er überhaupt een inschrijvingsrecht voor het buitengewoon onderwijs? Al sinds 2019 wordt dat beloofd, en het is er nog steeds niet. Het inschrijvingsrecht uit 2012 was gewoon copy-paste van dat in het gewoon onderwijs, terwijl we allemaal weten dat het buitengewoon onderwijs een heel andere dynamiek heeft van in- en uitschrijvingen.

Dus voilà: heel veel problemen die niet opgelost zijn. De reden dat we tegen dit voorstel van decreet zullen stemmen, is dat dit opnieuw een staaltje is van symboolpolitiek, en broddelwerk. *(Applaus bij Vooruit en Groen)*

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Heel kort, ik wil het allemaal niet zo lang trekken. We hebben ons bij het oorspronkelijke decreet onthouden, omdat het op een aantal vlakken niet ver genoeg ging. Maar goed, dit is dan een reparatiedecreet, en dan hoor ik de linkerkant vooral zeggen dat het grote probleem het plaatstekort is in het onderwijs in Brussel en de Vlaamse Rand. Sorry, maar het grote probleem zit veel dieper. Het grote probleem is de enorme immigratie naar ons land, zonder beperkingen, en zeker ook de laatste jaren vanuit Brussel naar de Vlaamse Rand, zonder dat er verplichtingen zijn voor de ouders om Nederlands te leren. Ik heb dat nog deze week aan de minister gevraagd, en hij heeft gezegd dat hij achter zo'n verplichting staat, maar helaas kan dat zomaar niet en zijn er daartegen juridische bezwaren.

Goed, er is nog werk op de plank, omdat wij als Vlaanderen helaas nog op een aantal vlakken niet bevoegd zijn. Het wordt tijd dat we onafhankelijk worden. Het voorstel hier is een kleine aanpassing. In plaats van de eerste kleuterklas gaan we naar de derde kleuterklas. Dat is de grenzen aftasten, omdat we als Vlaanderen niet volledig bevoegd zijn om dat allemaal zelf te bepalen. En dus is er inderdaad een risico dat we weer worden teruggefloten. Wij gaan dit op dit ogenblik wel goedkeuren.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ik wil misschien toch even reageren.

De voorzitter: U zult hen proberen te overtuigen.

Arnout Coel (N-VA): Uit respect voor het vurige betoog dat collega Bex en collega Segers gehouden hebben. Ik zal misschien beginnen met het gemakkelijkste. Er wordt hier gezegd dat dit een symboolaanpak is, dat we daarmee de capaciteitsproblemen niet zullen oplossen. Ja, dat wil ik volmondig erkennen. Je lost een capaciteitsprobleem niet op met een Inschrijvingsdecreet. Dat los je op door scholen bij te bouwen, en dat doet deze Vlaamse Regering ook volop. Ik nodig alle onderwijsaanbieders in Brussel uit om hetzelfde te doen.

Waarvoor dient dat Inschrijvingsdecreet dan? Dat dient om de schaarse plaatsen toe te wijzen op een zo rechtvaardig mogelijke manier. En uiteraard – en dat is de keuze van deze meerderheid – willen wij dan in het Nederlandstalig onderwijs, gefinancierd vanuit de Vlaamse Gemeenschap, maximaal de kans geven aan Vlamingen, Nederlandstaligen, die zich in dat onderwijs wensen in te schrijven, en in tweede orde aan anderstaligen die wel van jongs af aan de moeite hebben gedaan, of de keuze hebben gemaakt, om in het Nederlands school te lopen.

Dus op zich lijk me dat allemaal redelijk evident, en proberen we dat in deze regelgeving vorm te geven. Dan wordt er gezegd dat het broddelwerk is. Dat woord is hier vijf, zes keer gevallen. Ik wil er toch op wijzen dat het Grondwettelijk Hof eigenlijk ten gronde gezegd heeft dat het perfect legitiem is dat de Vlaamse Gemeenschap die voorrangsregels in Brussel en in de Rand anders definieert, dat ze daar een aparte aanpak voor uitwerkt en dat ze dat mogelijk maakt. Ik denk dus dat dat de grote overwinning is van het arrest. De Franstaligen hadden gedacht dat ze dat inhoudelijk zouden kunnen onderuithalen en aanvechten dat er een andere aanpak mag zijn omdat het een geval van discriminatie is, maar dat is manifest niet het geval.

Het Grondwettelijk Hof heeft wel opgemerkt dat door te spreken van negen jaar en de facto vanaf de eerste kleuterklas, je daarmee eigenlijk de grenzen van de leerplicht aan het optrekken bent op een oneigenlijke manier, en daar komen we nu aan tegemoet. Nu stemmen we de voorrangsregel af op de start van dat leerplichtonderwijs. Ik denk dat dat goed gemotiveerd is. De Raad van State heeft daar ook nog een aantal opmerkingen over gemaakt. Dat gaat met name over kinderen die uit buitenland komen en of die als uitzondering kunnen worden beschouwd.

Er wordt hier gezegd dat dat discriminatie is omdat je het anders doet in Brussel dan in de Vlaamse Rand. Nu, de definitie van discriminatie is 'in gelijke gevallen anders handelen', maar het gaat niet over gelijke gevallen. In de Vlaamse Rand heb je een voorrangsgroep van 70 procent, in Brussel een van 15 procent. Het is evident dat die voorrangsgroep vele malen kleiner is. Dus als je op die voorrangsgroep ook nog eens uitzonderingen begint toe te staan, hol je die voorrangsgroep veel harder uit dan dat je dat doet als het over een voorrangsgroep van 70 procent gaat.

Ik denk dus dat ik daarmee de voornaamste inhoudelijke bemerkingen beantwoord heb. Wat de praktijk van het aanmeldsysteem betreft, moet je nu voor 15 november aangeven dat je wilt gebruikmaken van het aanmeldsysteem. Dat moet je dan pas in januari doen. Dat praktische probleem moet nog worden beschouwd, maar we hebben er alle vertrouwen in dat dat op korte termijn zal gebeuren.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Dank u wel, voorzitter. Vanuit onze fractie nog een paar korte tussenkomsten. Het Inschrijvingsdecreet moet er alleen zijn om op zoek te gaan naar een billijke manier om leerlingen te weigeren, en dat is natuurlijk nooit fijn. We proberen eraan tegemoet te komen met het bouwen van nieuwe scholen. Maar goed, die zijn niet op één dag gebouwd. Vandaar de nood aan een Inschrijvingsdecreet.

Ik wil toch eventjes ingaan op iets waar collega Coel nog niet op ingegaan is, en dat is de start van de leerplicht. Ik verwijs dan heel specifiek naar de wet rond de leerplicht, artikel 1, §7. Want het is heel specifiek geregeld voor kinderen die instromen, op gelijk welke leeftijd, en die vanwege het feit dat ze ingeschreven worden in het vreemdelingenregister van een bevolkingsregister van een gemeente waar ze verblijven, pas vanaf de zestigste dag na die inschrijving moeten voldoen aan de leerplicht. Op die manier kom je natuurlijk tegemoet aan de vraag die hier ook gesteld is: wat met mensen die instromen? Dat is ook vanaf de eerste dag van de leerplicht. Op die manier komen we ook tegemoet aan die vraag.

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Wel, voorzitter, collega Annouri zei dat hij mijn uitleg niet begrepen had. Ik vroeg me af of dat voor meer collega's het geval was. Dan zou ik hem eventueel kunnen herhalen. Neen, ik ben niet overtuigd van de verantwoording die de collega's geven. Collega Vandromme, u zegt dat de leerplicht pas begint te lopen vanaf dat men in het bevolkingsregister is ingeschreven. Maar waarom zou er dan in het Vlaamse Gewest wel een uitzondering moeten gelden en niet in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest? Dat snap ik toch echt niet. En het idee dat de groep die een beroep kan doen op het systeem groter is in de Vlaamse Rand dan in Brussel, is ook een uitleg die geen steek houdt. Dat zou dan een verschillende behandeling zijn die de overheid zelf organiseert, en daardoor zou er geen discriminatie zijn. *(Gelach. Opmerkingen van de voorzitter)*

Ik wil maar zeggen, voorzitter, kort en bondig: ik ben niet overtuigd dat deze meerderheid voldoende kan staven dat dit voorstel van decreet de grondwettelijke toets zal doorstaan. We weten dat dit niet belangrijk is voor de fractie helemaal aan de overkant, maar ik dacht toch dat het voor de fracties in het midden van dit halfrond wel belangrijk was. *(Applaus bij Groen en Vooruit)*

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): In een ultieme argumentatie wil ik er toch nog op wijzen dat we met dit voorstel van decreet juist tegemoetkomen aan het arrest van het Grondwettelijk Hof. Ik vind het een heel vreemd argument dat we geen belang zouden hechten aan de mening of de appreciatie van het Grondwettelijk Hof. We komen er expliciet aan tegemoet.

De enige inhoudelijke opmerking die ze hebben gemaakt, remediëren we met dit voorstel van decreet. (*Opmerkingen van Jeremie Vaneeckhout)*

Het zou er inderdaad aan moeten mankeren, collega Vaneeckhout. Maar uw argument dat we geen belang hechten aan het Grondwettelijk Hof, lijkt me helemaal geen steek te houden. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking. (Zie *Parl.St.* Vl.Parl. 2022-23, nr. 1443/1)

– Artikel 1 tot en met 5 worden zonder opmerkingen aangenomen.

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het voorstel van decreet houden.

ONTWERP VAN DECREET tot oprichting van een Vlaams Mensenrechteninstituut
– 1357 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 5

Aangehouden stemmingen

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 16, van An Moerenhout, Celia Groothedde, Hannelore Goeman en Jos D'Haese, op artikel 13 van het ontwerp van decreet tot oprichting van een Vlaams Mensenrechteninstituut.

Stemming nr. 1

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

100 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
26 leden hebben ja geantwoord;
73 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

94 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
23 leden hebben ja geantwoord;
70 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Reden voor onthouding?

De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Ik ben het uiteraard eens met het stemgedrag van mijn fractie, maar ik heb een stemafspraak gemaakt met iemand van de meerderheid. Dat zal bij de volgende stemmingen ook zo zijn. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over artikel 13.

Stemming nr. 2

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

100 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
56 leden hebben ja geantwoord;
43 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

94 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
53 leden hebben ja geantwoord;
40 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 13 aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 17, van An Moerenhout, Celia Groothedde, Hannelore Goeman en Jos D'Haese, op artikel 16.

Stemming nr. 3

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

100 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
26 leden hebben ja geantwoord;
73 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

94 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
23 leden hebben ja geantwoord;
70 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 18, van An Moerenhout, Celia Groothedde, Hannelore Goeman en Jos D'Haese, op artikel 16.

Stemming nr. 4

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

100 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
26 leden hebben ja geantwoord;
73 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

94 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
23 leden hebben ja geantwoord;
70 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over artikel 16.

Stemming nr. 5

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

100 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
56 leden hebben ja geantwoord;
43 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

94 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
53 leden hebben ja geantwoord;
40 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 16 aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 19, van An Moerenhout, Celia Groothedde, Hannelore Goeman en Jos D'Haese, op artikel 21.

Stemming nr. 6

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

100 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
26 leden hebben ja geantwoord;
73 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

94 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
23 leden hebben ja geantwoord;
70 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 20, van An Moerenhout, Celia Groothedde, Hannelore Goeman en Jos D'Haese, op artikel 21.

Stemming nr. 7

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

100 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
26 leden hebben ja geantwoord;
73 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

94 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
23 leden hebben ja geantwoord;
70 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over artikel 21.

Stemming nr. 8

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

100 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
56 leden hebben ja geantwoord;
43 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

94 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
53 leden hebben ja geantwoord;
40 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 21 aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 21, van An Moerenhout, Celia Groothedde, Hannelore Goeman en Jos D'Haese, tot toevoeging, aan afdeling 4, van een onderafdeling 4, die bestaat uit een artikel 21/1.

Stemming nr. 9

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

100 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
26 leden hebben ja geantwoord;
73 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

94 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
23 leden hebben ja geantwoord;
70 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 22, van An Moerenhout, Celia Groothedde, Hannelore Goeman en Jos D'Haese, op artikel 22.

Stemming nr. 10

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

100 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
26 leden hebben ja geantwoord;
73 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

94 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
23 leden hebben ja geantwoord;
70 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over artikel 22.

Stemming nr. 11

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

100 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
56 leden hebben ja geantwoord;
43 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

94 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
53 leden hebben ja geantwoord;
40 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 22 aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 23, van An Moerenhout, Celia Groothedde, Hannelore Goeman en Jos D'Haese, op artikel 30.

Stemming nr. 12

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

100 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
26 leden hebben ja geantwoord;
73 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

94 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
23 leden hebben ja geantwoord;
70 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 24, van An Moerenhout, Celia Groothedde, Hannelore Goeman en Jos D'Haese, op artikel 30.

Stemming nr. 13

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

100 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
26 leden hebben ja geantwoord;
73 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

94 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
23 leden hebben ja geantwoord;
70 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over artikel 30.

Stemming nr. 14

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

100 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
56 leden hebben ja geantwoord;
43 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

94 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
53 leden hebben ja geantwoord;
40 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 30 aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 25, van An Moerenhout, Celia Groothedde, Hannelore Goeman en Jos D'Haese, op artikel 52.

Stemming nr. 15

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

100 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
26 leden hebben ja geantwoord;
73 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

94 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
23 leden hebben ja geantwoord;
70 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over artikel 52.

Stemming nr. 16

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

100 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
56 leden hebben ja geantwoord;
43 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

94 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
53 leden hebben ja geantwoord;
40 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 52 aan.

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 17

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

100 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
56 leden hebben ja geantwoord;
43 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

94 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
53 leden hebben ja geantwoord;
40 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

VOORSTEL VAN DECREET van Arnout Coel, Loes Vandromme, Jean-Jacques De Gucht, Annabel Tavernier, Hilâl Yalçin en Koen Daniëls tot wijziging van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, wat de voorrangsgroepen voor leerlingen met een voortraject in het Nederlandstalig basisonderwijs bij de inschrijvingen in het gewoon secundair onderwijs betreft
– 1443 (2022-2023) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het voorstel van decreet van Arnout Coel, Loes Vandromme, Jean-Jacques De Gucht, Annabel Tavernier, Hilâl Yalçin en Koen Daniëls tot wijziging van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, wat de voorrangsgroepen voor leerlingen met een voortraject in het Nederlandstalig basisonderwijs bij de inschrijvingen in het gewoon secundair onderwijs betreft.

Stemming nr. 18

Ziehier het resultaat:

100 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
73 leden hebben ja geantwoord;
26 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het voorstel van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

MOTIE van Immanuel De Reuse, Stefaan Sintobin, Suzy Wouters, Kristof Slagmulder en Chris Janssens tot instelling van een belangenconflict over het federale wetsontwerp tot wijziging van de gecoördineerde wet van 10 mei 2015 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen voor wat betreft de aanbodsbeheersing
– 1457 (2022-2023) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de motie van Immanuel De Reuse, Stefaan Sintobin, Suzy Wouters, Kristof Slagmulder en Chris Janssens tot instelling van een belangenconflict over het federale wetsontwerp tot wijziging van de gecoördineerde wet van 10 mei 2015 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen voor wat betreft de aanbodsbeheersing.

Stemming nr. 19

Ziehier het resultaat:

100 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
17 leden hebben ja geantwoord;
83 leden hebben neen geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement de motie niet aan.

MOTIE van Stijn Bex tot besluit van de op 6 oktober 2022 in commissie gehouden interpellaties
1° door Stijn Bex aan minister Lydia Peeters over de gefaseerde uitrol van de basisbereikbaarheid; en
2° door Jos D'Haese aan minister Lydia Peeters over het beleidsfalen bij de uitrol van het decreet Basisbereikbaarheid
– 1439 (2022-2023) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de motie van Stijn Bex tot besluit van de op 6 oktober 2022 in commissie gehouden interpellaties
1° door Stijn Bex aan minister Lydia Peeters over de gefaseerde uitrol van de basisbereikbaarheid; en
2° door Jos D'Haese aan minister Lydia Peeters over het beleidsfalen bij de uitrol van het decreet Basisbereikbaarheid.

De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Voorzitter, in mijn fractie werd er aangedrongen om kort te zijn, maar collega Vaneeckhout heeft, om redenen die ik hier niet zal toelichten,

gezegd dat ik mijn volle tien minuten mocht gebruiken. Ik hoop dat ik ze niet nodig zal hebben.

Ik verwijs naar de motie die wij hier een tweetal weken geleden unaniem hebben goedgekeurd, een motie waarmee wij aan het Rekenhof vroegen om een grondig onderzoek te doen naar alle middelen die al zijn besteed aan de hervorming van de basisbereikbaarheid, de hervorming van ons openbaar vervoer die vorige legislatuur werd goedgekeurd.

Na de aankondiging van minister Peeters, na meerdere keren uitstel, dat zij opeens voor versnelling zou zorgen vanaf 1 januari 2023, heb ik samen met collega Jos D'Haese geïnterpelleerd omdat wij wel eens wilden weten wat die versnelling precies zou inhouden. Zou het nu echt opeens allemaal in orde komen met het openbaar vervoer? Gaat er eindelijk een beter aanbod komen?

Collega's, ik moet jullie misschien ontgoochelen – toch diegenen die nog hoop hadden dat het iets ging worden. Maar dat is het dus helemaal niet. Dat decreet, waarvan de uitrol al drie keer werd uitgesteld, wordt zogezegd versneld uitgerold, maar eigenlijk sterft het een stille dood. Minister Peeters heeft moeten toegeven dat zij op alle stappen die zij moest zetten om aan dat decreet uitvoering te kunnen geven, gefaald heeft.

Ik zal een paar voorbeelden geven, zonder exhaustief te willen zijn, want dan zouden mijn tien minuten niet volstaan.

Er moesten heel veel overstappunten worden gerealiseerd. 347 daarvan waren cruciaal om het model van de minister ingang te doen krijgen. Weten jullie hoeveel er zijn? 7! Het had al jaren geleden moeten zijn ingevoerd. De minister heeft bestekken uitgeschreven om aanbieders van deelvervoer, van deeltaxi's, in de markt te laten te stappen en een aanbod te doen, om dat te doen met deelfietsen, met deelwagens. In dat alles is heel veel werk gekropen, en wat is daarvan de uitkomst? Niet 1 offerte werd ingediend, en alleszins geen waarmee de minister iets kon doen.

Wat hebben we wel gedaan? We hebben een Mobiliteitscentrale in de markt gezet en daarvoor een contract afgesloten. Men dacht dat dat 100 miljoen euro zou kosten, op acht jaar tijd. Dat is eigenlijk een veredelde telefooncentrale, toch zeker omdat de minister heeft moeten beslissen dat De Lijn eigenlijk buitenspel ging worden gezet in deze hervorming.

Men ging het openbaar vervoer organiseren vanuit een vervoersautoriteit. De knowhow rond het openbaar vervoer zou naast de administratie worden getrokken in plaats van bij De Lijn. Wat heeft de minister nu moeten doen? Zij moet op haar knieën smeken dat De Lijn de regierol van het openbaar vervoer wil opnemen. Die belbuscentrale van De Lijn, die nog altijd actief is en waar mensen zitten te wachten op uitsluitsel over wanneer ze hun job zullen verliezen, zou eigenlijk dat werk van die dure Mobiliteitscentrale kunnen overnemen.

Ik moet eerlijk zeggen dat ik de bestuurlijke puinhoop die ik daar aantref, niet had verwacht van een Vlaamse overheid die alles anders en beter ging doen. En dus kom ik met dit technisch dossier om tien uur 's avonds nog even hier vooraan in de plenaire vergadering. Dit dossier is door zijn techniciteit en door het geknoei compleet van de radar verdwenen. De Vlaming die zit te wachten op deftig openbaar vervoer, blijft op zijn honger zitten.

Bij de vervoerregio's en de lokale besturen – het bewijs daarvan zijn die Hoppinpunten waar er nog maar zo weinig van zijn – is er eigenlijk helemaal geen animo meer om deze hervorming door te voeren. Er is eigenlijk geen draagvlak om vooruit te gaan met die hervorming zolang extra middelen uitblijven. En

iedereen weet dat minister Peeters niets doet zonder draagvlak. Helaas, dat betekent vaak dat je effectief niets doet.

Negen op de tien reizigers bij De Lijn vandaag beschikken niet over een auto of een rijbewijs. Dat wil dus zeggen dat vandaag alleen nog maar mensen met ons openbaar vervoer rijden die het echt nodig hebben, maar niet mensen die daarmee naar hun werk gaan, of die daarmee verplaatsingen doen waarbij ze hun auto laten staan.

Er is een grote bezorgdheid dat, wanneer we delen van deze hervorming laten doen, je gewoon dingen elders wegneemt. Want dat is wat de minister nu wil doen: delen uitvoeren, op sommige lijnen meer gaan inzetten, maar met een gesloten portefeuille van vandaag, en bovendien met een aantal middelen die niet geïndexeerd zijn, terwijl we met die hoge inflatie zitten.

En ja, voorzitter, ik vind het dan belangrijk om aan dit parlement te vragen wat we daaraan gaan doen. Gaan we alleen het onderzoek van het Rekenhof afwachten, om binnen een jaar vast te stellen dat daar toch wel veel Vlaams belastinggeld over de balk gegooid is? Of gaan we de regering verplichten om ook voordien al initiatieven te nemen die er toch nog voor zouden kunnen zorgen dat deze legislatuur geen compleet verloren legislatuur voor het openbaar vervoer wordt?

Wij doen daarvoor in deze motie een aantal voorstellen, waarvan ik hoop dat er, net zoals twee weken geleden, unanimiteit zal zijn in deze vergadering. Maar wij staan ook open voor amendering, collega Maertens, collega Brouwers, collega Keulen.

Wij willen dat er eindelijk geïnvesteerd wordt in een sterk openbaar vervoer, dat echt een alternatief voor de wagen kan zijn. Wij willen dat het aanbod steeds voldoende groot blijft, ook in landelijk gebied. En daarvoor is het nodig dat er meer middelen gaan naar De Lijn, die nu meer taken krijgt, maar waar tot op het bod bespaard is.

Tegelijkertijd vragen we dat de minister ook wat uitleg geeft over hoe ze die versnelling ziet. Want voorlopig hebben we alleen maar kunnen begrijpen wat er niet gaat gebeuren. Maar het is nog altijd niet duidelijk wat De Lijn precies zal moeten doen, en hoe die hervorming uiteindelijk uitgerold zal worden. We vragen ook extra participatie, we vragen dat er een roadmap komt van hoe het nu allemaal uitgerold zal worden. We vragen dat de reizigers eindelijk duidelijk geïnformeerd zullen worden over die gefaseerde uitrol.

En ik kan mij niet voorstellen, collega's, dat vanop de banken van de meerderheid – waar steevast wordt gezegd dat we moeten inzetten op beter openbaar vervoer, en dat Vlaanderen zal tonen dat we het beter kunnen doen –, het enige resultaat van zoveel jaren geknoei zou zijn dat jullie hier vandaag zeggen dat De Lijn in december of januari een voortgangsrapportage zal komen doen. En dat vanaf dan De Lijn om de zes maanden komt uitleggen wat ze gaat doen. Want de minister gaat het niet doen. De Lijn zal komen uitleggen wat ze gaan doen.

We vragen aan de minister dat zij eindelijk initiatief neemt, dat ze eindelijk binnen die Vlaamse Regering extra geld op tafel legt voor goed openbaar voer. Dat is nodig. En dat kan, als je de meningen in de commissie Mobiliteit hoort. Want daar vindt iedereen dat. En tussen de lijnen door zegt ook iedereen dat we niet kunnen verwachten dat het beter wordt met minder geld.

Er moet dus absoluut iets gebeuren, collega's. En ik nodig jullie dus uit om deze motie niet blind weg te stemmen, maar om er alleszins creatief mee aan de slag te gaan. Niet elk voorstel zal kunnen worden meegenomen, hoewel er eigenlijk geen zotternijen in staan, eerlijk gezegd. Maar jullie kunnen dit niet gewoon

wegstemmen, want dan leggen jullie zich neer bij een verloren legislatuur voor het openbaar vervoer.

Ik heb zelfs nog een minuut over, voorzitter. *(Applaus bij Groen, Vooruit en de PVDA)*

De voorzitter: Mevrouw Robeyns heeft het woord.

U hebt maximaal vijf minuten.

Els Robeyns (Vooruit): Dank u wel voorzitter, ik wil graag vanuit de Vooruit-fractie de motie van de collega's van Groen ondersteunen. Er is inderdaad meer dan ooit nood aan hoogwaardig kwalitatief openbaar vervoer dat werkt en dat effectief een alternatief is voor de wagen. Maar in plaats van die kar te trekken, stellen we vast dat deze Vlaamse Regering deze legislatuur veel geld en vooral veel tijd verspild heeft aan een grote omwenteling die gedoemd was om te mislukken. Basisbereikbaarheid is een papieren mastodont waar de ideologie van afbouw en privatisering van ons openbaar vervoer achter zit, maar die onder andere door budgetneutraliteit niet realiseerbaar was en waar deze regering, zoals collega Bex geïllustreerd heeft, dan nog eens een ware knoeiboel van gemaakt heeft.

Collega Bex, ik ben ervan overtuigd dat deze legislatuur sowieso al een verloren legislatuur voor ons openbaar vervoer is en dat er geen stappen vooruit gezet zijn, integendeel. En wie is daarvan de dupe? De reiziger blijft in de kou achter. We willen de oproep naar investeren in hoogkwalitatief openbaar vervoer absoluut ondersteunen. Enkel zo gaan we iets kunnen doen aan de vervoersarmoede, laten we de reizigers niet langer in de kou en gaan we de mensen ook kunnen overtuigen om de wagen te laten staan, wat ook stappen vooruit betekent op het vlak van duurzaamheid en klimaat. Onze steun zult u dus zeker hebben. *(Applaus bij Vooruit, Groen en de PVDA)*

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Wat betreft de basisbereikbaarheid hebben wij uiteraard een heel andere appreciatie. De minister is daar al verschillende keren over geïnterpelleerd, en het feit dat je meer doelgericht en efficiënt openbaar vervoer wilt, betekent niet dat je een afbouw van het bestaande net wilt hebben. Dat er een aantal dingen moeten veranderen, daar zal elke reiziger het mee eens zijn. Er zijn tegenslagen geweest, dat wordt niet onder stoelen of banken gestoken. We hebben hier vorige week of twee weken geleden nog maar gezamenlijk een motie goedgekeurd om het Rekenhof te vragen om onderzoeken in te stellen naar hoe de middelen gericht zijn. Dat is een complex probleem, dat erkennen we. En dus is het nuttig dat dat geobjectiveerd wordt, dat we weten hoeveel sommige dingen kosten. Dan kan zo'n efficiëntieoefening gelanceerd worden, waarbij het kamerbreed de ambitie is om een sterker en performanter openbaar vervoer uit te rollen. Collega's, in die zin zijn we niet elkaars tegenstanders, zij het dat we misschien een andere ideologische kijk op deze zaak hebben. Maar ik denk wel dat het nuttig is om de objectivering van het Rekenhof eerst af te wachten en niet holderdebolder snel nu weer een tweede of derde 'fausse bonne idée' te lanceren maar er gezamenlijk met de minister voor te zorgen dat basisbereikbaarheid tegen het einde van de legislatuur ten minste realiteit kan worden.

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Collega Schiltz, wat u zegt komt er eigenlijk op neer dat we inderdaad gaan wachten op dat onderzoek van het Rekenhof voor we iets gaan doen aan een beter openbaar vervoer. Ik kan dat niet begrijpen. Dat is echt onbegrijpelijk. Wat voor een boodschap is dit nu aan de Vlamingen? Ik kan ook niet geloven dat de hele meerderheid hier daarachter staat. Ik vind het echt

onbegrijpelijk wat hier gezegd wordt. De minister moet gewoon dringend veel meer actie ondernemen en toch zeker niet een onderzoek afwachten naar haar eigen wanbeleid. *(Applaus bij Groen, Vooruit en de PVDA)*

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Collega Bex, het zal u allicht niet verbazen dat ik die stelling niet kan beamen. De minister doet alles wat ze kan om ons openbaar vervoer performant en efficiënter te maken. Er is bij de Septemberverklaring opnieuw meer geld voor Mobiliteit op tafel gelegd. Er wordt ingezet op het vergroenen en het verbeteren van de bussen. Er gebeurt dus wel van alles. Alleen is het zo dat bij de basisbereikbaarheid effectief een objectivering door het Rekenhof gebeurt. Ik als parlementslid wil dat rapport eerst zien vooraleer ik mijn eigen minister ga zeggen in welke richting we verder gaan 'bougeren'. Als u ondertussen nog andere vragen hebt, dat kan perfect, maar deze meerderheid zal uw motie niet steunen en wacht op de resultaten van het Rekenhof.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

Begin van de stemming.

Stemming nr. 20

Ziehier het resultaat:

97 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
41 leden hebben ja geantwoord;
55 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement de motie niet aan.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, hiermee zijn we aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor vandaag.

We komen opnieuw bijeen op woensdag 9 november 2022 om 14 uur.

De vergadering is gesloten.

– De vergadering wordt gesloten om 22.05 uur.

BIJLAGEN

Aanwezigheden

Aanwezig

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Els Ampe, Hannes Anaf, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Stijn Bex, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Johan Deckmyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Bart De Wever, Filip Dewinter, Kim De Witte, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Rita Moors, Philippe Muyters, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Leo Pieters, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Freya Saeys, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Slootmans, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Wilfried Vandaele, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Maurits Vande Reyde, Anke Van dermeersch, Tine van der Vloet, Orry Van de Wauwer, Kris Van Dijck, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Bart Van Hulle, Karl Vanlouwe, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Kurt Vanryckeghem, Mercedes Van Volcem, Wim Verheyden, Brecht Warnez, Hilâl Yalçin.

Afwezig met kennisgeving

Joris Nachtergaele: ambtsverplichtingen;

Adeline Blancquaert, Allessia Claes, Guy D'haeseleer, Gwenny De Vroe, Vera Jans, Joke Schauvliege, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Manuela Van Werde, Katja Verheyen, Maxim Veys: door het Vlaams Parlement toegestane zending;

Bart Claes: geboorteverlof;

Tom De Meester, Sihame El Kaouakibi, Freya Van den Bossche, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters: gezondheidsredenen.

Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers

Stemming nr. 1:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Imade Annouri, Stijn Bex, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Kim De Witte, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Tine Van den Brande, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout

NEEN-stemmen:

Els Ampe, Roosmarijn Beckers, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser,

Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Leo Pieters, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Carmen Ryheul, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Els Sterckx, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Brecht Warnez, Hilâl Yalçin

ONTHOUDINGEN:

Hannes Anaf

Stemming nr. 2:

JA-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Sofie Joosen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Brecht Warnez, Hilâl Yalçin

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Stijn Bex, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Chris Janssens, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Ilse Malfroot, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Leo Pieters, Els Robeyns, Conner Rousseau, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Bruno Tobback, Tine Van den Brande, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Wim Verheyden

ONTHOUDINGEN:

Hannes Anaf

Stemming nr. 3:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Imade Annouri, Stijn Bex, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Kim De Witte, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Tine Van den Brande, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout

NEEN-stemmen:

Els Ampe, Roosmarijn Beckers, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Leo Pieters, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Carmen Ryheul, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Els Sterckx, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Brecht Warnez, Hilâl Yalçin

ONTHOUDINGEN:

Hannes Anaf

Stemming nr. 4:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Imade Annouri, Stijn Bex, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Kim De Witte, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Tine Van den Brande, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout

NEEN-stemmen:

Els Ampe, Roosmarijn Beckers, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Leo Pieters, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Carmen Ryheul, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Els Sterckx,

Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Brecht Warnez, Hilâl Yalçin

ONTHOUDINGEN:

Hannes Anaf

Stemming nr. 5:

JA-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Sofie Joosen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Brecht Warnez, Hilâl Yalçin

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Stijn Bex, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Chris Janssens, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Ilse Malfroot, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Leo Pieters, Els Robeyns, Conner Rousseau, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Bruno Tobback, Tine Van den Brande, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Wim Verheyden

ONTHOUDINGEN:

Hannes Anaf

Stemming nr. 6:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Imade Annouri, Stijn Bex, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Kim De Witte, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Tine Van den Brande, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout

NEEN-stemmen:

Els Ampe, Roosmarijn Beckers, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Leo Pieters, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Carmen Ryheul, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Els Sterckx, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Brecht Warnez, Hilâl Yalçin

ONTHOUDINGEN:

Hannes Anaf

Stemming nr. 7:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Imade Annouri, Stijn Bex, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Kim De Witte, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Tine Van den Brande, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout

NEEN-stemmen:

Els Ampe, Roosmarijn Beckers, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Leo Pieters, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Carmen Ryheul, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Els Sterckx, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Brecht Warnez, Hilâl Yalçin

ONTHOUDINGEN:

Hannes Anaf

Stemming nr. 8:

JA-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Sofie Joosen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Brecht Warnez, Hilâl Yalçin

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Stijn Bex, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Chris Janssens, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Ilse Malfroot, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Leo Pieters, Els Robeyns, Conner Rousseau, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Bruno Tobback, Tine Van den Brande, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Wim Verheyden

ONTHOUDINGEN:

Hannes Anaf

Stemming nr. 9:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Imade Annouri, Stijn Bex, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Kim De Witte, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Tine Van den Brande, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout

NEEN-stemmen:

Els Ampe, Roosmarijn Beckers, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Leo Pieters, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Carmen Ryheul, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Els Sterckx,

Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Brecht Warnez, Hilâl Yalçin

ONTHOUDINGEN:

Hannes Anaf

Stemming nr. 10:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Imade Annouri, Stijn Bex, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Kim De Witte, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Tine Van den Brande, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout

NEEN-stemmen:

Els Ampe, Roosmarijn Beckers, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Leo Pieters, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Carmen Ryheul, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Els Sterckx, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Brecht Warnez, Hilâl Yalçin

ONTHOUDINGEN:

Hannes Anaf

Stemming nr. 11:

JA-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Sofie Joosen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout,

Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Brecht Warnez, Hilâl Yalçin

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Stijn Bex, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Chris Janssens, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Ilse Malfroot, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Leo Pieters, Els Robeyns, Conner Rousseau, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Bruno Tobback, Tine Van den Brande, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Wim Verheyden

ONTHOUDINGEN:

Hannes Anaf

Stemming nr. 12:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Imade Annouri, Stijn Bex, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Kim De Witte, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Tine Van den Brande, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout

NEEN-stemmen:

Els Ampe, Roosmarijn Beckers, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Leo Pieters, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Carmen Ryheul, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Els Sterckx, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Brecht Warnez, Hilâl Yalçin

ONTHOUDINGEN:

Hannes Anaf

Stemming nr. 13:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Imade Annouri, Stijn Bex, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Kim De Witte, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Tine Van den Brande, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout

NEEN-stemmen:

Els Ampe, Roosmarijn Beckers, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Leo Pieters, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Carmen Ryheul, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Els Sterckx, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Brecht Warnez, Hilâl Yalçin

ONTHOUDINGEN:

Hannes Anaf

Stemming nr. 14:

JA-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Sofie Joosen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Brecht Warnez, Hilâl Yalçin

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Stijn Bex, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Chris Janssens, Jan

Laeremans, Annick Lambrecht, Ilse Malfroot, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Leo Pieters, Els Robeyns, Conner Rousseau, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Bruno Tobback, Tine Van den Brande, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Wim Verheyden

ONTHOUDINGEN:

Hannes Anaf

Stemming nr. 15:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Imade Annouri, Stijn Bex, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Kim De Witte, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Tine Van den Brande, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout

NEEN-stemmen:

Els Ampe, Roosmarijn Beckers, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Leo Pieters, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Carmen Ryheul, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Els Sterckx, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Brecht Warnez, Hilâl Yalçin

ONTHOUDINGEN:

Hannes Anaf

Stemming nr. 16:

JA-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Sofie Joosen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout,

Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Brecht Warnez, Hilâl Yalçin

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Stijn Bex, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Chris Janssens, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Ilse Malfroot, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Leo Pieters, Els Robeyns, Conner Rousseau, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Bruno Tobback, Tine Van den Brande, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Wim Verheyden

ONTHOUDINGEN:

Hannes Anaf

Stemming nr. 17:

JA-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Sofie Joosen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Brecht Warnez, Hilâl Yalçin

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Stijn Bex, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Chris Janssens, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Ilse Malfroot, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Leo Pieters, Els Robeyns, Conner Rousseau, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Bruno Tobback, Tine Van den Brande, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Wim Verheyden

ONTHOUDINGEN:

Hannes Anaf

Stemming nr. 18:

JA-stemmen:

Els Ampe, Roosmarijn Beckers, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Leo Pieters, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Carmen Ryheul, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Els Sterckx, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Brecht Warnez, Hilâl Yalçin

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Imade Annouri, Stijn Bex, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Kim De Witte, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Tine Van den Brande, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout

ONTHOUDINGEN:

Hannes Anaf

Stemming nr. 19:

JA-stemmen:

Roosmarijn Beckers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Wim Verheyden

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Els Ampe, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Bart De Wever, Kim De Witte, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Sofie Joosen, Kathleen Krekels, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Rita Moors, Philippe Muyters, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Elke Sleurs, Chris Steenwegen, Emmily Talpe, Annabel Tavernier,

Jeroen Tiebout, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Brecht Warnez, Hilâl Yalçin

Stemming nr. 20:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Imade Annouri, Roosmarijn Beckers, Stijn Bex, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Chris Janssens, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Ilse Malfroot, Elisabeth Meuleman, Leo Pieters, Els Robeyns, Conner Rousseau, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Bruno Tobback, Tine Van den Brande, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Wim Verheyden

NEEN-stemmen:

Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Sofie Joosen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Brecht Warnez, Hilâl Yalçin

ONTHOUDINGEN:

Hannes Anaf